

## **MindenGyerek Konferencia**

Budapest, 2005 január 24-26.

ELTE Szociális Munka és Szociálpolitika Tanszék  
Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület  
Gyerekparadicsom Alapítvány



**MindenGyerek Konferencia 2005**



**GYEREKPARADICSOM**

Gyerekparadicsom Alapítvány, Budapest, 2005

---

Szerkesztő: Tóbiás László  
Grafikai szerkesztő: Balázs Andrea  
Kiadja a Gyerekparadicsom Alapítvány  
Felelős kiadó: Tóbiás László  
Készítette a Print City Kft.  
Felelős vezető: Bereczk Imola  
ISBN 963 219 051 3

---

## Tartalom

6	<b>Előszó</b>
8	<b>Írások a MindenGyerek 2005 foglalkozásairól</b>
8	Bűnmegelőzés
15	Drogprevenció
18	Egészség-nevelés, -védelem, -helyreállítás
29	Esélyteremtés
42	Fogyatékossgal élő gyerekek segítése
48	Ifjúsági munka
56	Információs szolgáltatások
61	Iskola
66	Játék
74	Jogtudat fejlesztése
77	Jólét
90	Kutatás és szakmai sajtó
97	Környezeti nevelés
108	Közművelődés
112	Technikák
121	<b>A MindenGyerek 2005 programja</b>
130	<b>A MindenGyerek 2005 résztvevőinek névsora</b>
152	<b>A MindenGyerek 2005 közreműködőinek névsora</b>
155	<b>A MindenGyerek 2005 megvalósítói</b>

## Előszó

---

Kedves Barátaim!

2005. januárjában második alkalommal rendeztünk MindenGyerek Konferenciát. 750 gyerekekkel foglalkozó működött közre, vett részt a 150 programelemen. Szakemberek, hallgatók, önkéntesek a szakmák és szektorok határait átlépve, együtt foglalkoztak a gyerekekkel kapcsolatos kérdésekkel.

Széles körben hirdettük meg a lehetőséget a közreműködésre és olyan témák felvetésére, melyekben utóbb a szervezők próbáltunk meg előadókat találni. Gyakorlati szakemberek, kutatók, oktatók, szakmai műhelyek és szervezetek formálták ily módon a MindenGyerek programját, tehát a gyerekekkel dolgozók széles köre, s nem egy szűk szervezőbizottság.

A párhuzamosan futó tizenöt program közül szabadon, szekciókhoz való kötöttség nélkül választhatták a résztvevők azt, ami leginkább hozzájárult munkájuk, szakmai tudásuk, kapcsolatrendszerük építéséhez. Természetesen az egy választása, az összes többi lehetőség elvesztését jelenti. Tapasztaltuk, hogy okozott főfájást a résztvevőknek a párhuzamosan futó több, számukra is érdekes program közül való választás. Édes gyötrelem, ha kiváló közreműködők programjai között kell választani! – s a résztvevők megkérdésünkre adott válaszaikban igen magasra értékelték az előadók, műhelyvezetők, kiállítók teljesítményét. A választás kényszere szülte hiányérzetten hivatott enyhíteni ez a kötet.

Azt kértük közreműködőinktől, hogy egy szűk oldalnyi terjedelemben írjanak a MindenGyereken megtartott programjukról illetve arról a tevékenységről, amit konferenciánkon reprezentáltak. Azt kértük, az íráskor szolgálják a foglalkozásokon jelen nem voltak tájékozódását, a kötet olvasói kapjanak egyfajta képet a gyerekekkel foglalkozók legújabb innovációiról. Az aktuális kérdések mellé kapják meg az azokra született válaszok rövid leírását és a válaszolók adatait is, hogy akinek a figyelmét felkeltette valamely kérdés, az arra adott válasz, a választ kereső személy, szervezet, intézmény, az teremthessen kapcsolatot további tájékozódásra, közös gondolkodásra, esetleg együttes munkára.

Nem minden közreműködő tudott élni a kötetben való szereplés lehetőségével. Akiknek az írásait a következőkben olvashatják, nagy küzdelmet folytattak a terjedellel: nehezen sűrítettünk egy szűk oldalba tudományos mélységű programfilozófiákat, családi sorsból vagy több évtizedes szakmai munkából szűrt érzelmeket, gyerekek és családjaik sokaságával végzett munkában szerzett tapasztalatokat. Szeretnénk, ha a MindenGyerek honlapja olyan fórummá tudna válni, ahol nem csak ilyen tömény sűrítéssel, hanem a mögöttes részletes leírásával is találkozhatna az Olvasó, de ezen célunk eléréséért még dolgoznunk kell.

---

Szerkesztőként igyekeztem szerzőinket az egyoldalnyi terjedelemben szorítani, segíteni. Köszönet az együttműködésért, a terjedelmi korlátok elfogadásáért! Némely szerzők írásai mégis meghaladják ezt a terjedelmet. Ez kizárólag szerkesztői döntésemén állt. Némely közreműködők gondolatait, tevékenységét olyan fontosnak – esetenként a következő időkre előrelátott folyamatokban annyira felértékelődőnek ítéltém –, hogy mind az ügyeket, mind a személyeket szerettem volna a szakmai nyilvánosság még nagyobb fényébe állítani. (Rögvest megértést is kérve az Olvasótól, amennyiben saját munkánkat, az általunk teremtett nyilvánosságot túlértékelném.) Természetesen biztosan nem megkérdőjelezhetetlenek ezek a megérzések, lehetnek bennük elfogultságok is a kiváló pályatársak közül általam még külön is nagyra tartottak iránt, ha így van, kérem az Olvasó – és főleg a többi szerző – megértését. Remélem azonban, hogy olyan gondolatoknak adtam kicsit nagyobb teret, melyek segítik a gyerekekkel foglalkozók szemléletének és gyakorlatának távlatos formálását.

A szerkesztői szavak után pedig konferenciaigazgatóként mondok köszönetet az ELTE TÁTK Szociális Munka és Szociálpolitika Tanszékének, a Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesületnek, a Gyerekparadicsom Alapítványnak, amiért másodszor is együtt dolgoztunk a MindenGyerek Konferencia megvalósításán. Az (egykori) Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztériumnak, az (egykori) Gyerme-, Ifjúsági és Sport Minisztériumnak, a Nemzeti Civil Alapnak, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának, az Oktatási Minisztériumnak, az Országos Büntetőeljárásügyi Bizottságnak, az Országos Foglalkoztatási Alapnak a támogatásért, szakmai együttműködésért. A közreműködőknek, a lebonyolításban segédkezőknek – közöttük az önkéntes tevékenységgel segítő hallgatóknak –, azoknak a partnereinknek, akik szolgáltatásokat nyújtottak, a MindenGyereket létrehozó szűk stáb tagjainak, akikkel ez alkalommal is öröm volt együtt dolgozni, és a MindenGyerek minden barátjának, aki ötleteivel, tanácsaival, biztatásával segített.

Öröm volt a közös munka, s a visszaigazolások szerint öröme, hasznára volt a MindenGyerek a közreműködőknek és a résztvevőknek is. Az értékelések és a biztatások alapján 2006 elején hozzáfogunk a harmadik MindenGyerek megszervezéséhez. Programötleteket és javaslatokat kérünk majd, pályázatokat írunk, és ha lesz anyagi támogatás munkánkhoz, 2007 januárjára újra meghívjuk MindenGyerek minden barátját.

Reméljük, kötetünk – mely a [www.mindengyerek.hu](http://www.mindengyerek.hu) honlapon mindenki számára hozzáférhető – addig is segítségére lesz a gyerekekkel dolgozóknak!

Tóbiás László

## A társadalmi bűnmegelőzés stratégiája egy éves tapasztalatai

A bűnmegelőzés kérdésköre már az első MindenGyerek Konferenciának is hangsúlyos témája volt. Dr. Gönczöl Katalin elnöklése mellett a két konferenciánk közötti időben alkották meg és kezdték végrehajtani a társadalmi bűnmegelőzés stratégiáját, melynek szemlélete rokon a MindenGyerekével: a devianciák, a kriminalizálódás legjobb megelőzését a jó gyermek- és fiatalok biztosítja, melyben a saját képességek, alkotóerő megélése kínál élményeket és nem ön- és közveszélyes kalandok. Ezért örültünk különösen a megtiszteltetésnek, hogy Gönczöl Katalin – az Országos Bűnmegelőzési Bizottság vezető elnökeként – előadást vállalt a MindenGyerek 2005 megnyitójában, s ezért köszönjük ezúton is Dr. Rózsahegy Zsuzsannának, az Obmb Titkársága vezetőjének, hogy megtartotta az előadást, helyettesítette a szolgálati úton járó Gönczöl Katalint.

Rózsahegy Zsuzsa előadásának rövidített változatának elkészítése értelmetlen vállalkozás lenne, minthogy nem csak a társadalmi bűnmegelőzés stratégiáját ismerhette meg a hallgatóság, hanem holisztikus elemzést is kapott az összes kormányzati szerv – fenti széles értelemben vett – bűnmegelőzési tevékenységeiről, s mindazokról a lehetőségekről, támogatásokról melyeket ilyen célokat megvalósítóknak nyújtani tudnak. Úgy látjuk, az előadás és az alapját képező, az Országgyűlésnek 2004 decemberében benyújtott jelentés adatainak megismerésén túl a forma, a szemlélet és az alaposág is ismereteket ad a gyerekekkel foglalkozóknak. Így kiemelések nélkül ajánljuk ezeket kötetünk Olvasóinak. A Jelentést megtalálják a [www.bunmegelozes.hu](http://www.bunmegelozes.hu) honlapon, míg a MindenGyerekre készített előadás szövegét és prezentációját a [www.mindengyerek.hu](http://www.mindengyerek.hu) honlapon.

Köszönjük azt az anyagi és szakmai támogatást, amit az Országos Bűnmegelőzési Bizottságtól kaptunk, és a következőkben – a MindenGyereken megvalósult bemutatkozásokat idézve – olyan programok leírásait tesszük közzé, melyek az Obmb pályázati támogatásával valósultak meg.

A szerkesztő

**Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága**  
1055 Budapest, Kossuth tér 4.  
(1) 441-3618  
[rozsahegyizs@im.hu](mailto:rozsahegyizs@im.hu)  
[www.bunmegelozes.hu](http://www.bunmegelozes.hu)

## Közösségi Bűnmegelőzési Iroda

### Zempléni Közösségi Bűnmegelőzési Modell

A Zemplénért Civil Szervezetek Szövetsége 2000-ben hívta életre a Közösségi Bűnmegelőzési Irodát, dr. Jármy Tibor, a bűnmegelőzés élharcosa vezetésével, akit két kolléga segíti. Az iroda célja a zempléni térség bűnügyi helyzetének javítása, a közbiztonság fokozása, valamint a térségben élő etnikumok békés egymás mellett élésének elősegítése, pályázati források felhasználásával.

A feladataink egyik sarkalatos pontja a bűnmegelőzés. Hiszen a régiókra különösen rossz közbiztonsági és bűnelkövetési statisztikák jellemzőek. Ezek javítása érdekében dolgoztuk ki az országosan első (ennek következtében a Belügyminisztérium által kísérleti modellé nyilvánított) Zempléni Közösségi Bűnmegelőzési Modellt, amely öt pilléren nyugvó intézményi együttműködés, a polgárok életkörülményeinek jobbítása érdekében. A számos egymásra épülő programból néhányat megemlítünk:

- Létrehoztuk az önkormányzatnál az Áldozatvédelmi Irodát, amelynek egyre több ellátottja van, s naponta érdeklődők is felkeresik.
- A nagy vonzáskörzetű Erzsébet Kórházzal aláírtuk azt a szándéknyilatkozatot, melynek eredményeképpen Drog-Pont jött létre.
- Megrendeltük a Hegyköz és Bodrogköz polgármestereinek bevonásával a polgárőrök jogi és továbbképzését, különös tekintettel az Európai Unióval kapcsolatos (rendészeti) ismeretanyagra.
- Az ország vezető trénerait felkérve egy hetes előítélet-kezelő tréninget szerveztünk a térség intézményeiben dolgozó azon munkatársak számára akik a roma lakossággal foglalkoznak.
- Tájékoztató kisfilmet készítettünk a betörések megelőzésének lehetőségeiről. A munkánknak elméleti és gyakorlati jellemzőit foglalja össze Dr. Jármy Tibor *Közösség, bűnözés, megelőzés* című könyve. Az eddigi munkánknak már jelentős, mérhető eredményei vannak. Az Időskorúak Gondozási, Bűnmegelőzési Szolgálatával közösen folyamatosan telepítjük az s.o.s. szomszédhívókat, első-sorban egyedül élő, fokozott veszélynek kitett emberek részére. Az ifjúsági nevelés azon szegmenseit próbáljuk hiánypótló programjainkkal lefedni, melyeket oktatási keretek között nem érintenek az iskolákban. Ilyen programunk például:
  - A Debreceni Orvostudományi Egyetem hallgatói szisztematikusan előkészített metodikával a város számos általános iskolájának 7-8. osztályaiban illetve valamennyi középiskolában prevenció előadásokat tartottak.
  - Bűnmegelőzési tábor szerveztünk gyerekeknek a nyári szünidő alatt.
  - A tanév kezdetén pedagógusoknak, a megelőzésben érintett intézményvezetőknek workshopot tartottunk. Tervünk összefogni, cselekvésre ösztönözni Zemplén valamennyi közösségi szellemben gondolkodó szereplőjét, saját felelősségi terület kijelölésével.

**Dr. Jármy Tibor**  
**Zemplénért Civil Szervezetek Szövetsége**  
(47) 521-147  
[zemlenicivilek@freemail.hu](mailto:zemlenicivilek@freemail.hu)

## **„Patronus Juvenilis”**

### **Komplex Ifjúsági Bűnmegelőzési Kistérségi Projekt**

**Projektidőszak:** 2004. október 01–2005. szeptember 30.

**A megvalósítás helyszíne:** Eger város és az Egri Kistérség települései.

**A projekt célja:** A legfőbb cél egy horizontális együttműködésen alapuló team-munka megvalósítása az együttműködő és közreműködő szervezetek között, amely megkönnyíti a célcsoport társadalmi szocializációját, ezáltal csökkenti a bűnelkövetővé válás kockázatát a célcsoport körében.

**A célcsoport:** A cél régióban élő 16-25 éves korú, iskolából kimaradt fiatalok és fiatal felnőttek csoportja.

**Főbb tevékenység típusok:** 1. A célcsoport társadalmi terhelésének és sebezhetőségének csökkentése. 2. A célcsoport társas, közösségi és intézményes támogatásának erősítése. 3. A célcsoport és az érintett szakemberek, szervezetek, intézmények kompetenciájának, problémamegoldó képességének fejlesztése. **Várt eredmények:** 1. A társadalom befogadó készsége fejlődik és az előítéletek csökkennek. 2. A célcsoport és családtagjaik iskolai, munkaerő-piaci illetve integrációs esélyei javulnak. 3. A területen új módszerek alakulnak ki és vezetődnek be. 4. Lehetőség nyílik a helyi döntéshozók befolyásolására a kapacitások, források bővítése érdekében.

**Együttműködő partnerek:**

Konzorciumi tagok: Konszenzus Alapítvány Ifjúságsegítő Szervezete, Eger Megyei Jogú Város Önkormányzata, Eger és Körzete Kistérségi Területfejlesztési Önkormányzati Társulás, Igazságügyi Minisztérium Pártfogó felügyelői és Jogi Segítségnyújtó Szolgálat Heves Megyei Hivatala, Heves Megyei Büntetés Végrehajtási Intézet, Heves Megyei Rendőr-főkapitányság, Családsegítő Intézet – Eger

**Egyéb közreműködő partnerek:** Konszenzus Alapítvány Budapesti Szervezete, Konszenzus Alapítvány Heves Megyei Szervezete, Heves Megyei Munkaügyi Központ, Városi Diák tanács – Eger, Egri Kereskedelmi, Mezőgazdasági és Vendéglátó-ipari Szakközép-, Szakiskola és Kollégium, EGAL Klub (Egri Alternatív Kulturális Egyesület).

A partnerek közötti koordinációt a Konzorciumi Tanács és Partneri Tanács látja el.

**Projektszemélyzet:**

Főállású szakemberek: projektvezető, fejlesztő pedagógus, szociális munkás, utcai szociális munkás, ifjúságsegítő.

Részmunkaidős szakemberek: szakmai vezető, ifjúságsegítő, sportszervező, koordinátorok és kapcsolattartók, gazdasági vezető, menedzserasszisztens; pszichológus, pszichiáter; belső monitor; szaktanácsadó, hálózatépítési és foglalkoztatási tanácsadók.

**Jékli Sándor** alapítványi elnök

**Konszenzus Alapítvány Ifjúságsegítő Szervezete**

3300 Eger, Deák Ferenc út 19.

(36) 412-922

[jekli@cssieger.hu](mailto:jekli@cssieger.hu)

## **„Csellengő fiatalok bűnelkövetővé válásának megelőzése Pécs veszélyeztetett területein”**

### **Bűnmegelőzési modellprojekt**

**A projekt időtartama:** 2004. december 1–2005. november 30. (12 hónap)

**A projekt megvalósításának előzménye:** Pécs városa bűnözéssel közepesen fertőzött város. A programmal érintett területei közül a kertvárosi lakótelep második a fertőzöttségi rangsorban. A keleti városrész bűnügyi helyzetét pedig az határozza meg, hogy az ott élők között viszonylag sok a kriminogén, deviáns magatartású egyén. A családon belüli erőszak tekintetében pedig ez a város legfertőzöttebb területe. Tapasztalataink szerint nem működik a jelzőrendszer és az érdemi együttműködés a gyermekvédelmi, a szociális, a kulturális, az egészségügyi, az oktatási, civil, munkaügyi és az igazságszolgáltatási intézmények, valamint a rendőrség között.

**Célcsoport:** Pécs városában még nem készült felmérés arról, hány fiatal (16-25 év) került ki az oktatás, valamint a munka világából, becslések szerint 5-6000. Őket szeretnénk minél nagyobb számban elérni programunkkal. Igen nehéz nyomon követni intézményi keretek között ezeket a fiatalokat, hiszen sem az iskolai, sem a munkaügyi nyilvántartásokban nem szerepelnek. Sajnálatos módon azonban a bűnügyi nyilvántartásban egyre többen.

**A projekt célja:** A célcsoport tagjait érdekeltységük megteremtésével (önkéntes munka jutalmazása, szabadidős programok), valamint „jelzőrendszer” és széleskörű együttműködés megteremtésével (partnerek közötti jelzőrendszer, kölcsönös segítségnyújtás, közvetítés) vonjuk be a társadalmi folyamatokba, ezen belül az oktatás és a munka világába, így akadályozva meg bűnelkövetővé válásukat.

A projekt folyamatossága és egész városra és vonzáskörzetére történő kiterjesztésének biztosításáért további pályázatokat nyújtottunk be, hiszen csak így érhetünk el eredményeket hosszabb távon.

**A projekt elemei:**

1. rendszeres tréningek, jogi és életvezetési tanácsadások 2. partnerszervezeti találkozók, szakmai programok 3. szabadidős és sport programok (kiállítások, vetélkedők stb.) 4. önkénteshálózat kiépítése és működtetése 5. folyamatos információgyűjtés- és közvetítés 6. folyamatos kommunikáció (a program célcsoportjával, a résztvevőkkel és a „külvilággal”).

**A pályázatban együttműködő partnerek:**

Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata, Baranya Ifjúságáért Kht. (Tett-Hely Ifjúsági Információs és Tanácsadó Hálózat), Pécsi Rendőrkapitányság, Baranya Megyei Pártfogó Felügyelői Szolgálat, Khetanipe Egyesület, Baranya Megyei Munkaügyi Központ, Pécs Megyei Jogú Város Cigány Kisebbségi Önkormányzat. A program nyitott, folyamatosan bevonunk különböző, az aktuális programelemekhez kapcsolódó közösségeket, szervezeteket (kulturális intézmények, oktatási intézmények, civil szervezetek, ifjúsági klubok, családsegítő szolgálatok, ifjúsági és gyermekvédelmi szakemberek).

**Kárpáti Árpád** Baranya megyei ifjúsági referens

**Baranya Ifjúságáért Kht.**

7621 Pécs, Széchenyi tér 9.

(72) 211-134

[karpad@ifjusag.pecs.hu](mailto:karpad@ifjusag.pecs.hu), [www.ifjusag.pecs.hu](http://www.ifjusag.pecs.hu)

## Rács helyett háló

A Rács Aladár Közösségi Házunkban új szolgáltatásként 16-25 éves korú, iskolából kimaradt fiatalok és fiatal felnőttek bűnelkövetővé válásának megelőzésére klubhálózatot szervezünk.

### Háló I. Internet Klub csoport

Hétköznap délutánonként internetezési, e-mailezési lehetőséget biztosítunk. A kellő számítógépes ismeretekkel nem rendelkezőknek számítógépes képzést indítunk, ami elősegítheti elhelyezkedésüket is. A klub keretén belül alapfokú angol nyelvoktatás is folyik.

### Háló II. Filmklub csoport

Hetente videóvetítést tartunk, ahová az egyes filmtémákhoz kapcsolódó vendégeket (pszichológus, történész, politikus, művész stb.) hívunk kötetlen beszélgetésre.

### Háló III. Szabadidős és sportrendezvények

Mivel a cigányság természeti néperedettel rendelkezik, fontosnak tartjuk, hogy a szabadidős rendezvények között lehetőség nyíljon kisebb kirándulásokra és táborozásra, utazásra. A fiatalok sok lekötetlen energiával rendelkeznek és főleg a cigány fiataloknál divatos az erővel és kisportoltsággal való hengegés, jó lehetőségnek tartjuk erősítő tréningek (fitnes) és más – nagy befektetést nem igénylő (pl. asztalitenisz) – szabadidős sportolási lehetőség biztosítását számukra.

### Háló IV. Kulturális program

Tananyagokra épülő előadásokat szervezünk, részt veszünk a város egyéb kulturális rendezvényein, művészeti programjain.

### Háló V. Középiskolás- egyetemista fiatalok klubja

A klub létrehozásának célja az első osztályos, valamint az első évfolyamos fiatalok támogatása a középiskola és az egyetem elvégzéséig. Fontosnak tartjuk, hogy a továbbtanulók megfelelő – anyagi, erkölcsi és kulturális – háttérrel kapjanak tanulmányaik folytatásához. A klub kétheti rendszerességű, külön a középiskolások és külön az egyetemisták részére, egy-egy 20-30 fős közösséggel.

Szeretnénk, ha negyedévente közös programokon is találkozhatna a két csoport, illetve a szabadidős programok egy részén is együtt vehetnének részt.

### Háló VI. Álláskeresők Klubja

Szeretnénk az iskolarendszerből kikerült vagy lemorzsolódó fiataloknak segítségükre lenni elhelyezkedésükben, itt elsősorban a pályakezdő fiatalokra gondolunk. A középiskolákból, szakmunkásképzőkből lemorzsolódottaknak pedig speciális, vagy a rendes képzési mechanizmusban szeretnénk személyre szólóan átképzéseket ajánlani. A fiatalabb korosztálynál is mind a szakmával rendelkezők, mind a nem rendelkezők egyre erősödő előítéletességet tapasztalnak a munkáltatók részéről, ezért többségük tartós munkahellyel nem rendelkezik.

### Dr. Kosztics István

Cigány Kulturális és Közművelődési Egyesület

7621 Pécs, József u. 4.

Tel./fax: (72) 325-558

ckke@axelero.hu

## Kulcs projekt

**Mentálhigiénés és konfliktuskezelési, valamint módszer-specifikus csoportos tréningek és foglalkozások szervezése sajátos nevelési igényű gyermekek és velük foglalkozó gyógypedagógusok, szakemberek, egyéb alkalmazottak számára**

Programunkat egy olyan célcsoport-együttes számára kínáljuk, amely többszörösen hátrányos helyzetben van. Domináns elemként jelenik meg a sajátos nevelési igény (értelmi és halmozott fogyatékoság), valamint a velük együtt élők, velük foglalkozók mentálhigiénés és konfliktuskezelési nehézségei. Ezt a munkát öt nagy témakör köré építettük föl a már említett szereplők megsegítésének érdekében.

### 1. Tréning a sérült gyermeket nevelő szülők számára

• Önismeret (gyökereink – fénykép vagy családfarajz) • Kommunikáció (verbális, non-verbális – empátia labor) • Konfliktuskezelés (stratégiák, közvetítés – szituációs játék) • Előítélet – tolerancia (saját előítéletek „gyűjtése” – másság elfogadásának tapasztalatai) • Mentálhigiéné (családfunkció, a családtagok helye és szerepe, határok a családban, a mintaérték, társadalmi etika a családban, bűn – szegény, a változást gátló és elősegítő tényezők a családon belül, erőforrások gyűjtése, jövőkép)

### 2. Tréning a sajátos nevelési igényű gyermekek számára

• Rendszeresség, a naptár használata • Tudod-e, ki vagy és hol élsz? • Hogyan működik a tested? Tudod? Látod? Érzed? • A pillanat életed történelmének láncszeme • Te és a környezeted épsége, pozitív alakítása • Rövid és hosszútávú jövőkép saját értékekre építve • A szabályok védő funkciója – a keretek védenek és építenek

### 3. Szupervízió a sérült gyermekekkel foglalkozó szülők, szakemberek számára

• Szupervízió • Mentálhigiénés segítő beszélgetés

### 4. Esetmegbeszélő, multidiszciplináris konzultációk

A multidiszciplináris esetmegbeszélő konzultáció lehetőséget ad arra, hogy a különböző szakterületek szakemberei egymással együttműködve, egymást kiegészítve, a párhuzamos tevékenységeket kiküszöbölve találhassanak megoldást és világos, a feladatokat és hatásköröket egymástól jól elkülönítő cselekvési tervet egy konkrét problémában.

### Előadássorozat érdeklődő szülők, szakemberek számára.

• A pszichiáter szerepe a fiatalok bűnelkövetés megelőzésében • Közlekedés, kábítószer, környezetvédelem, közbiztonság. • Jogkövető magatartás, szabályok és keretek. • A gyermek normál és „deviáns” viselkedésének, testi-lelki és/vagyis tüneteinek, betegségének értelmezése a gyermekorvos gyakorlatában/szemével. • A mentálhigiéné szerepe a pedagógus oktató-nevelő-értékközvetítő munkájában, valamint a pedagógus egészségének és munkaképességének megőrzésében. • Az iskola, mint a gyermek veszélyeztetésének színtere (mobbing) • A civil szervezetek szerepe a bűnmegelőzésben.

### Mit szeretnénk?

Megoldásokat, kapaszkodókat és biztonságérzetet.

### Locsmánci Alajos iskolaigazgató

PRIZMA Általános Iskola és Óvoda, Logopédiai Szakszolgálat

1134 Budapest, Váci út 57.

Tel/Fax: (1) 3408-980

specisuli@freemail.hu

## A pártfogó felügyelői tevékenység

Az Igazságügyi Minisztérium Pártfogó Felügyelői és Jogi Segítségnyújtó Szolgálatának egyik szakterülete a pártfogás. A dekoncentrált szervként, ötszáz munkatárssal működő intézmény a 2003. július 1-i reformtól kezdődően létezik jelenlegi formájában. A minden tevékenységet érintő korszerűsítése egyik legjelentősebb eredménye a pártfogó felügyelői tevékenység minimumszterdjének bevezetése. A 17/2003. (VI. 24.) IM rendelet a szakmai tevékenységet öt ügycsoportba sorolja:

### **I. Környezetanulmány**

A főleg fiatalok elkövetők esetében készített, az elkövető körülményeinek feltárását célzó környezetanulmányok száma a reform óta jelentősen növekedett, színvonaluk pedig sok esetben már a pártfogó felügyelői véleménnyel kapcsolatos igényeket is kielégíti.

### **II. Pártfogó felügyelői vélemény**

Az ügyészek, bírók megalapozott döntésének előkészítéshez kért pártfogó felügyelői vélemény, szakértői színvonalú állásfoglalásként a környezetanulmánynál szélesebb körben állít fel szociális diagnózist, tárja fel az elkövető a bűncselekmény körülményeit. A jogintézmény az elkövetők számára előírandó külön magatartási szabályok továbbfejlesztésében, valamint a bűncselekmény által okozott kár jóvátételi rendszerének kialakításában is jelentős szerepet játszik.

### **III. Pártfogó felügyelet**

A hagyományos egyéni esetkezelés mellett rendszeres esetszembeszélok csoportok és csoportos esetkezelési technikák alkalmazása is elkezdődött.

### **IV. Közérdekű munka büntetés**

Szolgálatunk folyamatosan erősíti a letöltőhelyekkel való intézményi kapcsolatokat, amely a munkabüntetés végrehajthatóságának stabilizálódását eredményezi.

### **V. Utógondozás /börtönpártfogás/**

A reintegrációs esélyeket növelő szakszerűbb tevékenység érdekében a szabadulás utáni növekvő számú utógondozás mellett rendszeressé vált a pártfogó felügyelők jelenléte a büntetés-végrehajtási intézetekben (meghallgatások, csoportos tájékoztatók, tréningek tartása).

Komplex, resztoratív módszereket is magában foglaló képzési és szabadidős központot hoztunk létre rendszerspecifikus háttérintézményként. Célunk, hogy – elsőként a fiatalok és a fiatal felnőttek számára – egyre több megyében egységesen, országosan szterdzált programokat tudjunk ajánlani, egyrészt a szociális készségek fejlesztésére, másrészt a munkaerőpiaci elhelyezkedés megkönnyítése érdekében. E programok alapjai lehetnek az ügyészségeknek és bíróságoknak felajánlható külön magatartási szabályoknak.

Kollégáink rendszeres képzésén kívül az egyes szakmai területek erősítése érdekében Szakmai Kollégiumokat hoztunk létre.

### **Bogschütz Zoltán szakmai referens**

**Igazságügyi Minisztérium Pártfogó Felügyelői és Jogi Segítségnyújtó Szolgálat Országos Hivatala**

1145 Budapest, Róna utca 135.

(1) 460-4706

BogschutzZ@pjsz.gov.hu, www.im.hu/pfjssz

## Különbözö szakmák együttmüködése az iskolai (drog) megelőzés terén

A workshopra elsösorban iskolában tevékenykedö (pedagógus, gyermekvédelmi felelős, pszichológus, védönö, szociális munkás) vagy az iskolákkal szoros együttmüködésben álló szakembereket vártunk (gyermekjóléti szolgálatok munkatársai, családsegítök munkatársai).

Célunk az iskolai drogmegelőzés és egészségfejlesztés feladatai, szereplői tisztázása, valamint a közöttük való együttmüködés fontosságára való figyelemfelhívás volt.

A kábítószer-probléma visszaszorítása érdekében 2000-ben elfogadott Nemzeti Drogstratégia (Nemzeti Drogstratégia céljai, ISM, 2000, 43. o.) célkitüzései között hangsúlyos helyen szerepelnek a drogmegelőzési programok. Az iskolai drogmegelőzési programok megvalósulásához és nem utolsó sorban eredményes müködtetésükhöz az adott szinten tevékenykedö valamennyi szakma képviselőinek együttmüködése, támogatása szükséges. Szükség van az iskola vezetése, a pedagógusok, iskolai védönö, iskolaorvos, iskolapszichológus, szociális munkás együttmüködésére. A feladatok kompetenciákhoz mért felosztásának érdekében esetenként iskolán kívüli, speciálisan a drogkérdésben jártas szakmai szervezettel (prevenciós szervezet, drogambulancia), illetve egyéb gyermek- és ifjúságvédelmi intézményekkel (gyermekjóléti szolgálatok, családsegítő szolgálatok) való szakmai párbeszéd segítheti az iskolákat.

A különféle drogprevenciós módszerek közül napjainkban az úgynevezett egészségfejlesztési megközelítés az irányadó, mely nem kizárólagosan a drogok fogyasztásától kívánja megövní a fiatalokat, hanem olyan tudatos egészségmagatartás kialakítását célozza, melyben az egyén kiegyensúlyozottsága, érzelmi és társas jólléte legalább annyira fontos, mint fizikai állapota. Az iskolai egészségfejlesztési programok müködtetése során minden esetben a pedagógusok és szülök bevonására is törekedni kell. Workshopunk résztvevőinek beszámolóit is megerősítik, hogy igen nehéz a szülökkel való közös gondolkodás, a szülök bevonása az iskolai életbe.

Hangsúlyt fektettünk az egyes, drogproblémák felismerésében és kezelésében jelentős szereppel bíró szakterületek (iskolai nevelö, oktató munka, iskolai mentálhigiéniá, gyermekvédelmi munka, családvédelem, egészségügy) feladatainak, kompetenciáinak kijelölésére, és együttmüködésének szükségességére.

Workshopunkon részletesebben tárgyaltuk a gyermekorvosi titoktartás kérdését, mely jogi értelemben tisztázott ugyan, etikai értelemben azonban problémát jelenthet (különösen felnőtt korú diák esetében). Javaslatokat fogalmaztunk meg a szülök iskolával való kapcsolattartásának erősítésére (már alsó tagozatban; szülöi munkaközösséggel együttmüködvé; kevés érdeklödönök is, hisz a jó tapasztalatokat továbbadva nöhet a létszám).

### **Cseri Györgyi-Szécsei Judit szociális munkások, programkoordinátorok**

**Kék Pont Drogkonzultációs Központ és Ambulancia**

1094 Budapest, Gát u. 25.

(1) 215-7833, 215-0734

bluepoint@axelero.hu

www.kekpont.hu



## **Kortárssegítő Drogprevenciós Tréning a Kornis Klára Gyermekotthon és Szakiskolában**

A Kornis Klára Gyermekotthon és Szakiskola állami gondoskodásban élő serdülő leányok gondozását, nevelését végzi, és nappali rendszerű koedukált iskolaként szakképzést biztosít a gyermekvédelmi hálózatban nevelkedők és preventív céllal a hálózaton kívüli gyerekek számára. Növendékeink mindegyike tanulási, magatartási, szocializációs és egyéb problémákkal küzd. Az otthonban működő 4 csoportunk egyikét, a speciális csoportot, kifejezetten drogproblémával érintett fiatalok alkotják. Az ő problémaviláguk szakszerű kezelése, a személyiségfejlődésüket érintő adekvát intervenció érdekében speciális szakmai programot dolgoztunk ki, melyben a drogot nem használó fiatalok jelenléte kulcsfontosságú.

Növendékeink egyéni gondozási-fejlesztési szükségleteinek megfelelően, szakfeladataink közé tartozik a prevenciós munka mindhárom köre:

1. a zavart személyiségfejlődésű, de nem drogos növendékek közt az elsődleges megelőző tevékenység (személyiségfejlesztő programok, pszichológiai-pedagógiai orientáló foglalkozás, képzés),
2. alkalmi drogfogyasztóink közt elterelő, másodlagos prevenciós munkát végzünk (feltáró beszélgetések, élmény-programok, pszichiátriai támogatás lehetővé tétele).

3. a függő fogyasztók számára, pedig az ártalomcsökkentést tudjuk biztosítani (orvosi felügyelet, egészségügyi gondozás, terápia elérhetővé tétele) - a gondozás-nevelés alapfeladatainak ellátása mellett.

Az első és második szintű prevenciós tevékenységünknek egyik színtere a kortárssegítő képzés.

2001. augusztusától kortárssegítő képzést kezdtünk, gyermekotthonunkban élő fiatalok és szakiskolánk tanulói számára. A képzésre kiválasztottak közös jellemzője, hogy súlyos családi és szocializációs problémákkal, életút-kriszissal terhelt gyermekkoruk ellenére képesek tanulni, iskolai közösségek részévé válni, pozitív baráti kapcsolatokat építeni, szabadidejüket értelmesen tölteni, konfliktusaikat többnyire sikeresen kezelni – így személyiségükben alkalmassá válhatnak az egészséges társadalomhoz tartozó és az annak perifériájára sodródott fiatalok közötti hídépítésre.

Kortárssegítő képzési programunk célja a drogot nem használó fiatalok felkészítése, segítése abban, hogy a droghasználó fiatalokkal való együttélés, gyakori találkozás során mind sikeresebben tudják vállalni, érvényesíteni egyéb területeken szintén sérült személyiségük egészséges működésmódjait, megtalálják segítségre szoruló társaikkal kapcsolatos építő szerepeiket, megfelelően tudják kezelni egymás közti konfliktusaikat és intraperszonális feszültségeiket. A kortárssegítő drogprevenciós képzésünk 4 éve során, a tapasztalatok alapján minden évben változtattunk a képzésen, hogy az igényeknek megfelelő formában és tematikával tudjuk a képzést folytatni.

### **Miklósi Balázs**

Kornis Klára Gyermekotthon és Szakiskola  
(06 20) 495-1130  
miklosi.balazs@axelero.hu

## **21. Színház a Nevelésért Egyesület**

A 21. Színház a Nevelésért Egyesület immár ötödik éve dolgozik együtt a Kispesti Munkásotthon Művelődési Házsal a *Mondj nemet!* drogprevenciós program keretein belül.

A program indulásakor az egyesület a *Tűnj el, világ!* című foglalkozással vett részt a drogprevenciós sorozatban, annak középső részeként, a felvilágosító előadás és a kreatív műhely közé beilleszkedve. 2004-ben azonban három részesre bővítettük a programot, mert munkánk során azt tapasztaltuk, hogy fontos visszatérnünk a gyerekekhez, lehetőleg legalább kétszer, és lehetőleg egyazon tanévben. Ezért készítettük el a *Kapcsolatok* című foglalkozásunkat, amely a csoporton belüli kapcsolatokról, ön- és társismeretről, együttműködésről szól. A foglalkozáson olyan játékokat játszunk a gyerekekkel, amelyek ezeket a területeket érintik, a dinamikának megfelelően egyre mélyebben és erősebben. Bizonyos játékok után meg is beszéljük a tapasztalatokat, hogy a gyerekek a maguk számára is megfogalmazzák a megélt játékok problémáit, hiszen a drámának legfontosabb célja a fejben és lélekben átélt személyes élmény és az abból származó tanulás.

Ennek a résznek fontos eleme, hogy előkészítjük a második találkozást, és lehetővé tesszük, hogy a gyerekekkel együtt a tanárok is részt vegyenek a játékokban. A második alkalommal már egy történetet viszünk a fiataloknak, ami egy 18 éves drogos fiúról szól. Rövid színházi jelenetek után, amivel a drámatanárok elindítják a történetet, a játékok maguk találják ki szerepeiket, akik mind a főhős osztálytársai lesznek. És részben ők alakítják a cselekményt is. Ennek során olyan helyzeteket, konfliktusokat, problémákat keresünk, amikbe vagy a főszereplő vagy vele kapcsolatban az osztálytársak kerülhetnek. Fontos, hogy a gyerekek itt is a szerep védelmében próbáljanak ki különböző lehetőségeket, és megpróbálhassák azokat megoldani, illetve szembesüljenek döntéseik következményeivel, a másik emberre gyakorolt hatásával.

Ezen a foglalkozáson – a téma kényes volta miatt – tanárok nem vehetnek részt.

A harmadik foglalkozáson a lelki agresszió jelenségét járjuk körül. Ennek a foglalkozásnak *Teresa* a címe. A latin lány történetkerete is a drámatanárok rövid jeleneteivel kezdődik, és a gyerekek építik tovább. A történetben az áldozat és agresszor viszonyát, az emberi játszmák okait és mozgatórugóit, a körülöttük lévők viselkedését és reakcióit vizsgáljuk meg egy féltékenységből kiinduló bosszúhadjárat egyre durvább fázisain keresztül. Mint a drámajátékban mindig, itt is az átélés során szerzett mélyebb tanulás a cél, hiszen nagyon fontos, hogy a fiatalok a maguk bőrén tapasztalják meg a dolgokat. Érezzék, amit a szereplőjük érez és reagáljanak úgy, ahogyan ő reagálna. Így lesz a játék igazi élmény, olyan, amely képes attitűdjeiket, akár későbbi cselekedeteiket is pozitívan megváltoztatni.

### **Nagy Gábor**

21. Színház a Nevelésért Egyesület  
1082 Budapest, Baross u. 86.  
(06 20) 352-0341, (06 30) 986-4726  
szinhaz21@chello.hu  
www.szinhaz21.ngo.hu

## Józsefvárosi Védőnői Szolgálat egészségnevelő programjai

A Magyar Védőnői Szolgálat – mely az idén ünnepli fennállásának 90. évfordulóját – célja mindvégig a gyermekek érdekeinek védelme, a családok egészségnevelése volt. Jelenleg is szerves része a védőnői munkának az egészségnevelés. Ezt a feladatot már a nálunk jelentkező kismamánál kezdjük, kísérjük a megszületett gyermekeket, nemcsak a családban, hanem az óvodában, iskolában tartott egészségnevelő, családi életre nevelő előadásokkal is.

A világ nagyot változott az utóbbi 10-15 évben, ehhez alkalmazkodik a védőnői szakmai protokoll is.

A fejlődést segíti a Magyar Védőnők Egyesülete a folyamatosan szervezett felkészítő és továbbképző tanfolyamokkal, amelyek a legújabb ismeretekről, módszerekről nyújtanak korszerű szakmai információkat. Ennek érdekében a Magyar Védőnők Egyesülete sikeres együttműködést folytat számos szakemberrel, akik a kommunikáció, a lélektan, a mentálhigéne, a csecsemők korai fejlesztése, táplálása (kiemelten a szoptatási ismeretek) területén sokat tesznek a védőnők tudásának fejlesztéséért. A védőnők munkájuk során sok szakember segítségét veszik igénybe. Folyamatos kapcsolatban állnak a házi gyermekorvosokkal, háziorvosokkal, szülésszel, gyógytornászokkal. Együtt dolgoznak a gondozónőkkel, óvónőkkel, pedagógusokkal, a gyermekjóléti szolgálat és a gyermekvédelem szakembereivel.

Ebből a sokrétű munkából szeretném kiemelni a Józsefvárosi Védőnői Szolgálat egészségnevelő programjainak bemutatását. A kerületben évek óta szervezünk kismama klubot. Csak az tud élni az alternatív szülési lehetőségekkel, aki tökéletesen tisztában van vele, mi történik a 9 hónap alatt és szülés közben. Programunk keretében előadásokat hallanak a kismamák

- a várandótság alatti testi és szervi változásokról,
- a terhestorna, intimtorna módszereiről, lehetőségeiről,
- étrendi és életmódi tanácsokról,
- hagyományos és alternatív szülési módokról,
- a szülés körüli fájdalomcsillapításról,
- a homeopátiának a terhesség, a szülés alatt és a gyermekgyógyászatban való alkalmazhatóságáról,
- az újszülött fogadására és a szoptatásra való felkészülésről,
- és arról is, mi történik az újszülöttel születés alatt és után.

Folyamatos a baba-mama klub is. Itt a helyes csecsemő, kisgyermek táplálási elvekről, gondozási, nevelési problémákról beszélünk csoportfoglalkozás keretében. Működik ingyenes terhestorna és baba-mama torna szakember vezetésével. Babamasszázs-tanfolyamot tartunk évente 2-3 alkalommal. Józsefvárosi Családi Egészségnapot szervezünk, melynek szerves része az iskolások számára tartott AIDS-, drog-, fogamzásgátlás-előadás, a mell-önvizsgálat elsajátítása, a prosztataraák megelőzési lehetőségeinek ismertetése.

A felsorolás a teljesség igénye nélkül történt. Kiemelem, hogy minden programunk ingyenes, és erre nagyon büszkék vagyunk.

**Buchta Jánosné** körzeti védőnő

**Józsefvárosi Védőnői Szolgálat**

Budapest, 1088 Trefort utca 3., (1) 338-2398, buchta@level.datanet.hu

## Dupla Gyerme Program a Tűzoltó Utcai Gyermekklinikán

A Kórházi Önkéntes Segítő Szolgálat Alapítvány közhasznú szervezet, tevékenységét elsősorban budapesti egészségügyi és szociális intézményekben fejti ki, az adott szervezettel együttműködési megállapodást kötve, partnereségi kapcsolatban, rendszeres önkéntes szolgálatot, szolgáltatást vállalva. Tevékenységünk során fizikai, lelki és spirituális támaszt biztosítunk képzett önkéntes segítők munkája által, a gyógykezelés, ápolás céljából egészségügyi és szociális intézményekben tartózkodók és hozzátartozók számára.

Szervezetünk a Semmelweis Egyetem II. számú Gyermekklinikáján 2001 óta lát el önkéntes szolgálatot. A Tűzoltó utcai intézményben egy programkoordinátorunk és 50 aktív önkéntes segítők képviseli alapítványunkat.

Játékos programunkkal a tartósan bent fekvő beteg gyermekeket látogatjuk, akikkel különféle játékos tevékenységet végzünk (diavetítés, meseolvasás, bábozás, kreatív foglalkozások stb.). A fül-orr-gégészeti ambuláns váróban heti három délelőtt foglalkozunk a beteg vagy kivizsgálásra érkezett gyermekekkel és szüleikkel.

Szervezünk akció jellegű programokat is megvalósít, nagyobb csoportok bevonásával (pl. kórházi folyosó 2 szintjének mesefigurás megfestése).

A földszinten elhelyezkedő, beltéri nagy játszón (délelőtt és délután is) rendszeresen tartunk játékos és kreatív foglalkozásokat, valamint biztosítjuk a kis betegek számára a felügyeletet a játéktevékenység ideje alatt.

Hetente három délután (hétfő, szerda, csütörtök), 16.00 – 18.00 óra között zajlik a Dupla Gyerme Program a Karinthy Frigyes Gimnázium önkéntes segített vállál tanulóival. A programkoordinátor és egy felnőtt önkéntes segítségével kreatív és mozgásos foglalkozások várják a bent fekvő gyermekeket és látogatóikat (szülőket, gyerekeket egyaránt) – melyek lebonyolításában nagy szerepet vállalnak a gimnazisták. A tanulók fix beosztásban, csoportosan jönnek, egy-egy diák 2 heti rendszerességgel vesz részt programunkon, önkénteseinkkel megállapodást, szerződést kötünk (titoktartási kötelezettség, alapítványi etikai elvek betartása).

Az előkészületek, az osztályokról való „lehívogatások” és betegkísérések, a foglalkozásokon való részvétel, az elpakolás közösen történik a diákok önkénteseikkel. A tapasztalatok szerint egy-egy alkalmon 2-4 gimnazista és 12-18 bent fekvő gyermek vesz részt.

A foglalkozások elején és végén egyeztetések, megbeszélések vannak, valamint élménybeszámoló is – segítve a hatékony együttműködést, biztonságot és támaszt adva a diákok számára is.

**Mester Szilvia** szociális munkás, programkoordinátor

**Kórházi Önkéntes Segítő Szolgálat Alapítvány**

Székhely: 1025 Budapest, Páfránykert u. 1.

Iroda: 1032 Budapest, Bécsi út 132., fsz. 32. (Szent Margit Kórház)

(06 20) 577-7779 vagy (1) 250-2420/357 mellék

info@korhazionkentes.hu

www.korhazionkentes.hu

## **Bátor Tábor**

### **Élményterápia súlyosan beteg gyermekeknek**

Változik-e a világ akkor, ha egy beteg gyermek bízni kezd önmagában, ha hisz a gyógyulásban? Változik-e a világ, ha egyre többen hiszünk a nevetés gyógyító erejében, ha megtanulunk támaszkodni egymásra? Szerintünk igen! Ezzel a meggyőződéssel indítottuk útjára 2001 nyarán a Bátor Tábort.

Amikor egy család életében nagy események történnek, mindig megáll az élet egy pillanatra. A kellemes dolgoknak együtt örülnek, a nehézségeken együtt próbálnak úrrá lenni. Egy szerető családban a gyermek az egyik legfontosabb érték, így ha a gyermek megbetegszik - legyen az csak egy apró nátha - máris kétségbeesés lesz úrrá a szülőkön. Ez az érzés sokszorosan jelentkezik, ha a gyermeknél súlyos betegséget találnak. A család addigi élete felborul, a szülők és a gyermek minden figyelme és energiája a betegségre, a kórház felé koncentrálódik. Megváltoznak a családon belüli kapcsolatok, a szülők egymáshoz és gyermekükhöz való viszonya átalakul. Az addig mindennaposnak hitt örömök eltűnnek a hétköznapiakból, a szorongás, a félelem, a fájdalom lesz az élet középpontja. Ebben a helyzetben a gyermekek testi-lelki fejlődése megtörik, kortársaikkal megszakad a kapcsolatuk, barátaik csak nehezen értik meg. A betegség elfogadása, legyőzése azonban sokkal könnyebben megy, ha – sokszor első fény sugaraként – van egy elfogadó, vidám, szerető közeg, ahol a szorongások meghallgatásra találnak, és ezáltal fel is oldódnak, ahol egyenrangú félként, versengés nélkül mindenki önmagát adhatja, hisz mindenkit csak önmagához mérnek, ahol a szeretet nem megbéklyóz, hanem új lehetőségeket nyit. Erről szól a Bátor Tábor.

Táborunkban 2002-től nyaranta 3 turnusban 150 daganatos és cukorbeteg gyereket táboroztatunk 130 önkéntes közreműködésével. A programok között napközben szereplő evezés, lovaglás, íjászat, kézművesség, tánc, zene, sport, színjátás, majd némi készülődés után este jöhet a kaszinó, táncház, ki mit tud vagy a kerti parti. A programok lényege, hogy a gyerekek számára minden tevékenység sikerélményt nyújt, ez önértékelésükre is pozitív befolyást gyakorol, ezt hívják terápiás rekreációnak. A hozzánk érkező 6-18 éves gyermekek és tinik betegségük jellegéből, valamint a hosszú kórházi kezelésből kifolyólag fokozott orvosi, pszichológiai, emberi figyelmet igényelnek. A magas szintű orvosi és nővéri felügyelet, mely a tábor teljes ideje alatt rendelkezésre áll, gyakorlatilag láthatatlan. A nővérek és orvosok civilben tevékenykednek, aktívan részt vesznek a tábor programjaiban, ami a későbbi gyógyító kapcsolatra is jótékonyan hat.

A workshop a pillanatról szólt. Mi, önkéntesek, a Bátor Táborról beszéltünk, az ott átélt pillanatokról, varázslatos élményekről. A résztvevőkkel szappanbuborékot fújtunk, énekelünk, festettünk, játszottunk a szavakkal. Olyan pillanatokot próbáltunk létrehozni, amelyek mellett a mindennapi életben sokszor elszabadunk. A táborban és a konferencián, abban a másfél órában azonban nem.

**Czech Melinda** táborvezető

**Bátor Tábor Alapítvány**

1033 Budapest, Polgár u. 8-10.

(1) 457-3848

lczech@batortabor.hu

www.batortabor.hu

## **Hogyan tudjuk elhithetőt néző gyermekeinkkel, hogyan az alma is egészséges?**

### **Táplálkozás – média – gyermekkor**

Mind Európában, mind Amerikában aggasztó méreteket ölt a gyermekkori elhízás előfordulási gyakoriságának növekedése. Az elmúlt 10 évben a túlsúlyos 6 éves gyermekek száma megduplázódott, a súlyfelesleggel bíró 15 évesek száma pedig a háromszorosára nőtt. Ezzel párhuzamosan nő a táplálkozással összefüggésbe hozható betegségek száma is a gyermekek körében. Számos országban ma kutatók sokasága foglalkozik jól felszerelt laboratóriumokban az elhízás járványszerű méretével, a kérdés komplexitásával, és azzal, vajon milyen tényezők vezettek ide. (Szomorú, hogy ezzel egy időben a Föld más részein, például Afrika sok országában az éhínség szedi ezerszámra áldozatait!)

**Néhány beszédes adat:**

- Mára szinte egyeduralkodó szabadidős tevékenységgé vált a tévénézés. Egy átlagos gyermek 14 éves koráig 18 000 órán át nézi a képernyőt, ezzel szemben 14 000 órát tölt az iskolapadban. Egy fiatal 15 és 25 éves kora között átlagosan több mint 13 400 reklámot lát a televízióban.
- Robbanásszerűen megnőtt az élelmiszervásárlás: míg 1990-ben 8 ezer féle élelmiszer volt forgalomban, mára 44 ezer fölé emelkedett a kapható élelmiszerfélések száma.
- Az élelmiszeripar vezetői a reklámozók listáját: 2000-ben a 226 milliárdos reklámpiac 15–20%-a erre a célra ment el.

Az egészséges táplálkozásra nevelés akkor éri el célját, ha a gyakorlatban történő megvalósításhoz is megteremti a feltételeket, azaz az eredmény: változatosan és kiegyensúlyozottan, vitaminban és ásványi anyagban gazdag, egyszerű cukrokban és zsíros ételekben relatív szegény táplálkozást folytató gyermekek – akik mindezt tudatosan teszik.

Sajnos, a média ma keveset tesz ezen szokásrendszer kialakítása érdekében. Szakemberek jelentős része a dohánytermékek reklámozását szigorító intézkedésekhez hasonlóan a kisgyermekeknek szóló – édességek és üdítő italok fogyasztását célzó – reklámok szigorításában látja a megoldást. (Az Európai Unió egyes tagországaiban már ismertek ilyen irányú törekvések.) Pszichológusok véleménye szerint a tv-nézés önmagában is hajlamosít a negatív önértékelés és testkép kialakulására, miközben edzők és testnevelő tanárok szerint az elhízás oka nem annyira a helytelen táplálkozási szokásokban keresendő, sokkal inkább a mozgásszegény életmódban, adott esetben a tv-t és reklámokat néző gyermekekben.

A környezet – így a szülők, család és a média is – szokásokkal tudja elérni, hogy a gyermekben megszokott ritmus alakuljon ki, mely az elkövetkező – lehetőleg egészséges – életmód alapja.

Ha elfogadjuk az állítást, miszerint semmi nem tilos, csak a mérték a fontos, akkor megvan az a felelősségünk, hogy lehetőséget kell adnunk a megfelelő ismeretek elsajátításához.

**Velovics Zsuzsanna** főiskolai docens

**Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár**

velovics@yahoo.com

www.kodolanyi.hu

## Az A-HA! modell

---

A Szülészeti–Nőgyógyászati Prevenációs Tudományos Társaság 2005 januárjában immár harmadik tanévének második felévére készült középiskolásoknak szóló A-HA! - Országos Szexuális és Mentálhigiénés Felvilágosító Programjával, melynek megvalósítása az A-HA! modellen nyugszik.

Egy olyan komplex program indult el, mely a prevenációs célú témakommunikációtól a gyógyító–megelőző munkáig bezárólag megoldást kínál a tizenéves korosztály szexuális élettel kapcsolatosan felmerülő problémáira. Az oktatás, a médiában történő felvilágosítás, a játék, a szórakozás és az orvosszakmai tájékoztatás egy-egy önállóan működő kommunikációs csatornát jelent, melynek segítségével a program üzenetei eljutnak a fiatalokhoz.

Az A-HA! modell lényege, hogy a problémafelvetéstől, a prevenációs célok megvalósulásán keresztül, a konkrét tanácsadásig jutunk el, és a láncolat végén aktív betegirányítás eredményeképpen bekapcsolódik az egészségügyi ellátó rendszer.

### Három irány, egy cél

A program három alappillére támaszkodik.

#### 1. Előadás a suliban

Az első elem az iskolai oktatás. Ehhez a korcsoportnak (14-18 éves lányok és fiúk) megfelelő oktatási anyagot állítottunk össze, bővítettük oktatóink létszámát és folyamatos képzésükre gondoskodunk.

Az első két tanév során közel 300 szülész–nőgyógyász szakorvos közreműködésével tartottuk meg felvilágosító óráinkat.

#### 2. Jöhet a meNET - megújult az internetes oldal!

A program második pillére az internetes távoktatás és tanácsadás.

A [www.a-ha.hu](http://www.a-ha.hu) internetes címen teljes körű tájékoztatás kapható a programról. Külön megszólítottuk a középiskolák igazgatóit, részletesen megismerhették a program céljait, támogatottságát, a programhoz történő csatlakozás módját. Az oldal fő fejezetei a tizenévesek részére készültek. *Kamasz-útra-való*, *Webdoki válaszol*, *Tini-titkok*, *A-HA játék* fejezeteink mindegyike a témával kapcsolatos ismeretanyag közvetítését és elmélyítését szolgálja.

#### 3. Játék

Az A-HA játék talán a legérdekesebb része programunknak, hiszen egy teljes tanéven keresztül lehet pontokat gyűjteni különböző feladatok megoldásával. A kérdések tematikájukban szorosan kapcsolódnak a szerelem, szex, emberi kapcsolatok körhöz és érintik az orvostudomány, az irodalom, a komoly- és könnyűzene, a festészet, a filmvilág és még sok egyéb téma érdekességeit.

+ 1 újdonság a fiatalok nyelvén

Elkészítettük diákoknak szóló oktatócsomagunkat, melyet évente 100.000 példányban szeretnénk eljuttatni a fiatalokhoz.

A csomag tartalmaz egy *Kamasz-útra-való* című kiadványt, egy praktikus és divatos csomagolású A-HA! zsebet, melybe egy elsősegélynyújtó *Zsebfűzetet*, valamint egy óvszert helyezünk el. A kiadványok az A-HA! program új figuráival jelennek meg, akik saját tapasztalataikat osztják meg az olvasóval.

### **Dr. Szőnyi György** programvezető

**Szülészeti–Nőgyógyászati Prevenációs Tudományos Társaság**

1036 Budapest, Bécsi út 61.

(1) 439-1700

[info@sznptt.hu](mailto:info@sznptt.hu)

[www.sznptt.hu](http://www.sznptt.hu)

[www.a-ha.hu](http://www.a-ha.hu)

## Gyermeknek lenni – veszélyes

### Baleset megelőzés és elsősegélynyújtás

A gyermekek testi adottságuk, fejlődő személyiségük miatt, társadalmunkban különös veszélyeknek vannak kitéve. A halálozási okok között egy éves kor után a sérülés első helyre kerül. Egy és 18 éves kor között az összes többi betegségben együttvéve is kevesebben halnak meg, mint sérülések miatt.

A gyermektraumatológiával foglalkozó szakemberek: mentők, traumatológusok, gyermekorvosok alapvető feladata közé tartozik a primer és szekunder prevenció.

**A primer prevenció** a szó szerinti balesetmegelőzés, a baleseti veszéllyel járó tevékenységek kerülése a vészhelyzetek kikerülése. A gyermekekkel foglalkozó szakemberektől ez egyfajta szemléletet igényel.

A gyermeket ért sérülések kapcsán alapvető tisztáznunk: **Nem a gyerek tehet róla!** – Mindig a felnőtt illetve a felnőtt társadalom a felelős. Nem lehet a 2 éves életkori sajátossága miatt kíváncsi gyermeket hibáztatni azért, mert meg akarja nézni, mi fő a fazékban. Csak felnőtt, gyakran a szerető édesanya tehet az egész életre kiható következményekkel járó forrázásról.

Nagyon fontos kiemelni a folyamatos felügyelet kérdését, illetve a gyermekek idejének, különösen a szabadidejének hasznos és biztonságos kitöltését. Az unatkozó gyerek biztosan nem fog nyugton ülni és szinte keresi a bajt magának. A gyermekközösségekre még inkább indokolt e megfelelő program biztosítása, különben érvényesül a „módosított entropia törvény”: a magára hagyott gyermekcsoportokban a rendezetlenség – ezzel együtt a veszélyforrás nő.

**Szekunder prevenció**nak tekintjük a már létrejött sérülés következményeinek minimalizálását. A baleset megelőzése nem lehet tökéletes, de joggal elvárható a laikusoktól és az egészségügyi ellátó személyzettől a sérülések megfelelő kezelése. Ez magába foglalja a sérülés felismerését, a hatékony segítségnyújtást, elsősegélynyújtást, beleértve a szükséges újraélesztést (BLS) és a mentők illetve a kórházak feladatait.

Mindenkinek, aki szülőként vagy pedagógusként, edzőként találkozhat sérült gyerekekkel, széles ismeretekkel és gyakorlattal kell rendelkeznie. Az egészségügynek ki kell alakítania azokat a képzési formákat és lehetőségeket, ahol ezek az ismeretek megszerezhetőek.

Az egészségügy másik feladata a konkrét gyógyítás, amiben sokkal jobb helyzetben vagyunk. A gyermekkori fiziológiai és patológiai ismereteink növekedése, és korszerű eszközök megjelenése jelentős szemléletváltást hozott a gyermeksérültek ellátásában. Az úgynevezett gyermekbarát ellátási formának alapvető eleme a minimálinvazív műtétechnikai módszerek bevezetése. Ezek során 1-2 cm kis metszésekből végezzük el a beavatkozásokat, mellyel az ellátás során további sérülést nem okozunk, és a gyógyuláshoz optimális helyzetet teremtünk.

A centrumokban, összeszokott csapatot követelő korszerű módszerekkel már joggal várhatjuk el, hogy a gyermekek rövid idő alatt, fájdalommentesen, életkori sajátosságait figyelembe véve, teljes funkcióval gyógyuljanak meg.

#### **Dr. Gorove László**

*főorvos, baleseti sebész, oxiológus szakorvos, főigazgató helyettes*

#### **Országos Mentőszolgálat**

*1137 Budapest, Róbert Károly körút 77.*

*(1) 465-2023*

*gorove@bp.mentok.hu*

*www.mentok.hu*

#### **Dr. Kassai Tamás**

*adjunktus, gyermeksérültek ellátására specializálódott baleseti sebész szakorvos*

#### **Országos Baleseti és Sürgősségi Intézet Gyermek-traumatológia**

*1081 Budapest, Fiumei út 17.*

*(06 20) 983-0230, (1) 299-7700/30503*

*kassait@hungary.net*

### Pek-torna

„Pek-torna” 120 órás akkreditált mozgásfejlesztő programunkat a 3-10 éves korosztállyal foglalkozó pedagógusoknak szántuk. Fontosnak tartjuk, hogy azok a szakemberek, akik a gondjaikra bízott gyermekek alapellátását végzik, megfelelő elméleti alapokra építve, a lehető legtöbb gyakorlati útmutatót kaphassák arra vonatkozólag, miként lehet munkájukba még eredményesebben beépíteni a testnevelés, mozgásterápia, fejlesztő pedagógia, gyógytestnevelés módszereit és gyakorlatát. Segítve ezzel a beilleszkedési zavarokkal, tartáshibákkal, mozgáskoordinációs gondokkal küzdő gyermekeknek, s egyben további fejlődést biztosítva azoknak a gyermekeknek is, akiknek szerencsére nincsenek ilyen jellegű gondjaik.

Előadónk: Nagyné Dr. Kovács Ildikó, Ramocsa Gábor és a tanfolyam vezetője: Pektor Gabriella

#### **Pektor Gabriella**

*2151 Fót, Deák u. 9.*

*(06 20) 464-2914*

*pek-torna@freemail.hu*

*www.pek-torna.fw.hu*

## Gyógyulás lóval, lóháton

A lóval való gyógyítás egy olyan tevékenység, melytől nem várható csoda, de a ló közelében, a ló hátán eltöltött pillanatok, percek mélyen ható sikerélményeket okoznak a lovasnak, melyek hatására boldog pillanatokot él meg az aktív és a passzív lovas egyaránt.

A lóval való kapcsolat jótékony hatásáról, a lóval való kapcsolat fontosságáról már Hippokratész és Galénosz valamint Xenophón is írásokat hagyott ránk.

A mai terápiás lovaglás, gyógylovaglás gyökerei visszavezethetők az 1930-40-es évekig. Ezekben az időkben német magánklinikákon alkalmazták, mint kedélyállapot-javító terápiát pszichiátriai betegek gyógykezelésére. Majd később idült betegségek gyógyításánál is segítségül hívták a lovat, a gyógylovaglást. Az elmúlt évtizedekben világszerte meghonosodott ez a gyógymód, melynek ma már nemzetközi szövetsége is van.

Mi is a gyógylovaglás?

A gyógylovaglás egy olyan gyakorlati eredményekkel alátámasztott, gyógyító, fejlesztő, nevelő hatásaiban elismert eljárás, mely különböző sérüléseknél és/vagy fogyatékoságoknál azok következményeinek vagy maguknak az állapotoknak rehabilitációját és rehabilitációját hivatott ellátni.

A gyógylovaglás három részre osztható:

- hippoterápia,
- gyógypedagógiai lovaglás,
- fogyatékosok sportlovaglása vagyis parasport.

A hippoterápiát a gyógyászatban használjuk, amikor is a ló jármódja kizárólagosan csak lépés lehet. A hippoterápia célcsoportjai: neurológiai, ortopédiai, traumatológiai betegek, egyéni foglalkozásban részesítve.

A gyógypedagógiai lovaglást elsősorban pszichológiai tünetekkel diagnosztizáltaknál, valamint a pedagógiai területen hasznosítjuk. A gyógypedagógiai lovaglás célcsoportjai: a pszichés zavarokban szenvedők, értelmi fogyatékosok, nehezen nevelhető vagy nehezen képezhető gyermekek.

Fogyatékosok sportlovaglása /parasport: átmenet az általános lovas sportba.

**Molnárné Szólláth Erzsébet** terápiás lovas oktató, elnök  
**Nagykőrösi Lovas Sportegyesület**  
2750 Nagykőrös, Vízállás-gátér d. 10.  
(53) 351-494  
(06 20) 342-3144  
nlselovastanya@freemail.hu

## Minden gyerek hozzájusson az Alapozó Terápiához, ha arra van szüksége...

„Mindörökké felelős vagy azért, akit megszelídítettél”

A gyermeket még születése előtt az anyaméhben érhetik olyan ártalmak, amelyek zavart okozhatnak idegrendszerében. Ennek következtében sérül és/vagy késik a kognitív és pszichomotoros képességek érése, fejlődése. A kognitív és pszichomotoros fejlesztésre ma hazánkban egy korszerű, idegtudományra épülő fejlesztési stratégia, az Alapozó Terápia is használható. Kifejlesztője Marton-Dévényi Éva neurológus szakorvos, aki Delacato, Fay és Doman philadelphiai neurológusok munkássága nyomán kibővítette a terápiát, melynek alapjai és szemlélete megegyeznek Katona Ferenc neurohabilitációs módszerével.

A terápia mindössze 13 éves múltra tekint vissza, azonban a már elért eredmények igazolják a módszer létjogosultságát. A terápia támadáspontja a proprioceptív rendszer, a vestibulo-cerebelláris rendszer, a három lebeny vidéke, a piramidális és extrapiramidális pályarendszer. Az Alapozó Terápia komplexen fejleszti az idegrendszert, a fejlődésben egymásra épülő mozgásmintákkal. A megfelelő mennyiségű mozgásinger segíti az idegrendszer érési folyamatait, felgyorsítja azzal, hogy átstrukturálja, és új kapcsolatokat épít ki a központi idegrendszerben. A megfigyelések és tapasztalatok nyomán a gyerekek motoros, vizuális, auditív memóriája a speciális (moto-szenzoros) terápia hatására javul, javul a beszélt, olvasott, írott nyelvrendszer elsajátítása, ami a tanulási képességek fejlődését is segíti, mozgásban javul az egyensúly, a téri tájékozódás, kialakul a bizonytalan domonancia.

A terápia hatékonyan alkalmazható a többségi általános iskolákban, részképesség zavarban szenvedő gyerekeknél, valamint a tanulásban akadályozott és a szociálisan nagyon hátrányos helyzetű tanulóknál egyaránt. Pedagógiai jelentősége: minden területet mozgással fejleszt, nem kényszeríti asztalhoz fejlesztéskor a gyerekeket.

Az Alapozó Terápia társadalmi jelentősége is nagy: azzal, hogy megsegíti az alap kultúrtechnikák (beszéd, olvasás, írás) elsajátítását – könnyebbé válik a társadalomba való beilleszkedés.

A gyermek iskolai pályafutása, pályaválasztása, életpályája lesz sikeresebb, ha hozzájuthat a számára szükséges Alapozó Terápiához...

**Csaplár Péterné** kuratóriumi elnök  
**Reménységű Gyermekeinkért Alapítvány**  
6087 Dunavecse, Akácfa u. 3.  
(06 70) 543-6869  
csaplarterez@vipmail.hu  
www.csaplarteri.fw.hu

## Az Ágyszínház

Néhányan úgy gondoltuk, nincs annál borzasztóbb, mint amikor egy kisgyerek beteg, el kell hagynia otthonát, kórházba kerül. Ezért arra szövetkeztünk, hogy a játék erejével egy kicsit segítsünk a kórházban fekvő gyerekeknek elviselni betegségüket, oldjuk szorongásukat, személyes odafigyelésünkkel megelőzzük a hospitalizációt. Az Ágyszínház 1991-től folyamatosan működik, több mint száz önkéntes közreműködésével.

Általában kis teamben megyünk egy-egy kórterembe, vegyes felkészültségű animátorokkal. Van, aki a kisebbekhez ért, van, aki a serdülőkhöz, van, aki ügyes kezű, s van, aki szépen énekel, bábozik, körjátékokat tud. Azokkal a gyerekekkel, akik ágyhoz vannak kötve, külön foglalkozunk: beszélgetünk, mesét olvasunk, kártyázunk, bábozunk.

Akik nincsenek ágyhoz kötve, játszóházhoz hasonló foglalkozásokon vesznek részt, sor kerül számos manuális játék elkészítésére, társasjátékokra, bábozásra, daltanulásra, körjátékokra. Mivel tapasztalataink azt mutatják, hogy ez nagyban elősegíti a kórházban töltött idő elviselését, a kórtermeket is a gyerekekkel közösen díszítjük.

Célunk, hogy minden önkéntes mindig ugyanabban az időben, ugyanarra az osztályra menjen. Úgy tapasztaljuk, egy-egy animátor két évet tud vállalni heti rendszerességgel, utána segíti az alapítvány szervezését, rendezvényeit. Általában azok az emberek állják meg itt a helyüket, akikben nagyon erős a szeretet adása és a szeretet befogadása. Nem függ attól, hogy mennyire iskolázott, hogy milyen szinten felkészült, ha önmagát tudja adni, akkor nyert ügye van.

Jelenleg a következő budapesti kórházakban tevékenykedünk: I.sz. Gyermekklinika, Heim Pál Gyermekkórház, János Kórház, Budai Gyerekkórház, Madarász Utcai Gyermekkórház, Down Alapítvány Átmeneti és Napközi Otthona.

A tevékenységet folyamatos képzés, ön- és társismereti tréning, rendszeres önelemzés, a tapasztalatok összegyűjtése, szakkönyvtárunk könyvei és videói segítik.

Készítettünk műsoros videokazettákat, melyekben összegyűjtöttük a tapasztalatokat, ötleteket, amelyek segítik az önkéntesek – különösen az újak – munkáját. Az ország kórházaiba juttattunk el kazettákat, azokra a helyekre és időkre, melyeken nem tudunk személyesen jelen lenni.

Módszertani könyveink, foglalkoztató füzetek biztositják a gyerekek folyamatos szórakoztatását, ismereteik gyarapítását: a *Mesedélután* foglalkoztató kiadványunk, és specialitásunk a síkbáb-család, azaz a *Mappaszínház*, a legkisebb bábszínház, amelyet igyekszünk biztositani minden animátornak és a kórházi osztályokra.

Évek óta nagy sikerrel rendezzük meg különböző helyeken az *Adj 10 percet az életedből!* programsorozatunkat, melyeket külső helyszíneken, egészséges családoknak szervezünk.

Újabb kísérletünk az *Eszterlánc-csoport*, amelyben egészséges kisiskolásokat viszünk a kórházak nehezebb osztályaira, akik műsorral és játékkal kedveskednek beteg társaiknak.

**Dr. Baloghné Szemenyei Erzsébet**

Gyermekvilág-Ágyszínház Közhasznú Alapítvány

(06 20) 971-0226

szemenyeibetti@axelero.hu

www.agyszinhaz.hu

## Biztos Kezdet

A Biztos Kezdet program az Egyesült Királyságban sikereket ért el kisgyerekek és családjaik társadalmi kirekesztődése komplex csökkentésében. Magyarországon 2004. januárjában – kevesebb, mint egy évvel a programot ismertető konferencia után – a Szociális Minisztérium meghívásos pályázata támogatásával indultak el a modellprogramok, különböző településtípusokat reprezentáló helyszíneken:

- Vásárosnamény: a kistérségi társulás,
- Ózd: a nehézipara épült, ma munkanélküli, halmozottan hátrányos helyzetű város,
- Budapest VIII. kerület: a nagyvárosi hátrányos helyzetű lakótelep,
- Csurgó - Órtilos: a hátrányos helyzetű kisváros, zsáktelepülés.

A Biztos Kezdet program középpontjában a – munkanélküliség, alacsony kereset, alacsony iskolázottság, a szakképzettség hiánya és a roma etnikumhoz való tartozás illetve ezen okok halmozódása miatt – hátrányos helyzetben lévők állnak, akik sok esetben kevésbé tudják igénybe venni a különféle szolgáltatásokat. Ezért – a depriváció átörökítése megtörésének szándékával – a gyermeket váró párokkal, a szülőkkel és a gyermekekkel való közvetlen foglalkozás révén a program keretén belül igyekeznek elősegíteni a csecsemők és gyermekek fizikai, intellektuális és szociális fejlődését. A program sajátossága a partnerségben végzett munka, a szülőkkel és a helyi közösségekkel való szoros együttműködés, továbbá a preventív megközelítés. Helyi szinten társulások működtetik a programokat, amelyekben önkéntes és közösségi szervezetek, egészségügyi, szociális és oktatási szervek, valamint az érintett szülők is részt vesznek. A „Biztos kezdet” nem elkülönült ellátásként működik, hanem együttműködik más, már meglévő, működő szociális, egészségügyi, oktatási intézményekkel.

A Biztos Kezdet négy fő célkitűzése egyaránt célozza a gyermekek fizikai, szociális és intellektuális fejlődésének elősegítését:

1. szociális és érzelmi fejlődés,
2. egészségi állapot javítása,
3. a gyermekek tanulási képességeinek javítása, nyelvi képességeinek fejlesztése,
4. a családok és a közösségek erősítése.

A „Biztos Kezdet” program a helyi szükségleteknek megfelelően különbözik, alapszolgáltatásaiban azonban megegyező:

- területi munka,
- családok és szülők segítése, nem anyagi juttatással,
- minőségi játék, fejlesztés és gondozás a csecsemőkortól a kisgyermek korig,
- egészségügyi gondozás, tanácsadás, nyomon követés,
- speciális ellátást, fejlesztést igénylő gyermekek és családjuk támogatása, különös tekintettel a lehetőségek megismerésére és elérhetővé tételére.

A programnak eleme még

- a helyi és központi monitorozás és értékelés,
- a rendszeresen részt vevők továbbképzése és szakmai segítése,
- továbbá az eredmények terjesztése.

**Szomor Éva**, a program országos szakmai irányítója

(06 20) 972-1111

eszomor@chello.hu

## **A „Többgenerációs munkanélküliséggel küzdő családok munkaerő piaci reintegrációjának elősegítésének támogatása”**

Az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány 2004. évben kísérleti jelleggel első ízben hirdette meg a „Többgenerációs munkanélküliséggel küzdő családok munkaerő piaci reintegrációjának elősegítésének támogatása” (program kód: CSMK/2004) című támogatási programját.

A támogatási program célja, elősegíteni azon hátrányos helyzetű családok társadalmi és munkaerő-piaci reintegrációját, amelyekben két vagy több munkaképes korú családtag munkanélküli. Egyes családokban a szülők munkaerő-piaci problémáinak megjelenése a fiatal generáció számára mintaadó, a problémát „továbbörökítő” jelenséggé válhat, ezért a munkanélküliség és a foglalkoztathatóság „családban” való kezelése hosszú távon is eredményes, a fiatalok szempontjából preventív intézkedésnek is tekinthető.

A pályázati program keretében összesen 9 non-profit szervezet részesült támogatásban. A támogatott szervezetek mintegy 138 millió Ft-ból 370-375 család (740 fő) programba vonását és családonként legalább egy fő (összesen 373 fő) elhelyezését vállalták. A projektek a non-profit szektor más szereplői, a családsegítő, a munkaügyi központok és a vállalkozási szektor közötti partnerségi kapcsolatokra építve valósulnak meg.

A bevont ügyfelek részére nyújtott szolgáltatások az igényektől és szükségletektől függő komplex rendszert alkotnak, kiemelt hangsúlyt helyezve a foglalkoztathatóság javítását szolgáló fejlesztésekre. A bevont ügyfelek munkavállalási esélyeinek növelése érdekében, az elhelyezés előzményeként a szervezetek tréningeket, képzéseket szerveznek, vagy partnerszervezeteken keresztül lehetővé teszik az ezeken való részvételt. A célcsoport kiemelt módon hátrányos helyzetéből fakadó szükségletek miatt a szolgáltatás teljes futamideje alatt pszicho-szociális támogató háttérrel biztosítanak a bevont családok számára.

A MindenGyerek konferencián tartott műhelybeszélgetés alkalmával a támogatási program bemutatására került sor, majd a műhely résztvevői, példaként megismerkedhettek négy támogatásban részesülő szervezet tevékenységével. A bemutatók alapján lehetőség nyílt a témával kapcsolatos vélemények megvitatására.

**Molnár Eszter** programvezető  
Országos Foglalkoztatási Közalapítvány  
1037 Budapest, Bokor u. 9-11  
(1) 388-1270/129  
Fax: (1) 388-1271  
molnar@ofa.hu  
www.ofa.hu

## **A „Többgenerációs munkanélküliséggel érintett családok munkaerő-piaci reintegrációjának elősegítését” támogató OFA programot megvalósító non-profit szervezetek listája (melléklet)**

1. Pályázó szervezet neve: **Miók Alapítvány**
2. Elérhetősége: 7632 Pécs, Siklósi út 70., (72) 547-090, (06 70) 527-6240  
info@mioktat.hu, grindsuli@dravanet.hu, grindsuli@mailbox.hu
3. Programvezetők: **Holczinger Istvánné** (elnök), **Kutseráné Pemyéz Zsuzsa**
4. Projekt rövid leírása: Hétmérföld két mikrotérségben működő, többgenerációs munkanélküliséggel küzdő családok munkaerő-piaci reintegrációjának elősegítését célzó projekt. Célcsoportját olyan családok képezik, ahol legalább két fő munkanélküli. A projekt felkutatásból, állapotfelmérésből, az egyéni szükségletekre épülő komplex fejlesztésből, munkába, illetve képzésbe helyezésből, és utánkövetésből áll. Ezt a problémát a projekt komplexen, az egyén külső és belső erőforrásaira és a pályázó partnereivel közösen igyekszik megoldani.

1. **Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége**
2. 5600 Békéscsaba, Andrassy u. 22., (66) 323-012, (06 30) 564-5748  
golya@mtesz.hu; civilszovetseg@bekesnet.hu

### **3. Gólya Pál, Kisérsé Zsigovics Erzsébet**

4. A projekt keretében, a Békés Megye területén élő 20 családot kívánunk tréningekkel és képzési lehetőség biztosításával a munkaerő piaci esélyeik növelésével bevonni. Cél olyan komplex munkaerő-piaci szolgáltatás csomag létrehozása, mely segíti a családokat és ezen belül a bűnelkövetésben érintett pártfogolt családtagokat a munkaerőpiacra történő visszatérésben és, ezáltal a bűnismétlés mérséklésében. A projekt közvetlen célcsoportja a Békés megyében élő hátrányos helyzetű családok köréből kerül ki, a célcsoport egy részénél a család valamely tagja pártfogói felügyelet alatt áll.

### **1. Kontakt Alapítvány**

2. 1300 Budapest, Pf. 252, (1) 250-1886, (28) 514-121  
tamaszpont@vnet.hu; antal.nemeth@freemail.hu

### **3. Németh Antal, dr. Szilágyi Klára**

4. A program több településen; Gödöllőn, Turán, Zsámbok, Dányon, Valkó és Pécelen valósul meg. A projekt célcsoportjába tartoznak a roma kisebbséghez tartozók, a hátrányos helyzetű iskolából lemorzsolódottak, munkatapasztalattal nem rendelkezők, 40 év feletti nők, vagy 50 év feletti férfiak, és szegények vagy eladósodottak. Cél, hogy a programba vonást követően a fejlesztő szakasz eredményeként a programba vont munkanélküliek munkaképes állapotba kerüljenek és elhelyezkedjenek a nyílt munkaerő-piacon.

### **1. Támasz Egyesület**

2. 6721 Szeged, Bocskai u. 9., (62) 465-578, (06 30)303-6690  
tamasz1@vnet.hu; trudi@vnet.hu

### **3. Kakujáné Söszler Gertrúd** (elnök+programvezető)

4. A projekt 30 hátrányos helyzetű, többgenerációs munkanélküliséggel küzdő család társadalmi és munkaerő-piaci reintegrációját valósítja meg. A családok speciális problémáit figyelembe véve, egyénre, családra szabott, komplex szociális-, munkaerő-piaci – szolgáltatást nyújt a munkaerő-piacra való bekerülés és bennmaradás érdekében.



---

### 1. *Sziti Kulturális és Mentálhigiénés Egyesület*

2. 6720 Szeged, Dózsa Gy. u 5., (62) 420-310, szitiegyeselet@szitiszeged.hu

### 3. *Jóni Gábor* (elnök), *Szabóné Janó Gabriella* (alelnök+programvezető)

4. A projekt 30 olyan család bevonását tervezi, amelyben legalább 2 fő munkanélküli él együtt. Olyan komplex segítő szolgáltatásrendszer megvalósítását tervezik intézményi együttműködéssel, amely hozzájárul a munkaerő-piaci esélyek növeléséhez, éléthelyzetük javításához. A kedvezményezettek közül minimum 30 főt terveznek elhelyezni és egy hónap utánkövetés mellett a munkában maradásért támogató szolgáltatásokat nyújtanak.

### 1. *Magyar Máltai Szeretetszolgálat*

2. 2500 Esztergom, Baross u. 3., (06 70) 282-8533, eselyhaz.esztergom@invitel.hu

### 3. *Hergovics Gyöngyi*

4. A program célja Esztergom marginalizálódott területein élő, többgenerációs munkanélküliséggel küzdő családok társadalmi és munkaerő-piaci reintegrációja. A munkahely az élet egyik legfontosabb szocializációs színtere, az erre való belépést (visszajutást) meg kell hogy előzze egy egyénre, családra szabott felkészítési folyamat, amely segítséget nyújt a komplex társadalmi felzárkóztatáshoz. A programban részt vevő intézmények munkájának összehangolása, koordinációja, a hosszú távú együttműködés előkészítése, a szociális háló megerősítése, a „lyukak betömése”.

### 1. *Szövetség a Polgárokért Alapítvány*

2. 8840 Csurgó, Kossuth. u. 1., (82) 511-703, (82) 471-519

somalap@soma.ngo.hu; civil2@csaladsegito.ngo.hu

### 3. *Sipos József* (ügyv.ig), *Baróti Zoltánné* (programvezető)

4. A projekt egy interszektoralis összefogást modellez, mely Somogy megye munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű kistérségeiben valósul meg. A többgenerációs munkanélküliséggel küzdő célcsoport speciális problémáit, szükségleteit figyelembe vevő, egyénre, családra szabott, komplex szociális, és munkaerő-piaci támogatást kívánunk működtetni.

### 1. *Bányai Panoráma Egyesület*

2. 7400 Kaposvár, Fő u. 37-39., (82) 529-191, bpe@zselica.hu

### 3. *Nagné Czanka Valéria* (elnök), *Mohácsi Katalin* (progvez)

4. Az elmaradott, hátrányos helyzetű, a munkanélküliség által erősen sújtott Zselici településen a „Zselici Életesély Program” elindítása a cél. A menedzsmen felállításával, 6 portamenedzser foglalkoztatásával, a hátrányos helyzetű családok tagjainak – 80 fő – programba vonása, személyi segítése, tanácsadás, személyiség-, kulcsképeség fejlesztő-, vállalkozóvá válásra felkészítő tréningek szervezése, ezáltal 20 fő elhelyezése, 20 fő önfoglalkoztatóvá válásának segítése, továbbá 40 fő képzésre irányítása a konkrét feladat.

### 1. *Regionális Erkevedelem Alapítvány*

2. 4400 Nyíregyháza, Szabolcs u. 10., (42) 413-040, (42) 504-025, revalap@hu.inter.net

### 3. *Ormosi László, Szegedi Sándor*

4. A programban 45 család (90 fő) munkaerő-piaci reintegrációjának elősegítése történik meg Nyíregyházán és Nagykállóban, komplex, személyre szabott alternatív munkaerő-piaci módszerekkel, mely magában foglalja a helyzetfeltárás, a stratégiai terv elkészítése után az egyéni és csoportos pszichoszociális fejlesztési módszereket, külső szakemberek (pszichológus, adósságkezelési tanácsadó) közreműködésével; majd legalább 55 fő számára a munkába helyezést.

---

## Jövőépítés

**Integrációs pedagógiai rendszerrel támogatott egész napos nevelés és oktatás Baktakéken** (Részlet a Borsod-Abaúj-Zemplén megye északkeleti részén hét település gyermekeit szolgáló körzeti iskola közoktatás fejlesztési stratégiájából.)

**Gyökerek:** A 80-as évek elején elindult egy botladozásokkal teli, a hátrányos helyzetű gyermekekért érzett fokozott felelősség által motivált iskolaotthonos nevelési-oktatási formát megvalósító pedagógiai útkeresés a baktakéki iskola életében. A szülői igényekkel igazolt bizalom építő innovációt generált, melynek eredményeképpen a 90-es évek elejére az 5-8. évfolyamokon tanulók és szülei számára is természetes igénnyé vált az egész napos nevelés iskolaotthonos formában történő megvalósulása. Az iskolai történések mindegyikének előfeltételeként, elfogadást és hitelességet sugalló légköre a folyamatos fejlődést eredményezte, mely során a pedagógusok mesterségbeli tudása gyarapodott. A baktakéki iskola működésével egy olyan világot, olyan belső viszonyokat igyekezett teremteni, melyek modellezték a kulturált együttélést, melyben a másik tanuló és felnőtt tisztelete, óvása és segítése domináns. A jelentős számban hátrányos helyzetű tanulókat nevelő és oktató baktakéki iskola fejlődésének forrását és útját ismét pályázattal remélte segíteni.

Az új úton az Országos Oktatási Integrációs Hálózat (OOIH) segítette iskolánkat. 2003-ban – az eddigi nevelő és oktató munkánk eredményeire alapozottan – integrációs bázisintézményi státuszt kaptunk, de tudtuk, hogy még e címhez folyamatosan és sokat kell tanulnunk.

**Eddig megvalósult fő elemek:**

- A nevelőközösség többszintű tanulása és tapasztalása.
- Fejlesztő csoportok létrehozása.
- Humán erőforrás fejlesztése, testületi továbbképzéssel, hospitálásokkal más bázisintézményben.
- A fejlesztő nevelőcsoport új módszereket tanult és gyakorolt.
- Az IPR beépült az iskolaotthonos programba.
- Szolgáltatói tevékenység: az IPR-rel kapcsolatos tréningek tartása, hospitációs tréningek szervezése és tartása 24, megyei partnerintézmény részvételével.
- Integrációs szemlélettel segített közösségfejlesztés: nyitás civil szervezetek felé, a szülők aktivizálása.

**Bázisintézményi státuszunkat segítő programok:** esélyteremtés a munka világába való integrálódáshoz, tanulás-módszertani program, tanár továbbképzés, multimédiás taneszközök alkalmazása az iskolában, komplex informatikai program, Összetartó társadalom program, tanodai program.

**Sikereink 2003/2004:**

- az iskola tanulmányi átlaga 3,61
- a 20 tanulmányi ösztöndíjas tanuló tanulmányi átlaga 4,2
- 8 hátrányos helyzetű tanulóknak gimnazista lett.
- Nem vittek el tanulót az iskolánkból!
- A pedagógusok – iskolaotthonos pedagógia és az IPR - iránti elkötelezettsége stabilizálódott.

A jövőépítést folytatjuk, amihez a HEFOP 2.1.3. sikeres pályázati forrás ad erőt, hitet, újabb lendületet.

**Restyánszki Lászlóné közoktatási szakértő**

**Körzeti Általános Iskola**

3836 Baktakék, József Attila utca 10.

(46) 440-145

baktatez@axelero.hu

## Egy iskola kettős arca...

2000. végén a zömmel hátrányos helyzetű és roma tanulók nevelését vállaló Ferencvárosi Általános és Szakiskola fejlesztő teamje pályázatot nyújtott be egy Phare felhívásra, azzal a céllal, hogy az iskola régi szenespincéjéből felépüljön a „Mi lakásunk” Mentálhigiénés és Szabadidős Központ. A Központban folyó klubmunka főként az alternatív pedagógiák komplex művészeti nevelési tartalmaira és módszereire épített, mert hisszük, hogy ezek lehetnek hatékonyak a hátrányos helyzetű, nehezen nevelhető tanulók önszervező, szabadidős programjainak megvalósításakor.

A Központ az iskola épületében, de attól szeparáltan helyezkedik el, ezáltal az iskola kettős arculatú lett. A hagyományos tantermek mellett létrejött egy iskolában szokatlan térrendszer: egy korszerűen berendezett, polgári lakást reprezentáló tér, amelyből egy „nappali szobát”, egy ultramodern konyhát és fürdőszobát illetve „buli” megszervezésére is alkalmas, 60 főt befogadó, jól felszerelt előadó-klubtermet alakítottunk ki. A kellemes, ízlésesen berendezett tér – ami félelmeinkkel ellentétben a fennállása három éve alatt nem „robbant le” – a kényelmes együttlét és a polgári lakásokban megszokott viselkedésmódok és szokások (névnapok, születésnapok, barátok meghívása stb.) megélését és megszerettetését teszik lehetővé. Teret ad mind a gyerekek, mind a pedagógusok és szülők egyéni, kiscsoportos és közösségi tevékenységeinek, amelyek megvalósítására az iskolai környezetben általában nem nyílik lehetőség. Az új és modern bútorokkal berendezett terek „megszelídítették” az odajáró tanulókat, akik a Központ működésének szabályzatát saját maguk állították össze és tartatják be egymással. Érdekes volt megélni, amikor – a hely szellemének megfelelően – a gyerekek elsők között maguk fogalmazták meg a dohányzási és a káromkodási tilalmat. Öröm nézni, ahogy a többségében hátrányos helyzetű, nehezen nevelhető lányok otthonosan mozognak a korszerű gépekkel felszerelt konyhában és úgy vigyáznak arra, hogy három év alatt összesen egy pohár túnt (tört?) el!

A program további hozadéka, hogy kialakult egy friss szemléletű szakembergárda, és szerveültek azok a módszerek és szabadidős formák, amelyek a munka hosszú távú megvalósítását megalapozzák.

Nem jelentéktelen az sem, hogy a konzorciumi munka kialakította azokat a pályázati feladatok megvalósításához nélkülözhetetlen speciális együttműködési formákat, amelyben pedagógusok, szülők, támogatók, a kisebbségi önkormányzat dolgozói hatékonyan képesek együttműködni.

**Kraiciné dr. Szokoly Mária** főiskolai docens, igazgató  
**ELTE Tanító- és Óvóképző Főiskolai Kar Továbbképző Központ**  
1126 Budapest, Kiss J. altábornagy u. 40.  
(1) 487-8110  
szokolym@mars.tofk.elte.hu, www.elte.hu

## Roma gyerekek iskolai integrációja

### Egy projekt tapasztalatai

A konferencián elhangzott előadás egy oktatási integrációs projekt eredményeit és tapasztalatait mutatja be: az Ec-Pec Alapítvány és partnerei által megvalósított, a Budapesti Nyílt Társadalom Intézet támogatásával létrejött, Roma Education Initiative programot.

A 2003. tavaszától 2005. decemberéig tartó nemzetközi program célja, hogy visszaszorítsa az iskolai diszkriminációt, a szegregációt, és olyan pozitív társadalmi folyamatokat indítson el, melyek következtében a roma gyerekek esélyei javulnak mind az oktatás, mind a társadalmi integráció terén. Ennek érdekében a következő alprogramokat valósítottuk meg a projekt keretében:

- Helyi integrációs szövetségek felállítását és támogatását, melyek a különböző oktatási és oktatáshoz kapcsolódó intézmények közötti együttműködésre alapozva, a roma gyerekek szegregált nevelését felszámoló programot dolgoznak ki, mellyel hosszú távon is előmozdítják a tanulók integrált nevelését, társadalmi integrációját. A pályázati program keretében Budapest VII. kerületében, Miskolcon és Pátkán állt fel Helyi Integrációs Szövetség.
- Korszerű, kultúra-semleges pedagógiai mérőeszközöket fejlesztettek ki a Fővárosi 3. Számú Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ vezetésével szakértői bizottságok. Ezek alkalmazásával elkerülhetővé válhat, hogy a roma és hátrányos helyzetű gyermekek kulturális másságuk illetve eltérő szociális hátterük miatt kerüljenek beiskolázásra speciális intézményekbe.
- Az esélynövelő roma koordinátor szakma létrehozása és hazai elterjesztése a pedagógusok és a különböző szocio-kulturális háttérrel rendelkező tanulók közötti összekötő szerepet hivatott betölteni, a sikeres integráció és a hatékony tanító-nevelő munka elősegítésére.
- Pedagógushallgatók mentori tevékenysége roma és hátrányos helyzetű tanulók között a pedagógus alapképzés gyakorlati jellegét kívánja megerősíteni. Célunk az volt, hogy a leendő pedagógusok alapképzésük során új, korszerű módszertani ismeretekre tegyenek szert és megfelelő gyakorlati eszköztárral rendelkezzenek, már pályára lépésükkor. Partnerünk a Miskolci Egyetem Neveléstudományi Tanszéke volt, ahol hatékonyan működik ez a modellértékű program.
- A projektről az Országos Közoktatási Intézet által végzett monitoring vizsgálat célja a projekt tevékenységeinek, a célkitűzéseinek megvalósításának nyomon követése.

Meggyőződésünk szerint e hosszútávú projekt igazolja a hozzáfűzött reményeket és azt a kitartó munkát, melyet a bevont pedagógusok, oktatási szakemberek és a tevékenységekben részt vevő munkatársak belefektettek az integráció elősegítésére.

**Deák Éva** ügyvezető igazgató  
**Ibolya Emese** szakmai koordinátor  
**Ec-Pec Alapítvány**  
1072 Budapest, Rákóczi u 22.  
(1) 486-2850  
ecpec@ecpec.hu, www.ecpec.hu

## **Fővárosi Önkormányzat Cigány Ház – Romano Kher**

### **Fővárosi cigány fiatalok ösztöndíjazása**

A Fővárosi Önkormányzat Cigány Ház – Romano Kher 1987 óta működteti ösztöndíj-rendszerét, melynek keretében évente több mint 300 roma fiatal részesül támogatásban. A Cigány Ház Ösztöndíj-központja nemcsak pénzübeli juttatásokkal támogatja a középiskolás, valamint a felsőfokú tanulmányait folytató diákokat, hanem közösségi programokkal, tanfolyamok szervezésével, tanácsadással is.

Az Ösztöndíj-központ egyik legfontosabb elve az ösztöndíjasokkal való személyes kapcsolattartás. Fontosnak tartjuk, hogy diákjaink maguk vegyék fel ösztöndíjukat – ellentétben az ösztöndíjazó intézmények általános eljárásával –, ők maguk képviseljék saját érdekeiket. Célunk továbbá, hogy a fiatalok ön-szerveződő módon, saját igényeiknek megfelelően alakítsák ki a közösségi élet kereteit. Tőlük várjuk a kreatív ötleteket szabadidejük eltöltésére, melyhez helyet, eszközt biztosítunk.

A kéthetente rendezett klubban beszélgetések, vetítések, foglalkozások segítségével próbáljuk a társaságot közösséggé formálni. A nyelvtanulási szándékot is támogatjuk, igény szerint kedvezményes tanfolyamot biztosítunk. A nyaranta szervezett táborokban nemcsak a szabadidő hasznos és értelmes eltöltésére fektetjük a hangsúlyt, de szem előtt tartjuk az identitás elmélyítését, a cigány kultúra egyes elemeinek felelevenítését is.

Havonta több alkalommal szervezünk külön programokat, színházi előadásokat, azzal a szándékkal, hogy kultúrát, értéket közvetítsünk fiataljaink számára. A különböző komoly- és könnyűzenei koncerteken vagy az ösztöndíjasok Gáláján lehetőséget kapnak a fellépésre, és egymás tehetségét is megcsodálhatják.

Cigány Ház - Romano Kher további tevékenységei:

- cigány művészeti közgyűjtemények alapítása, gyarapítása,
- kiadványok megjelentetése, melyek a roma szakirodalomban fontos szerepet töltenek be,
- kulturális, művészeti események szervezése, támogatása,
- szociális és jogi segítségnyújtás.

**Zsigó Jenő** igazgató

Fővárosi Önkormányzat Cigány Ház – Romano Kher

1151 Budapest Énekes u. 10/b.

(1) 306-6811

ciganyhaz@axelero.hu

www.ciganyhaz.hu

## **Esélyteremtés – önkéntesek képzésével**

Ahol dolgozunk: Sárospatak és városkörnyéki települései.

Preferált céljaink:

- a felvilágosítás (egészségügyi, jogi, munkavállalói, oktatási stb.),
- a prevenció,
- a tanulási motivációk erősítése,
- a munka világába történő reintegráció elősegítése a munkavállalói készségek fejlesztésével, álláskeresési technikák megismertetésével,
- a tudatos értékvállalás elősegítése.

**A célok megvalósulását segítő tevékenységeink**

Képzések, melyek fő irányai:

1. életmód, életvitel, személyiségfejlesztés,
2. közösség-gondozás.

Települési egészségfelelősök képzése, helyettes szülők képzése, óvodai/iskola közösséggondozók képzése

Az e tanfolyamokon végzett és vizsgát tett asszonyok azok a fontos kontakt-személyek, önkéntesek, akik összekötő kapocsként működ(hetné)nek a lakókörnyezet és a település intézményei között, biztosítva a kapcsolattartást, az együttműködést, a problémamentesebb együttélés lehetőségét.

**Ifjúság- és Családfejlesztő Központ Sárospatakon**

Funkciói: képzési központ (tanfolyamok, szupervízió), személyes egyéni tanácsadás, szolgáltatás (szűrőprogramok).

Amivel hozzájárulunk az esélyteremtéshez:

- A tanulás, a tudásszerzés lehetőségével egy minőségileg más életlehetőség ígéretének felismertetése.
- Az ön-értéktudat erősödésével a saját döntések által irányított életstratégiák megvalósulásának elősegítése.
- Az életmód- és életvezetési minták beépülését segítő információszerzés biztosítása.
- A másokért vállalt felelősség megtapasztaltatásával a felelős állampolgári magatartás erősítése.
- A közéletiség, a nyitottság fejlesztése, különös tekintettel a saját életüket érintő döntésekbe való bátrabb és felelősebb bekapcsolódás területén.

Problémák:

- Sajnos a források esetlegessége miatt a folytonosság nem biztosítható.
- A képzett önkénteseknek a lakóhelyükön való foglalkoztatása nem megoldott.

**Feróné Komolay Anikó** társelnök, Solt Ottilia Dijas főiskolai docens

**Esélyegyenlőségért Alapítvány**

3950 Sárospatak, Comenius u. 20.

(06 20) 911-5629

komolayaniko@pr.hu

## **Esélyegyenlőség közművelődési intézményekben és közgyűjteményekben I-II.**

Könyvtárainkban egyre gyakrabban jelennek meg felhasználóként különleges megközelítést, bánásmódot igénylő, fogyatékossgal, képességzavarral élő és hátrányos helyzetű gyerekek. A speciális iskolák, gyermekotthonok, átmeneti otthonok munkatársai is kérik, hogy ellátogathassanak könyvtárainkba, és gyerekeik részére tartalmas programot biztosítsunk. Tudjuk, hogy a könyv és az olvasmányélmény nagy lehetőséget nyújt számukra és a gyermeki személyiség egészét befolyásolja. Vannak olyan könyvtárak, ahol „úttörőmunkaként” már hosszú évek óta foglalkoznak ilyen gyerekekkel. Közülük mutatkozott be műhelyünk első felében a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár hálózatának két tagja és két vidéki könyvtár.

### **Kucska Zsuzsa (VII. kerület):**

**Hogyan élünk együtt az értelmi fogyatékos gyerekekkel a Terézvárosi Gyerekkönyvtárban?**

Zsuzsa beszámolt arról, mit tehet a könyvtár azért, hogy a fogyatékossgal élő is rendszeres használói lehessenek. Könyvtárunk szoros kapcsolatot tart fenn fogyatékossgal élőkkal foglalkozó civil szervezetekkel (*Terézénő, Csupaszívék Társasága*), és programjaival, nyitottságával már tizenhárom éve irányadó ezen a területen. Sok közös rendezvényük van. Beszámolt tapasztalatairól, módszereket ajánlott, felhívta a figyelmet, mire kell figyelni a velük való foglalkozás során, és milyen szakemberek segítségét kell igénybe venni az eredményes munkához.

### **Endrédi Szabó Erika (Nagy Károly Városi Könyvtár, Bicske):**

**A hátrányos helyzetű és ép gyerekek integrált nevelése**

#### ***A bicskei könyvtár gyakorlati tapasztalatai***

A bicskei gyerekek között sokan halmozottan hátrányos helyzetűek, közös jellemzőjük, hogy szeretetre, megértésre vágnak, de sajnálatra nem. Erika hitvallása szerint a jó empátiás készséggel, szaktudással, emberismerettel rendelkező könyvtáros olyan légkört tud teremteni, amiben a gyerekek könyvtáron kívüli körülményektől függetlenül együtt válhatnak olvasóvá, könyvtárhatalmóvá. Az integrált nevelés egyik színtere lehet a gyerekkönyvtár, ahol a gyerekek közös tevékenység keretében megismerhetik egymást, megtapasztalják, hogyan viselik el kortársuk másságát, a hátrányos helyzetűek beilleszkedési zavarai, gátlásai csökkenthetők.

### **Koleszár Márta (Katona József Megyei Könyvtár, Kecskemét):**

**Olvassunk és játsszunk együtt!**

#### ***Egészséges és speciális igényű gyerekek találkozói a könyvtárban***

Márta az integráció előnyeiről beszélt az ép és a speciális nevelési igényű gyerekek esetében. Bemutatta, hogy milyen speciális működési feltételeket teremtettek (akadálymentes megközelítés és épületen belüli közlekedés, lift

[Braille-gombokkal], nagy terek, speciális felszereltségű mosdó, optikai eszközök: olvasószemüveg, olvasógömb, olvasóléc, nagyító, olvasógép), és milyen integrált gyerekprogramokat tartottak könyvtárunkban.

### **Budavári Klára (XVIII. kerület):**

**Integrált művészeti foglalkozások a gyerekkönyvtárban**

Bár a Lőrinci Nagykönyvtár még nem rendelkezik évtizedes hagyományokkal ezen a területen, de új kezdeményezésként elindította az „*Ahány ember, annyi-féle csodálatos világ*” című programsorozatát. Ép és fogyatékossgal élő csoportok együtt ismerkednek az év jeles napjaival, hagyományaival, és népi kézműves technikák tanulásával, a jeles napokhoz kapcsolódó tárgykészítéssel teszik maradandóvá az együtt átélt élményt.

Műhelyünk második blokkjában kitekintettünk egyéb közművelődési intézmények gyakorlatára is.

### **Kókayné Lányi Marietta (Gyermekek Háza, Budapest)**

**Sérült gyerekek oktatása a Gyermekek Házában**

Marietta a Gyermekek Háza tanítójaként, pedagógiai vezetőjeként több mint tíz éve keresi a megoldásokat a sajátos nevelési igényű tanulók együttnevelését biztosító hatékony pedagógiai gyakorlat megvalósításához. „Ha minden tanuló számára hatékony iskolát szeretnénk, már nem kérdés, hogy sérült vagy szociálisan hátrányos, esetleg tehetséges kisiskolásról beszélünk. Az igazi befogadó iskola minden tanulóknak biztos, elfogadó környezetet nyújt.” – mondta előadásában.

### **Szoleczky Emese (Hadtörténeli Múzeum):**

**Gondolatok a testi fogyatékossgal élők lehetőségeiről magyar közgyűjteményekben**

Ma már igen sok magyar múzeum kínál vakok és gyengélátók, mozgássérültek számára speciális programokat, egyáltalán a látogatás lehetőségét. A Hadtörténeli Múzeumban a 80-as évek óta folytatott munka tapasztalataként fogalmazta meg, hogy szemléletünkön kellene változtatni. Odáig kellene eljutni, hogy egy osztály vagy csoport látás- illetve mozgáskorlátozott megjelenésére ne reagáljon a környezet tolakodó kíváncsisággal, borzongó sajnálkozással, netán megütközéssel vagy lenézéssel. Ugyanis az igazi pszichés sokk a sérültet éri, kíséri, keseríti el nagyon hosszú ideig. A természetes viselkedés kívánalma alkalmazandó bármely testi fogyatékossgal élővel találkozáskor. „Mindenkinek joga van a műveltséghez, művelődéshez”, rögzíti az Emberi Jogok Nyilatkozata. Így ahhoz is joga van, hogy az ezt szolgáló intézményeket megközelítse, a műtárgyakat – a lehetőségekhez mérten nem más segítségére szorulva – vizuálisan vagy azt helyettesítő módon birtokba vegye.

---

**Kreutzer Andrea** (Hadtörténeti Múzeum):

Múzeumi könyvtörténeti foglalkozások látás- és mozgássérültek számára Szerb Antaltól tudjuk, hogy „Mindennél jó, de legjobb a könyvtárban.” Andrea ezzel az egyedülálló élménnyel szembesíti immár 15 éve a Hadtörténeti Múzeum Könyvgyűjteményében megforduló testi fogyatékosokkal élőket. Foglalkozásaik különlegessége, hogy a látogatóktól általában elzárt, elérhetetlen titkos világban tartják őket, már önmagában is sikerélmény az oda való bejutás. Ehhez társul a tudásbeli gyarapodás és a hasznosan, jó hangulatban, jól eltöltött idő érzete.

**Budavári Klára**, a műhely házigazdája,  
a Magyar Könyvtárosok Egyesületének  
Gyermekkönyvtáros Szekciójának vezetője

**Kucska Zsuzsa**

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár  
Terézvárosi Gyerekkönyvtár  
1061 Budapest, Liszt Ferenc tér 6.  
(1) 342-1948  
fszek0602@fszek.hu

**Endrédi Szabó Erika**

Nagy Károly Városi Könyvtár  
2060 Bicske, Kisfaludy u.29.  
(22) 565-115  
kire@ella.hu  
www.konyvtar.bicske.hu

**Koleszár Márta**

Katona József Megyei Könyvtár  
6000 Kecskemét, Piaristák tere 8.  
(76) 412-730  
kmarta@kjmkm.hu  
www.kjmkm.hu

**Budavári Klára**

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár  
XVIII/3.sz könyvtár  
1183 Budapest, Thököly utca 5.  
(1) 291-2575  
bongyole@freemail.hu  
www.gykszekcio.hu

**Kóka Lányi Marietta**

Gyermekek Háza  
1028 Budapest, Szabadság utca 23.  
(1) 397-4569  
lmarietta@freemail.hu

**Szoleczky Emese**

Hadtörténeti Intézet és Múzeum  
1014 Budapest, Kapisztrán tér 2-4.  
(1) 325-1633  
eszoleczky@dpg.hu  
www.militaria.hu

**Kreutzer Andrea**

Hadtörténeti Intézet és Múzeum  
1014 Budapest, Kapisztrán tér 2-4.  
(1) 325-1633  
kreutzer@dpg.hu  
www.militaria.hu

## A tehetséggondozás és benne az állami gondozott gyerekek sikerei

A Peron Music Alapítvány tízéves működése alatt fontos szerepet kapott a szociális feladatok ellátása. Feladatunknak tekintjük a szociálisan hátrányos, tehetséges gyermekek segítségét, támogatását, lehetőségeinek szélesítését. Az alapítvány működésének kezdetén, 1994-től a 10-25 év közötti gyermekeket és fiatalokat támogattuk, a tehetséggondozás és a táboroztatás területén. 1997-től 2-3 éves kicsikkel is foglalkozunk a Gyermekgála keretében.

1994-től a csonka családok és állami gondozásban élők támogatásával indult a program. Nagy Angéla tapasztalataival vágunk bele állami gondozásban élő gyermekek táboroztatásába, amelyben először a luzerni Kovive civil szervezet, majd a filzbachi Lihn üdülőcentrum Domino projektje is partnerünk lett. Esetenként megoldást kerestünk a családok – önhibán kívüli – életminőségromlásának megállítására és a folyamat visszafordítására: a gyerekek életvezetési, továbbtanulási és pályázati tanácsadásban részesültek, illetve Magyarországon és Svájcban 1994 és 2004 között közel kétszázhusz állami gondozott gyermek táboroztatott velünk.

A Peron Music Alapítvány szociális projektje és a Módszertani Bölcsőde Napsugár Alapítványa 1997-ben kezdte a 2-3 évesek részére kidolgozott Gyermekgála programot. Ebben egészséges és sérült kicsik együtt vehetnek részt évente. A 150-200 apró gyermek közreműködésével zajló gála közel 40 segítő és pedagógus munkáját dicséri.

2003-tól megújítjuk a programot, amely Esélyegyenlőség néven a mentori intézmény bevezetésére vállalkozik az állami gondozott gyermekeknél. Újításunk szándéka, hogy új módszerekkel készítsük fel a fiatalokat az élet kihívásaira. Nem helyettük, hanem velük együtt dolgozunk. A mentor feladata segíteni ötleik kibontakoztatását, kidolgozását. A mentor az a személy, aki figyeli a programot szervező fiatalok munkáját, visszajelzi a folyamatokat, illetve tanácsokkal segíti azt. Az Esélyegyenlőség programban dolgozó munkatársaink folyamatosan törekednek a megújításra, valamint arra, hogy a kidolgozott programok egyre szélesebb korosztályt öleljenek fel.

A programban részt vevő fiatalok lehetőségeit kívánjuk bővíteni azzal, hogy bevonjuk őket európai pályázati lehetőségekbe. (Ifjúság 2000-2006 pályázat Ifjúsági kezdeményezések alprogram.) Az állami gondoskodásban élő gyermekek első hat fős csoportja 2004 őszén valósította meg az Izgó Mozgó Napot Komáromban, amelyen közel 300 – többségében állami gondozott – gyermek vehetett részt.

Fontosnak ítéljük a fiatalok önálló életre való felkészítését. A gyermekek lelkében meggyújtott szikra, láng tüzé nemesítése új életminőséget nyújthat számukra, de feltétlenül bővíti lehetőségeiket.

**Peron Music Alapítvány**

2800 Tatabánya, Szt. Borbála tér 1.  
(34) 306-605  
peronmusic@mail.datanet.hu  
www.kembridge.hu/peronmusic

## Művészetek szerepe az érzelmi nevelésben

Újszülött kortól, – de egyre inkább elterjedt az a felfogás, hogy már magzati életben – a lelki életünk harmonikus fejlődését nagymértékben befolyásolhatják a környezeti hatások. Minden felelősségteljesen gondolkodó szülőnek, oktatónak, nevelőnek az a vágya, hogy a rábízott gyermekek legyenek kiegyensúlyozott, boldog személyek. A tanulásban pedig képességeik maximumát adják.

Megfigyelések, vizsgálatok bizonyítják, hogy a diszharmonikus érzelmi élet nagymértékben befolyásolhatja a problémamegoldó, helyzetfelismerő képességet, a társas kapcsolatok kialakulását, és nem ritkán a tanulásban is zavart okozhat.

A fentiek elkerülése érdekében olyan egyszerű és mégis az egyetemes emberi kultúra kontinuitását biztosítjuk, mint a művészetek. A nemes kultúra hatással van a lelki, szellemi és testi fejlődésünkre és segíti személyiségünk harmonikus fejlődését.

### I. Irodalom

A szülő gyermekét elfogadó, szeretettel teljes testi kapcsolatának kialakításában a kisdied **mondókák** igen fontosak. Ilyen lehet az altató, melynek kétszemélyes világában a csecsemő vagy a kisgyermek a tökéletes meghittséget éli meg. A monoton ritmikus mondókák, versikék (mosdatók, etetők, öltöztetők stb.) mondogatás nyugtatóan hat a gyermekre. Az egyenletes mozgatóással kísért cirógatók, tapsoltatók, ütögetők, csipkedők stb.) ellazulást, relaxációt idézhetnek elő. A cselekedtetők (lovagoltatók, hintáztatók, hordozó, lóbáló...) együttműködést, kapcsolatteremtést feltételeznek és segítik, hogy a szülő és a gyermek egymást kölcsönösen megismerje. Ebből következik a közös játék, amely örömet okoz. A csecsemőkort követő életszakaszokban igen nagyok lehetnek a fejlődési eltérések. Lesznek, akik 18-20 hónapos korban már pár soros mondókákat mondanak, s szívesen hallgatnak verseket, verses meséket, s lesz aki 3 éves kora körül versel. A versek és mesék az egész gyermekkort át kell, hogy szöjék.

A **versek, verses mesék** ismereteket közvetítenek időjárásról, növényekről, állatokról, ünnepekről, érzelmekről és sok másról is. A versek szójátékai és ritmusai alkalmat adnak arra, hogy a gyermek passzív és aktív beszéde is nagymértékben fejlődjön, valamint az egyszerűtől a bonyolultig mozdulatjátékokat játszasson a családdal, vagy egyedül. A beszélő gyermek ünnepek alkalmával egyenrangú társaként bekapcsolódhat a társas életbe.

A **mesék** segítik a gyermeket, hogy eligazodjon a világban, hogy legyőzze félelmeit, kezelni tudja a konfliktusokat. A mesék világában a jótett megdicsőül, az ellentétek feloldódnak, a főszereplő, akivel a gyermek azonosul, a történet végén szerencsés sorba kerül. Ennek a varázsvilágnak a megteremtése segíti a fantázia kibontakozását és a feloldott kudarchelyzetek fejlesztik a gyermek humorérzékét.

A gyermek–szülő bensőséges kapcsolatának elmélyítésében a leghatékonyabb eszköz az esti mese!

Az irodalmi műalkotások életünk minden jelentős eseményét átszövik. Szabadidős programjainkban jelen vannak, mint színház, regény, költői estek. Az érzelmi élet kiegyensúlyozottságát segítik.

### II. Képzőművészetek

A csecsemő- és gyermekkorra az érzéki megismerés a jellemző. A gyermek elsősorban képekben fogja fel a világot, ezek képzetekké rendeződnek, s ezekben tükröződik a valóság.

A képzetek kivetíthetők, a kivetítés módja az ábrázolás. Ami egyaránt történhet síkban, térben. Már 9-10 hónapos kortól adhatunk ceruzát a kézbe!

#### A vizuális kultúrát befolyásoló tényezők:

- A tág értelemben vett környezet természet, építészet. Akkor járunk el helyesen, ha séta közben mutatjuk a fákat s a leveleken átszűrődő fényeket, színeket, virágokat, bokrokat, tavat, patakot, holdat, csillagokat, valamint az épületeket, építészeti műtárgyakat.
- Tárgyi környezet, otthon, intézmény, játéktárgy, festmény, iparművészet. Nem feltétlenül gondolhatunk arra, hogy a gyermek születésekor iparművésszel rendeztessük be az otthonunkat. Inkább csak arra figyeljünk, hogy a gyermeket ne vegyék körül giccses, vásári bővlik. Törekedjünk a tiszta formákra, pasztell vagy élénk, de nem rikító színekre. A szegénység nem egyenlő az ízléstelenséggel.
- Képvásolás. Olyan lapozókat, képes mesekönyveket is vegyünk, melyeket a gyermek választ! Sokszor nem azonos a gyermek képi látásmódja a felnőttével. Sok esetben az absztrakciót jobban kedveli. (lásd A nagy ho-ho-horgász, Pom Pom meséket stb.)
- Irodalmi mű képi fantáziája. Felolvasás után hagyjunk időt arra is, hogy a gyermek saját fantáziájában jelenjen meg a képek.
- Színek világa. Mutassuk a színeket, hasonlítsuk össze, ismertessük fel, a gyermek gondozása közben is beszéljünk a színekről.
- Önálló alkotó tevékenység. Firka, rajzolás, festés, gyurmázás önmagában is örömet okoz a gyermeknek
- Múzeumok, képtárak. Minden múzeumban művészi alkotásokat láthatunk (pl. iparművészeti múzeumban formatervezett eszközöket, de lehetne sorolni mindezt). Ezen felül a múzeumoknak különleges méltóságúteljes hangulatuk van.
- Mozgóképek. Diafilmek, videofilmek. Helye van a gyermek életében a mese-, a természet-, a gyermekfilmnek, de nem helyettesítheti az itt felsoroltakat, mert a gyermek életében a legfontosabb a saját élmény.

---

A vizuális élmények kivetítése megszabadíthatja a gyermeket a félelmeitől, fájdalmaitól, elszenvedett sérelmeitől. A vizuális élmény kivetítése ennek ellenkezőit is megerősíti a gyermekben. A szépség, a harmónia, az igényesség kialakulását. Erősíti az alkotóvágyat, felszabadítja a fantáziát.

A felnőtt ember ízlésvilágát erősen befolyásolhatja az a vizuális kultúra ami őt körülvette az addigi életében. Ugyanakkor a sűrűn váltakozó divat erősen hat a kialakulatlan vizuális értékrendű egyénre. Természetesen más a megítélése az új művészeti irányzatok pártolójának.

### III. Zene szerepe az érzelmi fejlődésben

A gyermeknevelésről mondja Kodály: „Kilenc hónappal a születés előtt kell elkezdni.” Kodály jóval előbb tudta, mint a tudomány, hogy a magzat reagál az énekre, zenére, versre, irodalmi szövegre. A zenei műveltség alapja az ének. A szülőről-gyermekre száll a dal.

#### Zeneművek fajtái:

1. Népdal: altatók, játékos gyermekdalok, tárgyuk a munka, öröm, vidámság, keserűség, szerelem... A népdalokban az élet maga vált dallá. Minden érzelem kifejezhető általa. A gyermeket bevezeti abba a kultúrába, ahova született. Az altatók, ringatók nyugalmat, szeretetet árasztanak, a gyermekdalok pajkosságot, lendületet, örömet stb. ébresztenek. Fontos, hogy a felnőtt világ dalaitól se zárjuk el.

2. Az ünnepek dalai meghatározzák az esemény hangulatát, így a gyermek élményként őrzi és élményként idézheti fel a történeteket. Dal nélkül nincs is ünnep.

3. A közösségek dalai (egyházi vagy társadalmi) kifejezik a csoport gondolkodását és érzelmi világát. Az összetartozás érzését tanítják meg a gyermeknek.

4. A zenei művek: A komoly és könnyűzenei művek a gyermekben érzeteket ébresztenek vagy a fantáziának adnak teret. Amikor a gyermek zeneművet választ, a zene által keltett érzetet akarja újból és újból átélni. Számos szakmai írás tanúsítja, hogy a zene gyógyít.

Javaslom, aki teheti, vigye a gyermekét el a Zeneakadémiára, már óvodás kortól úgynevezett „Kakaó Koncerteket” lehet hallgatni.

Összefoglalva az előzőekben leírtakat, megállapíthatjuk, hogy a zene segíti a gyermeket a társas kapcsolatok kialakításában, akár az együtténeklés vagy -zenélés révén. A gyermek érzelmi világát harmonizálja, mert nyugtat, felold, segít eseményeket feldolgozni. A zene is alkalmas arra, hogy művészi kifejező eszköz legyen.

---

A zenei kultúra is számos irányzatot ismer, a személyiség fejlődésével, valamint az életkorral is változik a zenei ízlés. A magas zenei művek élvezetéhez és értéséhez szükség van zenei műveltségre is. A zenei világban való jártasság tanulás útján megszerezhető.

### IV. Társzművészetek

#### 1. Tánc

#### 2. Színjáték (báb-jelmez)

A gyermek csecsemő korától kezdve kifejezett boldogságot mutat, ha táncolnak vele, vagy ha a felnőtt mimikai játékot játszik. Nagyokat kacag, ha valaki „bohóckodik” szerepet játszik. Saját tapasztalatból tudom, hogy akár 18-20 hónapos gyermek is tudja élvezni a bábelőadásokat. Elsősorban a mozgást, a fényeket, formákat, dalokat.

A tánc is és a színjáték is metakommunikációt fejleszt és szocializál. A „mintha” élménnyel, a gyermek számos viselkedési mintát, cselekvést és lelki ráhangoltságot tapasztal meg. A társzművészetek alkalmasak az empátia és szolidaritás megtanulására.

Az itt felsorolt művészeti ágak jól bizonyítják, hogy a cselekvő emberré válás folyamatában az alkotó műalkotások, szinte kizárólagos szerepet játszanak. Megismertetik a gyermekkel az őt körülvevő világot, jártasságot, készséget fejlesztenek és érzéseket, érzelmeket közvetítenek.

Az itt felsorolt művészeti ágakkal azt kívántam bemutatni, hogy egész életünket átszövik és részben dominánsan meg is határozzák kulturális fejlődésünket.

Arra az állandó felvetődő kérdésre, hogy támogassuk-e művészeinket és alkotásait, a válasz egyértelmű: IGEN. A művészet szellemi és lelki táplálékunk, ahogy a kenyér a testté.

**Tunyogi Erzsébet** tanár, konduktor, játék- és pszichoterapeuta

**Tunyogi Gyógyító Játékház Alapítvány a Halmozottan Sérült Gyermekéért**

Budapest, VI., Rózsa u. 46. fsz. 1.

(1) 321-8357, (1) 3412-985

Fax: 3412-985

## Hol vannak? Hol lesznek?

A sajátos nevelési igényű gyermekek pedagógiai fejlesztésének különböző lehetséges formáit a szociális integráció megvalósulása mentén szemlélve, felértékelődik az együttnevelés kérdésköre.

A témával foglalkozó szakemberek egyetértenek abban, hogy a fogyatékossgal élő emberek maradéktalan társadalmi befogadásában az elsődleges és leghatékonyabb eszköz az a szemléletváltás, amely hozzájárul a fogyatékossgal körüli előítéletek, félelem, tartózkodás, nemtörődömség, sajnálkozással telített odafordulás felszámolásához. Az információs társadalom fejlődése lehetővé teszi, hogy a fogyatékossgal nem az alkalmatlanságot, a képességek hiányát jelentse, hanem egy olyan helyzetet, amelyben a környezet alakításával az emberek életminősége – a fogyatékos emberek életminősége is – javulhat, ezért is egyre nagyobb a lehetőség a találkozásra, a társadalmi beilleszkedésre.

### Az előadás célja

- Az előadás szándéka szerint támpontokat szolgáltatott a sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésének-oktatásának elemzéséhez, ráirányította a figyelmet a szemléletformálás, a különböző kompetenciájú szakemberek együttműködésének szerepére.
- Elemezte a többségi pedagógia és a gyógypedagógia szakemberei közötti szakmai kommunikáció erősítésének lehetőségeit, a kulcsfontosságú területi szereplők (fenntartó, pedagógus, szülői szervezetek, intézmények, szak- és szakmai szolgáltatók) együttműködésének fejlesztését.
- Bemutatta – a teljes szervezeti átalakulás során – a korábbi elkülönült intézmények egységes gyógypedagógiai módszertani intézményekké alakulási lehetőségét, amelyekben megtörténhet a szakmai támogatási rendszerek kiépítése.

### Az integráció „hasznosulása”

A többségi általános iskolák befogadó készségének erősítése új lehetőségeket nyújt a sajátos nevelési igényű gyermekek és a nem sérült, többségi iskolába járó gyermekek szociális tanulási folyamatai számára. A befogadással együtt járó útkeresés, az intézményi innovációk a befogadó iskola munkájában is jelentős minőségi javulást eredményeznek.

Az eredményesség jelentősen függ attól, hogy mennyire sikerül összekapcsolni és összehangolni a sajátos nevelési igényű gyermekeket ellátó (speciális és a többségi, befogadó) intézmények fejlesztési kínálatait a hozzáférhető szak- és szakmai szolgáltatásokkal. Mennyire lehet új tereket nyitni a gyermekek, fiatalok számára az otthoni háttér és a helyi kapcsolati lehetőségek közötti együttműködések megteremtésével.

**Kőpatakiné Mészáros Mária** tudományos munkatárs

**Országos Közoktatási Intézet**

1051 Budapest, Dorottya u. 8.

(06 20) 541-1658

kopatakim@oki.hu

www.oki.hu

## Képzési kötelezettség vs. tankötelezettség

A súlyosan, halmozottan fogyatékos, tanköteles korú személyek a közoktatási törvény 1993-ban bevezetett rendelkezési szerint a tankötelezettség egy különleges kategóriája, a képzési kötelezettség jogintézménye alá esnek. A képzési kötelezettség keretei között a tanuló nem oktatásban, hanem fejlesztő felkészítésben részesül, amely egyéni foglalkozás esetén heti három, csoportos foglalkozás esetén pedig heti öt óra pedagógiai foglalkozást jelent. Ebben a formában az érintettek számos szempontból súlyos hátrányba kerülnek:

- a beiskolázás idejétől fogva külön, specifikusan e népesítésre vonatkoztatott, az érintettek képességei felől értelmeződő kategóriarendszer (képzési kötelezettség) és képzési kínálat (fejlesztő felkészítés) válik meghatározóvá, amely már ezen a ponton dönt a szegregációról;
- a fejlesztő felkészítés helye nem az oktatási rendszer valamely többségi vagy speciális intézménye, hanem elsődlegesen az érintett gyermek családja vagy a tartós bentlakást, ápolást-gondozást nyújtó otthon, holott a hatályos törvények értelmében egyiknek sem feladata közoktatási feladatok ellátása;
- annak ellenére, hogy az általános oktatás színterein dolgozó pedagógusok esetében a felsőfokú szakirányú végzettség megszerzése fogalmazódik meg követelményként, addig a fejlesztő felkészítés bizonyos esetekben felsőfokú és/vagy szakirányú végzettség hiánya esetén is végezhető;
- az ép vagy enyhébb fokban fogyatékos gyermekeket ellátó általános iskolában előírt, a felsőbb osztályokba kerüléssel arányosan növekvő 20-25-30 órával ellentétben a fejlesztő felkészítésben részt vevő gyermekek heti 3-5 óra foglalkozásban részesülnek, amely a képzési kötelezettség teljes időtartama alatt – mindösszesen 12 éven keresztül – stagnál;
- a fejlesztő felkészítés teljesítéséhez nincsen törvényi szinten hozzárendelt, a központi tantervet helyettesítő irányelvi rendszer; végül ennek megfelelően
- a pedagógiai munkára nem vonatkoznak minőségi kritériumok, amelyek mentén a szolgáltatások fejleszthetőek és számon kérhetőek lennének.

Az 1993-as módosítás komoly előrelépés volt, mégis úgy véljük, hogy a kialakult helyzetet nem túlzás közvetlen hátrányos megkülönböztetésként értékelni, amely az érintettek és családjaik más életterületein is megjelenik, azokra átszivárog.

Elmondható, hogy mára az érintett szülők és a szakemberek körében is kialakulni látszik egy konszenzus, amely szerint a súlyosan, halmozottan fogyatékos személyek iskolászerű ellátásának kiépítése lehetne az a lépés, amely megoldást kínálna életproblémáik jelentős részére.\*

Továbbvezető irodalom

BASS LÁSZLÓ (2004, szerk.): Jelentés a súlyosan-halmozottan fogyatékos embereket nevelő családok életkörülményeiről. Budapest, Kézenfogva Alapítvány.

VERDES TAMÁS (2005): Súlyosan, halmozottan fogyatékos gyermekek a közoktatásban. Budapest, De ju Re Alapítvány – Kézenfogva Alapítvány. Kézirat. (letölthető: [www.kezenfogva.hu](http://www.kezenfogva.hu))

\* 2005. augusztus 24-én az Oktatási Minisztérium közzétette az oktatást érintő egyes törvények módosításáról szóló és várhatóan novemberben a Parlament elé kerülő tervezetét, amely jelentős változásokat javasol bevezetni a súlyosan, halmozottan fogyatékos gyermekek iskolai ellátásával kapcsolatban

**Verdes Tamás** programvezető, **Kézenfogva Alapítvány**

1093 Budapest, Lónyay u. 19., (1) 215-5213

[verdes.tamas@kezenfogva.hu](mailto:verdes.tamas@kezenfogva.hu), [www.kezenfogva.hu](http://www.kezenfogva.hu)



## A magyar ifjúsági munka európai kihívásai

### Workshop - resume

A magyar ifjúság(segítő) munka intézményei kialakultak, kiépültek az elmúlt évek alatt. Ma már nem az intézmények hiányának pótlása a feladat, hanem a hazai ifjúságsegítői munka szakmai céljainak, a különböző intézmények tevékenysége összhangjának és az európai célok hazai viszonyok közé való minőségi átültetése problémáinak lehetséges megoldásai foglalkoztatnak bennünket.

Az európai ifjúsági munka két nagy kihívásra keresi a választ:

- a felelős állampolgárrá válást segítő munkaformák ('citizenship education', a mi fogalmaink szerint „állampolgári nevelés”) és az európai polgár „karaktere”,
- az emberi jogok iránti mindennapi érzékenység kifejlesztése ('human rights education', vagyis a mi fogalmaink szerint „emberi jogi nevelés”)

Ez a két, egymással érintkező terület egyúttal az ifjúság(segítő) munka pedagógiai tartalmi szempontjából is jelentős, mert hangsúlyozza az ifjúsági munka fontosságát a nevelési feladatokban. Az ifjúságsegítők számára az a nem-formális oktatás módszertanával és a civil társadalom működésével kapcsolatos ismeretek fontosságát emeli ki.

A hazai ifjúságsegítői munka számára ezek a nevelési területek új munkaformákat és tevékenységeket kínálnak fel, rugalmasságot a külföldi példák átvételében, valamint annak a képességét, hogy alkalmassá váljanak az e területeket támogató európai források felhasználására. (A tervezés alatt álló Ifjúság 2007 Program új prioritásai között egészen biztosan szerepelnek ezek a területek.)

## Kompasz

### A fiatalok emberi jogi nevelésének kézikönyve

A fenti témákhoz illeszkedően mutatta be a konferencián a Kompasz kézikönyvet Rui Gomes úr, az Európai Tanács Ifjúsági és Sport Igazgatósága Oktatási Osztályának vezetője, aki egyben a könyv szerkesztője és vezetőképző is. A workshop résztvevői megismerkedhettek az emberi jogi nevelés céljaival, módszereivel, az ezt támogató könyv elkészítésének folyamatával, a kiadvány felépítésével és tartalmával, valamint a magyar kiadás elkészítésének folyamatával és sajátosságaival.

**Wootsch Péter** egyéni vállalkozó  
1025 Budapest, Víhorlát u. 8.  
(06 20) 920-3092

## Az ifjúsági munka lehetőségei regionális szinten

A regionális ifjúsági munkát a gyermek-és ifjúsági önkormányzatok működésén keresztül közelítettük meg, hiszen ezen szervezetekkel folyamatosan, napi szinten foglalkozunk. A gyermek és ifjúsági önkormányzatok működése a demokrácia aktív gyakorlására épül, a gyermekek és fiatalok helyi szinten maguk közül képviselőket és polgármester választanak, akik a helyi igényekre építve végzik feladatukat oly módon, hogy elsajátítják az önálló döntéshozatal képességét. A francia példára épülő mozgalom 1994-ben került át a magyar gyakorlatba, 1996-ban megalakult az országos szervezet (Gyermek és Ifjúsági Önkormányzati Társaság, GYIÖT), majd 2000-ben két regionális tagcsoport jött létre (GYIÖT Dél-alföldi Régiós Tagcsoport-szövetség, és GYIÖT Dél-dunántúli Régiós Tagcsoport-szövetség).

**A gyermek és ifjúsági önkormányzatok települési céljai:**

- hatékony kommunikáció • figyelem felhívása a korosztály igényeire, jövőkép kialakítása • együttműködés a „nagy” önkormányzattal, aktív részvétel a helyi döntéshozatalban, közreműködés a településfejlesztésben, helyi identitástudat erősítése • forrásteremtés

**Megyei célok:**

- hatékony együttműködés • ösztönzés • forrásteremtés • egységes jövőkép • kapcsolattartás a döntéshozó szervekkel • infrastruktúra kialakítása és fejlesztése • megyék közötti kapcsolatok kialakítása

**Regionális célok:**

- hálózatépítés • hatékony belső kommunikációs rendszer kialakítása, egységes PR • regionális iroda működtetése • közös jövőkép, aktualizálása, lebontása konkrét projektekre • a fiatalok stabil, naprakész tudáshoz segítése minden szervezetünkben • lobby • nemzetközi kapcsolatépítés • szervezetek által kitermelt értékek összegyűjtése, közzététele • közös programok

**Egyes célok és feladatok mindhárom szinten megjelennek:**

pl.: a hatékony kommunikáció és az ahhoz kapcsolódó együttműködés, valamint az egységes, közös jövőkép kialakítása. Ezeknek a céloknak a három szinten egymásra kell épülniük. Régiós programjainkat ennek rendeltük alá. Az évi két közgyűlésen, valamint az egymás programjain való részvételen túl minden évben tartunk egy képzőtáborot, amely specifikusan a szervezetek igényeire koncentrál, de játékos formában igyekszik átadni az ismereteket.

**Céljaink elérése érdekében néhány „arany szabály”:**

- Mi, a „felöltött segítők” nem azért vagyunk, hogy irányítsunk, hanem azért, hogy segítsünk.
- Mindig a létező igényekre reagálunk, azaz sosem akarunk általunk kitalált programokat megvalósítani.
- Résztvevőt toborozni úgy lehet hatékonyan, hogy a fiatalokat érintetté tesszük a programok megvalósításában.
- A legfontosabb: „Élni és élni hagyni!”

**Balogh Anikó** teleházvezető, ifjúságsegítő, Alsómocsoládi Teleház

7345 Alsómocsolád, Rákóczi u. 71.

(72) 451-749, (06 30) 411-5394, (06 20) 494-2735, telehaz.alsomocsolad@axelero.hu

**Vass Andrea** felnőtt segítő, GYIÖT Dél-dunántúli Regionális Tagcsoport-szövetség

7345 Alsómocsolád, Rákóczi u. 71.

(72) 451-749, (06 30) 560-6622, (06 20) 494-0685, v.andi@axelero.hu

**Kárpáti Árpád** ifjúsági referens, Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata

7321 Pécs, Széchenyi tér 9., (06 03) 563-570; (06 20) 223-0740, karpad@pecsvarad.hu

## Ifjúság 2000-2006 Program

„Ha úgy érzed, hogy ami körülötted van, az nem elég izgalmas, nem elég érdekes, nem elég tartalmas, találd ki valamit, ami megmozgatja az életedet és élményekkel gazdagít. Ha vannak barátaid vagy egy olyan csapat, akikkel szívesen vagy együtt és szívesen belevágnátok valami újba, ami csak a tiétek, akkor ezt a programot nektek találták ki. Ha 15-25 évesek vagytok, akkor az Ifjúság 2000-2006 Program sok lehetőséget nyújt számotokra.”

### Miért?

- Mert támogatja a fiatalokat új tudás, élmények és készségek megszerzésében, valamint e tapasztalatok értékeinek felismerésében.
- Mert lehetővé teszi számukra, hogy változtassanak az őket körülvevő világon, és segíti kezdeményező-készségük fejlesztését.
- Mert lehetőséget biztosít a hátrányos helyzetű fiatalok számára is, segíti a diszkrimináció elleni küzdelmet, és támogatja az egyenlőséget a társadalom minden szintjén.
- Mert lehetővé teszi a szolidaritás kifejezésre juttatását, és támogatja a rasszizmus és az idegengyűlölet elleni küzdelmet.
- Mert a fiatalok közvetlenül részt vehetnek Európa alakításában.
- Mert segít jobban megérteni Európa kulturális különbségeit és hagyományait.
- Mert segíti a fiatalok helyi közösségeinek fejlődését.
- Mert olyan tapasztalatok és élmények megszerzését jelenti, amelyek elsajátítására iskolai körülmények között nincs mód.

Az Ifjúság 2000-2006 Program nem csupán a fiatalok saját projektjeit támogatja, hanem segít mindazoknak a szakembereknek is, akik fiatalokkal foglalkoznak. Nem csak anyagi támogatást ad, hanem képzési, információs, szakmai, módszertani szolgáltatásokat is nyújt.

### A program az alábbi alprogramokból áll:

**Fiatalok Európáért, azaz nemzetközi ifjúsági cserék:** Egyedülálló lehetőség arra, hogy két vagy több ország fiataljai találkozzanak és egy közös téma köré szervezett projekt keretében egymást, egymás kultúráját közelebbről megismerjék.

**Európai Önkéntes Szolgálat - egyéni tapasztalatszerzés egy másik kultúrában:** 3 hét-12 hónap külföldi önkéntes munka egy helyi szociális, környezetvédelmi, kulturális, művészeti vagy szabadidős projekt keretében.

**Helyi Ifjúsági Kezdeményezések:** Csoportos Kezdeményezések - fiatalok helyi csoportjának kreatív projektjei: helyi ifjúsági csoportok, közösségek, a fiatalok kreativitását és kezdeményező-készségét kifejező, 3-12 hónapig terjedő közös projektjeinek támogatása.

**Befektetés a jövőbe, azaz hazatérő önkéntesek kreatív projektjei:** Az Európai Önkéntes Szolgálaton részt vett fiataloknak, az önkéntes szolgálat alatt szerzett tapasztalataira épülő, kreatív projektjeinek támogatása.

**Fejlesztő Projektek:** Képzések, tanulmányutak, előkészítő látogatások, partnerkereső szemináriumok, ifjúsági információs projektek, hálózatok támogatása annak érdekében, hogy minél több és színvonalasabb nemzetközi ifjúsági projekt valósulhasson meg.

### Mely országokkal lehet együttműködni?

Az Unió 25 tagországán kívül Bulgária, Izland, Liechtenstein, Norvégia, Románia, Törökország, valamint – néhány további feltétellel – Dél-Kelet Európa, a volt Szovjetunió, a Maghreb-országok, sőt Latin-Amerika sok-sok országa is a lehetséges partnerek között van.

### Határidők:

február 1. – a május 1. és szeptember 30. között kezdődő projektek esetében  
április 1. – a július 1. és november 30. között kezdődő projektek esetében  
június 1. – a szeptember 1. és január 31. között kezdődő projektek esetében  
szeptember 1. – a december 1. és április 30. között kezdődő projektek esetében  
november 1. – a február 1. és június 30. között kezdődő projektek esetében

Az Ifjúság 2000-2006 Programot úgy tervezték, hogy segítse a fiatalok iskolán kívüli tanulását és tapasztalatszerzését. Ezért olyan projektet kell tervezni, amely szem előtt tartja a kitűzött célt és biztosítja annak megvalósulását. Fontos, hogy több kultúra találkozásáról van szó! Érdemes olyan felnőtt segítőt, szakembert bevonnai a projekt előkészítésébe és megvalósításába, akit a fiatalok elfogadnak, és tapasztalattal rendelkezik az iskolán kívüli pedagógia területén. *Ugródeszka* című ingyenes, havonta megjelenő kiadványunkban és azonos című internetes hírlevelünkben folyamatos tájékoztatást adunk olyan képzési és tapasztalatszerzési lehetőségekről, melyek segítenek a módszertani ismeretek fejlesztésében.

### Nem támogathatók:

- az ifjúsági zenei- és drámafesztiválok, valamint sportesemények,
- az ifjúsági szünidős és turisztikai programok,
- a szakmai és tudományos programok és tanulmányok,
- az egyéni utazások,
- az iskolai jellegű és szakképzéssel összefüggő programok,
- profitorientált programok,
- az egyesületek és intézmények hivatalos ülései, munka-összejevetelei.

### Mobilitás Információs Iroda

1024 Budapest, Zivatar u. 1-3.

(1) 438 1053

Kék szám: 06 40 20 00 21 (14.00-18.00)

magyarorszag@eurodesk.org

www.mobilitas.hu

## **Kamaszparlament tevékenysége a Bükki-Hegyháton**

### **Avagy mit tehetnek a fiatalok saját jövőjük érdekében**

A Kamaszparlament keretén belül a Bükki-Hegyhát településeinek fiataljai az önkormányzatokkal közösen olyan projekteket valósítanak meg

- a kultúra – a település kulturális, történelmi értékeinek összegyűjtése, hagyományok ápolása, kulturális fesztiválok szervezése stb.,
  - a környezetvédelem – parkok, történelmi, kiránduló helyek stb. ápolása, rendbetétele,
  - a sport – sportélet megszervezése területén,
- melyek jelenleg számukra a szabadidő értelmes eltöltését, de egyúttal hosszútávon munkahelyteremtést, az életminőség javulását jelentik. Az önkormányzatok a kistérség fejlesztési elképzeléseit a fiatalokkal közösen alakítják, formálják, és valósítják meg.

Az előadás keretén belül maguk a fiatalok számoltak be az első lépésekről, a már elért eredményekről, tervekről. Tevékenységük pozitív folyamatokat indított el a helyi társadalomban, hitük és lelkesedésük új erőforrást jelent a falvak közösségei számára. Így élednek újjá rég elfeledett szokások, válnak ismét fontossá azok a kulturális és természeti értékek, melyek majdnem a feledés homályába sülyedtek, s melyekre az itt élő nemzedékek méltán voltak büszkék.

A fiatalok nyitottsága, a világ dolgai iránti érdeklődése kihat a felnőttekre is, így az évtizedeken keresztül befelé fordult települések ismét kapcsolatokat, barátokat keresnek mind határon belül, mind határon kívül. Ez is része annak a folyamatnak, mely szerint a helyi társadalom tagjai úgy döntöttek, hogy a múlt század elején „Magyar Semmering” néven közismert turistaparadicsomot újraélesztik, igaz Bükki-Hegyhát néven. Ez a munka a kistérség feléledését, újbóli magára találását is jelenti. Legnagyobb eredménye pedig, hogy a fiatalok részeseivé válnak a jövő – és remélhetően a saját jövőjük – alakításának. Mi abban bízunk, hogy az idelátogatók számára a sok érdekesség, látványosság mellett az igazi különlegesség a fiatalok munkájának eredménye lesz.

**Farkas Éva** ifjúsági referens, a Kamaszparlament koordinátora  
**Őrhegy Egyesület**  
3600 Ózd, Október 23. tér 1.  
(48) 471-806  
orhegy@mail.datanet.hu

## **Iránytű Ifjúsági Információs és Tanácsadó Iroda**

Az Iránytű Ifjúsági Információs és Tanácsadó Iroda: Minőségi Intézmény, Ifjúsági Módszertani Központ (mint alacsonyközűbb humányszolgáltató intézmény) munkáját meghatározza, hogy az ifjúság számára alternatívákat nyújt társadalmi beilleszkedési zavarok csökkentésében, integrálásában. Ennek megvalósítása érdekében információs szolgáltató rendszert, mentálhigiénés tanácsadásokat, prevenció programokat és a szabadidő hasznos eltöltéséhez lehetőségeket kínálunk, szervezünk.

Ifjúságsegítés, mentálhigiéné, közművelődés hármasságának bemutatása az Iránytű Ifjúsági Iroda működése alapján.

**I. Információ-szolgáltatás** (közérdekű információk, kulturális-szabadidős programok, tanfolyamok, képzések, szociális információk, általános iskolai és középiskolai információs pontok kialakítása).

**II. Mentálhigiénés szaktanácsadás - egyéni segítségnyújtás**

- Életvezetési-pszichológiai tanácsadás: Tizenévesek, fiatal felnőttek, szülők számára lelki, életvezetési segítségnyújtás, pszichológusok segítségével. Önismerteti csoportok szervezése.
- Szervedélybetegségek, egészséges életmód-tanácsadás: Tanácsadás dohányzással, alkoholfogyasztással, kábítószerrel kapcsolatban. Célja a tájékoztatás, megfelelő kezelő intézménybe irányítás. Az egészséges életmód értékeinek közvetítése érdekében táplálkozási, természetgyógyászati tanácsadás és relaxációs technikák elsajátítása.
- Párkapcsolat-szexualitás tanácsadás: Tanácsadás szexuális problémákról, fogamzásgátlásról és szexuális úton terjedő betegségekről.
- Pályaválasztási-munkavállalási tanácsadás: Közép- és felsőfokú oktatási intézményekben továbbtanulni, pályát módosítani kívánók és munkanélküliek számára ad tanácsot. Munkavállalási, átképzési, első munkahelyhez és munkanélkülieknek segélyhez jutás kérdésében, valamint minden egyéb munkajogi ügyben segítséget nyújtunk a rászorulóknak.
- Jogi tanácsadás: A lakosság (családalapító, munkavállaló, lakásvásárló, válókeresetet beadó) jogi problémáinak megoldásához nyújt segítséget. Tanácsadás keretén belül felvilágosítást adunk, beadványok elkészítésében, ügyintézésében segítünk. Az iroda nem nyújt jogi képviseletet.
- AIDS-szűrés (ingyenes, anonim).
- Diáktanácsadó szolgálat: diákok számára tanácsadás egyéni-, kollektív tanulói jogok, tanulói érdekképviselet és érdekvérvényesítés, iskolán kívüli diákközéleti kérdésekben.

**III. Mentálhigiénés-prevenció órák (kábitószer, AIDS) a kerületi oktatási intézményekben**

**IV. Mentálhigiénés és hagyományos közművelődési programok:**

Mentálhigiénés és személyiségfejlesztő programok, mozgásos programok, ifjúsági klubok, alkotóköri, nyári rendezvények.

**Rapi István** igazgató

**Iránytű Ifjúsági Információs és Tanácsadó Iroda**

1136 Budapest, Pannónia u. 34.

(1) 339-3700

rapi@mail.datanet.hu, www.iranytu.net

## Bemutatkozik a LOGO

---

A konferencián felállított standon bemutatásra került a Vasi LOGO-Mobil és LOGO Ifjúsági Szolgálat komplex rendszere, mely ilyen formában országosan egyedülálló.

A LOGO ifjúsági komplex szolgáltató rendszer két egysége területi, térségi és helyi ellátást biztosít.

### Előzmények, szükségletek:

- 1999. évi megyei ifjúságkutatás  
A fiatalok elvárása, hogy a szolgáltatás helybe érkezzon, s ne központi helyre kelljen érte utazniuk, ebben várnak segítséget a megyei önkormányzattól.
- 2000. évi megyei ifjúságsegítő koncepció  
A szervezett és intézményesített megyei ifjúságsegítő tevékenységben a helyi, településekre koncentrááló szolgáltató programokat indokolt támogatni
- Együttműködési rendszerek  
Vasi Gyermek- és Ifjúsági Fórum, Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata, települési ifjúsági referensek, ifjúságsegítő intézmények, civil szervezetek, diákönkormányzatok
- Működő modell (Graz)

### Célcsoport:

A LOGO Ifjúsági Szolgálat célcsoportja elsősorban a 12-26 éves korosztály.

### Célok:

A Vasi LOGO-Mobil és a LOGO ifjúsági Szolgálat olyan humán szolgáltató intézményi keret, amely alapellátás jellegű szolgáltatást nyújt a fiatalok számára. Célja, hogy sokoldalú segítséget nyújtson az ifjúsági korosztálynak információs igényeik kielégítésében, a mindennapi életük során felmerülő problémáik megoldásában, az életkorukból és élethelyzetükből adódó esetleges hátrányaik csökkentésében, a szenvedélybetegségek megelőzésében.

### Vasi LOGO Mobil Ifjúsági Szolgálat

Mozgó információs, tanácsadó, szolgáltató és drogreprevenációs minibusz.

### Felszereltsége:

- sporteszközök: görkorcsolya, gördeszka, roller, mini-bicikli, streetballpalánk, minifoci-kapu, labdák, lengőteke, trambulin, tollaslabda-szett, beachballszett, hulahopp karika, frizbi, ugrálókötél
- elektronikus eszközök: Play Station II., internet hozzáféréstű laptop
- információs mappák, kiadványok
- mobil hangosítási rendsze.

**Igényelhető:** (06 30) 505-0860-as telefonszámon. A szolgáltatásait Vas megye területén térítésmentesen nyújtja a fiatalok, önkormányzatok, intézmények, civil szervezetek, diákönkormányzatok számára.

### LOGO Ifjúsági Szolgálat

információs és tanácsadó iroda

**Nyitva tartás:** hétköznapokon 13-21, szombaton 17-02 óra között

### Tevékenységek:

- információnyújtás,
- konzultáció-tanácsadás (professzionális és kortárs),
- ingyenes internet hozzáférés,
- napilapok, folyóiratok,
- klubok,
- közösségi alkalmak, képzések, rendezvények szervezése,
- kortárssegítők munkájának koordinálása Vas megyében,
- Szombathely Megyei Jogú Város Diákönkormányzat tevékenységének segítése,
- Vasi Gyermek- és Ifjúsági Fórum titkársága,
- nemzetközi ifjúsági kapcsolatok elősegítése.

A szolgálat a HAYICO társult tagja és az EURODESK helyi partnere.

**Borsos László és Verebélyi Attila** ifjúságsegítők

**MMIK – LOGO Ifjúsági Szolgálat**

9700 Szombathely, Ady tér 5.

Tel./fax: (94) 324-516

logo@dpg.hu

www.vasmegeye.hu/logomobil

## Információs szabadság és forradalmi hangulat

Kétségtelen tény, hogy forradalmi korszakban élünk. Mintegy 40 ezer évvel ezelőtt zajlott az első információs revolúció: ekkor született meg az információátadás, az információhordozás eszköze, a nyelv. A következő nagy ugrás hatezer éve zajlott le, amikor többek között az információ tárolását oldottuk meg az írás feltalálásával. Ma pedig az a legnagyobb kihívás, hogy a megfelelő információt megkapjuk, megtaláljuk.

Jó úton haladunk, a forradalom kiteljesedni látszik.

Egyre többen ismerik fel a fiatalok információs támogatásának, tanácsadói háttérrel való segítségének szükségességét. Egyre több olyan kényszerítő körülmény (információs szökőár-effektus, tudásalapú társadalomintegrációs modellek, jogszabályi keretek stb.) jelent, jelenik meg, amelyek szintén ezeknek a szolgáltatásoknak az előtérbe kerülését ösztönzik. Mindeközben égetően szükséges, hogy ezen szolgáltatások minősége, módszertana, szolgáltatási paraméterei szabályozottak legyenek, nemzeti és európai szinten is biztosítsák az átjárhatóságot. Nem véletlenül zajlik napjainkban az Európai Ifjúsági Információs Charta megújítása, TQM minőségirányítási rendszer bevezetési kísérlete a szolgáltató szférába. Ezek nélkül minden próbálkozás felér egy köldökzsinór nélküli úrsétával, melynek végén a forradalom áldozataiként sodródhatnak a fiatalok az információs univerzum pereme felé.

**Wéber László** elnök  
HAYICO – Magyarországi Ifjúsági Információs és Tanácsadó Irodák Szövetsége  
8200 Veszprém, Diófa u. 2.  
(88) 327-631  
youthoffice@veszprem.hu

## Minden gyerek egyedi, és megismételhetetlen!

Az értelmi-, halmozottan fogyatékos és autista emberek mindennapjainak segítésére a Kézenfogva Alapítvány új, internetes és telefonos Információs Szolgálatot indított, amelynek alapja egy adatbázis. Az adatbázis célja, hogy az érintett népesség szükségleteire építve az ország egész területén érvényes, teljes körű információkat nyújtson a hozzáférhető szolgáltatásokról, támogatási formákról. Az adatbázis a Kézenfogva Alapítvány honlapjáról, ([www.kezenfogva.hu](http://www.kezenfogva.hu)), a telefonos szolgálat a 06-40-200-320-as kék-számon érhető el.

Az internetes adatbázisnak három nagy szerkezeti egysége van:

- A szociális ellátások terén fellelhető valamennyi, a jogszabályokban rögzített pénzbeli és természetbeli támogatás, kedvezmény, személyes gondoskodást nyújtó és gyermekjóléti ellátás, valamint a munkaerőpiaci szolgáltatásokat és a foglalkoztatást segítő támogatási formák. A szociális ellátások kereshetők az ellátások típusa, a jogosultak köre és a jövedelemi helyzet szerint.
- Az értelmi-, halmozottan fogyatékos és autista emberek felé nyitott intézmények körében kereshetünk a fenntartó, a szolgáltatás típusa és lakóhely (megye) szerint. A keresés lehetővé teszi azoknak a szolgáltatásoknak a kiválasztását, amelyekre leginkább szüksége van valakinek. A megadott keresési feltételek alapján arra a kérdésre kaphat választ az érdeklődő, hogy saját lakóhelyén illetve annak közelében működik-e olyan szolgáltatás, amely az ő családtagja, gyereke számára szükséges terápiás segítséget ad. Az egyes terápiák közötti választást segíti az a fogalomgyűjtemény, amelyben a terápiákhoz rövid magyarázat kapcsolódik.
- Az ország területén élő szakemberek neveit és elérhetőségeit tartalmazó listára olyan gyógypedagógusok, terapeuták és más rehabilitációs szakemberek kerültek fel, akiknek szabad kapacitásuk lehetővé teszi, hogy fogyatékos emberek intézményen kívüli, egyéni fejlesztését vállalják. A szakember-adatbázisának kiépítését 3 hónapja kezdtük el.

Annak ellenére, hogy közel 600 intézmény szerepel adatbázisunkban, nem mondhatjuk nyilvántartásunkat teljeskörűnek. A bekerülés önkéntes, az adatgyűjtés folyamatosan, az adatfrissítés évente egyszer történik. A teljességre törekszünk.

Pearl Buck szavaival zárom gondolataimat.

*„A teljes személyiség nem függ az elme élességétől...Igen alacsony intelligencia szint mellett is tapasztalható, hogy a gyermek remekül megállja a helyét, mert jó a szociális érzéke, mert érzi mit várnak tőle, milyen viselkedést, mert büszke, kedves és nagyon szeretné, ha szeretnék. ”*

**Kalmár Judit**, az Információs Szolgálat koordinátora  
Kézenfogva Alapítvány  
1093 Budapest, Lónyay u. 19.  
(1) 215-5213  
[kezenfogva@3c.hu](mailto:kezenfogva@3c.hu)  
[www.kezenfogva.hu](http://www.kezenfogva.hu)

## **A Budapesti Művelődési Központ kínálata a szabadidő hasznos eltöltéséhez**

A Budapesti Művelődési Központ a budapesti közművelődési intézmények szakmai szolgáltató, tanácsadó központja. Információs szolgáltatásaink:

**1. MINI TIPP** Vakációs programgyűjtemény és internetes adatbázis  
[www.tabor.bmknet.hu](http://www.tabor.bmknet.hu)

Intézményünk több mint tíz év óta gyűjti a táborozási lehetőségeket a gyermek és ifjúsági korosztály számára. A kiadványt 30 000 példányszámban jelentetjük meg májusban, és ingyenesen juttatjuk el a fővárosi és pest megyei általános és középiskolákba, művelődési házakba. A táborok májustól augusztusig kereshetők a naponta frissített internetes oldalakon.

**2. Budapesti Kulturális Szaknévsor**, a rendezvényszervezők kulcsa  
[www.kulturalisszaknevsor.hu](http://www.kulturalisszaknevsor.hu)

Magyar és angol nyelvű internetes adatbázisunk a kultúra különböző területein szolgáltatók hasznos adatokat az alkalmi vagy hivatásos rendezvényszervezőknek mindarról, ami a magyar kulturális piacon értéket képviselhet.

**3. Kaleidoszkóp**, a kultúra nézőpontja – [www.kaleidoskop.hu](http://www.kaleidoskop.hu)

Rovatai segítségével megszervezheti szabadidős programját:

- *Programszűret* – kulturális bőségtől, jobbnál jobb programajánlatokból összeválogatva.
- *Kultúrsztorik* - a kultúra prominens személyiségeivel készített interjúkon és riportokon keresztül érdekes „kultúrsorsokat” mutat be, továbbá bepillantást enged a kulturális szervezés és a közművelődési szakma kulisszatitkaiba is.
- *Vitriol* - egy már lezajlott kulturális eseményről rántjuk le a leplet, méltató vagy dorgáló hangnemben.
- *Gyerkkóc* - gyermekeknek szóló programajánlatokat tartalmaz.
- *Zöld Ficak* - környezetvédelmi és állatbarát híreket, könyv- és programajánlatokat tartalmazó oldal.

A főoldalról elérhető a fővárosi közművelődési intézmények állandó programjait, rendezvényeit, szolgáltatásait tartalmazó adatbázis is.

**4. Kirándul.hu** – [www.kirandul.hu](http://www.kirandul.hu)

A Budapesti Művelődési Központ „*Korlát - Hogyan juthatunk zöldközelve Budapesten és környékén?*” honlapja jelenleg Budapest és további 16 főváros környéki település 70 zöldterületének virtuális bebarangolására invitálja látogatóit. Az érdeklődők betekinhetnek az arborétumok, botanikus kertek, parkok világába valamint megismerkedhetnek számos természetvédelmi területtel, erdészeti pihenővel. A honlap segítségével hosszabb-rövidebb túrákat, kirándulásokat ismerhet meg a látogató, szervezett kirándulásokról kaphat információt, akadálymentes kulturális intézményekre hívjuk fel figyelmét, melyek kiegészítő programokat kínálhatnak a kirándulásaikhoz.

**Kovács Márta** információs osztályvezető

**Budapesti Művelődési Központ**

1119 Budapest, Etele u. 55.

(1) 371-777

[informacio@bmknet.hu](mailto:informacio@bmknet.hu)

[www.bmknet.hu](http://www.bmknet.hu)

## **Információs Társadalom és Trendkutató Központ (ITTK)**

Az ITTK egy Műegyetem-központú, hálózatba szerveződő kutatói közösségnek otthont adó intézmény. Küldetésnyilatkozatának megfelelően az információs társadalom formálódó tudományának (information society studies) egyes területeit multidiszciplináris társadalomtudományi háttérrel rendelkező kutatóival műveli meg. A fiatal kutatók bevonását „utánpótlásnevelő” intézményünk segíti. A vita, a gondolatcsere, a témákkal és szerzőkkel való ismerkedés fóruma az évek óta nagy sikerrel működő szakmai klub. 2001 óta minden ősszel Információs Társadalom Szakmai Napokat szervezünk.

Az információs társadalom tudományának magas színvonalú műveléséhez a szakmai munka számos fontos, infrastrukturális elemét hoztuk létre:

- az Információs Társadalom Szakkönyvtárát,
- a témakör 2001 óta megjelenő negyedéves társadalomelméleti folyóiratát, az *Információs Társadalmat*,
- a 25. megjelenésén túljutott *Kutatási Jelentés* című kiadványt, amely az IT-szektorban megtermelt magyar kutatási eredmények és tanulmányok „enciklopédiája”,
- könyvsorozatokat indítottunk el kiadói partnereink és a szakmai munkában sokféleképpen társ *Infonia Alapítvány* segítségével,
- a Központ immár hosszú évek óta, sok ezer olvasója számára gondozza az *Infinít hírlevelet*, amely heti gyakorisággal tudósít az információs társadalom friss eseményeiről, történéseiről,
- kis példányszámú, exkluzív kiadványként jelennek meg éves jelentéseink (Magyar Információs Társadalom Jelentés, Information Society World Progress Report stb.).

Ma Magyarországon egyértelműen a fiatal korosztály jár élen az információs társadalom által nyújtott lehetőségek kihasználásában, azonban a kutatások döntő hányada mindössze az IKT eszközök használati gyakoriságának feltérképezését érinti. Ugyanakkor egyre inkább az olyan kérdések kerülnek előtérbe, minthogy ezen eszközök segítségével elérhető (köz)szolgáltatások, közigazgatási, közhasznú tartalmak miként felelnek meg a felhasználói igényeknek, attitűdöknek. Jelenleg ilyen jellegű tudással alig rendelkezünk Magyarországon a fiatal korosztályra vonatkozóan.

Így az ITTK számára kitüntetés, hogy részt vehet:

- Az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium vezette kutatásban, amely a fiatalok politikai, közéleti részvételével, valamint az elektronikus információhoz való hozzájutás területeinek kutatásával kapcsolatban indult,
- A MOBILITÁS Ifjúságkutató Iroda gesztorálta Ifjúság 2004 kutatás gyorsjelentésének elkészítésében és a részletes adatelemzésben.

**Grimm Andrea** titkárságvezető

**Információs Társadalom és Trendkutató Központ (ITTK)**

1111 Budapest, BME, Stoczek u. 3. St épület 108., (1) 463-25-26

[contact@ittk.hu](mailto:contact@ittk.hu)

[www.ittk.hu](http://www.ittk.hu)

## A Sulinet Program esete a magyar iskolával

Az előadás egy empirikus szociológiai kutatás eredményeit mutatta be. A kutatás arra kereste a választ, hogy a Sulinet program hatott-e – ha igen, hogyan – a diákok közötti digitális egyenlőtlenségek alakulására.

Az internet megjelenésével megjelentek a várható társadalmi hatására vonatkozó jóslatok. A kezdeti optimista várakozásokat (az internet jelentős mértékben csökkenti az egyenlőtlenségeket) pesszimista elképzelések váltották föl (az internet növeli az egyenlőtlenségeket). A szakirodalomban és a közbeszédben megjelent a digitális szakadék fogalma, mely az internetet használók és nem használók közötti különbségre utal, illetve arra, hogy az internet nem használata bizonyos tökenövelő tevékenységekből való kizáródást eredményezhet. Ebből a felismerésből szakpolitikai döntések és programok születtek hazánkban is, ezek közül az egyik legismertebb a Sulinet Program.

Azt vizsgáltuk, mi történt az iskolában a Sulinet megjelenésével, különös tekintettel a digitális egyenlőtlenségek alakulására. 10 budapesti általános iskolában történt az adatfelvétel, mely három részből állt: egyrészt önkitöltős kérdőívek készültek hatodik osztályos tanulókkal, másrészt strukturált interjúk tanárokkal és iskolaigazgatókkal, harmadrészt megfigyelések a számítógépteremben.

A kutatás eredményei szerint a program hatása kettős. A vizsgált csoportban mindössze 6,6 százalék az internetet soha nem használók aránya, és magas (57 százalék) a legalább hetente internetezőké. Az iskola az internetezés legfontosabb helyszíne: a gyerekek 68,4 százaléka használja az internetet itt. A hozzáférésben (vagyis az első szintű egyenlőtlenségben) nem mutatkozik eltérés a különböző társadalmi háttérrel rendelkező gyerekek között. Viszont a kutatás alapján állíthatjuk, hogy megfigyelhető egy új egyenlőtlenség (melyet a szakirodalom második szintű digitális egyenlőtlenségnek nevez), az alapján, hogy mire használják a gyerekek az internetet. Az adatok szerint az iskola mint helyszín egy speciális tevékenységi profil irányába hat: ezt a profilt elsősorban a szórakozás jellemzi (játék, chat, zenehallgatás), háttérbe szorul az információkeresés és az anyagkeresés a házi feladathoz. Ezzel szemben az otthoni használat során (ugyan a szórakozás is fontos marad), az információkeresés megelőzi a tiszta szórakozást. Akik otthon is rendelkeznek internet-hozzáféréssel, másra használják azt otthon, mint az iskolában, azok számára, akik pedig csak az iskolában férnek hozzá, a világháló elsősorban szórakozást jelent. Hogy az iskola miért ebbe az irányba tereli a használatot, vagy még inkább miért nem tereli a hasznos felhasználás felé, arról a kvalitatív kutatás alapján lehetnek elképzeléseink: az iskolák nagyrésztében az internet nem épült be az oktatásba, a tanárok ismerethiánya és negatív attitűdjei, valamint a szakértő felügyelet hiánya együtt eredményezi a leírt helyzetet.

A Sulinet Program tehát segít kiegyenlíteni a hozzáférésben mutatkozó különbségeket, viszont a használatban megfigyelhető eltérések egy második szintű egyenlőtlenség kialakulásához vezetnek.

**Bognár Éva** PhD-hallgató

ITHAKA – Információs Társadalom és Hálózatkutató Központ  
bognareva@mail.datanet.hu, www.ithaka.hu

## A tevékenységközpontú Nemzeti alaptanterv

**A Nemzeti alaptanterv és a programfejlesztés helye, szerepe a tartalmi szabályozás rendszerében**

2003-ban megtörtént az 1995. évi Nemzeti alaptanterv felülvizsgálata. A megújult dokumentum megőrizte alaptantervi, stratégiai jellegét, ugyanakkor megerősödött fejlesztő funkciója is. A kiemelt fejlesztési feladatok megfogalmazása, valamint a műveltségterületek tartalmának felülvizsgálata révén az összefüggések, a folyamatok tanítása-tanulása is a korábnál nagyobb szerepet kapott benne. Az új Nemzeti alaptantervet életbe léptető kormányrendelet (243/2003. (XII. 17.) miközben rendelkezett a dokumentum kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról, körvonalazta egyúttal a tartalmi szabályozás új rendszerét is.

A bevezetés felmenő rendszerben, 2004. szeptember 1-jével, az általános iskolák 1. évfolyamán kezdődik meg. Ehhez kapcsolódóan elindul egy folyamatos jellegű, új típusú tartalmi fejlesztés, amelynek nyomán fokozatosan háromszintűvé válik a tartalmi szabályozás rendszere. A ma még kétszintű rendszer egyik pólusán a Nat, a másikon pedig az egyes iskolák helyi tantervei helyezkednek el. E két, régóta létező szint között közvetítő elemként alakul majd ki lépésről lépésre – választható alternatívákat felvonultatva – a kerettantervek és a programcsomagok kínálata. Ez a kínálat várhatóan komoly segítséget nyújt majd az iskoláknak helyi tanterveik kialakításához, s egyúttal jól szolgálja a közoktatás tartalmi modernizációját és módszertani megújulását. A meginduló folyamatok orientálhatják a tantervek és taneszközök fejlesztőit, valamint a különféle mérési és értékelési eszközök megtervezőit is.\* A tartalmi szabályozás rendszere tevékenységközpontú, hiszen előtérbe helyezi a képességek fejlesztését, a tanári és tanulói tevékenységeket. A teljesség igénye nélkül érdemes kiemelni a kommunikáció, a döntéshozatal, az életvitel, az információ, a szövegértés-szövegalkotás területeit. Ugyanakkor a tartalmi szabályozás rendszere vegyes, hiszen egy flexibilis bemenet (Nemzeti alaptanterv), valamint egy kemény kimenet (érettségi követelményrendszer) várható egymásra épülése (koherenciája) jellemzi.

**Dr. Vass Vilmos** egyetemi docens

**Veszprémi Egyetem**

1162 Budapest, Kendermag u. 29.

(06 30) 251-0274

\* Nat Start. A Nemzeti alaptanterv implementációs terve. Háttéranyag. Oktatási Minisztérium. 2004.

## Oktatással a társadalmi igazságosságért

### A befogadó társadalom iskolai erősítése

„Sok mindent megindított bennem [ez a tréning], olyan felismerésekhez, belátáshoz is eljuttatott, amit egyáltalán nem vártam. Remélem, fogom még sokáig „emésztgetni”, és táplálkozom belőle.”

„Merészebben fogom felvállalni az új módszerek alkalmazását, kipróbálását. Ha én szerettem, élveztem, a gyerekek talán még jobban fogják!”

*Két résztvevő véleménye egy harmincórás tréning után*

Az Ec-Pec Alapítvány a 10 éves „Lépésről lépésre” nemzetközi program és az Open Society Institute integrációs programjainak hazai gazdája és lebonyolítója. A konferencián megtartott műhelymunka az alapítvány akkreditálás alatt lévő – kísérleti szakaszban 130 résztvevővel kipróbált – pedagógus-továbbképzési programját mutatta be.

A tréning magyarországi kidolgozói – Koczor Margit és Hann Péter – részt vettek az Open Society Institute, New York és a Roma Education Initiative, OSI, Budapest „Oktatással a társadalmi igazságosságért” című antidiszkriminációs, előítélet-kezelő programjának képzésén, és közreműködői a képzési program közép-európai továbbfejlesztésének, valamint a nemzetközi trénerképzés kidolgozásának.

A továbbképzés célja, hogy a résztvevő pedagógusok ráébredjenek: a különböző helyzetű gyerekek képességeire vonatkozó intézményi, tanári elvárások, előítéletek befolyásolják a gyerekek tanulmányi előmenetelét, tehát az oktatás tartalmának megváltoztatása önmagában kevés a tanulók – és ezzel együtt a tanárok és iskolák – sikeresebbé tételéhez. A tréning a résztvevők személyes és szakmai változásának elősegítését célozza, kreatív és támogató környezetben. A munka során a csoporttagok kapcsolatba kerülhetnek azokkal az értékekkel, hiedelmekkel és érzésekkel, amelyek korábbi – kognitív és affektív – tapasztalataikhoz kötődnek. A sajátélményű gyakorlatokkal lényegében ahhoz segítjük hozzá a csoport tagjait, hogy vegyék észre azokat az előítéletes, intoleráns és igazságtalan viselkedéseket. A program gyakorlati alkalmas arra, hogy tudatosítsák az előítéletekhez kapcsolódó érzelmeket, és azok iskolai megjelenési módjait.

A tréningek során központi helyet kap az a munka, amelynek keretében a résztvevők önállóan, élményeik és tapasztalataik alapján saját maguk számára jelölhetik ki azokat a célokat, amelyek megvalósításával pedagógia munkájuk keretében képesek lesznek különböző fejlődési, fejlesztési stratégiák kidolgozására. A tréning tartalmi és módszertani segítséget ad az érintettekkel való dialógus és szövetségkötés megvalósítására is.

A program kidolgozásához kapcsolódóan 30 órában 20 roma és nem roma szülő számára is lehetőséget teremtettünk a párbeszédre, az együttműködés fejlesztésére, az oktatással kapcsolatos elvárások tudatosítására.

**Hann Péter** közgazdász, szervezetfejlesztő, tréner-tanácsadó,  
az **Önkonet Kft** ügyvezető igazgatója

**Ec-Pec Alapítvány**

1072 Budapest, Rákóczi u 22. (1) 486-2850  
ecpec@ecpec.hu, www.ecpec.hu

## Szociális és életviteli kompetenciák az iskolában

A Demokratikus Ifjúságért Alapítvány (DIA) 14-25 éves fiatalok csoportjaiból álló hálózatot működtet. A fiatalok önkéntes tevékenységet végeznek és tapasztalataikat a csoportok – tanár, egyetemista, szociális munkás – koordinátoraival feldolgozó foglalkozások keretében megbeszélik, illetve olyan foglalkozásokra is sort kerítenek, ahol különböző képességfejlesztő, csapatépítő, konfliktuskezelő stb. játékokat, gyakorlatokat végeznek.

A DIA gondozásában hamarosan megjelenik egy szociális és életviteli kompetenciák fejlesztését segítő kézikönyv, mely foglalkozásterveket és gyakorlatokat tartalmaz ebben a témában. A kézikönyv általánosságban tanárok, ifjúsági és szociális munkásoknak szól, akik fiatalokkal dolgoznak, akár a formális, akár az informális oktatás keretében.

Noha a kézikönyv 11-14 éves gyerekek számára megszerkesztett foglalkozásterveket tartalmaz, a DIA tapasztalatai és a koordinátori visszajelzések alapján az idősebbek (középiskolások, fiatal egyetemisták) körében is jól használhatóak.

A kézikönyv módszertani bevezetőt és értékelési részt is tartalmaz.

A foglalkozásvázlatok három modulba vannak szerkesztve:

### 1. modul: Kapcsolat önmagaddal – 19 foglalkozásterv

- Kreatív és laterális gondolkodás, problémamegoldás
- Célkitűzés és stratégiai gondolkodás
- Akadályok legyőzése a siker eléréséhez
- A kreatív és laterális gondolkodás alkalmazása a valós életben
- A tanulási idő és a szabadidő hasznos felhasználása
- Pénzügyek
- Stresszkezelés
- Időgazdálkodás

### 2. modul: Kapcsolat másokkal – 19 foglalkozásterv

- Kommunikáció
- Vezetés és döntéshozatal
- Önérvényesítés és ellenállás a kortársak negatív nyomásának
- A különbözőségek megértése
- Mások érzelmeinek kezelése
- Konfliktuskezelés
- Tárgyalás

### 3. modul: Kapcsolat a közösséggel – 6 foglalkozásterv

- Hogyan jussunk információhoz és tanácshoz?
- Hogyan használjuk a közösségben rejlő forrásokat?
- Hogyan építsük ki és használjuk a kapcsolati hálót?
- Hogyan váljunk aktív és hasznos tagjává a közösségnek különböző tevékenységeken és projektek megvalósításán keresztül?
- Hogyan legyünk tisztában a választási lehetőségekkel?

### Szabó Eszter és Zsók Ágnes

**Demokratikus Ifjúságért Alapítvány (DIA)**

1063 Budapest, Kmety György u. 15.

(1) 354-1191, staff@i-dia.org, www.i-dia.org



## **„Kalandok és álmok az iskola falain belül...”**

**„A fűrészt használatát nem megtiltani kell - hanem megszervezni!”**

Az 1999 óta több 25 alkalommal, összesen több mint 400 résztvevőnek megtartott és folyamatosan továbbfejlesztett képzésen olyan tanórán kívüli tevékenységeket mutatunk be, amelyek igazi értékeket hordoznak; közösséghez tartozást, izgalmat, sikerélményt kínálnak, ugyanakkor fő feladatunk az iskolához kötődő, de nem tantárgyi tanulással kapcsolatos tevékenységek során szerezhető sikerélményekkel nevelni kudarctűrővé a fiatalokat.

A képzés azoknak szól, akik a szabadidős programokat nevelési céljaik szolgálatába kívánják állítani, akik egységes nevelési rendszerben gondolkodva, felismerik az oktatási és nevelési tevékenységek egymást erősítő hatását. Elsősorban ajánljuk osztályfőnököknek, szabadidő-szervezőknek, diákönkormányzatot segítő pedagógusoknak, napközis nevelőknek.

Elképzelésünk alapja, hogy a pusztai igény-kielégítés helyett új igények felkeltésén keresztül lehet befolyásolni a 10-18 éves korosztály értékrendjét. Ezt a célt tűztük ki magunk elé, valamint azt, hogy a passzív befogadóból fokozatosan az aktív cselekvő aspektus irányába próbáljuk befolyásolni a fiatalokat. Fontos, hogy legyenek jól képzett pedagógusok, akik felvállalják a tervezéssel, szervezéssel járó munkát, törekedve az együttműködésre; birtokolják azt a tudást (szervezés, módszerek, játéktanítás, pályázatírás, támogatók megkeresése stb.), ami a gyerekekkel való hatékony munkához nélkülözhetetlen.

Alkalmazott módszerek:

- előadások, szituációs gyakorlatok, „mikrofoglalkozások”, esetfeldolgozások, csoportviták;
- önálló munka, csoportmunka, páros gyakorlatok, egyéni feladatmegoldás;
- gyakorlati feladatok megoldása, konzultációk, egymás munkájának értékelése;
- kiegészítő programként játéktanítást, ötletbörzét rendezünk.

Ajánlott témakörök:

- Gyerekrendezvények szervezési ismeretei
- Tábor szervezése
- Gazdálkodás, pályázatírás, szponzori kapcsolatok
- Pedagógiai vonatkozások, együttműködési lehetőségek
- Programvezetés, munkatársak bevonása
- Játéktanítás – gyakorlat
- Környezettanulmányozás, helyszíni szemle – gyakorlat

**Bányai Sándor** képzésvezető  
**BMB '994 Oktatási Tanácsadó Bt.**  
1182 Budapest, Kétújfalu u. 159/a.  
Tel./fax:(1) 294-0241, (06 30) 982-3322  
banyai\_sandor@yahoo.com  
www.szabadidoszervezo.hu

## **Hogyan fogadjuk?**

**Külföldi gyerekek a magyar közoktatásban**

Magyarországon az elmúlt 15 évben – a korábbi elzárkózással szemben – a migráció a hétköznapi folyamatává, szembetűnő jelenségévé vált. Az erdélyi bevándorlók, a volt Jugoszlávia területéről érkezettek, a kínaiak és más Európán kívüli migránsok megjelenése új kihívás elé állították a magyar társadalmat, az oktatást, a gyerekekkel foglalkozó szakembereket, pedagógusokat. A témával – a nem magyarul beszélő migráns gyerekek alacsony számára hivatkozva – az oktatásirányítás és a szakma az elmúlt pár évig alig foglalkozott. Az EU-csatlakozás azonban ezen a téren is elvárásokat támaszt Magyarországgal szemben. Az első lépések megtörténtek, elindult a megoldásokat kereső szakmai munka, párbeszéd, de sajnos ez az iskolák szintjén, a pedagógusok mindennapi munkájában még alig érzékelhető. A migráns gyerekeket tanító pedagógusok ez ideig csak nagyon kevés szakmai és anyagi támogatást kaptak. Elfogadott alapelvek, pedagógiai programok, taneszközök és megfelelő képzés híján magukra hagyatva küzdöttek, küzdenek a feladattal. Ennek következtében a kialakult és alkalmazott gyakorlatok sok esetben nem megfelelőek.

Mi történik ma egy külföldi gyerekekkel a magyar iskolában? Hogyan fogadják és segítik a beilleszkedését? A gyakorlatok sokfélék, leggyakrabban mégis három jellegzetes csoportba rendezhetők.

A legszélsőségesebb, de sajnos nem ritka gyakorlat, hogy az iskola különböző kifogásokra hivatkozva már fogadni sem hajlandó a magyarul nem beszélő gyereket. Amennyiben mégis, akkor megtűrt személyként kezeli, és elvárás vele szemben, hogy mielőbb tanuljon meg segítség nélkül magyarul.

Az egységesebb helyzetben vannak azok a gyerekek, akik olyan iskolába kerülnek, ahol a légkör befogadóbb, problémákkal kevésbé terhelt, másságuk egzotikumként hat, és a velük foglalkozó pedagógus személyisége nyitott, elfogadó és türelmes.

Sajnos kevés az olyan példa, ahol a migráns gyerekekkel való foglalkozást egységes koncepciók, pedagógiai programok és módszerek segítik, ötvözve mindezt pozitív, befogadó szemlélettel és törekvéssel a szakmai és emberi tökéletesedés irányába.

2005-ben tehát Magyarországon leginkább a külföldi családok felelőssége, hogy rátaláljanak a gyerekeik számára megfelelő iskolára. Ennek sikeres kimenetele függ anyagi helyzetüktől, jól informáltságuktól, sok esetben szerencséjüktől, és csak legkevésbé a jelenlegi magyar oktatás felkészültségétől. Ha figyelembe vesszük az iskola meghatározó szerepét a hozzánk érkező gyerekek társadalmi beilleszkedését, egészséges személyiségfejlődését és későbbi esélyegyenlőségét illetően, akkor egyértelmű a felelősségünk és sok a tennivalónk.

**Medjesi Anna**

**Menedék – Migránsokat Segítő Egyesület**  
1074 Budapest, Rákóczi út 80.  
menedek@menedek.hu  
www.menedek.hu

## Minden a gyerek, ha játszik...

Talán megengedhetem e mondat- és rezümé indítást magamnak /teljesen komolyan!/ így, plagizálva persze – szabadon – az ÜGY szülőitől, kitalálóitól. Egyfelől a téma művelésének okán-jogán, másfelől pedig azért, mert ez alkalommal, 2005-ben már a játék/játszás ügyét is sikerült egyenrangú és faj-súlyos témaként a monstre-program főbb témái közé iktatni. Megvallom, nem volt könnyű megszer/v/ezni az előadó- és tetteztársakat, mindazokat, akiknek összefoglalója itt szerepel, s azokat, akik utólagos összefoglaló nélkül is, de valóban „szerepeltek” 5-8 vagy éppen 35 ember előtt az ELTE szélfútta-huzatos termecskéiben. S igyekeztek olykor képeket felvillantani úgy is, amikor a technika (projektor) elfáradt, túlhevült. A játék témakör aktuális bemutatásának csomópontjait első nekifutásra úgy gondoltam megfog/almaz/ni 2004 kora őszén, hogy az a közhelyesség mellett új megközelítéseket, kevésbé ismert vagy ismerni vélt, de mégiscsak feltáratlan játékmódokat, a játékoság „rejtett dimenzióit” hozzák közel. Így a játékkultúránk gyermeki és/vagy a játék- és gyermekkultúra átadásán fáradozó felnőttek gyermektársadalomra irányuló vonásait a szokásosnál szélesebbre tárt szellemi kapukkal igyekeztem becsalogatni. Volt, ami/aki sikerült, volt, ami nem, ahogy ez már lenni szokott. De a közös örömről inkább: sikerült pl. a már Németh László által is „megénekelt” Medve utcai iskola mai átépítőinek munkaközösségét idecítálni; az immár legendás Zöld Péter Játszóter tervezőjét (Kó Boldizsárt) hosszú idők után megszólaltatni, – azóta ismét hallgat keserűséggel, de tervez díszletet örömmel hol Pesten, hol Debrecenben. Gerencsér Kinga – Sopronból jövet s menet két vonat-inga között – a hazai játékszertervezői képzés még folyó, ritka csodájáról szól. Demjén Imre és Kelle Antal sűrű, tömény gondolatokat hordozó, jellel-utalással teli, nehezen megfejtendő, de meg nem keseredett, a játékban is világosságot szorgalmazó hozzászólásai adtak-szabtak irányt két nap gondolatSORának még a büfé előtti sorokban, szünetekben jól esően ücsörögve a padokon, – mint régen...Sándor Ildikó olyan friss és újszerű példákkal lelkesítette meg a játéktérrelmezést és ennek nyomán minket, őt hallgató több tucatnyi hallgatóját, hogy új értelmet nyert – végre – játéktudás, -hagyomány, -tradíció és mentalitás. Belőle továbbra is érezzük: van a játéknak valós jövője. Ez az alkalom a rövid számvetések, szervezett s közös öröme, megtett lépések ismertetésének ideje, helye is volt; a játék/játszás művelőinek szervezett formáiról és eredményeiről itt is nagyon fontos volt beszélni, hisz’ a média mindennapjain sajnos már/még ezek az információk sem sütnék át.

Magam ahhoz kértem és kaptam társaimtól biztató figyelmet, hogy itt is előhozakodjam egy jó néhány éve egyre határozottabban formálódó elképzeléssel: egy, a felnőtt korcsoportoknak is biztos helyet adó, életfogytig a tágon vett játszást sugalló, s arra terepet adó, s hosszú távon „önjáró” Budapest JátékHáz vagy Közép-európai Játékközpont elnevezésű, állandóan működő hajlék létrehozásának sulykolásával. Azzal, amely a téma meghitt, kedves és elvileg pártolándó volta mellett az eddigieknél jóval több elszántságot, kurázsit, felelős támogatást és a játékügy mellett elkötelezettebb kiállást igényelne minden érintettől. Elsősorban a játékot elkötelezetten művelőktől! Valaki/knek ugyanis fel kell vállalniuk a kezdeményezés és folytatás gyakorlati lépéseit, hogy a mindenkori döntéshozók egykönnyen már ne játszassák ki a keletkezett helyzetet! Ez viszont már egy, a gyermekek kapcsán többször is fölvetett „MindenFelnőtt” alfejezet feladata kell legyen...

**Dr. Kriston Vízi József** játékkutató

VERZATUS Oktatási és Játék Stúdió, 4400 Nyíregyháza, Fazekas János tér 11. (06 30) 370 7978  
kriston@jam.nyirbone.hu, <http://verzatus.uw.hu>

## Hagyomány és megújulás a játékkultúrában

A mai gyerekek mást és másképpen játszanak, mint tették száz évvel ezelőtt a Pál utcai fiúk. Nincs grund, üveggolyó, métázás, van „activity”, gördeszka, számítógép. Vajon milyen változásokon ment keresztül a játékkultúra az elmúlt 100 évben?

Játéktér: a gyerekek egykor többnyire a szabadban játszottak, rendelkezésükre állt egy olyan tágas tér, ahol nem zavartak másokat és maguk is biztonságosan játszhattak. A grund, a faluszéli libalegelő helyett ma épített játszóterek vannak, de lényegesen többet játszanak zárt térben – szobában, tanteremben, óvodai csoporthelyiségben.

Játékidő: Naponta több órán át (!) megszakítás nélkül, háborítatlanul játszhattak szüleink, nagyszüleink. Ez lehetővé tette számukra, hogy megfelelő intenzitással tevékenykedjenek: ne csak kitalálják, megszervezzék, felépítsék játékaik színterét, környezetét, világát, hanem ez a világ életre is keljen.

Játszó közösség: a hagyományos falusi közösségekben nem különültek el annyira a gyerekek életkori szempontból, mint napjainkban, amikor életükben domináns szerepet játszik az intézményes nevelés (óvoda, iskola). Szélesebb életkori tartomány töltötte közösen játékkal az idejét. A kisebbek a nagyobbaktól lesték el mindazt a tudást, ami egy-egy játékban való részvételhez szükséges volt (szöveg-tudás, dallamismeret, játék menetének ismerete). Öntevékeny, önszerveződő és önszabályozó volt az együttjátszó közösség. Ezzel szemben ma számos játékot a pedagógusok közvetítésével ismernek meg a gyerekek, tanítási folyamat keretében. A játszó közösség átlagos létszáma csökkent: ma jellemzőbb a mikro-csoportokban való játék (három-öt fős játszóközösségek).

A tér-, idő- és közösségbeli változások nyomán átalakult a játékrepertoár is. Számos játéktípus háttérbe szorult, akár teljesen el is sorvadt, mások pedig ezek helyébe léptek. Ma a spontán játékok közül hiányoznak a körjátékok, ezek óvodai és kisiskolai tananyagává váltak. Mozgásos játékaink ma jellemzően az idegen eredetű, sportjátékok közül kerülnek ki (foci, kosárlabda), míg a régi eszközös pázsotjátékok (csülkőzés, bigézés) ismeretlenek a fiatalok között. Sokkal több a játékeszköz, játéktárgy, mint régente, ezek azonban késztermékek, amelyek a játszás eszközei, kellékei és csak elvétve fordul elő, hogy a játéktevékenység maga egy tárgy elkészítése. Korunk gyermeke sokkal több szellemi (logikai, nyelvi, asszociációs, fejttörő, kitalálós) játékot játszik – ezekre több időt fordít és szélesebb repertoárból válogathat, mint korábban.

A veszteség és a nyereség rovatba egyaránt van mit tenni a fentiek alapján. Aggodalomra ad azonban okot, hogy a felnőtt társadalomban a játék megítélése megváltozott. A gyerek „csak” játszik, azaz nem csinál semmi hasznosat, fontosat. Pedig nincs jobb, nincs fontosabb, amit a gyermek élete első 8-10 esztendejében tehet, mint a szabad, örömteli, élményekben, tapasztalásokban gazdag játék.

**Sándor Ildikó** néprajzkutató (oktatási referens)

**Hagyományok Háza**

1011 Budapest Corvin tér 8.

(1) 201-4492

[sandor.ildiko@hagyomanyokhaza.hu](mailto:sandor.ildiko@hagyomanyokhaza.hu)

[www.hagyomanyokhaza.hu](http://www.hagyomanyokhaza.hu)

## **A sárkányeresztés, mint az oktatás és a szabadidő hasznos eltöltésének része**

Az a célom, hogy ismét foglalkozzanak a gyermekek a sárkányeresztéssel, mint játékkal, olyan formában, hogy ne csak vásárolják, hanem készítsék is ezeket a szerkezeteket.

Azért ajánlom iskolai foglalkozások keretében is oktatni a sárkánykészítést, mert egy olyan komplex tevékenység, ami alkalmas az iskolai és szabadidő többélcű hasznos eltöltésére.

Mely pontokon kapcsolódhat a sárkánykészítés és -eresztés az iskolai oktatáshoz?

- Téli szünetben, iskolai kirándulás keretében tó- vagy folyóparti nád vágása, gyűjtése,
- élővilág órán, a nád válogatása, kötegelése, szárítása,
- rajzórán, a sárkányvitorlák díszítése (rajzverseny meghirdetése),
- anyagismeret órán, a klf sárkányépítő anyagok (papírok, selymek, műanyag fóliák, nád, bambusz, fa pálcák, szén-, üveg-, műanyag szálak rudak, természetes és más alapanyagú kötöző elemek, festékek, ragasztók) bemutatása,
- technikai, vagy kézműves órán, a sárkányok vázának, egyéb kiegészítőknek elkészítése, a sárkányok összeállítása,
- szabad téri testnevelő órán, osztálykirándulásokon, nyári táborok alatt a sárkányok repítése, a repített sárkányokkal különböző ügyességi játékok végrehajtása.

A sárkányozás egy olyan elfoglaltság a gyermek számára, melyet a mai modern játékok egyike sem pótolhat. Nem véletlen, hogy a japán és kínai iskolai programokban a művészeti nevelés részeként is megjelenhet.

Hagyományteremtő ereje van, a díszítésekhez felhasználhatók a tájegységek népi motívumai, amiket a gyermekek ezáltal megismernek, alkalmaznak. Nem utolsó sorban ott az égen a szabadtéri tárlat, mely bemutatja ezeket a kicsi, de jelentős alkotásokat.

A sárkánykészítés és -eresztés népszerűsítése érdekében rendezek gyűjteményből kiállításokat, vezetek sárkányépítési foglalkozásokat, tartok vetített képes sárkánytörténeti előadásokat, élménybeszámolókat, szervezek repítési bemutatókat, valamint sárkányeresztő találkozókat. Részt veszünk különféle gyermeknapjaink és játszótéri programokon.

**Andaházy László** tagozatvezető

**Magyar-Japán Baráti Társaság TAKO (Sárkány) Tagozat**

1094 Budapest, Páva u. 24.

(1) 216-6194

andahazy@freemail.hu

## **homoludens.hu**

**azaz hogyan lehet az informatika segítségével „játszani tanulni”?**

**Játékkultúra az interneten – homoludens.hu**

Az Internet Játékház 1996 óta működő sikeres publikáció, az elmúlt évek alatt a magyar játékkultúra internetes központjává vált. Jelenleg több mint 2500 információegység található benne. Olyan közösségi hely, amelyet olvasói építenek tovább. Folyamatosan keres új utakat a kultúra-oktatás-kreativitás területein. Fő célcsoportjai: szakértők, oktatási intézmények, családok, laikus érdeklődők. Különleges rendszer, a virtuális közösségépítésnek olyan eszköze, melyben új, kreatív ötleteket lehet megvalósítani. Az alapfokú és középfokú oktatásban is hasznos segítséget nyújt. A Játékház tevékenységét több minisztérium és alapítvány is támogatja, hazai és külföldi díjakra tartották érdemesnek, két CD-ROM kiadványunk (Játékvilág Magyarországon, A bábok világa) szerepel a tankönyvjegyzéken. Komplex programjainkat oktatási, kulturális intézmények, napközis csoportok számára is ajánljuk, kihelyezett foglalkozások keretében.

**Élő Internet Játékház - Együtt a család!**

Különleges rendezvényeinken a számítógépes, internetes információszerzést (elsősorban az Internet Játékház és „Az Internet Játékház bemutatja...” CD-ROM sorozat szakanyagára támaszkodva) ötvöztük a hagyományos, manuális, élő játékkal. Közös, családi játszást valósítunk meg, ahol még az is előfordulhat, hogy a gyerek tanítja a szüleit. Az informatikától idegenkedőket segítjük az első óvatos ismerkedésben. Tanácsadást is nyújtunk a játszótérházakban: a szülőket, pedagógusokat igyekszünk segíteni abban, hogy az oktató-nevelő munkában hogyan hasznosíthatják az informatika lehetőségeit.

**Játékóra az Internet Játékházban - Kreatív, játékos oktatás iskolai csoportoknak!**

Mindenkiben lakozik játzókedv! A háromórás foglalkozás ezt felhasználva segít el-sajátítani a számítógépes ismereteket, az információ-keresés, -feldolgozás és -át-adás módjait. Az Élő Játékházak tapasztalata alapján készült oktatási programunk tematikája. Érdekes internetkikötőket keresünk fel és CD-ROM tankönyvekben „lapozunk”. A foglalkozás keretében az iskolások az összegyűjtött információk alapján játékokat és egyéb tárgyakat készíthetnek, illetve egyéni és csoportos élő játszásra nyílik lehetőség a számítógépek előtt, mellett, között. Még a gyakorlott számítógép felhasználóknak is tudunk új, különleges ismereteket nyújtani! Az igényeknek megfelelően többféle tematika közül választhatnak az érdeklődők.

**Új Ablak - Ismeretszerzés+informatika+játék nyugdíjasoknak!**

Alap e-smeretek, avagy ismerkedés az Internettel - 60 felett. A modern élet egyik főszereplője, a számítógép az idősebbek életéből sem hiányozhat! Kreatív, játékos, nyitott módszer. A kidolgozott tematika alapján egyedi foglalkozásokat és tan-folyamokat tartunk.

**Csányi János** főszerkesztő

**Internet Játékház**

1277 Budapest, Pf. 111.

(06 20) 252-6304

jcsanyi@homoludens.hu, www.homoludens.hu

## **Játéktervezés szakirány indítása a Nyugat-Magyarországi Egyetemen**

„Játéktervezés” oktatásának beindulásával régóta dédelgetett álmunk válik valóra. Már az 1997-ben indult „Fajáték-készítés” fakultatív tárgy bevezetésével szerettük volna felhívni a figyelmet a fajátékokra és készítésükre. Az őszi félévben választható fakultatív tárgyat, eddig több mint 200 hallgató vette fel. A tárgy keretében a fajáték-készítés történetével, a különböző korcsoportok játékszereivel, a játék tervezés alapjaival, a szükséges gépekkel és technológiával, valamint az Európai Unióban alkalmazott szabványokkal ismerkedhetnek meg a résztvevők. Minden félévben meghívunk egy híres játéktervezőt, ellátogatunk egy elismert játékgyártóhoz és megnézzük a játékok bevizsgálását a KERMI-ben.

A félév során egy játékot kell elkészíteniük a hallgatóknak teljes dokumentációjával együtt. Az elkészített játékok nagyon sok esetben otthon a családban, vagy katalógusban látott játékszerek, különösen a logikai játékokat, a fizikai törvényszerűségeken alapuló játékszereket és a járműveket kedvelik a hallgatók, új ötlet ritkán fordult elő, de ennek a fakultációnak nem is az volt a célja, hanem a figyelem felkeltése, ami azt hiszem elérte célját, mert egyre népszerűbb lett a hallgatók körében és idén már ötvenen vették fel ezt a tárgyat.

A kar vezetése, látván az elért eredményeket, engedélyezte, hogy a faipari mérnök-képzésen belül a terméktervezői szakirányban lehessen választani „Játéktervezői” szakot is. Hosszas egyeztetések és tárgyalások után eljutottunk oda, hogy 2004 ősszén már szerepelt a választható szakirányok között a „Játéktervezői” szakirány is.

A terméktervezői képzés alaptantárgyait kiegészítettük Játéktörténet, Játékpszichológia tárgyakkal. A Játéktörténetet már végighallgatták Budavári István, Kelle Antal, Kriston Vizi József és személyem előadásában, amelyből sikeres vizsgát is tettek a bizottság előtt. A Játékpszichológiát Stöcker Károlyné gondozásában tanulják, a Tervezésemélet és módszertan 3 féléves tantárgynál az első féléves közös képzés után, amelyet Hegedüs József terméktervező tartott, váltak külön a játéktervezői szakirányt választók. A második félévben Demjén Imre vezetésével és Kriston Vizi József, valamint Kelle Antal óráin tanulhatják a hallgatók a szükséges ismereteket. A harmadik félévben Budavári István kiadott konkrét feladaton keresztül vezet be a hallgatókat a játéktervezés menetébe. Végül az utolsó félévben a diplomamunka elkészítésében Kelle Antal lesz a vezetőtanár.

Bízunk benne, hogy az egyenlőre még kis létszámban induló szak „kiforrja magát”, és munkájukon keresztül pár éven belül a nagyközönség is megismerheti végzett hallgatóinkat.

**Dr. Gerencsér Kinga** egyetemi docens  
Nyugat-Magyarországi Egyetem Faipari Mérnöki Kar  
9400 Sopron Bajcsy-Zsilinszky út 4.  
(99) 518-329, (06 20) 563-4225  
gkinga@fmk.nyme.hu  
www.fureszipar.fmk.nyme.hu

## **Bemutatkozik Kiss Áron Magyar Játék Társaság**

A Kiss Áron Magyar Játék Társaság közel tizennyolc éve működő egyesület 800 taggal, az ország minden részéből. A játéktervezői, alkotói, gyártói, kézművesek, iparosok, játékgyűjtők, muzeológusok, pedagógusok – köztük óvoda- és gyógypedagógusok, egyetemi oktatók, játéktörténészek, pszichológusok, a közművelődés munkatársai, a játék barátai tömörültek egyesületbe a játékkultúra értékeinek felderítése, feltárása, megőrzése, megismertetése, terjesztése céljából. Lapunk az öt éve negyedévente megjelenő Forgó, van honlapunk. Társaságunk névadója Kiss Áron (1845-1908) kiváló pedagógus, a Magyar gyermekjáték-gyűjtemény (1891) – a népi játékok első nagyszabású gyűjteménye – létrejöttének kezdeményezője, majd megszerkesztője, kiadója. A játék korunkban háttérbe szorult az informális gyermekközösségek, a családi nevelés szerepének sajnálatos csökkenésével. Mint a gyermek legtermészetesebb tevékenységének, jelentősége óriási a gyermeki személyiség kibontakoztatásában, bármely életkorban a lelki egészség megőrzésében, szinte pótolhatatlan a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásában.

Társaságunk központja az óbudai Zichy-kastélyban működik. A társaság tagjai az ország egyes területein illetve érdeklődésük szerint tagcsoportokba szerveződtek. Észak-magyarországi Tagozatunk központja Egerben, Bihari Tagozatunké Berettyóújfalun, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Tagozatunké Nyíregyházán van. Dél-dunántúli Tagozatunk székhelye Kaposvár, Babaklubunk Komáromban, Győrben és Budapesten működik, a Játékkalkotói Tagozat szintén Budapesten.

Társaságunk klubfoglalkozásokat, előadásokat, ülésszakokat, tanfolyamokat, tanulmányi kirándulásokat, kiállításokat, pályázatokat, gyermekcsoportok és családok számára játékkalkalmakat szervez, kiadványokat jelentet meg, szaktanáccsal, szakértői véleményekkel szolgál, segít együttműködő kapcsolatot szerezni, és tevékenységének példájával ösztönzi a játék térhódítását, ennek az alapvető gyermeki jognak az érvényesülését. Elősegítjük intézmények játékkal kapcsolatos tevékenységét és együttműködünk ezekkel, így különösen a Székesfehérvári Babaház–Moskovszky Gyűjteménnyel és további, játékgyűjteményekkel rendelkező múzeumokkal, hasonlóan a győri Zichy-palotában működő Családi Intézettel, nagyhatású országos és nemzetközi babapályázatainak és kiállításainak, konferenciáinak szervezésében.

Várjuk tagjaink sorába mindazokat, akik keresik a módját minden gyerek örömteli fejlesztésének, szelleme és ügyessége gazdagításának, az életkorához leginkább illő tevékenységgel: a játékkal; és ezáltal egészséges lelkű, talpraesett gyerekek nevelésének!

**Dr. Györgyi Erzsébet** soros elnöke  
Kiss Áron Magyar Játék Társaság  
1033 Budapest, Fő tér 1. (Óbudai Múzeum)  
(1) 388-2534  
kamjatek@axelero.hu  
www.kamjt.freeweb.hu

## Ünnepek és hétköznapok a Kiss Áron Magyar Játék Társaság Észak-magyarországi Tagozatánál

Hogyan próbálja egy egyesület a gyermekélet és a családi nevelés mai helyzeteibe kínálni és beilleszteni a játéktanítást, a hagyományos és mai játékok készítésének módjait a népszokások tanításának lehetőségeit? A válasz tömören egy mondat is lehetne, több intézmény, pályázatok és a háttérintézmény a Dobó István Vármúzeum segítségével, s szabadidőnk felhasználásával, mert főállású munkahelyeink vannak. Bővebben örömmel és felelősséggel, mert a játékot tanítani és készíteni kell gyermekeinknek, de hogyan? Erre keresnek a választ, akik tagjaink lettek: pedagógusok, közművelődési szakemberek, játékkészítők- és forgalmazók, játékgyűjtők, gyakorló szülők, múzeológusok, a játék iránt elkötelezettek.

Egerben a Dobó István Vármúzeum ad otthont 2001. februárjától a társaság észak-magyarországi Tagozatának. Jelenleg tagságunk 61 főt számlál. Tagjaink olyan területen (Heves, Borsod, Nógrád megye) élnek, melynek gazdag a játék-múltja, hiszen Szeder Fábián már a Tudományos Gyűjtemény 1819-es évfolyamában feltárja a népi játékokat. Említi a fagyolyóval és „izmos ütőfával” játszott mancsózást és a népszerű karikázást. A Magyar Nyelvőr 1877-től folyamatosan közöl Heves, Borsod, Nógrád megyei gyermekjáték-gyűjtéseket. A játékhagyományból meríteni még élő elmondások alapján is lehet.

Programsorozataink egyik fő célja a kisgyermekes családok, a nagyszülők, pedagógusok és a játék iránt érdeklődők számára betekintést adni a hagyományos gyermeknevelés és gyermekfolklor területeibe, illetve kézműves foglalkozások keretében, segítséget adni az eszközös gyermekjátékok régi és új technikáinak elsajátításához. Célunk, hogy népszerűsítsük azokat az elfeledett és a közelmúltban újra felfedezett népi játékokat, népszokásokat, amelyek nemcsak a magyar kultúra kincseiként fontosak, de egyfajta közös nyelvet is jelentenek Európában.

A kisgyermekkor a népi kultúrában rendkívül fontos volt a hagyományok, a szokások átörökítése szempontjából. A gyermekek nemcsak passzív szemlélői, hanem aktív résztvevői is voltak a cselekményeknek. Gondoljunk a gyermekek karácsonyi, újévi köszöntésére, betlehemes játékokra, karácsonyi ostyahordásukra, háromkirály-járásukra, a balázsjárásra, gergelyjárásra vagy a pünkösdlésre. A szerepek eljátszásával, a szokásokban való aktív közreműködéssel a közösséghez való tartozásuk is szorosabbá és fontosabbá vált. A játékszerek sok ötlettel és az előző generációktól tanultak átvételével szinte minden alapanyagból készültek.

Programjaink helyszíne változó és a támogatók köre is. Az egri Eszterházy Károly Főiskola közművelődés szakos hallgatói, a Dobó István Vármúzeum, az Egri Mentálhigiénés Csoport, Noszvaj Község Önkormányzata, a Forrás Gyermek Szabadidőközpont és Eger Megyei Jogú város Polgármesteri Hivatala segíti munkánkat.

**Császi Irén** néprajzkutató-muzeológus

**Kiss Áron Magyar Játék Társaság Észak-magyarországi Tagozat**  
3300 Eger Vár 1. Dobó István Vármúzeum, (36) 312-744/119  
csaszi@div.iif.hu

## Hogyan segít a játékbabával való foglalatosság napjaink társadalmi problémáinak megoldásában?

Tájékoztató a győri babarendezvényekről

1997-ben először Győrt került sor – az azóta évente megrendezett – Közép-Európai Babakonferenciára, amely kezdettől fogva három nagy kérdéskörrel foglalkozik: játékelmélet és játéktörténet; pedagógiai, pszichológiai megközelítés; gyakorlati bemutatók. Célunk a figyelem középpontjába állítani a babát, ezt az évezredek óta ismert tárgyat, amely mindig a kislányok legfontosabb játékszere volt, s remélhetőleg továbbra is az marad.

De felmerül a kérdés: miért játsszon babával a gyermek? Szüksége van-e a XXI. század emberének a hagyományos játékokra?

A választ a babakonferenciák előadásai próbálják megadni: pedagógusok, pszichológusok, orvosok, olyan szakemberek, akik ismerték, felismerték, a baba pozitív hatását a gyermeknevelésben, a gyógyításban, s a szocializációban betöltött szerepét. Óvodáskorban alkalmas a családi életre való és a művészeti nevelésre, de eszköz lehet a lelkileg sérült gyermekek gyógyítására is. Általa a tudat legmélyén rejtőző problémák feltárhatók, kabalaként pedig betöltheti a „lelki társ” szerepét, akinek mindent elmondhat, akít megverhet, megsimogathat a gyermek.

Milyen funkciója van a babának a felnőttek számára? A babakészítés, mint hobbi a szabadidő eltöltésének egyik módját jelentheti, amely magányosan is jó szórakozást nyújthat, de mint ahogyan az országban számos példa mutatja (babaklub működik Budapesten, Berettyóújfalun stb.) a közösségfejlesztés eszközt is jelentheti. Győrtött 1998 óta havi rendszerességgel találkoznak a tagok a Babaklubban, ahol különféle technikákat ismerhetnek meg, a textiltől a porcelánbaba-készítésig, ezáltal személyiségük alakul, finomodik az ízlésük. A fejlődés az évente megrendezett Nemzetközi Babakiállítás nyomon követhető. A kiállítás az Országos Babakészítési Versenyre beérkezett alkotások is megtalálhatóak, a készítők között amatőrök, kézművesek, művészek egyaránt jelen vannak.

A rendezvényeket szervező Zichy-palota közművelődési tevékenységének, a baba népszerűsítésének társadalomra gyakorolt hatása csak hosszútávon mérhető. A babakészítés azonban a textil és kerámia területén a látványos hazai eredményekkel felzárkózott a világszervezet által szervezett versenyek színvonalához.

(A Global Doll Society magyar központja szintén Győrtött van.)

**Keglovich Ferencné** elnök  
**Magyar Bababarát Egyesület**

Zichy-palota,

9022 Győr, Liszt F. u. 20.

(96) 320-289, (06 30) 30013545

www.babakiallitas.hu

www.zichypalota.hu

## Gyermekjogi kérdések a közoktatásban

### Vitaindító előadás

Néhány megkerülhetetlen elvi kérdés:

1. Az öt legfőbb jogalkalmazási problémacsoport az iskolában:
  - Jog és nem-jog elhatárolása az első legfőbb kérdés;
  - Ha jogról van szó, akkor iskolai és nem iskolai hatáskörök megkülönböztetése a második legfőbb kérdés;
  - Ha jogról és iskolai hatásköréről van szó, akkor a vonatkozó jogszabálynak való megfelelés a harmadik legfőbb kérdés;
  - S ha jogról, iskolai hatásköréről, jogszabálynak megfelelő tartalomról van szó, akkor a jogérvényesítés alkalmas eljárási szabályainak alkalmazása a negyedik legfőbb kérdés;
  - S végül, ha jogról, iskolai hatásköréről, jogszabálynak megfelelő tartalomról és törvényes, alkalmas eljárásról van szó, akkor a jogok érvényesülését segítő iskolai belső jogi szabályozásról (házirend, szmsz, pedagógiai program) van szó ötödik lépésre.
2. Jogi felelősséget, jogkövetkezményt csak a jogi norma sérelme esetén alkalmazunk - jogn kívüli normarendszerek ürügyén ne! (Például fegyelmi büntetés vagy más jogi hátrány erkölcsi, illembeli, esztétikai, ízlésbeli, szakmai, politikai konfrontáció okán.)
3. A jogok nem adományok, nem is jutalmak, nem kiérdemeljük őket. A jogok vannak. A jogszabályok tartalmazzák őket.
4. A jog megismerhetősége a törvényes iskolai jogalkalmazás alapja. (Jogi információ, joghasználatra nevelés, pedagógusképzés.)
5. A legfőbb tanulói (és állampolgári, munkavállalói) kötelezettség: a mások jogainak a tiszteletben tartása, a jogszabályok betartása. A diákjogok sérelme is elsősorban a tanulók egymás közötti viszonylatában jelentős, és sokkal kevésbé a tanár-diák konfliktusokban. (Még ha ez utóbbi is a látványosabb esetkör! Nyilván azért érezzük ezt az aránytalanságot, mert a viszonylag ritkább diák-tanár jogi konfliktusban egyenlőtlen hatalmi helyzetben érvényesítik jogaikat a felek, míg a tömegesen előforduló diák-diák konfliktusokban azonos hatalmi pozícióban álló gyerekek küzdenek meg sajátos közösségi vagy egyéni módszereikkel jogaik érvényesítéséért.)
6. A jogorvoslás negatív megítélése, a probléma „kivitele az intézményből” mítosza, a vélemény-nyilvánítás korlátozása, a jó hírnév torz védelme – mindmind a jogállamiság elleni merényletek. A helyi hatalom „leönti” a fenntartó előtti árulás vádjával, a szolidaritás hiányával, összeférhetetlenség vádjával, a kollektív cserben hagyásával, az intézmény hátrányos helyzetbe hozatalával, konfliktus-gerjesztéssel stb.
7. A jogszabályok és az iskolai belső jogi normák sem oldanak meg pedagógiai konfliktusokat és hiányokat. A jog nem végső eszköze a pedagógiának! Lásd fegyelmezés, lásd jutalmazás, lásd tanulmányi eredményre ösztönzés, lásd házirendi szabályozás, lásd a problémás gyerek „önkéntes” eltávozásra kényszerítése. Sem az „eltanácsolás”, sem a „magántanulói jogviszonyba kényszerítés” nem fogadható el! Mert törvénytörő, s mert pedagógiailag is a kudarc és a tehetetlenség intézményesítése.

8. A gyermek- és ifjúságvédelem minden gyermeket veszélyeztető körülményre kiterjed, a „normális” tanulói többséget is látnia kell, nem csupán a „deviáns” kisebbséget. Problémás esetek, családok és gyerekek mindig voltak, vannak és lesznek is; talán az igaz, hogy egyre többen, bár ebben az érzékenyebb mérési módszerek is benne vannak. Az igazi nagy tétje az iskolaüzemnek azonban a hallgatag és elviselős többség: ők azok, akik zokszó nélkül hagyják tönkretenni egy-egy alkalmatlan pedagógus révén érdeklődésüket, ambíciójukat tárgyak, stúdiumok iránt. Akiket „átformál” az iskolaüzem. Ez is jogsérelme: a képességeiknek, adottságaiknak megfelelő tanuláshoz való jog sérelme.

Néhány megkerülhetetlen jogalkalmazási témakör:

- I. Az általános emberi-állampolgári jogok következetes alkalmazása az iskolában. (Kemény és lágyabb emberi jogok, agresszió, testi sértés, véleménynyilvánítás, levéltitok, magántitok, adatvédelem, cenzúra!)
- II. Integrált oktatás. Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló joga az általános oktatásban való részvételre. Sem az alapító okirat tartalma, sem az akadálymentesítés hiánya nem ad felmentést az iskolának az integrált oktatásba befogadás törvényi kötelezettsége alól.
- III. Jogok érvényesítésének módjai az iskolában. Jutalmazás - büntetés - érdekeltségek és lehetőségek pedagógiai rendszerének viszonya a jogi szabályozáshoz. (Fegyelmi büntetések és eljárás jogszabályokban rögzített, ennek gyakorlata viszont formális és ritka. Fegyelmező intézkedésekre nincsenek valódi házirendi normák, jutalmazás normatív szabályozásának rendje fejletlen, ösztönzéses módszerek nem jelennek meg a belső jogi normákban. Egész szankciórendszerünk büntetés-központú, s nem a jogkövetkezmények teljes palettájára épül. Például feladatátzállás, lehetőségmegvonás, tevékenységre kötelezés, tevékenységtől eltiltás, közösségi megítélés.)
- IV. Gyermeki jogok közvetlen érvényesülése a közoktatási intézményben – például a véleménynyilvánításhoz való jog. Politika, helyi közélet az intézményben. A „politikamentesség” torz (és végtelenül konzervatív!) mítosza. A sajtószabadság apró helyi lábba tiprásai az iskolai újságok és diákújságok előzetes „láttamozásaival”. (A cenzúra magyarországi előrlését követő 156. évben!)

**Dr. Biró Endre** ügyvéd, közoktatási szakértő  
**Jogismeret Alapítvány**  
(1) 350-6835  
Fax: (1) 367-1287  
info@jogismeret.hu  
www.joghaz.hu

## **Jogok a közoktatásban**

(részletek)

Az elmúlt évek szociológiai kutatásainak tapasztalta, hogy a diákjogok általában az iskolapolgárok jogai nem érvényesülnek a megfelelő mértékben a magyar közoktatásban. Általában sem a diákok, sem a pedagógusok nem tudják, hogyan képviseljék saját érdekeiket, s azzal sincsenek tisztában, milyen jogaik és kötelezettségeik vannak. Tapasztalat, hogy a jogokat és a kötelezettségeket egymástól elválasztva, leginkább egymással szembeállítva kezelik a közoktatás szereplői. Az iskolákból – feltételezhetően – hiányoznak azok a technikák, melyek a diák- és pedagógusjogokat a megfelelő módon érvényesíteni hivatottak, s lehetővé teszik a konfliktusok partneri viszonyban történő megoldását.

Az Alkotmány „biztosítja az állampolgárok számára a művelődéshez való jogot”. Magyarország ezt a jogot a közművelődés általánossá tételével, a kötelező általános iskolával, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető közép- és felsőfokú oktatással valósítja meg. A közoktatási törvény – hivatkozva az Alkotmányra – „a lelkiismereti meggyőződés szabadságának és a vallásszabadságnak, a hazaszeretetre nevelésnek a közoktatásban való érvényesülése, a tanszabadság és a tanítás szabadságának érvényesítése, a gyermekek, tanulók, szülők és a közoktatásban foglalkoztatottak jogainak és kötelezségeinek meghatározása, továbbá korszerű tudást biztosító közoktatási rendszer” biztosítása céljából jött létre. Az iskolákban érvényben lévő házirendeket mint hatályos jogforrásokat is e törvények alapján hozzák létre az iskolahasználók.

Noha a közoktatás szereplői jogainak sérülése az iskola vagy az osztályterem falain belül tapasztalható, annak oka legtöbbször az iskola falain kívül keresendő. Elsősorban a magyar intézményrendszer működésében, az egyes intézmények közötti kommunikáció és együttműködés elégtelen voltában keresendők az okok. De feltétlenül megemlítendőek a szegénység, a munkanélküliség, a magyar településszerkezet hiányosságai, a változatlanul jelenlévő előítéletek, illetve a különböző szereplők írott szabályokhoz, joghoz való viszonya, mint a jogsértések mögött álló mozgatórugók. A jogsértések okainak hátterében az ismeretek és készségek hiánya áll, kiemelten pedig a kommunikációs készségek hiánya szembetűnő. Amiként a pedagógusokra és általában az oktatás intézményrendszerére jellemző a kommunikáció elégtelen volta és hiányossága, például a másik iskolában zajló gyakorlat, a másik etnikai csoport stb. nem ismerete, úgy a diákokra is igaz, hogy nagyon kevésbé van lehetőségük az iskolában a kommunikáció megfelelő módjainak elsajátítására, ehelyett mind több, egymástól elszigetelt ismeretet kénytelenek elsajátítani.

**Dr. Ligeti György** szociológus, informatikus, pedagógus  
**Kurt Lewin Alapítvány**  
1052 Budapest, Váci utca 9.  
(1) 411-0940  
kla@kla.hu, www.kla.hu

## **„Én gyerelem, te gyereked, kinek a gyereke?”**

**A Csepeli Családsegítő Szolgálat és ICSSZEM Rákospalotai Javítóintézet együttműködése nyomán**

A MindenGyerek Konferencia előtt, az intézményeink között egyébként is megszokott szakmai párbeszéd elmélyült, több igazán problémás eset is felmerült gyakorlatunkból, melyek komoly szakmai-elméleti dilemmákat is felvetettek bennünk. Így a beszélgetések nyomán kristályosodott ki egy igen nehéz – ámbár sokat emlegetett probléma – nevezetesen a gyermekbántalmazás problémaköre, mellyel a gyakorlatban szembesülve mindkét intézménynek többször is komoly nehézségei támadtak.

Előadásunkhoz – melyet a nagyobb közönség előtti párbeszéd kiindulásának tekintettünk –, két olyan esetet választottunk, ahol az alap- és szakellátás között hányódnak a családok, a gyerekek, s gyakran úgy tűnik az intézmények is. A csepeli alapellátás és a rákospalotai szakellátás intézményében – miközben megpróbáljuk a gyermekek védelmét, és sok esetben a családok érdekeit is szolgálni – ugyanazokkal a problémákkal kerültünk szembe.

E problémák megragadhatók a gyermekvédelem intézményi oldaláról, mely esetben a gyermek érdekét szolgáló „jó” döntéseket próbáljuk meghozni, illetve a gyermekek, családok oldaláról is, ahol a döntések előzményeivel és következményeivel, s az ezekkel járó nehézségekkel találkozunk. Eseteink bemutatásánál mi ez utóbbi fókuszot használtuk, ahol számolni kell a nehéz helyzetekkel járó tehetetlenséggel, a családok ellenállásával, igen gyakran az intézmények rugalmatlanságával és sajnos a védelemben vétel ellenére is védetlenül maradó gyerekekkel.

Előadásunkban mindkét intézmény bemutatott egy-egy esetet, melyeknek gyermek- és fiatalkorú szereplői igen nehéz élethelyzetét, bántalmazásaik következményeit mutattuk be. Ezen keresztül merültek fel az elhelyezésükkel kapcsolatos dilemmák, a bántalmazóval, a családdal való foglalkozás nehézségei, illetve az intézmények közötti kommunikáció problémái.

Az esetbemutatókat követő megbeszélés során elsősorban nem arra helyeztük a hangsúlyt, hogy az esetkezelés folyamatában melyek voltak azok a csomópontok, amikor mást vagy másképp is lehetett volna dönteni-tenni, hanem igyekeztünk körüljárni a döntések hátterét. Az intézmények együttműködési lehetőségeit és képtelenségeit vizsgálták a jelenlévő szakemberek, akik több területet is képviseltek.

E két eset leírása illetve a beszélgetés során is találkoztunk azzal a komoly problémával, hogy van, amikor a jogszabály szorulna korrekcióra, de sajnos gyakran inkább a jogalkalmazás nem szolgálja feltétlenül a gyermek érdekét. Miközben sok részvevő szakember a legjobbat akarja, ám valahogy ez nem találkozik a másik szakember támogatásával, és sajnos mások szakmai hiányosságok, eszköztelenség miatt inkább „megúszni” akarják e nehéz ügyekben a döntések meghozatalát.

**Gáborné Aczél Ágnes**  
**Csepeli Családsegítő Szolgálat**  
1212 Budapest, Kíss János altábornagy utca 54.  
(1) 276-8332, (06 20) 669-1840  
cseppcsa@xeler.hu

## Lea Otthon – fiatal, krízisben lévő leányanyáknak...

...hogy a gyermekek megszülethessenek, édesanyjukkal együtt élhessenek, és életüket biztonságban kezdhessék el akkor is, ha anyjuk:

- túl fiatal • egyedülálló • ellehetetlenült élethelyzetben van: szociális, lélektani vagy anyagi téren • a születendő gyermek fölnevelésére még nem alkalmas: érzelmi-lelki, szociális vagy más sérülése miatt.

Ez az élethelyzet ma Magyarországon több tízezer babát és anyát érint évente.

### **Az alapítvány célja:**

I. Kiszolgáltatott, ellehetetlenült, nehéz helyzetű fiatal várandós anyák védelme, róluk való testi-lelki gondoskodás, problémáik kezelésében segítségnyújtás. (Például abuzus-terápia, konfliktus-kezelés, erőszakmentes kommunikáció, stressz-kezelés, önértékelés-önbizalom-kompetencia, kapcsolatfejlesztés, közösségi felelősségvállalás stb.)

II. A magzatok stressz-mentes, egészséges testi-lelki fejlődésének biztosítása az anyákról való gondoskodás által. (Például a baba elfogadására, szülésre, anyává válásra, szoptatásra, kötődésre, gondozásra fölkészítő tanfolyam, terhes-gondozás, irányított öngondozás.)

III. A megszületett újszülöttek sorsának rendezése.

- Ha a várandósság alatt, a szülés és a kötődés korai szakaszában az édesanya értetté, fölkészültté és késszé vált, hogy gyermekét fölnevelje, úgy életre indulásának elősegítése.
- Ha a várandósság alatt, a szülés, a korai kötődés szakaszában kiderül, hogy nem képes vagy nem akarja gyermekének nevelését föl vállalni, megszervezni az újszülött örökbeadását.

IV. A fiatal nők szociális, lélektani és anyagi válsághelyzetének rendezése, gyerekekkel vagy gyerek nélkül a társadalomba való beilleszkedésének megsegítése. (Például szakképzettség megszerzése, ügyintézés, segélyek, munkahelykeresés, lakhatás, családba való újraintegrálódás mediációval, fölkészülés a családalapításra, további személyiségfejlesztő programok stb.)

A Lea Otthon többfunkciós gondozási központ – kereteit tekintve családok átmeneti otthona – 20 fiatal anya és babája számára.

Itt egyszerre zajlik: • lemorzsolódott, az oktatásból kiesett fiatalok újraintegrálása az oktatásba • a munkaerőpiacon halmozottan hátrányos helyzetű réteg képzésének, foglalkoztatásának és társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése • az etnikai kisebbség beilleszkedésének és egyidejűleg elfogadtatásának elősegítése a munkaerőpiacon is • egészségügyi gondozás – elsődleges prevenció • mentálhigiénés gondozás • szociális tevékenység – családsegítés • nevelés, életvitel-oktatás • gyermekvédelem – a csecsemők életkilátásának jelentős javulása az anyák oktatásán-nevelésén keresztül • családsegítés • bűnmegelőzés, droprevenció • bántalmazás-megelőzés.

### **Domjänné Harsányi Katalin elnök**

**Leány, Anya, Gyerek Alapítvány**

1519 Budapest Pf. 428.

(23) 373-164

info@leanyanya.hu, www.leanyanya.hu

## Újszülött-gyilkosságok megelőzéséért

### **A hatékony segítség szülés előtt szükséges.**

A Gólyahír Egyesület azért alakult, hogy a magukra maradt, kétségbeesett, kilátástalan, igazán „terhes” állapotban lévő várandós anyákat segítse. Legfőbb elvünk a gyermek életének megmentése. Segítünk megőrizni a titkolt terhességet! Miben tudunk mi segíteni?

Minden nap 6-tól 22 óráig, ingyen hívható telefonvonalat működtetünk: 06-80-203-923. A hívásokat az illetékes megyei segítőkhöz átirányítjuk, hogy minden megyei telefonos munkatársaink minden megyében ingyen hívhatóak legyenek. Együtt gondolkozva tudunk segíteni, hogy az anya találjon megoldást kilátástalan-nak tűnő helyzetében. Például krízisszobát tartunk fenn várandós anyáknak. Lakást nem tudunk adni, de anyaotthonos elhelyezésben tudunk segíteni. Pénzt nem tudunk adni, de felvilágosítjuk a hozzánk fordulókat: milyen juttatásokra jogosult, és hol tudja igényelni azokat. Az újszülötteknek keletkező szükségét adunk, ha szükséges.

A családsegítő szolgálattal, a gyermekjóléti szolgálattal illetve a védőnői szolgálattal együttműködve segítünk a babakocsi, kiságy, segély stb. megszerzésében.

Aki nem tudja vállalni gyermekét, felvilágosítjuk, milyen lehetőségei vannak a gyermek sorsát illetően, és ezek a különböző megoldások milyen hatással vannak a gyermekre és az anyára. A különböző lehetőségek között megemlítiük a nyílt örökbeadást is (amelyben tudunk segíteni neki), ha nem tudja, vagy nem akarja vállalni gyermeke felnevelését. Így ő gondoskodhat gyermekének szerető családról, megismerheti az örökbe fogadó szülőket.

Célunk, hogy felelősségteljes döntést tudjanak hozni önmaguk és gyermekük sorsáról, és csak végső esetben adják örökbe gyermeküket, ha nem tudják vállalni felnevelését.

Tanácsadásunk legfontosabb alapelvei:

1. Mindig csak a hozzánk fordulókon segítünk.
2. Tájékozottak vagyunk, hogy széleskörű felvilágosítást tudjunk adni (továbbképzés).
3. A döntés mindig kizárólag az anyáé és az apáé!
4. Az érvényes törvényeknek megfelelően járunk el.
5. Karitatív munkát végzünk.

A nyílt örökbe fogadásra jelentkező házaspárokat felkészítjük önként vállalt örömteli feladatukra, hogy a gyermek vállalása megalapozott döntés legyen.

Megyéenként az örökbe fogadó családok utókövetését klubok létrehozásával segítjük, ahol lehetőség van a tapasztalatok átadására, problémák megbeszélésére.

### **Móru Lajosné védőnő, elnök**

**Gólyahír Egyesület**

Levelezési cím: 2441 Százhalombatta, Pf.: 54

Ingyenesen hívható krízistelefon: (06 80) 203-923

(23) 540-311 Fax: (23) 540-310

golyahir@freemail.hu

www.golyahir.ini.hu



## **Helyettes szülői és családi napközi szolgáltatás a Fehér Kereszt Közhasznú Egyesületnél**

Civil szervezetünk Budapesten és Pest megyében tart fenn gyermekjóléti alapellátási szolgáltatásokat.

31 családból álló helyettes szülői hálózatunk rövid távú, határozott idejű, átmeneti gyermekfogadásra vállalkozik. A felvételek fontos szempont, hogy a gyermek a szerződés lejártakor hazamehet-e, problémáik valóban rendezhető-e rövid időn belül, adottak-e a megoldáshoz szükséges erőforrások, képességek a szülőnél, reális-e a célmeghatározás. A rövid időre szóló gyermekelhelyezés csak a csodavárás szintjén működik a gyermeket elhanyagoló vagy veszélyeztető családok esetében, ilyenkor a helyettes szülői gondozás erőltetése nem szolgálja a gyermek érdekét, hiszen előbb-utóbb úgymint a szakellátásba kerül, az elhelyezés csak újabb törést okoz számára. Bonyolult családi problémák, házastársak közötti konfliktus, nevelési gondok esetén az elhelyezés csupán a probléma elodázásában nyújt segítséget. A helyettes szülői gondozás sikeres, ha a család gondjainak természetesen jól elhatárolható, megoldása rövid időhatárokhoz köthető – pl. a szülő kórházi kezelése, lakásproblémája, anyagi gondjai, munkavállalása.

Egyesületünk helyettes szülői hálózata önkéntes segítőkkel áll. Nagy létszáma lehetővé teszi, hogy tagjai hosszabb-rövidebb időre felfüggeszék gyermekfogadási hajlandóságukat és bármikor mondhassanak nemet, ha egy-egy gyermek fogadása nem fér bele életükbe. A befogadó család kiválasztásakor nemcsak az érkező gyermek szükségleteire, hanem a helyettes szülők családjának adottságaira, a vendég gyermekkel kapcsolatos kívánságaikra is tekintettel kell lenni. Az elhelyezés előtt egy ismerkedő találkozót szervezünk a két család között, ahol kialakulhat a kölcsönös bizalom. Tapasztalataink szerint a segítséget kérő szülő a lehető legjobbat szeretné gyermekének és ez olyan alap, amelyre együttműködést lehet építeni. Leghatékonyabban ezzel a működési móddal lehet megelőzni a helyettes szülők korai kifáradását.

OFA-pályázatunk keretében működő családi napközi hálózatunk 8 családi napközi telephelyen fogad 1-4 éves korú gyermeket: Budapest VI. és XVII. kerületében, Ürömön, Pilisborosjenőn, Pilissszentivánon és Maglódon.

Egyesületünk célja a kétfajta családszerű gondozási forma (helyettes szülői és családi napközi ellátás) közelítése egymáshoz. Családi napközi gondozóink helyettes szülői végzettséget is szereztek, így képesek mindkét ellátási forma nyújtására. Tapasztalataink szerint kistélepléseken a szülők munkaideje alatti napközbeni gyermekfelügyeletre van nagy igény. A fejlődés feltétele, hogy emeljék az állami normatíva összegét, vagy jogszabály-módosítással a családi napközi gondozó jogállását közelítsék a helyettes szülőéhez: a lehívható pénz 100%-os hasznosítása válna lehetővé, ha adóterhet nem viselő tiszteletdíjként, illetve rezsi hozzájárulásként lehetne kifizetni.

**Rabi Edina** szakmai vezető

**Fehér Kereszt Baráti Kör Kiemelten Közhasznú Egyesület**

1077 Budapest, Rottenbiller u. 26.

(1)343-6680, (06 20) 961-9359, (06 70) 317-5354

egyesulet@feherkereszt.hu, www.feherkereszt.hu

## **Lakásotthon = „kicsinyített nevelőotthon”???**

Mielőtt indokolnám a provokatív címet, szeretném tisztázni a terminológiát, mit is értek lakásotthon alatt, pontosabban mit nem. Nem sorolnám e kategóriába a gyermekotthonok családias jellegű lakóegységeit, hanem kizárólag az önálló, független lakásotthonokról alkotott teóriámat szeretném közölni.

A 1997. évi gyermekvédelmi törvény illetve végrehajtási utasítása rendelkezik a lakásotthonok létrehozásáról. A „kastélyotthonok”, gyermekvadások „lebon-tásának” határideje 2002. december 31. volt.

Nem minősíteni kívánom ezen ellátási formát, hiszen a szükségessége nem megkérdőjelezhető, csupán a szolgáltatást igénybevevők, azaz a gyerekek szemszögéből szeretnék rámutatni néhány vitatható kérdésre.

Az első kérdés: hol helyezkedik el a lakásotthon? Sajnos a tapasztalatok szerint többnyire szűkös infrastruktúrával rendelkező kistélepléseken vásároltak családi házakat, amit anyagi szempontok motiváltak elsősorban és nem gyerekéreklerek, mint például az iskoláztatás lehetőségeinek biztosítása.

A tárgyi feltételeknél az otthonosság kérdése sem mellékes. Több lakásotthont meglátogatva, nagyon sok egyszerű bútortalálkoztam és az otthon melegét sugárzó kiegészítők szinte mindenütt hiányoztak, valamint az élet jelei helyett, hideg rend fogadott. Kevés, olykor semmi, személyes tárgy nem utalt arra, vajon ki is lakik abban a szobában.

A másik kardinális pont a személyi feltételek teljesülése. A törvényi előírás értelmében 5 fő szükségeltetik a 12 gyerekre. Elsőre nagyon szépnek tűnő elképzelés! Mégis éppen ez az, ami a nevelőotthont idézi. Miért is? Mert nem a gyerekek érdeke, hanem a munka törvénykönyve diktál! Az 5 fő 40 órás kötelező munkaidejének letöltése csak a több műszak alkalmazásával és szabad napok kiadásával lehetséges, mint a nevelőotthonban. Akkor hol itt a családias jelleg? A család nem az állandóság, ezáltal a biztonság megtestesítője? Vagy elég ehhez egy családi ház? De beszélhetnénk még a szakképzettségéről is, és fluktuációról, a dolgozók együttműködéséről. Szükség lenne speciálisan képzett nevelőkre, gondozókra, ami csak belső képzéssel lenne megvalósítható!

Vitatható az egyes lakásotthonokon belül alkalmazott pedagógiai módszerek egységességének kérdése is. Jobb híján a nevelőotthonokban bevált módszereket alkalmazzák, mint pl. a szigorú napirend, a felelősi szerepek, iskolás jutalmazási és büntetési rendszer, túlszabályozottság. Kis mértékű a gyerekek bevonása a háztartásba, a mindennapi teendőikbe, ami pedig a szocializáció szempontjából elengedhetetlen.

Összességében sok változás szükségeltetik, de legfőképpen személyi vonatkozásban, ami az összes többi maga után vonja.

**Jankó Judit**

**PTE IGYFK Szociálpolitikai Intézet**

7100 Szekszárd, Szt. István tér 15-17.

(30) 937-1874

janokjudit@freemail.hu

## A családmegtartó szolgáltatásokról

A családmegtartó szolgáltatásokat a fejlett országok szociális munka gyakorlatában olyan családoknak nyújtják, amelyekből a gyereket súlyos veszélyeztetettsége miatt azonnal ki kellene emelni. E beavatkozási forma célja, hogy a gyerek a családban maradhasson, biztonságos helyzetben, a család pedig megkapja azt a mennyiségű és intenzitású segítséget, melyre ehhez szüksége van. Az intenzív családmegtartó szolgáltatásokat speciális, erre kiképzett stábok végzik. A szolgáltatások legfőbb jellemzői a következők:

- A szolgáltatások krízis-orientáltak. A segítő a jelzést követően 24 órán belül felkeresi a családot.
- A munkatársak rugalmas munkaidővel dolgoznak, és a hét minden napján, napi 24 órában elérhetőek.
- A beavatkozás fókuszában a család egésze áll.
- A segítségnyújtás a család otthonában folyik, a családtagok időbeosztásához igazodva.
- Konkrét szolgáltatások és terápiás beavatkozások egységéből áll a szolgáltatás (tanácsadás, készségfejlesztés, információk nyújtása, képviselő stb.).
- A különféle szolgáltatásokat egy magasan képzett szociális munkás nyújtja.
- Minden szociális munkás kis számú esettel dolgozik (általában maximum két-tővel egy időszakban).
- Rövid, időhatáros szolgáltatás, általában néhány hétig tart.

Magyarországon a gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltatások közül ez a láncszem – ilyen elkülönült, kidolgozott formában – hiányzik. Mivel azonban a krízisben lévő családok a szokásosnál több segítséget igényelnek, a velük egyébként is foglalkozó szakemberek sokszor intenzív szolgáltatásokat nyújtanak számukra. A krízisben lévő családoknak nyújtott professzionális segítséget vizsgálva azt találtam, hogy e szolgáltatások hazánkban:

- más szolgáltatások között, nem erre specializálódott intézményi keretben valósulnak meg,
- sokszor csak más feladatok elhalasztásával valósíthatók meg, szétfeszítik a jelenlegi intézményi kereteket,
- nem bírnak e feladatok elvégzésére elkülönített forrásokkal,
- az előbbi okok miatt sokkal rövidebb ideig tartanak, a segítő külső erőforrásokat próbál bevonni,
- a fejlett országokban alkalmazottakban alkalmazottakhoz sokszor hasonlóak a célok és eszközök, de az itthoni kollegák kevésbé tudatosan alkalmazzák ezeket,
- esetlegesen, a családdal foglalkozó szakember helyzetértékelésétől, eset-terhelésétől, munkahelyén kapott támogatástól függően valósulnak meg.

Az intenzív családmegtartó szolgáltatások szükségessége a szakmában egyre inkább megfogalmazódik, néhány helyen külön eszközöket és erőforrásokat csoportosítanak át erre a célra.

**Bányai Emőke** egyetemi tanársegéd

**ELTE TÁTK Szociális Munka és Szociálpolitika Tanszék**

1117 Budapest, Pázmány Péter sétány 1.

banyaimeo@ludens.elte.hu

## Családsegítés az Otthon Segítünk Szolgálatban

Az „Otthon Segítünk” sok szempontból egy hagyományos értelemben vett nagy-család támogató szerepét tölti be olyan kisgyermekes családok számára, akiknek rokonaik vagy barátai nem tudnak segíteni, akik gyermeküket egyedül nevelik, akik több kisgyermeket nevelnek, esetleg lehangoltsággal vagy egészségügyi problémákkal küzdenek, vagy nem olyan régen telepedtek le a környéken.

Saját szülői tapasztalattal rendelkező, felkészített önkéntesek otthonukban rendszeresen látogatják az ingyenes segítséget kérő családokat.

Célunk, hogy kisgyermek életében kiemelkedő fontosságú az első években úgy segítsük a családokat, hogy a kisgyermek a saját szüleitől kaphasson elegendő gondoskodást és szeretetet. Nem helyettük végezzük a feladatokat, hanem velük együtt. Sok-sok beszélgetés, közös séta, közösen végzett házimunka, hivatali ügyek közös intézése, játék, más közös tevékenységek során az önkéntes célja, hogy megerősítse a szülőt saját szülői szerepében. Tapasztalat és barátság mellett elsősorban derűt próbálunk vinni a család életébe.

Sok esetben a szolgálat híd szerepét tölti be a szakemberek felé, például ha a családok nem mernek szakemberhez fordulni, vagy nincs elég információjuk.

A segítség módja nagyon egyszerű. Aki átélte szülőként a kisgyermekes éveket, az tud segíteni annak, akinek most vannak kicsi gyerekei. Hogyan segít? Rendszeres jelenléttel. Eljön, ráér, jelen van, és úgy segít, mint egy jó barát vagy nagymama.

A szolgálat bemutatására használt legkedvesebb hasonlatunk egy kis fa és mellette egy karó. A kisgyermekes család olyan, mint egy fiatal fa. Előtte az élet, a növekedés lehetősége. De sokszor segítségre van szüksége. Néha nem is kell több segítség, mint egy egyszerű karó. A karó, aki egy már tapasztaltabb fa darabja, ezért elég erős. A karó célja, hogy a kis fa növekedjen, ne ő. Különben elvinné az életteret, és a fiatal fa csak gyöngülne.

És a kis fa megerősödik, és nem lesz többé szüksége karóra. Egyre több gyümölcsöt érlel. A karó pedig átkerülhet egy újabb fiatal fa mellé.

### **Önkéntesség**

Az önkéntesek a szolidaritást és a társadalmi felelősség-vállalást testesítik meg környezetükben: én is voltam kisgyermekes édesanya vagy édesapa, nekem is voltak gondjaim és örömeim, s most szívesen segítek másoknak.

Önkéntesnek bárki jelentkezhet, akinek van saját szülői tapasztalata, és részt vesz egy 40 óras felkészítő tanfolyamon.

### **Szupervíziók**

Az önkénteseket képzett szervező fogja össze: megszervezi a felkészítést, rendszeres kapcsolatot tart, szükség szerinti támogatást ad és levezeti a szupervíziókat. A szervező felelőssége, hogy az önkéntesek tisztában legyenek a szolgálat határaival és betartsák azokat.

### **Dr. Benkő Ágota igazgató**

(A MindenGyereken Tamásné Kollár Magdolnával és dr. Kiss Katalinnal vezették a műhelyt.)

**Otthon Segítünk Alapítvány**

1114 Budapest, Bartók Béla út 37.

(1) 209-3430, (1) 365-1436

otthonsegitunk@webdream.hu

## **Alternatív napközbeni ellátások- eredmények, tervek, korlátok**

### **Kerekasztal beszélgetés a területen dolgozó szakemberekkel**

A gyermekek napközbeni ellátásában működő egyházi és civil egyesületek, szervezetek vezetői, képviselői beszéltek a helyzetükről, elért eredményeikről, távlati terveikről. Milyen lehetősége van a gyermeknek, aki nem a közoktatás intézményesített keretei között tölti idejét? Milyen más alternatívája van? A szervezetek összekapcsolódási pontjai, lehetőségei, a rendszer mozgathatóságának problematikája. A kerekasztal beszélgetésen részt vettek:

**Ágota Alapítvány:** Szlancsik Tímea játszóházvezető bemutatta a szegedi alapítványt és a játszóházukban folyó munkát.

**Jövőbarát Alapítvány** – a Budapest III. kerületében működő éjszakai pingpong és szabadidő szervezésének, működésének helyzetét, az igényekre épülő tevékenységeikről D. Horváth Piroska szólt.

**Sirály Életmód Klub** – a Budapest IV. kerületében működő éjszakai pingpongozásról és szabadidő-szervezőt tevékenységükről, indulásukról, a fiatalok eléréséről Szedlák Gábor beszélt.

**„Játszva Megelőzni”** – Magyar Máltai Szeretetszolgálat játszótér-játszóház programja országos hálózata tevékenységéről – fővárosi és vidéki helyzeteket, lehetőségeket felvillantva Palotai Ilona rámutatott a gyerekek, szülők, pedagógusok, mint a szolgáltatást használók igényeire is. A program szociológiai, módszertani vizsgálatáról Vályi Réka beszélt az érdeklődőknek.

**Közösségi Szolgáltatások Alapítványa Magyarország** – a Budapesten XVI. kerületében működő alapítvány vezetője, Negrea Vidia beszélt a viselkedészavarokkal küszködő magántanulókkal végzett munkájukról, sikereikről, visszajelzéseikről, és az általuk nyújtott szolgáltatások iránti igényről.

**Mikkamokka Játéktár** – az országos hálózat vezetője, dr. Takács Bernadett ismertette gondolatait a tevékenységük létjogosultságáról a mai magyar társadalomban.

**NAP Klub** – Grund Budapest VIII. kerületében működő tehetséggondozó gyerekprogramjuk és a hétfégi játszóházuk tevékenységét Szabó Márta mutatta be.

**Periféria Egyesület** nyíregyháza gyerekprogramjai, nyári táborai, roma gyermekcsoportjai és tematikus csoportfoglalkozásai tapasztalatait Fodor Éva adta át a jelenlevőknek.

**Vadrózsa „Ocsim Nyo” Játszóház** – a pécsi cigány játszóházat és szolgáltatásait Csonka Anna mutatta be.

**Zabhegyező Játszóház** – a Budapest, IV. kerületében, Káposztásmegyeren működő játszóház és az egyesület tevékenységét Juhász Tímea a tette vonzóvá az azt még nem ismerők körében, a klasszikus játék élményének átadásával, a foglalkozások megismertetésével.

A konferencián résztvevő szervezetekről további bővebb tájékoztatót, illetve elérésükhöz is információ nyújt:

**Rajkort Ildikó** szakreferens

**Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Módszertani és Kutatási Központ Gyermekvédelmi Főosztály**

1134 Budapest, Tüzér utca 33-35.

(1) 465-5000/122

ildiko.rajkort@ncsszi.hu

## **Utcagyerek misszió Tatabányán**

A veszélyeztetett fiatalok egy része nem jár iskolába, holott tanköteles korban van, így az iskolai prevenciók programokban pont ők nem vesznek részt, akiknek ez a legfontosabb lenne. Ezen fiatalok családi körülményei többnyire rendezetlenek. Nem várható, hogy ők keressék fel a segítő intézményeket, ezért elérésük csak közvetlen terepmunka révén lehetséges. 1992-es megalakulása óta az egyesület egyik fő profilja a kimondott ifjúsági munka, ezen belül kortárssegítő csoportok létrehozása, azok szakmai támogatása. Tevékenységi körük kiterjed az utcán élő fiatalokra, az intézetben élő illetve hajléktalan fiatalokkal való foglalkozásra. A csellengő, kallódó fiatalok a legtöbb segítő szervezettel szemben bizalmatlanok. Ezért gondoljuk azt, hogy a velük való foglalkozás a kortársak segítségével a leghatékonyabb. Egyesületünk a városban két helyszínen, további két szervezet egy-egy helyszínen végez szervezett utcagyerek programot, valamint egyesületünk háttérbázisként működteti a bánhidai máltai típusú játszótér-játszóházat. A játszóház lehetőséget ad a benti programok megtartására, esősebb, hidegebb időben is a sportolási, beszélgetési lehetőségek biztosítására. Korcsoporti bontásban dolgozunk, így 12 év alatti, 12-16 éves kor közötti és 16 év feletti csoportjaink vannak. A csoportoknak vannak közös programjaik is, s vannak önálló „testre szabott”, a korcsoportnak megfelelő programok is.

**Szolgáltatásaink:** • spottevékenységek (két helyszínen „profi” kosárlabdacsapat), foci, ping-pong, egyéb labdajátékok, sorversenyek • kézműves foglalkozások (festés, tésztafőzés, gesztenyeszobrászat, levélnyomat, krumplynyomda, gyurma, szinespá-pír-hajtogatás, kifestő stb.) • videofilmvetítés, zenehallgatás • szabadtéri játékok (kiszámolók, körjátékok, népi játékok, hullahoppkarika) • közlekedési tanácsok • környezetvédelem • beszélgetések (iskola, család, barátok, problémák stb.) • mese-, versmondás • vetélkedők, készségfejlesztő játékok • preventív célú előadások • kirándulások (tábor) • kulturális programok (színház).

**Szolgáltatások célja:** • új baráti kör kiépítése • régi megtartása, jobbá tétele • szabadidő hasznos, kellemes eltöltése • csavargás, kallódás megakadályozása • különböző eredetű problémák felszínre kerülése, megoldása • új tevékenységi körök megismertetése – igény szint javítása közvetett útmutatással • egészséges életmódra nevelés (sokféle sportlehetőség).

**A városi programot** a következőképp látjuk hatékonyan működtethetőnek: Minimum három helyszínen legyen folyamatos a program. Ezek: Újváros, Gál lakótelep, Bánhida – Dózsakert. A három helyszínen egységes alapelvek szerint működjenek a programok, mint: • heti két hétköznapi és egy hétfégi napon, minimum 2-3 óra időtartamban működjön a program • legyen egy fedett, fűthető, bázishely, ahol rossz idő esetén is lehet működtetni a programot • minimum háromféle sportolási és háromféle egyéb játéklehetőséget biztosítsunk • a programokon minimum egy szakember és mellette laikus segítők, önkéntesek lássák el a feladatokat • a szakember feladata nem csak a program szervezése és lebonyolítása, hanem az egyén, a gyermek problémájának a felszínre hozatala és a probléma megoldásának segítése • az egyes helyszínek esetenként (pl. negyedévente) szervezzenek közös programokat (kirándulás, sportvetélkedő stb.) • az egyes helyszínek havonta konzultáljanak az elvégzett munkáról a további feladatokról az esetleges problémákról, a továbblépési lehetőségekről, az egyes helyszínek sajátosságairól.

**Lőrincz Norbert** elnök

**Utcai Szociális Segítő Egyesülete, 2804 Tatabánya, Pf. 414., uszse@chello.hu**

## „Szülősulit”

A gyereknevelés nehéz feladat, ezért találtuk ki, hogy elindítjuk a szülő-sulit. Végül 26 előadás hangzott el 2003-2004-ben havonta egy péntek este, az Országúti Ferencsek közösségi házában. Ennek a rövid összefoglalóját szeretnénk ismertetni.

A legtöbb, amit a szülő adhat a gyermekének, az hogy felhőtlen és harmonikus házasságban él. Erre próbáljuk a fiatal házaspárokat rábeszélni, hogy mindig magukra is szánnak időt, mert a gyerek attól fogja jól érezni magát, ha azt látja, a szülei boldogok és szeretik egymást. A családnak vannak törvényei, és ezt tudomásul kell venni. Minden családban vannak, és kell, hogy legyenek világos szabályok. Fontos a gyermekeket meghallgatni, „családi tanácsot” tartani, lehet egyezségeket kötni, de a döntés a szülőé. Persze az okos szülő bizonyos helyzetekben elengedi a gyermeket, és utána mondhatja, te akartad, beszéljünk meg! De teljes egyenlőség nincs és nem is lesz egy családban. Nem mindig könnyű, de amiben megegyeztünk az mindenkit kötelez (a szülőt is!). A gyerek nem bűnbak. Amúgy is, ha a szülők veszekednek, vagy rossz a hangulat otthon, a gyerek mindig úgy érzi, biztosan ő rontotta el, biztos ő miatta idegesek. A gyerek nem szeretetpótlék vagy feszültség-levezető, ha két gyerek van, egyik a papa bizalmasa, a másik a mamáé. Nem szabad azt mondani: úgy csinálod, mint anyád vagy pont úgy, mint apád. A gyerek nem az enyém, csak átfutó tétel a házasságon. A gyerekeknek a szülő a tükör, a beszéde, a tettei, a mimikája, a gesztusai fejezik ki, hogy mit tart a gyerekről. Nagyon lényeges azt a kérdést feltenni magunknak, hogy a tetteim és a szavaim ugyanazt tükrözik-e? Mászt gondolok, mint amit mondok? Amikor azt mondom a gyerekeknek, hogy szeretlek, te vagy a legnagyobb kincsem, de közben nem figyelek rá, azt az üzenetet kapja, hogy: te vagy a kincsem, de időm nincs rád. Ez az ő számára azt jelenti, nem vagyok szeretetreméltó.

Az életrevaló szülő jellemzői:

Tisztában van azzal, hogy példakép és vezető. Nem akar tökéletes lenni, de megtesz minden tőle telhetőt. Olyan értékekre nevel, amiket a mindennapi életben át tud adni. Felismeri a gyermekei egyediségét és ebből erőt és örömet merít. Vannak egyéni álmái, elképzelései és életének nem egyetlen célja a gyerek. Nem vár azonnali sikereket, hanem hisz a nevelés tartós hatásában. Követ el hibát, de tud bocsánatot kérni, krízishelyzetben új utakat keresni. Nem szégyell mástól tanácsot kérni. Ismeri a saját korlátait, és tud határokat szabni a gyerekeinek. Érezheti magát időnként tehetetlennek és gyengének, és igyekszik elfogadni a gyermeki tökéletlenséget. Bevonja gyermekeit a problémák megoldásába. Tisztában van vele, hogy felnőtként is kell fejlődnie és változnia. Megmutatja a gyenge oldalait is, és engedi, hogy a gyermekei kritizálják, mert tudja, nem tökéletes.

Mindenkinek jó ön- és gyermeknevelést kívánunk!

**Dr. Gorove László és Kriszta**

**Párbeszéd és Kapcsolat Alapítvány**

1027 Budapest, Margit krt. 1.

(1) 316-9275

jegyesoktatás@par-beszed.hu., www.par-beszed.hu

## „Egyről a Kettőre”

### Egyszülős Családokért Alapítvány

Alapítványunk, alapvető céljának tűzte ki a hagyományos családszerkezet stabilitásának támogatását azáltal, hogy a gyermekekkel egyedül maradt szülőket átsegíti a kritikus élethelyzeten. S így az egyedül álló szülőket képessé tegye új család létrehozására, hogy a gyermek teljes családban nőhessen fel. Célja továbbá, hogy segítő közösséget építsen az egyedül álló szülők érdekeinek képviseletére, kölcsönös támogatásukra.

Mediációs szolgáltatásunkkal a válás folyamatának bármely szakaszában segítjük a megfelelő gyermek-szülő kapcsolat fennmaradását, valamint a szülők szülői szerepben való megtartását.

Az „Egyről a Kettőre” Egyszülős Családokért Alapítványt 15 éves múltra tekint vissza. Szolgáltatásainkat az igényeknek megfelelően bővítettük.

Az egyszülős klub az alapszolgáltatásuk maradt, három csoportban várjuk a családokat, minden héten, pénteken délután. Egyéni tanácsadást szerdán és pénteken egész nap biztosítunk. Életvezetési, párkapcsolati, jogi, gyermeknevelési kérdésekkel fordulnak hozzánk leggyakrabban. Gyakran keresnek fel olyan nők, akik a gyermekvállalásban kérnek tanácsot, hogy partner és családi háttér nélkül merjék-e megszülni magzatukat.

A mediációs szolgáltatásunkat egyre nagyobb számban keresik fel. Válási, párkapcsolati, szülő-gyermek, konfliktus oldásában kérjük segítségünket. Az egyszülős klub szolgáltatásait azok vehetik igénybe, akik egyedül nevelik gyermekeiket és biztosítják a gyermekük számára a másik szülővel a zavartalan kapcsolattartást.

Azok, akik nagyon rossz pszichés állapotban vannak, először speciális támogatást, kapnak: gyermekpszichológus, neurológus, pszichológus, segítségét tudják kérni. Szerencsére ritkán van erre szükség, az egyéni foglalkozások, a csoport támogató szeretete, a foglalkozások jó hangulata hamar túljuttatja a szülőket a nehéz időszakra.

Minden életkorban sérülnek a gyermekek a szülők válásakor vagy halálakor, de a legveszélyesebb korszak a kamaszkor. A gyermekek, nagyon összezavarodnak, gyakori, hogy magukat hibáztatják, bűntudatot éreznek. A gyermekcsoportra a felszabadult jókedv, a kreativitás a jellemző és nagyon kevés korlátozás. Először nagyon nehezen tudják a szülők elhozni a klubba kamasz gyermeküket, akik később már a szülő nélkül is rendszeres tagok lesznek a csoportban. A kamasz gyermekeket a korlátlan internetezési lehetőség is csábítja a klubba, ahol önkéntesek várják és segítik őket a tanulásban és a számítógép használatában.

Az országos egyszülős klubhálózat beindításán dolgozunk, egy HEFOP 2.2. nyertes pályázat eredményeként megkezdtük a klubvezetők képzését az ország 6 régiójában, és közreműködünk egy nyertes EQUAL-pályázat megvalósításában, ami a az egyszülős családok foglalkoztatási prevencióját szolgálja. 2003-tól a VII. Kerületi Civil Házban végezzük tevékenységünket.

**Nagy Lajosné elnök**

**„Egyről a Kettőre” Egyszülős Családokért Alapítvány**

1071 Budapest, Peterdy utca 24.

(06 20) 315 2747, (1) 413-3555

egyszulos@chello.hu, www.egyszulos.hu

## Örökbefogadó és/vagy nevelőszülő?

### Helyettesítő védelem és az érzelmi biztonság követelménye

Kérdések és dilemmák az örökbefogadás és a nevelőszülőség azonosságairól, különbségeiről, a gyermek életében betöltött szerepükről.

1. Mi az oka, hogy gyakran olyan sok idő telik el a gyermek örökbefogadhatóvá nyilvánításáig illetve örökbefogadhatóvá válásáig?

- A hatályos szabályozás inkább „a vérszerinti szülő oldalán áll,” ami sokszor a gyermek érdekével ellentétes.
- A gyermekvédelmi szervek, így a szakszolgálat, de a gyámhivatalok is lassan, késve, bizonytalanul intézkednek, különösen, amikor örökbefogadhatóvá nyilvánításról van szó.
- A szülői felügyelet megszüntetése ügyében indult perekben a bírásági joggyakorlat nem mindig szolgálja a gyermeket, sokkal inkább a vérszerinti szülő érdekét.

2. Milyen gyakori a nevelőszülőtől történő örökbefogadás? Partner-e ebben a folyamatban a nevelőszülő?

Legtöbb esetben partner, a megyei adatok kedvezőek, de az országos adatok nem ezt támasztják alá.

Előfordulhat, hogy a kötődés nagyon erőssé válik, és ebből az okból, vagy másért a nevelőszülő „ellenérdekűvé” válhat az örökbefogadással. Akár anyagi természetű okok is szerepet játszhatnak.

3. Kedvező-e a gyerek hosszú távú érdeke szempontjából, ha hosszú éveket nevelőszülőnél van, és a gondozás, a családi kapcsolat – az esetek nagy részében – a 18. életév betöltésével megszűnik? Vagy a valódi családi kapcsolatot jelentő örökbefogadást kell szorgalmazni, amely nem szűnik meg a nagykorúvá válással? Hosszú távon nem kedvező, mert a nagykorúvá vált gyermek még nem alkalmas az önálló életvitelre, nincs „kapaszkodója” éppen akkor, amikor a felnőtt életével kapcsolatban számos problémája adódhat. Ha azonban – valamely okból – nem történt örökbefogadás, a nevelőszülői ellátás mégis sokkal többet nyújt, mintha a gyermek gyermekotthonban nőtt volna fel.

4. Mi a fontosabb a helyettesítő védelemben lévő gyermek számára? A családi nevelést, az érzelmi biztonságot jelentő, tartós elhelyezés nevelőszülőnél, vagy a biztonság átmeneti sérülését jelentő, de végleges, valódi családot adó örökbefogadás?

A kérdésselvetés és az arra adandó válasz evidenciának tűnik, de a szakmában az utóbbi időben számos olyan nézet jelent meg, amely még az örökbefogadással szemben is a tartós elhelyezést, az érzelmi biztonságot jelentő nevelőszülői gondoskodást helyezi előtérbe. Mindezt azzal indokolják, hogy a gyermek nem érti meg, vagy csak érzelmi és személyiségi károsodással érti és éli meg, hogy miért kell neki 5-7 év után más családba mennie. Természetesen az utóbbi, vagyis a végleges, valódi családot jelentő megoldás a legelőnyösebb. Át kell gondolni a szakmának, mi az oka annak, hogy az örökbefogadások száma évről évre csökken. Számba kell venni a jogszabály-módosítási, egységes jogértelmezési, szervezési stb. feladatokat, szem előtt tartva a gyermek alapvető jogát a saját, vagy örökbefogadó családban való nevelkedésre. Meg kell nyerni e célnak a jelenleginél jobban a nevelőszülőket. Át kell gondolni a képzés tartalmi kérdéseit is, a jelenleginél jobban felkészítve a nevelőszülőket arra, hogy mi a feladatuk az örökbefogadás előtérbe kerülése esetén.

5. Van-e tényleges, valódi különbség a tartósan nevelőszülőnél élő gyermek szempontjából a vérszerinti szülőhöz illetve örökbefogadó szülőhöz történő visszakерülése illetve kerülése között, különösen akkor, ha az átmeneti nevelés hosszú ideig tartott?

Gyakorlatilag nincs! Ha a gyermek hosszú éveken át szinte szülőként szerette a nevelőszülőt és a vérszerinti szüleivel nem alakult ki valóságos szülő-gyermek kapcsolat, a „hazakerülést” is nehezen éli meg, sérül az érzelmi biztonsága. Különösen igaz ez akkor, amikor esetleg a vérszerinti szülőknél kedvezőtlenebb helyzetbe, körülmények közé kerül.

**Mi a megoldás?** A gyermekvédelemmel foglalkozó szakma valamennyi képviselőjének el kell gondolkodnia azon, hogyan lehetne előrelépni, elsősorban a saját területén, hogy a gyermekek

- minél kisebb létszámban kerüljenek be a szakellátás rendszerébe,
- ott minél rövidebb időt töltsenek el,
- és ha meghatározott időn belül nincs mód a vérszerinti családban való nevelkedésre, úgy miként lehet mielőbbi örökbefogadásukat elősegíteni.

További kérdések és válaszok:

Miért csökken az örökbefogadások száma? Országos adatok szerint is, és Győr-Moson-Sopron megyében is az örökbefogadások száma folyamatosan csökken: 1996: 45, 2001: 42, 2002: 30, 2003: 23, 2004: 16 titkos örökbefogadás volt.

**Néhány ok:**

- a szakellátásba került gyermekek száma és ezzel együtt az örökbefogadható gyermekek száma is folyamatos csökkenést mutat,
- egyre későbbi életkorban válnak örökbefogadhatóvá,
- a magasabb életkor nem szerencsés az örökbefogadás szempontjából,
- nehézkesen megy az örökbefogadhatóvá nyilvánítási eljárás és kevés a sikeres perindítás,
- nő a civil szervezetek által közvetített nyílt örökbefogadások száma.

Válaszok és az ebből adódó további kérdések:

**Van-e jó megoldás?**

Gyorsítani kell az örökbefogadhatóvá válás folyamatát, ha már nincs reális esély a vérszerinti családba történő, maximum 2-3 év alatt történő visszakерülésre.

Javaslat: jó lenne a gyermekvédelmi törvényben időkorlátot bevezetni az átmeneti nevelés tartamára. Ez a saját család szempontjából is eredményes lehetne, mert felgyorsíthatná(?) a vérszerinti család kedvező irányú megváltoztatásának folyamatát!

Nem lehet lemondani a 6 év feletti gyermekek örökbeadásáról sem. Esetükben elsősorban a külföldi örökbefogadást kell szorgalmazni. (Melynek száma nem mutat jelentős eltérést évekre visszamenőleg.) Végig kell gondolni a nevelőszülői rendszer problémáit, a képzés rendszerét, a gyakorlati problémákat, és változtatni kell.

**Rétiné dr. Böhm Éva** hivatalvezető

**Győr-Moson-Sopron Megyei Közigazgatási Hivatal Gyámhivatala**

9021 Győr, Árpád u. 32., 96 514 494

retine.eva@gyor.b-m.hu, www.kozig.gyor.hu

## **Főiskolások, egyetemisták a nyilvánosság tereiről, a demokrácia intézményeiről**

### **Egy vizsgálat kérdőjelei**

Az általunk adott „pillanatkép” – amely a létező szocializmusból a polgári társadalomba való folyamat időszakában – egy arányában az elmúlt 10-15 évben konstansan növekvő, az átlagosnál remélhetőleg nagyobb tudástökével rendelkező társadalmi csoport, a felsőoktatásban tanuló, leendő diplomások körében végzett két vizsgálatra épül, tendenciákat, jelenségeket mutat fel és értelmez.

Először is arra kívánjuk felhívni a figyelmet, hogy a magyar társadalom a „szokványos gondolkodásmódjának” átértelmezéséhez szükséges politikai és tudományos mintákat, kapaszkodópontokat a térségünkben és Magyarországon bekövetkezett gazdasági-társadalmi-politikai változások jellegéből és irányából következően értelemszerűen az európai közgondolkodásból próbálta meríteni. Mindeközben azonban maga az európai társadalom is átalakulóban van, birkózik a második világháborút követő status quo felborulásából adódó új világrend kialakításával, illetve ennek igényével, és az új szereplők előtérbe kerüléséből is fakadó, együttesen generálódó problémákkal.

Figyelmet érdemel továbbá, hogy jóllehet a közgondolkodásban e változási-átértékelési folyamat alapvetően a politikai változásokhoz kötődik, számos eleme az értékek világából eredeztethető, s ebben az értelemben – közmegegyezéssel válaszok hiányában – az európai társadalom kultúra- és értékdeficitese korszakáról beszélhetünk. Ebből következik, hogy a közép-európai társadalmak, ezen belül a magyar is, egy általános társadalmi deficitel küzdő Európához képest definiálták magukat. Súlyosbította helyzetüket, hogy a rendszerváltást megelőző, különböző mértékben diktatórikus és antidemokratikus fél évszázad ezeken a területeken egy akut demokráciadeficitet is létrehozott, az egyes társadalmak történelmi örökségétől is függő mértékben.

A demokráciához való hozzáállás vizsgálatokor kétféle aspektust lehet megkülönböztetni: az első a demokrácia alapvető elveinek, vagyis a demokrácia „eszmejének” támogatása illetve elfogadása, míg a másik a demokrácia mindennapi valóságával való elégedettség vagy elégedetlenség. Ha ezt a két aspektust párosítjuk, különböző jellegű csoportokat tudunk megkülönböztetni.

A vizsgálatokról röviden: Az előadás két, a magyarországi felsőoktatásban részt vevőket vizsgáló kutatásra épít.

Vizsgáltuk többek között:

- mennyiben rendelkeznek a felsőoktatási intézmények a szükséges közösségi terekkel;
- milyen arányban veszik ezeket igénybe a hallgatók;
- mely helyszíneket tartják a hallgatók a legfontosabbaknak a demokrácia, a nyilvánosság szempontjából;
- mennyire van bizalmuk a demokrácia működő intézményeiben (kormány, eházak, jogrendszer).

Összefoglalásként a vizsgálatokban részt vevő egyetemisták és főiskolások viszonya a polgári demokrácia fogalomrendszeréhez elsősorban a létező szocializmusban létrejött és a családi, illetve az intézményesített szocializációban tovább élő fogalomrendszereket részesíti előnyben, annak kritikai újraértelmezése helyett. Mintegy tizenöt évvel a rendszerváltásnak nevezett fordú-

lat után a felsőoktatásba járó hallgatók nem rendelkeznek olyan stabil fogalomrendszerrel, amellyel a polgári társadalomban élőknek rendelkezniük kell ahhoz, hogy jogtudatuk és jogérvényesítő képességük hatékony legyen. Ugyanakkor feltételezhető, hogy a nyugati demokráciák jogtudatával nem vehetőek össze e fogalomértelmezések, célszerű azonban annak elemzése, vizsgálata, hogy az EU-ba most belépett vagy éppen a közeljövőben belépő országok milyen szinten voltak képesek társadalmi értékrendszerükbe beépíteni a polgári demokráciához kapcsolható fogalmakat.

A vizsgálatok eredményeinek értelmezése során több olyan kérdés is felmerül, amely a sajátos közép-kelet-európai társadalmi változások ellentmondásosságára hívja fel a figyelmet.

Milyen okokra vezethető vissza a „szokványos gondolkodásmód” nagyfokú destabilizálódottsága?

Az egyik válasz abban a történelmi többszólamúságban keresendő, amelynek jellemzője, hogy az elmúlt száz évben Magyarországon legalább öt, az értékrendet, valamint a hétköznapi gondolkodást is befolyásoló „rendszerváltás” történt. Ennek a folyamatnak a következményeként destabilizálódhattak azok a fogalmak, amelyek minden „rendszerváltási folyamatban” újraértelmeződtek.

A demokrácia illetve a nyilvánosság általunk vizsgált fogalma ezek közé tartozik. A fogalmak különböző korokban használt magyarázatai mára egymásra rakódtak. Szinte szétválaszthatatlanok egymástól. Ez az egymásra rakódás megnehezíti az újraértelmezést is, hiszen a közgondolkodásban a fogalmaknak köthetőeknek kell lenniük a történelmi paradigmákhoz is. Abban az esetben azonban, amikor a történelem folyamatait a napi politikai értelmezések határozzák meg, minősítve egyúttal a múltat és jelent, akkor a társadalmi miliőt definiáló fogalmak kizárólagosan politikai fogalmakká degradálódnak.

A fentiek bizonytalanságot eredményeznek a társadalom minden tagjában, de különösképpen azokban, akik még nem rögzítették, rögzíthették értékrendjükben a viszonyukat és fogalmi rendszerüket. Ez elsősorban azokat a fiatalokat érinti, akik tanulmányik egy részét a „létező szocializmusban” végezték. Kihat azonban azokra is, akiknek oktatói és szülői értékrendi alapként a diktatórikus alapelvek mentén meggyökerezett fogalmakat, értékeket sajátították el.

A témáról bővebben:

Bauer Béla: Vallásos és ateista főiskolások, egyetemisták a nyilvánosság tereiről, a demokrácia intézményeiről in : ProPer 2005/1 21-36p

Bauer Béla: A nyilvánosság és a demokrácia kérdőjelei in: Új Ifjúsági Szemle 2005/tavaszi 52-60p

**Bauer Béla** szociológus

**ELTE TÓFK főiskolai docens; Mobilitás Ifjúságkutatási Iroda projektigazgató**

(06 30) 962-7570

bauer.bela@mobilitas.hu

www.mobilitas.hu

www.Elte.tofk.hu

## **Egy ifjúsági koncepció viszontagságai többszöri nekifutás során**

Előadásomat a Budapest Főváros Ifjúsági Koncepciója (esetenként Munkaanyag, Előtanulmány) megszorító alcímekkel kiegészített három változatról 2003 ősze óta készített szakmai véleményeimre és arra a képre alapoztam, amelyet a három változatot eredményező városházi folyamatokról kialakítottam.

Mindhárom mű meghatározza a koncepció célcsoportját, de kezdetben 22 éves, majd 25, illetve 26 éves korban befejeződő fiatalokkal számol. Hivatkozási alapja elsőként az oktatási osztály hatóköre, ezt a későbbi változatok Európa Parlament és Tanács álláspontokkal egészítik ki.

Az életkor kérdésében Igor Kon fiatalkori szerep-moratórium felfogását, és Somlai Péter visszafordíthatatlanságról kifejtett nézeteit ismertetem. Kon szerint az ifjúkor egyik funkciója a különféle társadalmi szerepek kipróbálása. Ezek nem kívánnak végreles elkötelezettséget a fiatal emberektől. Somlai azt a folyamatot értelmezi, amelyben a tanulás és munka váltogathatósága, a szülői háztartásban kialakított vagy független életforma felcserélhetősége, valamint a tartós párhelyzet és a párkapcsolat nélküli életforma közötti korrekció még lehetséges. Visszafordíthatatlannak a gyermekvállalást tekinti, ettől kezdődően a gyermeknevelés felelőssége megköveteli a felnőtt szerep vállalását. Az utóbbi évtized során a szülővé válást egyre inkább 30 éves életkoruk körül, gyakran ennél is idősebben vállalják. Így a koncepciók bármely felső életkor metszése elhibázott, vállaltan mondanak le arról, hogy a fiatal felnőttek legidősebb évjáratainak megoldandó helyzeteire is figyelniük kell.

A koncepció első megismert változata Budapest tagoltságáról hangsúlyosan a közlekedési racionalitás szerinti centrum-köztes régió-periféria felosztásról szól, és ennek részeként megemlíti, hogy ebben a három övezetben eltérő helyzetű fiatalok élnek, akik közül a centrum lakói jobb helyzetűek. Akkor megfogalmaztam, hogy a főváros társadalmi tagoltsága korántsem a „közlekedési racionalitás” mentén alakul ki, élesen elválnak egymástól a budai és a pesti belső, illetve külső régiók fiatal lakóinak családszerkezete, szülei foglalkozása, saját munkaerő piaci helyzetük, és az iskolarendszerben elfoglalt helyük. A két szélső csoportot a budai és a pesti belső régiókban élők adják. A pesti belső lakóövezetben lényegesen többen élnek egy szülővel, gyakrabban dolgoznak a 14-20 év közöttiek, szülei körében sokkal kevesebb az értelmiségi és sokkal több a szakképzetlen fizikai dolgozó, sokkal kevesebb a gimnáziumi tanuló. A további változatokban nem is említik a társadalmi tagoltság eredményeként kialakult szegregációt, amely az átjárás lehetőségét minimálisra szorítva megosztja a fiatalokat. Pedig a koncepció egyik központi kérdése lehetne, hogy milyen feladatok hárulnak a fővárosra a többszörösen nehéz helyzetű fiatalok esélyeinek legalább részleges javításában. Ennek ismertetésekor két, egymás mellé felrajzolt Budapest térképen szemléltettem, hogy a gyűrűs szerkezetben a budai és a pesti centrális lakóövezet egybemosódik, a széli értékek nagy eltérései feloldódnak a köztes értékek „langyos” eredményeiben.

Végül politológiai közelítéssel értelmeztem, hogy milyen városházi pozíciójátékok vezettek oda, hogy a ciklus eleje helyett jelentős késéssel kezdődött a koncepció előkészítése, amely még mindig messze van a testület elé vihető állapottól. Egymás után három szereplő is esélyes volt arra, hogy az ifjúsággal összefüggő tevékenységek a felelősségi körükbe kerüljenek, született is döntés, amelyet néhány hónap után megváltoztattak, végül a korábbi ciklusban is érintett főpolgármester-helyettes kompetenciája mellett döntött a városházi vezetés. Ez legalább egy évvel hátráltatta a munka megkezdését. A ciklus végére talán lesz elfogadott ifjúsági koncepciója Budapestnek, de ez még nem jelent garanciát arra, hogy egy újabb ciklus során nem kezdenek mindent újra. Ilyen bizonytalanságok után meglehetősen nehéz helyzetben van mindenki, akinek feladatot adnak a koncepció kialakításában, hiszen nem beszélhetünk egyértelmű politikai „megrendelésről”.

Ezt a tényezőt is látnunk kell, amikor arról beszélünk, hogy az előkészítő munka több változat után sem tart ott, hogy eredménye a koncepció elfogadására hivatott testület tagjait meggyőzhetné, azt kell tenni, amit a koncepció jámbor óhajainak gyűjteményében ajánlanak a szerzők.

**Dr. Diósi Pál**  
*DIÓDATA Szociológiai Kutató és Tanácsadó Iroda*  
1133 Budapest, Kárpát u. 42.  
(1) 320-6710  
diodata@axelero.hu

## A részvétel a fontos?

### **A versengés és az együttműködés alakulása kisgyermekkorban**

Kulcsszavak: Versengés, Együttműködés, Szocializáció, Iskola

Workshopunk a versengés és az együttműködés kisgyermekkorai alakulásával, ezen belül is leginkább mindezek iskolai szocializációjával foglalkozott. Vajon hogyan viszonyulnak a pedagógusok a versengéshez és az együttműködéshez? Mennyire tartják fontosnak a nevelés és oktatás folyamatában a csoportos munkát és a versenyfeladatokat? Milyen helyzetekben ösztönzik a gyerekeket arra, hogy versengjenek, illetve milyen helyzetekben szeretnék, ha nem versengének egymással? Hogyan reagálnak akkor, ha az egyik gyerek nyert valamiben és hogyan kezelik a veszteséget?

Ezekre és más, ehhez hasonló kérdésekre kerestük a választ a workshop-ban. Ismertettünk egy ezzel kapcsolatos kutatást, melyet Fülöp Márta vezetésével végeztünk a MTA Pszichológiai intézetében, valamint meghívott tanáraink – Szántó Szilárd az ELTE TOFK testnevelés tanára és Bódi Csilla, a Bajza utcai Általános Iskola tanítója – is elmondták saját tapasztalataikat a témával kapcsolatban. A többi a részvevőkön múlt.

A versengés fogalmának fejlődéséről keveset tud a pszichológiai szakirodalom. Jelen vizsgálatunkban 8–9 éves, második osztályos gyermekek vettek részt. A versengés, együttműködés, győzelem, veszteség, irigység és féltékenység fogalmát három különféle, ámde egymással szorosan összefüggő, egymásra épülő és egymást kiegészítő módon vizsgáltuk.

A vizsgálat első lépésében versengéssel kapcsolatos fogalmakat csoportos helyzetben, osztálytermi környezetben, egymást követő 6 alkalommal lerajzoltattuk. Minden egyes fogalom lerajzolása után egyéni helyzetben először a gyerekeket arra kértük, hogy az általunk vizsgált fogalomra asszociáljanak és mondják el, hogy mi jut róla eszükbe. Ezt követően egyéni helyzetben klinikai interjút készítettünk velük az általuk készített rajzról és a rajzon ábrázolt fogalomról. Az asszociációkat és az interjúkat magnószalagra rögzítettük, majd szó szerint leírtuk.

A rajzokat témakörök szerint kategorizáltuk, az asszociációkat súlyoztuk és kategorizáltuk, az interjúkat pedig tartalomelemezük.

Az előadásunkban ismertettük, hogy milyen lehetséges összefüggések vannak a családi és az iskolai szocializáció, valamint a kisiskoláskori versengő magatartás között.

A gyerekekkel készített klinikai beszélgetések alapján arra kerestük a választ, hogy a szülők és a pedagógusok versengéshez és együttműködéshez való viszonya hogyan alakítja a gyermek viszonyát mindezekhez.

**Sándor Mónika** kutató  
MTA Pszichológiai Kutatóintézet  
1132 Budapest, Victor Hugo utca 18-22.  
sandormoni@mtapi.hu  
www.mtapi.hu

## Fordulópont a gyermekekért – folyóirattal, könyvsorozatokkal

„A gyermek a körülötte élő felnőttektől tanul meg mindent: beszélni, játszani, tanulni, dolgozni, még érezni is. A gyermek, ha rosszul viselkedik, csúnyán beszél, durván reagál, azt mind a felnőttektől – és a felnőttek intézményeitől, mint például a média! – tanulja. Ha a gyermekekről beszélünk: magunkról is szólunk: mit sajátítottunk el hajdanában, mi maradt ki az életünkéből, mit sugároz a személyiségünk, mit csinálunk rosszul. Sosem késő javítani!

A Fordulópont és a köréje szerveződő könyvsorozatok erről szólnak. Gyere, lapozz bele!” – invitáltam azokat, akik a Mindengyerekek Konferencián a számos izgalmas szakmai program között az én előadásomat választották. Kellemes volt a meglepetés, mert sok – és ami számomra még fontosabb volt: különböző korosztályú – hallgató jött el.

Miért kell a gyakorlati tudásukat foglalkozásokban továbbító szakemberek munkáját folyóirattal, könyvsorozatokkal „megtámasztani”? Mert a könyv: maga az *Anonim Segítő*. Ha egy szülő segítőt keres fel (mert azt tanácsolták neki, vagy mert arra a következtetésre jutott, hogy egyedül nem boldogul), gyakran megtörténik, hogy a legelső alkalommal nem jön létre a párbeszéd, mert nehéz a személyes helyzet. Nos, ekkor a szakember hátranyúlhat, és a könyvespolcra leveheti azokat a segítő könyveket, amelyek segítenek a kapcsolat kiépítésében. Mert a könyvvel, ezzel a személytelen segítővel kettesben maradó olvasónak már nem kell feszengenie, szorongania.

A Pont Kiadó negyedéves folyóirata és könyvsorozata darabjai már címeikben is beszédesek: Mitől fél a kamasz? Nemek (h)arca? Együtt vagy külön? Különös kegyetlenséggel? Első a szerelem? – kérdezik a folyóirat felcímei.

Meghalok én is?; Gyászban lenni; Gyermekek krízishelyzetben; Televízió és agresszió – és sorolhatnánk hosszan a 26 lapszámot és több mint 40 kötetet fel-sorakoztatott sorozatokat.

A *Fordulópont* folyóirat és a Pont Kiadó *Gyermekekről – gyermekekért* programjában megjelenő könyvek mindenképp szólnak, hiszen majdnem mindannyian szülők vagyunk vagy leszünk, s viselkedésünkkel, tevékenységeinkkel mind-mind hozzájárulunk a gyermek tudatának és magatartásának kialakulásához. A gyermek lényének teljességét kell érzékelni, ha beszélni akarunk róla, és úgy, hogy az minél szélesebb közönség számára érthető legyen, a szakembernek is mondjon lehetőleg valami újat, de az érintett „laikus” felnőtt, szülő, a szomszédasszony stb. is megértse.

A Fordulópont folyóirat neve szándékunk szerint tükrözi a Pont Kiadó szellemiségét: a *Pont*, amely mindig a fontos dolgok felé fordul. És azért, hogy a gyermekekhez való viszonyunkban az a fordulópont, amit a MindenGyerekek Konferencia is szorgalmaz, minél gyorsabban létrejöhessen – bizony kellene a folyóiratot, a könyvsorozatok is.

**Szávai Ilona** szerkesztő-kiadóvezető  
Pont Kiadó  
1300 Budapest, Pf. 215.  
Tel./fax: (1) 368-8058



## Új Ifjúsági Szemle

A harmadik évfolyamába lépett Új Ifjúsági Szemle ifjúságelméleti folyóirat: a gyermekek és fiatalok élethelyzetének bemutatásával foglalkozó, az érdeklődő értelmiségieknek szóló időszaki kiadvány, amely támaszkodva a korábbi évtizedek ifjúságkutatásaira is, megkísérli a beilleszkedést a nemzetközi trendekbe; a meglévő eredményeket kívánja közkinccsé tenni, népszerűsíteni, így jelenítve meg az ifjúsági diszciplína sokszínűségét.

Annak érdekében, hogy a kontinuitás érzékelhető legyen, az ÚISZ olyan tanulmányokat igyekszik közölni, amelyek tudományosan és szakmailag megalapozottak – ha vitára ingerlőek is néha –, ugyanakkor nélkülözik az akadémiai típusú lapok túlzott tudományosságát, annak érdekében, hogy a tájékozódni kívánó fiatal értelmiségi csoportok és a szűkebb szakmai közönség is haszonnal for-gathassa a lapot.

A lap öt rovattal működik:

- Az ifjúsági közélet rovat célja bemutatni a gyerekek, fiatalok és közösségeik nyilvános, saját vagy más ifjúsági közösségek élethelyzetének javítása érdekében kifejtett tevékenységeit. A rovat emellett foglalkozni kíván a gyerekek, fiatalok közéleti cselekvéseire hatást gyakorló kormányzati és nemkormányzati tevékenységek bemutatásával, elemzésével és értékelésével.
- Az ifjúság és társadalom rovat – mint sajátos korosztályi csoport, az ifjúság és a (strukturált csoportokból és környezetekből álló) szocializációs közeg – a társadalom kölcsönhatásait vizsgálja.
- Az ifjúság és környezet rovat célja a főváros illetve vidék ifjúságának élethelyzetéről, szokásrendszeréről, azok hasonlóságairól, eltéréseiről hírt adni, s bemutatni egy-egy település, régió ifjúság érdekében kifejtett tevékenységét. A rovat foglalkozik továbbá a határon túli fiatalok, a kisebbségek speciális státuszukból adódó különbözőségeivel, illetve – ifjúságot érintő – nemzetközi ügyekkel is.
- Az életmód–élethelyzet rovat talán a „változás és tartozás” gondolattal írható le leginkább, hiszen az önálló életkezdéssel kapcsolatos állandó változásról és a valahová tartozás szükségletéről szeretne néhány állóképet felvillantani.
- A kitekintés rovat recenziókkal, elemző könyvismertetésekkel igyekszik bemutatni a szektor irodalmát.

**Bartók Barbara** szerkesztőségi titkár  
Új Ifjúsági Szemle szerkesztősége  
titkar@uisz.hu, velemeney@uisz.hu  
www.uisz.hu, www.ujifjusagiszemle.hu

## A fenntartható jövő iskolái a jelenben: az Ökoiskola cím

Az emberi civilizáció hosszú távú fennmaradását a környezeti problémák súlyosbodása, az erőforrások kimerülése veszélyezteti. E problémák megoldását célozzák a fenntartható civilizációs működésmódok kialakítására tett globális erőfeszítések. A fenntarthatóság elveinek az oktatási intézményekben való minél hatékonyabb megjelenése érdekében az Oktatási Minisztérium és a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium 2004-ben közösen létrehozta az Ökoiskola címet. A cím azoknak az iskoláknak az elismerését szolgálja, melyek, átgondoltan intézményesítetten, rendszerszerűen foglalkoznak a fenntarthatóság pedagógiájának gyakorlati megvalósításával.

Az Ökoiskola cím adományozása kapcsolódódik az ENSZ „A fenntarthatóságra oktatás” 2005-2014 évtizedének programjához. Az Ökoiskola cím pályázati rendszerének kimunkálása az ENSI – Iskolai Környezeti Kezdeményezések – nemzetközi hálózat több évtizedes tapasztalatai alapján történt.

Az Ökoiskola cím elnyerése az iskolák számára a következő előnyökkel jár:

- A nemzetközi kritériumokkal összhangban kialakított magyar ökoiskola kritériumrendszer az iskola megkülönböztető minőségjelzője, mely vonzóvá teszi az iskolát a szülők számára, és pozitív külső visszajelzést jelent az iskola munkájáról a fenntartó számára.
  - Az állami kezdeményezésre létrejövő hálózat iskolái nagyobb eséllyel vesznek részt a környezeti nevelési, a fenntarthatóság pedagógiájával kapcsolatos pályázatokon.
  - A cím elnyerője az Ökoiskolák Hálózatának tagja lesz, hazai és nemzetközi kapcsolatrendszere bővül, a hálózat programjai segítik szakmai fejlődését.
- A cím elnyerése érdekében az iskolának munkatervet kell összeállítania. A munkaterv összeállításában segítségül szolgál az Ökoiskolák Kritériumrendszere, mely közel kilencven, az iskolai élet teljességét felölelő kritériumot tartalmaz. Az iskolának nem kell az összes kritériumot egyszerre teljesítenie. Mindössze huszonöt olyan kritérium van, melynek teljesítését az iskolának a cím elnyeréséhez három éven belül kötelezően vállalnia kell. Ezek a legkönnyebben teljesíthető, általában az iskolákban már teljesített kritériumok.

A további kritériumok szabadon választhatóak, teljesítésüket csak hosszú távú célként kell az iskolának elfogadnia ahhoz, hogy ökoiskolává válhasson.

A három éven belül vállalt kritériumokhoz az iskolának az ökoiskola munkatervében határidőt, felelős személyt és dokumentációt kell megjelölnie. Az ökoiskola munkaterv teljesülésének ellenőrzése ezek segítségével történik, így biztosítható, hogy az Ökoiskola cím valóban a fenntarthatóság pedagógiája, a környezeti nevelés terén élenjáró iskolák államilag garantált minőségjelzője legyen, melyért érdemes az iskoláknak erőfeszítéseket tennie, és amellyel az iskola kivívhatja mind a pedagógiai szakma, mind a fenntartó elismerését, támogatását.

**Varga Attila** tudományos munkatárs

Országos Közoktatási Intézet Iskolafejlesztési és Integrációs Központ

1051 Budapest Dorottya u. 8.

(1) 318-5074

Fax: (1) 318-2373

vargaa@oki.hu, www.okoiskola.hu, www.oki.hu

## Őseink bölcsességét játszva elsajátítani –

### **avagy a Katica Tanya ötlete és megvalósulása**

Férfjakkal, Jánossal számos európai és tengeren túli országban, vidéken járunk-kelünk. Utazásaink során a 90-es évek elején Angliában látottak – akkor még nem érzékeltünk – nagy hatást gyakoroltak ránk. Angliában teljesen természetes és hétköznapi (hétköznapi) tevékenység a család szabadidejét egy bemutató farmon eltölteni, ahol háziállatokkal, hagyományos mesterségekkel ismerkedhet meg a látogató, miközben a friss levegőn tölti idejét. A nyitott vendég megtapasztalja, hogy a tehén nem lila, a csirkét toll fedti és a tojás sem kartondobozban jön létre. Harmincas éveink közepéhez érve és a sok utazás élményeit feldolgozva elgondolkodtunk azon, hogyan járulhatnánk hozzá a közjóhoz miközben mindezt a magunk örömére is tesszük.

**Hitvallásunk:** Hiszünk abban, hogy a természetben eltöltött idő nem pótolható mással. Hiszünk abban, hogy a természet megismerése életre nevel. Hiszünk abban, hogy a kétkézi munka hasznos, egészséges és növeli az akaraterőt. Hiszünk abban, hogy a hagyományaink ismerete bölcsébbé tesz. Hiszünk a szemléltető, gyakorlatias játszva tanulás erejében!

Ezért hoztuk létre a Katica Tanya Aktív Pihenés Központot!

**Várunk, ha szeretet a friss levegőt, az állatokat a természetet; ha szeretnél kiszakadni a mindennapokból; ha szeretnél bulizni és nem akarod, hogy csendháborításért rád szóljanak; ha túráztál, kerékpározta, lovagoltál és megszállnál éjszakára; ha iskolás, ovis vagy és egy izgalmas helyszínen klassz játékokat kipróbálhatsz; ha tetszik, vagy már megtetszett ez a Hely!**

**A Turistaház és Kemping lehetőségei:** Önellátás, közös fürdő, konyha – együttesre nevel. Hagyományos, gerendás tető – régi idők hangulatát idézi. Cserépkályha, 50 fős és 20 fős társalgó, szabadtéri kemence, bográcshegy, szalonnasütés, fedett pajta (70 fő), csináld magad! (ellátás, takarítás).

**Bemutató gazdaság – Játszva tanulás:** Csak hagyományos falusi állattartás. Fajátszótér, hancúrpajta, kukoricalabirintus. Kemence, öregpárk, ügyességi akadálypálya, társalgó, szövőszékkel, régi konyha – itt járul a kürtös kalács!

**Az élmény teljességéhez:** Tematikus programajánló – Erdei iskolához, táborhoz. Hagományörzés (kenyér útja, középkori lovagok, sváb hagyományok, ...). Természetismeret (csillagászat, túrák, világtúra karosszékkel, ...). Kézművesség (agyag, nemez, csuhé, üveg, ...)

**A jövő:** Folyamatosan új ötletek, fejlesztés – nincs megállás! Sokáig és tartósan kívánunk alkotó szerepet betölteni (tó, lovagvár). Napközis tábor tavaszi szünetben és nyáron. Foglalkoztató füzet – hogy a gazdaság élményét haza is vihesd!.

**Szoros együttműködés:** Szennai általános iskola, Zselici Napsugár Alapítvány.

**Támogatás:** Katica Tanya Zöldpont Életmódklub, fiatal tehetségek.

**Handó Eszter**

**Katica Tanya**

(06 30) 929-5306

eszter@hando.hu

www.kalandpark.hu, www.katicatanya.hu

## Környezeti nevelés

### **Nyári napközis tábor a Babat pusztai biokertben**

Mi kell egy jó táborhoz? – tettük fel a kérdést 2004 tavaszán, amikor elhatároztuk, hogy tankönyvi pedagógiai ismereteinket a gyakorlatban is kamatoztatni kívánjuk, és egy biokertész-tábor megvalósításával nemcsak egy maradandó nyári élménnyel, hanem a környezettudatos szemléletmóddal valamint a biotermesztés megismertetésével is gazdagítjuk a résztvevőket. Előadásunk első részében erre a kérdésre kínáltunk választ, a már hátunk mögött lévő, remekül sikerült tábor tanulságait levonva. Előadásunk második részében aktív közreműködésre buzdítottuk a hallgatóságot, így lehetőség nyílt kipróbálni néhány, a táborban bevált, környezeti témára alkalmazott készségfejlesztő, kommunikációs, ön- és társismereti, valamint problémamegoldó drámajátékot. A teljesség igénye nélkül a következő tényezők együttes meglétének tudtuk be táborunk sikerességét: ideális helyszín, humán támogatás, megfelelő infrastruktúrával ellátottság és eszközök, támogatás és érdeklődés a szülők részéről, jól kigondolt, a gyerekek igényeihez alkalmazkodó, az évszak és időjárás sajátosságait figyelembe vevő programok.

A helyszín, a Nyitott Kert Alapítvány Gödöllőhöz közeli Babat pusztai biokertje volt, amely figyelembe véve a környező dombos táj kirándulásokhoz is ideális szépségét, gazdagságát, a Domony-völgy strandolási lehetőségeit valamint a közeli lovarda nyújtotta szolgáltatásokat, tényleg a legjobb választásnak bizonyult, annál is inkább, mert így a gödöllői gyerekek jobban megismerhették saját környezetüket.

Táborunk azonban nem jöhetett volna létre, ha mind a szervezésben, mind a megvalósításban nem támogat a kert vezetője munkatársaival, akik a kisbuszos fuvarozástól kezdve a kerti műveletek bemutatásáig mindenben segítségünkre voltak, és az eszközöket, szerszámokat is rendelkezésünkre bocsátották.

Különösen szerencsésen sikerült a szülők bevonása a tábori eseményekbe. A gyerekek az utolsó napon uzsonnát rendeztek a szülőknek, amelynek során saját készítésű ételekkel lepték meg őket, bemutatták nekik a kert és a táborban készített kézműves alkotásaikat.

A tevékenységek, „tanórák” megválasztásánál figyelembe vettük többek között a fokozatosság elvét (először a szűkebb, majd később a tágabb környezet feltérképezése), a biológiai növénytermesztés természetes időbeli folyamatait (a palántázástól a szüretelésig) a hagyományteremtés közösségformáló erejét (színesedő, bővülő faliújság, ivóverseny), valamint az időjárást és a gyerekek bioritmusát.

Persze, ugyanúgy, ahogy nehéz megmondani, miért jobb a nagymama paprikás krumplija akármelyik más paprikás krumplinál, a „hozzávalók” felsorolásán túl van még valami összetevője a jó tábornak is, de erről nem írunk a szakácskönyvek, úgyhogy mi is hallgatunk.

**Mérő Ágnes és Mérő Alíz**

**Nyitott Kert Alapítvány**

1026 Budapest, Hűvösvölgyi út 33.

(06 20) 993-5852

meroagi@freemail.hu, www.nyitottkert.hu

## Szelektív gyűjtés az iskolákban

### Megelőzés és újrahasznosítás

A hulladékos problémák legcélrörőbb megoldása a megelőzés. Minél kevesebb szemetet „állítunk elő”, annál kevesebb erőforrást vonunk el a környezettől - azaz annál kevésbé „nyúlunk bele” a természetes rendszerbe – és annál kevesebb hulladékról kell gondoskodnunk. Bár a szelektív gyűjtés és az újrahasznosítás fontos lépés a környezetvédelemben, mégsem alkalmas arra, hogy visszaszorítsa a fogyasztást, azaz a szelektív gyűjtés révén nem termelünk kevesebb hulladékot. Éppen ezért a szelektív gyűjtés bevezetése mellett fordítsunk kiemelt figyelmet a megelőzés elvének hangsúlyozására.

Gyűjtésszervezés – első körben:

Kezdsnek kampányjellegű gyűjtés szervezése ajánlott. Célszerű elsőként papírhulladékkal indítani, mivel erre a hulladékfajtára lehet a legbiztosabban átvétőt találni. A diákok egy héten át naponta hozhatják a papírt az iskolába és leadhatják a gyűjtőponton, vagy 2-6 havonta kijelölt gyűjtőnapo(ko)n szállíthatják be az otthon féltett papírhulladékot.

Szervezési feladatok:

- átvető cég keresése, előzetes egyeztetés a leadási feltételekről;
- tárolótér kijelölése a konténereknek vagy a zsákolt, kötözött hulladéknak;
- a kampány beharangozása az iskolában;
- ismertetni a diákokkal, milyen jellegű papír gyűjthető és milyen nem;
- diákok értesítése a hulladék leadhatóságának időpontjáról, helyéről;
- folyamatos tájékoztatás a gyerekek körében, hogy tudják, miért van szükség a szelektív gyűjtésre - fontos, hogy a témával rendszeresen foglalkozzanak;
- a jutalmazás, ha a kampány végén a diákok kapnak egy-egy újrahasznosított papírból készült füzetet, láthatják munkájuk végeredményét is, így érthetőbbé válik számukra a papírhasználat - gyűjtés - újrahasznosítás körfolyamata is.

Gyűjtésszervezés – második körben

Ha a kampányjellegű gyűjtés sikerrel zárul, át lehet térni folyamatos gyűjtés kialakítására.

Szervezési feladatok:

- átvétők keresése, szerződéskötés hosszú távú együttműködésre és egyeztetés;
  - állandó tárolótér kijelölése, melynek jellemzői: a szállítójármű által könnyen megközelíthető / fedett / zárható / tűzvédelmi rendszabályoknak megfelelő / a hulladékok elhelyezését megkönnyítő feliratokkal ellátott;
  - beltéri gyűjtőedények beszerzése vagy diákokkal történő készíttetése;
  - beltéri gyűjtőedények feliratozása;
  - beltéri gyűjtőedények kihelyezése folyosón és/vagy osztályteremben;
  - beltéri gyűjtőedények ürítése, a hulladékfajták állandó tárolóba történő hordása;
  - a gyűjtésben résztvevők rendszeres tájékoztatása az elért eredményekről.
- (Részletes leírás és további információ a HuMuSz kiadványaiban.)

**Lugosi Beáta** környezeti nevelési programfelelős

**Hulladék Munkaszövetség**

1111 Budapest, Saru utca 11.

(1) 386-2648

humusz@humusz.hu, www.humusz.hu, www.kukabuvar.hu

## A közoktatást segítő intézmények

### a Tanulás a fenntarthatóságért programban

#### Az állatkerti műhelyek lehetőségei

2005 januárjában, „Az állatkertek, mint közoktatást segítő intézmények stratégiai szerepe a Tanulás a fenntarthatóságért programban” címmel elkészült a Magyar Állatkertek Szövetsége (MÁSZ) Állatkert-pedagógiai Szakcsoport szakmai koncepciója. A tanulmány célja kettős. Egyrészt az Oktatási Minisztériumnak szánt vitaanyagként felhívni a figyelmet a fenntarthatóságra nevelés kapcsán, a tanórán, tantermen kívüli tanulásszervezés fontosságára. Másrészt a Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia (NKNS) folytatásaként, könyv alakban megjelentetve, a széles körű szakmai és civil közönséget tájékoztatni a fenntarthatóság pedagógiai vonatkozásairól, illetve azokról a tevékenységi körökről, melyeket a közoktatást segítő intézmények végeznek.

Az ENSZ a 2005-2014 közötti évtized fő céljának a fenntarthatóságra oktatást nevezte meg. A program hazai elnevezése Tanulás a fenntarthatóságért, melynek pedagógiai tartalma az integrált rendszerszemlélet, kreatív és problémamegoldó gondolkodás, valamint a tantárgy- és tudományközi megközelítés kulcsszavakkal jellemezhető. Ezeknek az elvárásoknak a hazai közoktatás egésze elviekben többé-kevésbé, gyakorlatban azonban szinte egyáltalán nem képes megfelelni. Elsősorban azért, mert a fenntarthatósággal kapcsolatos pedagógiai elvárások teljesítését a jelenlegi közoktatási gyakorlat nem támogatja. A túlzottan tantárgy-, tanterem- és 45 perces órakeret központú gyakorlat lehetetlenné teszi a kompetenciafejlesztő oktatásszervezési módok és módszerek (téma nap, témahét, project, terepgyakorlat stb.) gyakori, gyakorlati, tematikus alkalmazását. Ráadásul az alapképzés során a pedagógusok túlnyomó többsége sem ismerkedik meg ezekkel a technikákkal.

Mindaz felveti a közoktatás szemléletének, tartalmának és munkamódszereinek felülvizsgálatát. Ebben alapvető segítséget nyújthatnak a jelenleg közoktatási integráció és tényleges anyagi támogatás nélkül közoktatást segítő intézmények, az állatkertek, nemzeti parkok, civil szervezetek, múzeumok és erdei iskolák. Ezek a pedagógiai műhelyek lehetnek, lehetnének azok a helyszínek, ahova az óvodai, iskolai csoportok terepfoglalkozásra ellátogathatnának, illetve itt lehetséges a pedagógusok alap- és továbbképzése gyakorlatiasabbá tétele.

A közoktatást segítő intézmények között a leglátogatottabb az állatkerti hálózat, melynek 12 hazai tagja egész évben 3-3,5 millió – felerészben felnőtt – vendéget vonz. Ez a hatalmas, motivált közönség képezi az állatkert-pedagógiai munka bázisát. Ahhoz azonban, hogy a közoktatást segítő intézmények ténylegesen el tudják látni feladataikat, arra van szükség, hogy az Oktatási Minisztérium az általuk végzett munkát jogilag, financiálisan és szakmailag is integrálja a közoktatási rendszerbe.

**Orbán Zoltán**

**Jászberényi Állat- és Növénykert Nevelési és Kutatási Csoport**

## Az élő sarok állatai

### Foglalkozássorozat a Jászberényi Állat- és Növénykertben

A foglalkozássorozat célja, hogy a résztvevők öt alkalommal megismerkedhessenek egy-egy társállat-csoporttal, illetve -fajjal, ezek életmódjával és tartási feltételeivel:

1. rágcsálók a terráriumban (tengerimalac),
2. ízeltlábúak a terráriumban (madagaszkári bütykös csótány),
3. víziteknősök az akva-terráriumban (vörösfülű ékszerteknős),
4. díszmadarak (hullámos papagáj),
5. az akvárium világa.

A résztvevők a foglalkozásvezető segítségével megfigyelik a bemutatott állatot, elemzik a mintaterráriumot, akváriumot vagy kalitkát, majd a látottak alapján közösen meghatározzák a helyes tartási és takarmányozási körülményeket. Ezt követi az ismerkedés a demonstrációs állattal (élőhely, életmód, táplálkozás), majd a tanultak alapján, egyénileg vagy csoportosan mindenki elkészít egy megfelelően berendezett élőhelyet az adott állatnak.

A foglalkozás-sorozat elsősorban óvodások és kisiskolások számára készült, de jól alkalmazható a pedagógusképzésben és -továbbképzésben, valamint integrált (felnőttekből és gyerekekből egyaránt álló) csoportok esetén is. Egy-egy foglalkozás időkerete az életkortól és a foglalkozás jellegétől függően 25-45 perc.

A foglalkozás-sorozat szervesen illeszkedik a Jászberényi Állat- és Növénykert pedagógiai programkinálatába, mely napi tizenegy látványtetéshez kapcsolódó foglalkozásból, tematikus foglalkozásokból, „Állatok akcióban” állatbemutatóból, „Házhoz megy az állatkert” és éjszakai programból áll. Ezek népszerűsége és látogatottsága évről évre nő: 2004-ben 2212 foglalkozáson, 3177 csoport keretében 117710 résztvevője volt környezeti nevelési programjainknak.

#### **Orbán Zoltán**

*Jászberényi Állat- és Növénykert Nevelési és Kutatási Csoport*  
5100 Jászberény, Fémnyomó u. 3.  
zoorbi@invitel.hu

## Állatkerti játszóház

A környezet megóvásában nagy jelentősége van a megelőzésnek, melynek legfontosabb területe a felnövekvő korosztályok megfelelő szemléletének kialakítása. Az állatkerti nevelés alapjául az élő állatok illetve maguk a bemutatók szolgálnak. Az oktatás, nevelés és ismeretterjesztés a modern állatkertek egyik legfontosabb feladata.

A Fővárosi Állat- és Növénykert pedagógiai kínálatában 1997 óta találjuk meg az „Állatkerti Játszóház” című programsorozatot. A foglalkozások célja, hogy a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően ismerkedjenek meg állatokkal, lehetőleg minél sokszínűbb módszerekkel. Fontos, hogy a foglalkozások során a szülők és gyermekek közösen tevékenykednek és játszanak – így természetesen a felnőttek szemléletformálása és a szórakoztató ismeretterjesztés is feladata e rendezvényeknek.

Első lépésben az élő állatok megfigyelése és a legfontosabb tudnivalók megismerése történik, a kérdés-felelet formájú ismeretszerzés hatásosan fejleszti a gyerekek verbális képességeit. Az irányított megfigyelés szempontjai igazodnak a heurisztikus beszélgetéshez, amit a gyerekek felfedeznek, azonnal igazolva látják az adott állaton. A demonstráció hatékonyságát segíti az állatok kézbe adása (amennyiben lehetséges). Így a vizuális percepció fejlesztésén túl a taktilis ingerek is rögzülnek.

A foglalkozások második egysége a drámajáték. Ennek során a megismert állat egy-egy jellemző viselkedését rögzítjük, fejlesztjük a nagymozgásokat, illetve a fizikai aktivitás az újbóli motiváció szerepét is betölti. Az ismeretek azonnali alkalmazása elsődleges rögzítés, de élményszerűségével hosszú távon védődik be az érzelmi emlékezetbe.

A harmadik lépés a manuális tevékenység, azaz a másodlagos rögzítés. Minden állat „sajáttá” válik az alkotások elkészítése által, ami lehetőséget nyújt az élmények otthoni újrajátszására is. A manipulációs készségek fejlesztése közben a szülő-gyerekek kooperáció is nagy hangsúlyt kap, hiszen együtt dolgoznak egy közös cél érdekében.

A foglalkozások végén minden gyerek egy mesét kap, amely mindig az adott állatról szól. A célnak leginkább azok a mesék felelnek meg, amelyek nem nélkülözik a realitást, az állatok jellegzetességeit hangsúlyozzák. A meséket mindig olyan formátumban bocsátjuk a gyerekek rendelkezésére, hogy illusztrálhassák, összegyűjthessék azokat – év végére tehát egész „állatkerti mesekönyvük” lehet. A cél az, hogy az Állatkertben tapasztaltakat otthon a mese, a képzelet segítségével újra felidézzék, s ilyen módon utólagosan megerősítsék. Ebben nagy szerepe van annak is, hogy ez megszokott, nyugodt körülmények között történik, a szülők segítségével.

Tapasztalataink szerint sorozatunk a legnépszerűbb tanórán kívüli foglalkozás, ez megerősíti azt a hitünket, hogy a fenntarthatóságra nevelés megvalósítható program az állatkertekben – s nem lehet elég korán kezdeni.

#### **Golovanova Bea zoopedagógus**

*Fővárosi Állat- és Növénykert Zoopedagógiai Csoport*  
1146 Budapest, Állatkerti krt. 6-12. Tel/fax: (1) 363-3891  
zooped@zoobudapest.com, www.zoobudapest.com/zooped

## Környezeti nevelés a Nyíregyházi Állatparkban

A Nyíregyházi Állatpark 24 hektáros területén földrészek fogadják a látogatókat, a rendezés célja az volt, hogy aki meglátogatja a parkot, az végigjárhassa a Földet, és megismerhesse az egyes földrészek állatvilágát. 1997-ben készült az Afrika-panoráma, 2000-ben avattuk a Tengeri akváriumot, 2001-ben az Ősparkot, majd újabb év elmúltával a Trópusi házat. 2003. a Sarkvidék bemutatónk kialakításának esztendeje, s 2004-ben átadtuk az ország legnagyobb alapterületű oroszánkifutóját, s elkészült oktatóközpontunk a Zoosuli is. Jelenleg 300 faj közel 3000 egyede tekinthető meg.

Állatparkunkat rendszeresen látogatják a különböző oktatási intézmények csoportjai. Nagyobb igény, az egyszerű állatkerti vezetésre van, hiszen ezen intézmények általában évente látogatják a parkot. Ám jó néhány iskolával szoros kapcsolatban állunk, ahol a diákok rendszeres tantervük részeként egy adott témával foglalkoznak.

A látogatóknak különleges etetésekkel is kedveskedünk, melyek meghatározott időpontban történnek.

A látogatók jelenleg zsiráf ( Giraffe camelopardalis rotshildi), Humboldt-pingvin (Spheniscus humboldti), jegesmedve (Ursus maritimus), borjúfóka (Phoca vitulina), borneói orangután (Pongo pigmeus pigmeus), ormányos medve (Nasua nasua), vari (Varecia variegata), kapucinus majom (Cebus apella) és marabu (Leptoptilus crumeniferus) etetését figyelhetik meg.

A Nyíregyházi Állatpark egész területén elhelyezett információs táblák lehetőséget adnak arra, hogy az előre elkészített feladatlapok segítségével szakköri vagy tanórai munkát lehessen végezni.

Az állatkerti oktatás helyszíne az idén elkészült Zoosuli oktatóközpont. A szemléltető és munkaeszközök mellett itt kapott helyet a gyerekek által gondozott élősarok is. Ebben az épületben található könyvtárunk is, melynek állományából a dolgozók kölcsönözhetnek, a gyerekek és az érdeklődők helyben használhatják a szakkönyveket és folyóiratokat.

Segítséget nyújtunk az óvodák, iskolák nevelési programjaiban megfogalmazott környezeti nevelési célok megvalósításában. Az oktatási intézmények rendszeresen látogatnak, jeles napok alkalmából is. Óriási az érdeklődés a Föld napján, a Madarak és fák napján és az Állatok világnapján Ezen alkalmakkor érdekes előadások mellett állatok simogatásának lehetővé tételével is kedveskedünk.

Nagy hangsúlyt fektetünk a környezet- és természetvédelmi nevelésre, melynek legjellemzőbb módszerei a szemléletesség, a közvetlen életszerű bemutatás, tapasztalatok szerzése és a játékoság.

Önt is várja Nyíregyházán Magyarország első Állatparkja a festői szépségű Sóstói erdő közepén.

**Révészné Petró Zsuzsa**, az oktatási és közönségkapcsolatok osztályvezetője  
**Nyíregyházi Állatpark**  
4431 Nyíregyháza-Sóstó, Sóstói út  
(42) 500-535  
zoosuzsa@freemail.hu  
www.sostozoo.hu

## Bátor Nyúl hét próbája

### **oktatási és ismeretterjesztési programok a veszprémi állatkertben**

A Kittenberger Kálmán Növény- és Vadaspark 1958 augusztusában nyitotta meg kapuját a látogatók előtt, a festői fekvésű Fejes-völgyben. Akkor a Kárpát-medence állatvilágát bemutatta be az állomány. Ma már a hazai és egzotikus vadállatok 120 fájának közel 600 egyede látható.

Állatkertünk feladata: az állatok bemutatása, a veszélyeztetett és védett fajok megmentésében való részvétel, látogatóink természettudatos magatartásának alakítása, a gyermekek természet- és biológiai ismereteinek gyarapítása.

Nevelésünk alapját az élő állatok biztosítja, melyek megfigyelése az ismeretek nyújtásán túl módot ad az ökológiai szemlélet alakítására, a természetvédelmi problémák érzelmi és tudatos megközelítésére is.

Látogatóink száma évi 180 000–200 000 fő, 55,4% felnőtt, 44,6% gyermek. A gyermekek 31%-a csoporttal, 69%-a családdal érkezik.

Megvizsgáltuk, hogy a gyermekcsoportok milyen célból érkeznek hozzánk: 52,38% fontosnak tartja a tanulmányok kiegészítését; 27,89% szórakozik, pihen; 10,88% természetismereti órákat tekint; 8,16% csoportjának a kívánsága; 0,68%-nak nincs más lehetősége.

Családi programokat szervezünk az új kifutók átadásakor, jeles napokon (Föld napja; Madarak, fák napja; Állatok világnapja), az állatokhoz kapcsolódó hagyományok felelevenítésével szórakoztató programokat kínálunk (Szent Iván, Pünkösöd stb.).

Szünidei programok közül a leglátogatottabb a Bátor Nyúl hétpróbája ügyességi játék.

Kiállításainkon természeti értékeket és kultúrtörténeti érdekességeket mutatunk be.

Gyermekcsoportok tematikus foglalkozásokon, állatbemutatókon vehetnek részt, melyek az óvodás, általános-, és középiskolái korosztály számára a tananyaghoz kapcsolódnak. Sérült gyerekekkel való foglalkozásokat is szervezünk. A zoosuli alkalmával egy-egy osztályközösség 4-5 napot tölt az állatkertben.

Nyári táborainkban évente 150-220 gyermek ismerkedik meg a lovaglás alapjaival, az állatkert lakóival és az állatkert életével.

Pályázataink, vetélkedőink témái az állatkerti fejlesztésekhez kapcsolódnak és a tantárgyak közötti kapcsolatteremtésre adnak lehetőséget.

A szakkörök, klubok tagjai az állatkerti ismereteiket gazdagíthatják.

Pedagógusoknak évente 2-3 alkalommal bemutatókat tartunk az állatkert újdonságairól és az állatkerti foglalkozások során alkalmazható módszerekről. Minden tanévre programajánlatot készítünk számukra, mellyel az intézmények környezeti nevelési-oktatási munkáját kívánjuk segíteni

A Bátor Nyúl figurája a Puskás Imre által készített Utazás Zookolóniában című kiadványunkban kelt életre és kalauzolja az olvasót az állatkert sokszínű, titkokat rejtő világába. Az állatkerti vízumot elnyerő játékosokat is várjuk látogatóink sorába.

**Bárdossy Kálmán Klára** közművelődési referens  
**Kittenberger Kálmán Növény- és Vadaspark Szolgáltató Kht.**  
8200 Veszprém, Kittenberger utca 15.  
(88) 566-140  
veszpzoo@vnet.hu  
www.zoo.hu/veszprem

## Játék az érzékszervekkel – a Szegedi Vadasparkban

Az állatok, növények bemutatásán túl az állatkertek, így a Szegedi Vadaspark is kiváló lehetőséget nyújt az ismeretszerzéshez, a játszva tanuláshoz. A sokféle környezet- és természetvédelmi jeles naphoz kötődően, vagy egy-egy téma köré csoportosított családi és iskolai foglalkozás keretében, nyári szünidei foglalkozások, táborok alkalmával, közvetlen tapasztalás útján, szinte észrevétlenül gyarapodhat a részt vevők tudástára kicsiktől a nagyokig. Nem kevésbé fontos az sem, hogy mindez a szabad levegőn történik egy hegyvidékektől, nagyobb erdőségektől távoli nagyváros határában lévő, elegyes tölgyerdős területen, így már csak önmagában a környezet is felüdülést, kikapcsolódást jelenthet.

A játék az érzékszervekkel című foglalkozás többnyire az akadályversenyek egy-egy állomását képezi. A játék során érzékszerveinket megpróbáljuk külön-külön használni. A cél az, hogy mindenki a saját tapasztalása révén érezze, mennyire másképpen tapasztalunk egyszerre és külön-külön használva érzékszerveinket.

A játék részei:

### 1. TapogatóZoo

Egy tapogatóládába helyezünk el különböző, a természetből származó tárgyakat (siklóbőr, fakéreg, strucctojás, csigaház, falevél, madártoll stb.). A tapogatóláda zárt, csak a kezünk fér be a lyukakon és belátni sem lehet, így csakis tapintásunkra hagyatkozva tudjuk kitalálni illetve felismerni az elrejtett dolgokat.

### 2. SzagolatóZoo

Egyforma vázonszákókba különböző „illatokat” rejtünk. (fűszerek, növények...) Ez esetben csakis szaglásunkra támaszkodunk. Érdekes dolog, amikor olyan, hasonló illatú dolgokat kell felismerni, amelyeket ha látunk, könnyen elkülönítünk.

### 3. LátványoZoo

Látásunk segítségével próbálunk meg apró részletekből felismerni természetből származó dolgokat.

### 4. HallgatóZoo

Ez esetben hallás (felvett hangok) alapján ismerhetünk fel élőlényeket. Lehet olyan változata, amikor (akár városi) környezetünkben élő madaraink hangját kell azonosítani, de érdekes az is, hogy különböző állatcsoportok is milyen hasonló hangjelzéseket adhatnak ki. (Aki még nem ismeri például az aranyoroszlánmajmocsák hangját, könnyen hiheti, hogy madáracsicsergést hall.) Fontos az is, hogy csak hallgatózva (csukott szemmel) mennyivel többet hallunk. Ezt érdemes kipróbálni tavasszal egy réten, erdőben vagy a fűben hasalva.

### **Juhász Gőz Szilvia**

#### **Szegedi Vadaspark**

6725 Szeged, Cserepes sor 47.

(62) 542 530 és 531

info@zoo.szeged.hu

www.zoo.hu/szeged

## Környezeti nevelés és erdei iskola egy ökológiai faluban, Gyűrűfűn

A foglalkozásban vázoltam, annak történetét, hogyan lett egy egykor kiválóan működő, gazdag, emberi kapcsolatok terén barátságos falu az akkori politikai helyzet miatt enyészetté, majd egy másképp gondolkodó, lelkes csapat munkája eredményeképp más alapokon, de újra közösségként működő, úgynevezett ökofaluvá. A témát bemutatkozással és a hallgatóknak kiosztott, szomorkás, a falu pusztulásáról készült képek hangulatának visszaadásával kezdtük. (Elmúlás nélkül nincs újrakezdés.) E személyesebb viszony kialakítása után meséltem nekik a régi Gyűrűfűről, lakóinak életéről, a közösség erejéről, az első család elköltözése utáni gyors pusztulásról. Az új alapokon létrejött Gyűrűfű tárgyalását csoportokban kezdtük, ökofalu tervezésével. Talpraesett megoldásokat ismertettek, a terrajzokhoz magyarázatot fűztek. Papírra vetettük a felsorolt elemeket (biokert, vízialom, szélkerék, lakóház, közösségi ház, templom, madárvárta stb.) Majd megismerttem őket a Gyűrűfűn alkalmazott alternatív technikákkal: a Gaia-ház alapelveivel (miben szolgálja testünk, lelkünk békéjét, bolygónk összhangját), a gyökérvetés szennyvíztisztítás lehetőségével, napenergia-hasznosítással, szelektív hulladékgyűjtéssel, kétkörös vízrendszerrel, komposzt-toalettal, humánus állattartással, biokerttel stb. Nagyvonalakban bemutattam az életvitelszerűen Gyűrűfűn élő családok életét, majd szolgáltatásainkat.

### **Környezeti nevelés főbb lehetőségei felnőtteknél:**

- érdeklődő csoportok körbevezetése,
- vályogház-építő tanfolyamok,
- környezeti nevelők továbbképzése,
- nyitott falu – nyitott porta,
- jurtaegyetem,
- szerepvállalás a térség szemléletformálásában (A környék lakosságának informálása a szomszéd faluba szánt téglagyár veszélyeiről.)
- segítség szakdolgozatok készítésében.

Felnőttek után gyerekek: a Veronika Erdei Iskola egy természetvédelmi területen és hiteles emberi környezetben működő, 30 fő befogadására alkalmas létesítmény. Jurtákban és vályogházban lakva, naponta indulunk a környék felfedezésére a gyerekekkel. A munkát igény szerint erdész, pásztor, vadőr, természetvédelmi őr, „bordó kaftános” lovasjász, kézműves segíti.

Összehasonlítottuk: miben tér el az erdei iskola a hagyományos iskolától?

Többnapos, az iskola helyszínétől eltérő, élménypedagógiai módszereket alkalmazó, közösségformáló, spontán, iskolai időben megvalósuló stb. jellemzőket gyűjtöttek papírra a résztvevők. Ismertettem a legfontosabb témaköröket: erdők, cserjék, rétek délelőtti, vízvizsgálat egy forrásnál, látogatás az ős-öreg bükkfánál, extenzív legeltetésű vegyes nyáj testközelből, lovaglás, íjászkodás, tájfutás.

Befejezésül: mai Gyűrűfűről készült képek alapján benyomások megosztása egymással, kérdések megválaszolásával.

### **Fridrich Ágnes**

7683 Gyűrűfű, 3. (73) 554-410 Fax: (73) 554-411

lovastanya@axelero.hu, www.gyurufu.hu

## A Csodaceruza és a gyermekirodalom

Magyarországon sajnos nincs presztízse a gyermekirodalomnak, míg külföldön pezseg a gyermekirodalmi élet. Sajnos idehaza óriási lemaradásban vagyunk. A legnagyobb gond az, hogy gyermekkönyv-kiadásunk is nehéz helyzetben van. A kiadók kevés pénzből működnek, igazán jó szakmai műhelyek létrehozásához nincs elegendő forrásuk. Hiányzik az összefogás, a gyermekkönyvek népszerűsítése érdekében létrejövő kezdeményezések, fesztiválok, díjak alapítása, az írókat sincs ami ösztönözné az alkotásra.

A Csodaceruza folyóirat 2001 óta működik, és ezt a légüres teret szeretné kitölteni. Például konferenciát szerveztünk a Magyarantárok Egyesületével arról, hogy milyen kötelező és nem kötelező olvasmányok szerepelnek vagy szerepelhetnek a magyartanításban. Megalapítottuk a Gyermekkönyvszerzők és Illusztrátorok Egyesületét, a gyermekkönyvalkotók érdekvédelmi szövetségét, hiszen rengeteg tennivaló van Magyarországon, mind az új gyermekkönyvek létrehozása, mind a művészi illusztrációk megbecsülése terén. Sajnos a magyar gyermekkönyvkiadók ritkán élnek a lehetőséggel, hogy a mai kor szellemiségének megfelelően modern és egyedi könyveket hozzanak létre, olyanokat, amelyeket a gyermekek és szüleik szívesen a kezükbe vesznek, azért mert igényesek, ötletesek, humorosak, és a fantáziának tág teret hagynak.

Nagy a lemaradás a gyermekirodalmi kutatásban, még mindig nem működik gyermekirodalmi kutatóközpont. Az oktatásban is lenne mit tenni e téren, a pedagógusok általában nem ismerik a legújabb gyermekkönyveket. Ezek sok esetben el sem jutnak az iskolákba, esélyük sincs arra, hogy legalább az ajánlott könyvek listájára felkerüljenek. Az Oktatási Minisztériumban nincs olyan részleg, ahol gyermekirodalommal foglalkoznának, ez a terület nem tartozik sehová. A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumán belül sem találunk speciálisan ezzel a területtel foglalkozó szakembereket. Olyan bizottságot kellene létrehozni valamelyik minisztériumban, amelyik kifejezetten a gyermek- és ifjúsági irodalommal foglalkozik, felismeri, átlátja és segíti megoldani a terület fejlesztésének kérdéseit.

A Csodaceruza kettős célt szolgál: a szakmai jellegű, komolyabb írásokkal azokhoz szól, akik nyomon követik a gyermekirodalom változásait. A rövidebb, színesebb, magazinba illő cikkek pedig inkább azokhoz a szülőkhöz, akik tudatosan odafigyelnek arra, hogy olvasóvá neveljék gyermekeiket. A folyóiratban fontos teret szánunk az illusztrációknak. Minden lapszámban bemutatunk egy illusztrátort, akinek az alkotásaival nem feltétlenül találkozunk az olvasó. A folyóiratnak weboldala is működik, ahol a legfontosabb eseményekről és érdekességekről értesülhetnek a látogatók.

A Csodaceruzát a honlapon keresztül is meg lehet rendelni, de kapható újságosoknál és némelyik könyvesboltban is.

**Sándor Csilla** főszerkesztő  
**Csodaceruza szerkesztősége**  
1074 Budapest, Alsó erdősor u. 34.  
(06 20) 451-2630  
csodaceruza@csodaceruza.com  
www.csodaceruza.com

## Egyszervolt, egyszer lesz?

### Hogyan hasznosítható az internet az oktatásban?

#### **Bemutakozik az egyszervolt.hu. internetes gyermeksite**

Mára a kicsik világából a könyvet kiszorította a televízió, holnapra a televíziót kiszoríthatja a számítógép. Ebben a rohanó és eltorzult világban – szerintünk – nem mindegy, hogy a gyerekek milyen behatásokkal találkoznak, hiszen legtöbbször ebből a gyakran deformált képből szűrjük le a saját igazságait.

Legújabb csábítás az internet, mely már most is hatalmas közkelettségnek örvend. Azonban igazán igényes, és az oktatásban valóban használható tartalommal nemigen találkozhatunk.

Megérteni a világot és eligazodni benne, a kultúra közvetítésével és ismeretével lehet. A digitális írástudást, azaz a számítógépes ismerteket gyerekként kell megaplozni, ugyanis a kicsik életében természetszerűen van jelen a világháló. Az viszont korántsem mindegy, hogy a sokféle internetes lehetőség közül a gyerekek és szüleik (pedagógusok segítségével vagy anélkül) találnak-e igényes honlapokat. Olyanokat, amelyeket érdemes „fellapozni” és kortársaiknak ajánlani. Mert az új médium, a világháló legalább annyi előnnyel bír, mint amennyire káros is lehet. Az erőszak pedig a legkisebbeket sem kíméli, ott van a legújabb rajzfilmekben és a számítógépes játékokban is.

Az internet, mint könyvespolc....

Mindezek ellensúlyozására 2002. februárjában indult az egyszervolt.hu gyermekportál. Alkotói olyan könyvespolcot raktak össze, amelyre gyerekkoruk kedvenc meséit, rajzfilmjeit, verseit, koncertjeit és játékaikat tették fel. Így lett az interaktív, a nézhető és hallgatható egyszervolt.hu négy alappillére az oktatójáték, a mese, a dal és a vers.

Az oldal – ellentétben a napjainkban divatos „lövöldözős” játékokkal – valódi szellemi értékeket közvetít, miközben a gyermekek kreativitását fejleszti.

Az alkotók az interaktivitás lehetőségeit kihasználva szeretnének segítséget adni az iskoláknak is azzal, hogy bővítik a számítógéppark fel- és kihasználásának lehetőségeit, a számítógépek értelmes, felhasználói programokkal való ellátását.

Az egyszervolt.hu lényege összefoglalható a következőkben:

- már 3-4 éves kortól használható,
- az alapszintűvel tartozó ismereteket, értékeket közvetít,
- a kerettantervek általános fejlesztési követelményeihez szorosan kapcsolható több tantárgy esetében is (pl.: matematika, irodalom, etika, ének-zene, természetismeret, környezetvédelem, társadalmi ismeretek stb.),
- segíti az informatikai eszközök felhasználói kultúrájának terjesztését,
- segíti a szabadidős foglalkozások színesítését,
- segíti a tanórai differenciálást, a tantárgyi integráció megvalósítását,
- és mindenekelőtt segíti a gondolkodás fejlesztését, új ismeretek birtoklásának és a megszerzett tudás változatos alkalmazásának lehetőségét kínálja.

....és a jövő, mely – az egyszervolt.hu alkotóinak köszönhetően – már jelen van a világhálón: mese.tv – interaktív on-line televízió gyerekeknek...

**Pintér Róbert** ügyvezető igazgató  
**Color Plus Multimédia Stúdió**  
1124 Budapest, Bűrök u. 55.. (1) 214-1414  
info@egyszervolt.hu, www.egyszervolt.hu, www.mese.tv

## **Civil közösségi házak Magyarországon**

Az előző századforduló közállapotairól (is) tudósít Molnár Ferenc akkor, amikor a Pál utcai fiúk egyesületi életben való jártasságát érzékelteti. Olvashatjuk, hogy ők már gyermekként is többet tudtak a társadalmi önszervezésről, mint az ő idejüktől eltelt történelmet megélt felnőttek. Tehát mi magunk.

A munkásotthonokat, az olvasóköröket, a számtalan amatőr művészeti kört, szabadidős formációt (csak a nevüket 2.800 oldalon sorolja a Művelődéskutató Intézet 1988-as kiadványa) államosított intézményrendszer helyettesítette a fordulat évét követően. Bár búvópatakként néhol tovább élt a szabad öntevékenység, az előidőkhöz való visszatérés lehetőségét a rendszerváltozás hozta el. A boldogabb sorsú országokban persze háborítatlan szervezettel fejlődött az egyesületi keretekben szervezett közösségi művelődés; ha elfelejtettük volna, hogy mi a teendő, lehet példát látnunk náluk eleget.

De nem muszáj messze menni. Saját sorsunk kézbevételeének lehetősége Magyarországon is megteremtette újra a helyi egyesület(ek) által működtetett helyi művelődési otthont. A statisztika szerint több száz közösségi művelődési öntevékenység leginkább az önkormányzat hivatalos intézményeitől elhagyott településeken/településrészekben alakult meg és éli világát, mindenki, de különösen a fiatalok öröme. Ma már Civil Közösségi Házak Magyarországi Egyesülete néven országos ernyőszervezetük is van, és hamarosan megyei/regionális szerveződések is létrejönnek, mert megértő támogatást leginkább onnan remélhetnek.

Egy civil közösségi házban az történik, amit a helybéliek kívánnak. Kívánják és megteremtik önmaguknak. Ennyire egyszerű.

Éppen most tartunk ott, hogy összeszámoljuk, hányféle tevékenységet folytatnak és kiadásait. Kiszámoljuk szakemberszükségletüket. Szociológusokkal rögzítjük a jelen állapotot, hogy évtized múltán lássuk a változást. Persze nem azt akarjuk, hogy másutt ne történjen semmi, sőt; éppen azt szeretnénk, ha mindenütt lenne valamilyen hasonló-rokon lehetőség. Éppen ezért, ha végére jutunk számolásainknak, azt kérjük majd, hogy az eddigi bázisalapú támogatás helyett tevékenységi alapon támogassák a közösségi művelődést: mindenhová jusson, ahol cselekvést serkent vagy gyámolít.

Úgy gondoljuk, hogy a közösségi művelődésben való öntevékenység egyidejűleg a települési-társadalmi méretekben való öntevékenységet (is) segíti, példát és mintát ad arra. Egy klub, egy amatőr művészeti csoport, egy szabadidős kezdeményezés, egy helyi egyetemes kultúrotthonocska jó gyakorló terep a cselekvő polgárrá váláshoz. Megtanulható az együttműködés, a valamiben való döntés, a leszavazott állapot, a rábeszélés módja, a vereség utáni újrakezdés, a győzelem utáni megvalósítási folyamat.

Ezt mind tudták már a Pál utcai gyermekkorukban – ideje, hogy mi is elsajátítsuk mindezt. A civil közösségi házak jó gyakorló terepet biztosítanak mindekre.

**Beke Pál népművelő**  
**Magyar Művelődési Intézet**  
1011 Budapest, Corvin tér 8.  
(06 30) 400-6891  
palkobacci@freemail.hu

## **„Medáliák” Művészeti, Kulturális és Oktatási Egyesület**

### **Diákprogramok a kreativitás jegyében**

Egyesületünk munkáját rendezvénynaptárunkkal mutatjuk be:

Februárban Német est középiskolásoknak a Ferencvárosi Művelődési Központban.

Márciusban Francia est általános és középiskolásoknak (budapesti szintű), ugyancsak a Ferencvárosi Művelődési Központban.

Áprilisban Diákalkotók klubja két alkalommal: a Ferencvárosi Művelődési Központban illetve a Gát utcai József Attila Emlékmúzeumban.

Európa nap a Ferencvárosi Művelődési Központban: idegen nyelvű diákprodukciók (budapesti szintű) bemutatása.

Júniusban drámajátékos foglalkozás az egészségmegőrzés témakörben hátrányos helyzetű gyerekeknek (kerületi pályázat keretében).

Augusztusban Kamasz-Wellnesz életmód és alkotótábor Bogácson kerületi hátrányos helyzetű fiataloknak (kerületi pályázat keretében).

Októberben Diákkлубot indítottunk a Dési Huber Művelődési Házban:

játékklub, beszélgetős klub, diákalkotók klubja, filmklub.

Október 7-én Így írtok ti verseny diákalkotóknak, a Szent István Közgazdasági Szakközépiskolával közösen.

Novemberben az Így írtok ti verseny eredményhirdetése.

Decemberben Diákalkotók klubja a Ferencvárosi Művelődési Központban: felolvasóest diákírásokból.

2005 februártól áprilisig filmklub keretében a magyar film néhány jelentős alkotójának filmjét vetítettük középiskolásoknak.

Rendezvényeinken több száz fiatal vett részt.

A kerületben részt vettünk diákoknak szóló bűnmegelőzési megbeszéléseken. Egy tanároknak szóló bűnmegelőzési tanfolyam drámajátékos módszertani tematikáját dolgoztuk ki.

Kiemelt, jól sikerült programjaink a diákmedia témakörébe tartozóak. Sok diákot vonzanak ilyen jellegű programjaink, sokuknak adunk lehetőséget rendezvényeinken, kiadványainkban a kreatív íráskészség gyakorlására. Az alkotókkal való beszélgetéseken szívesen vallanak magukról a fiatalok, örülnek, hogy valaki meghallgatja őket.

További célunk minél több fiatal bevonása olyan programokba, amelyek megnyilvánulási lehetőséget kínálnak a fiatalokban szunnyadó művészeti képességeknek, felkeltik és kielégítik kíváncsiságukat. Ehhez izgalmas és egyre sokszínűbb palettával kell rendelkezniük.

**Zambrzyckiné Mezei Erzsébet**  
**„MEDÁLIÁK” Művészeti, Kulturális és Oktatási Egyesület**  
1098 Budapest Napfény u. 27.  
(06 30) 367-8879  
medaliak@freemail.hu, jamedaliak@freemail.hu



## **Erőszakmentes kommunikáció és konfliktuskezelés az iskolai és a családi nevelésben**

### **Thomas Gordon: A szülői és a tanári eredményesség tanulása**

A Magyar Gordon Iskola Egyesület 1990-ben alakult azzal a céllal, hogy Thomas Gordon szülőknél, pedagógusoknál, fiataloknál kidolgozott kommunikációs és konfliktuskezelő módszerét, a személyközpontú, humanisztikus szemléletet (melynek legjelentősebb képviselője Carl Rogers, Gordon tanára) megtanítsa, átadja mindazoknak, akik a hagyományos alá-fölérendelt, hierarchikus kapcsolatvezetés helyett a mellérendelt, egyenrangú, partneri, együttműködésen alapuló rugalmasabb, örömtelibb, demokratikus kapcsolatrendszer kialakításán fáradoznak.

Az egyesület működésének 15 éve alatt bebizonyosodott, hogy kapcsolataink hatékonyságához, fejlesztéséhez nem elegendők a régi mintáinkból gyűjtött kommunikációs eszközök. Új konfrontációs technikákat és konfliktuskezelő stratégiákat szükséges tanulnunk, s hasznos, ha ismerjük a segítő beszélgetés, a tiszta kommunikáció és a valódi tanácsadás alapfőelveit is. Az általunk képviselt szemlélet nem más, mint a jelenkor legelfogadottabb szakirodalmában megjelent demokratikus kapcsolati modell érthető és mindenki által elsajátítható rendszere.

Az előadáson kötetlen párbeszéd során saját példákon, élményeken keresztül megmutattuk, hogy a hagyományos szülő-gyermek, tanár-diák kapcsolat mennyire a győztes-vesztes stratégián alapul, míg ez a szemlélet segít abban, hogy elsajátítsuk a nyertes-nyertes konfliktuskezelési technika eszközrendszerét. Ehhez azonban fontos, hogy ismerjük a kettő közötti lényeges különbséget. Eric Berne tranzakció-elmélete segít annak tudatosításában, hogy a felnőtt-felnőtt, azaz az egyenrangú, mellérendelő kommunikáció megtanulása és fenntartása fejleszti az érzelmi intelligenciát, az egymás érzéseire és szükségleteire való ráhangolódást, a szabad gyermeki lét pedig a kreativitást, az őszinte érdeklődés és a segítő szándék fennmaradását a többi ember és a világ dolgai iránt. Minél többet lehetünk ebben a kétféle én-állapotban, annál nagyobb a valószínűsége annak, hogy boldog emberi kapcsolatban élhetünk. Ennél nagyobb luxus pedig nem adódhat az életünkben.

Könyvajánló:

Thomas Gordon: A szülői és a tanári hatékonyság fejlesztése (SZ.E.T., T.E.T.)  
Tanítsd gyermeked önfegyelmre!  
Emberi kapcsolatok

Carl Rogers: Valakivé válni  
F. Várkonyi Zsuzsa: Már százszor megmondtam...  
Tanulom magam

Eric Berne: Emberi játszmák  
Sorskönyv

A.S. Neill: Summerhill – A pedagógia csendes forradalma  
Michel Odent: A szeretet tudományosítása

**Novák Julianna** instruktorként, oktatósszervező

**Gordon Iskola Egyesület**

1014 Budapest Szentháromság tér 6., Tel/Fax: (1) 212-0926  
gordoniskola@vnet.hu  
www.gordon.hu

## **Nagyító program**

A Nagyító programot 1995-ben indítottuk el, németországi példa alapján. Kettős célt tűztünk ki magunk elé: egyrészt fontosnak tartjuk a személyiségformálást, másrészt a fiatalok társadalmi érdeklődését és aktivitását kívánjuk felkelteni, felelősségtudatukat, társadalmi elköteleződésüket szeretnénk serkenteni.

1999 ősztől alapítványi formában országos közhasznú szervezetként működünk.

Alaptevékenységünk; hétvégi, bentlakásos, tematikus, személyiség- és közösségfejlesztő képzések szervezése kamaszoknak.

A választható témákat a diákok körében végzett felmérések alapján határoztuk meg; önismeret, kommunikáció, reklám, esztétika, szenvedélybetegségek, tolerancia, szerelem-párkapcsolat, pályaeirányítás.

A Nagyító módszereit tekintve a kiscsoportos, élményszerű feldolgozás kerül előtérbe. Az egyes témákban való elmélyedésen túl célunk olyan képességek és készségek kialakítása, fejlesztése, amelyekre a szokásos iskolai keretek között csak ritkán nyílik lehetőség (pl.: csoportmunkára való készség, tervezési képesség, célorientáltság, döntési képesség, kommunikációs készség). A képzések során arra törekszünk, hogy a témát minél több szempontból vegyük „nagyító alá”, a résztvevőket, pedig a szellemieken túl érzelmileg is megérintsük. A szerzett benyomások nemcsak az egyén szintjén hatnak, hanem hozzájárulnak a résztvevő csoportok közösséggé formálásához is.

Hétfégi programjainkra pályázati úton jelentkezhetnek a résztvevők. A felhívás honlapunkon is olvasható.

A képzések szervezői önkéntesek: fiatal szakemberek, valamint főiskolai és egyetemi hallgatók. Az ő munkájukhoz igény szerint szupervíziót is biztosítunk, valamint évente két alkalommal egyhetes intenzív csoportos szervezetfejlesztési és módszertani továbbképzést szervezünk számukra.

A fenti programok folytatásán túl hazai, valamint határainkon túli hálózatot is építünk a hozzánk hasonlóan gondolkodó fiatal szakemberekkel és szervezeteikkel.

Az alapítvány által szervezett konferenciák:

- Kiegészítés vagy hiánypótlás? Avagy konferencia az iskolák és civil szervezetek együttműködéséről (2000)
- Házon kívül – Ifjúsági munka a társadalomban (2003)

Kiadványaink:

- NAGYÍTÓ - módszertani és játékgyűjtemény (1999, 2003)
- Andrea Mewaldt – Zilvinas Gailius: Ifjúsági csoportvezetők gyakorlati kézikönyve (2004)

**Viktor Csaba** kuratóriumi elnök

**NAGYÍTÓ - Középszintű Iskolán Kívüli Képzése - ALAPÍTVÁNY**

6722 Szeged, Kossuth Lajos sugárút 29., II. em. 210.

Tel./fax.: (62) 451-662

nagyito@nagyito.hu

www.nagyito.hu

## **A mediáció helye a segítő szakmai tevékenységben**

A workshopok a konferenciák üdítő színterületei. Ezek a rendezvények nem arról szólnak, hogy egy képzett és felkészült ember elmondja tudományos vagy gyakorlati tapasztalatait. Itt a résztvevők megosztják egymással eseteiket, gondolataikat és sikereiket. Nem titkolom afeletti örömem, hogy a mediáció egyre terjed a segítő szakmák körében, egyre több a jól képzett és a mediáció iránt elkötelezett szakember. De minél több a mediáció, annál több probléma kerül felszínre.

Helyszíneken most az egyik leggyakrabban előforduló problémát említem. A mediátor pártatlanságáról van szó. Vajon egy családtag, egy osztályfőnök képes-e pártatlanul viszonyulni a felekhez, hiszen annyi előzetes tudása, érzelme, ismerete van velük kapcsolatban. Sok olyan intézmény működik, ahol jó, ha dolgozik egy mediátor. Ahol több képzett mediátor van, ott keresztsbe mediálnak, azaz kiegészítik egymást, én mediálom a te esetet, te az enyémet. Nehézséget jelent a keresztsbe mediálás során, hogy a kolléga egyáltalán nem ismeri a szóban forgó ügyet, így annak számos részlete, információja elvész, vagy pedig túl sok időbe telik, míg egy-egy bonyolult eset kapcsán a kolléga „képbe kerül”. Ez pedig az amúgy is túlterhelt családtagokat inkább riasztja, mint vonzza a mediáció irányába.

A Békéscsabai Családsegítő Szolgálattal együttműködve azt vizsgáljuk, hogy mennyiben segíti a mediáció sikerességét, ha a család eredeti családsegítője szakemberként részt vesz a mediációs ülésen. Így nem neki kell pártatlanul levezetni az ülést, jelenléte a családoknak biztonságot nyújt, és nem lehet félrevinni a mediációt. A kutatás még kezdeti stádiumában van, eredményeink azonban nagyon ígéretesek.

**Lovas Zsuzsa** ügyvezető igazgató  
**Lege Artis**  
1125 Budapest, Diós árok 32/b  
(1) 212-6256  
legeart@axelero.hu  
www.legeartis.hu

## **Jó szülő a lányom?**

A videótréning Hollandiából került Magyarországra, az 1990-es évek végén. Elsősorban a kommunikáció elemzésén keresztül hat, a képek elemi erejével. Használható családban, csoportokban, oktatási intézményekben, az üzleti életben, vagyis mindenhol, ahol a kommunikációnak jelentősége lehet.

Az emberi viselkedés leírásához, elemzéséhez olyan kicsiny egységeket kell találni, melyek jól felismerhetők, azonosíthatók, megtalálhatóak minden viselkedésben. Ezek a kicsi mozzanatok szerveződnek különböző viselkedési formákká, melyeket mintának nevezünk. Egy adott közösségre (családra, osztályra) jellemzőek a megjelenő viselkedésminták, melyek felismerése, azonosítása a mikroelemzés.

A megrendelő saját környezetében 5–10 perces filmet készítünk, melyeket – elemzés után – együtt nézzük meg a megrendelővel, kiemelve azokat a helyzeteket, ahol sikeresen oldotta meg a nehézségeket. A „visszanézés” újabb felvétel követi, és ez addig ismétlődik, míg a beállt változások már biztosítják a tartós eredményt (3–10 film).

Ágnes édesanyja, Mária tette fel nekem a fenti kérdést, unokája iránti aggodalmában. Mária úgy érezte, hogy Ágnes elhanyagolja kislányát, a másfél éves Bettit, nem törődik vele, nem tud jó anya lenni. Ágnes ezidőtájt második gyermekét várta.

A videótréning segítségével Ágnes megfigyelhette, hogyan reagál kislánya kezdeményezéseire, mennyire befolyásolja viselkedését anyja jelenléte. Ennek nyomán saját környezetében egyre többet tud figyelni mindkét gyermekére, meg tudta fogalmazni, hogy aktuálisan mi a legnagyobb nehézsége. A tréning során a harmadik találkozáskor már egyre jobban együttműködik Bettivel, egyre több a szemkontaktus, a közös cselekedet, melyeket egyre többször megnevezéssel is kísér. Kislánya ellátásába bevonja az egyre jobban együttműködő Bettit, megtanulja, hogyan kezelheti őket együtt, egy-egy helyzetben.

A videótréning segítségével jó képet kaphatunk azokról a szülőkről, akik nehezen tudnak jó szülővé válni, elégedetlenek saját szülői szerepükkel. A sikeres megoldások kiválasztásával és visszajelzésével a szülő saját maga modelljévé válik, egyre több kompetens mozzanat jelenik meg a gyerekekkel való viselkedésben. Ugyanakkor a visszajelzések során meg tanulja érzékelni a gyermek kezdeményezéseit, számtalan olyan lehetőséget fedez fel, melyek alkalmasak a kapcsolat fejlesztésére.

**dr. Bárdos Kata**  
**Magyar Videótréning Egyesület**  
(06 30) 908-0649  
bardoskata@kadi.hu  
www.videotraining.hu

## Nehezen kezelhető fiatalok erdei iskolai programja a Mecsekben

Az Ösvény Alapítvány 2004. áprilisában erdei iskolai programot tartott a budapesti IX. kerületi Ferencvárosi Általános és Szakiskola tanulóinak (*Az iskola programjáról lásd Kraiciné dr. Szokoly Mária írását a 34. oldalon!*). A program céljai a következők voltak: a nehezen kezelhető és marginalizálódott fiatalok természeti ismereteinek bővítése, közösségszervezés, kulcskompetenciák (együtműködés, problémamegoldás, vitakészség, konfliktusmegoldás) fejlesztése, tervezési és szervezési folyamatok elsajátítása, életvezetési ismeretek, környezeti nevelés, a gyerekek által nem ismert új sportok kipróbálása, önértékelés, csoportértékelés fejlesztése.

**Résztevők:** egy felsőtagozatos tanulócsoporthoz, Kovács Nikoletta osztályfőnök-szabadidő-szervező, Csonka Donát kalandpedagógus (Ösvény Alapítvány), Kónya Sándor pszichológus.

**A program menete:** A gyerekek aktív résztvevői voltak a program megalkotásának, megélésének és értékelésének, az osztályfőnök szerepe facilitatori volt, ő irányította a gyerekeket a „jó megoldás” felé. A program egészére és ugyanakkor a legkisebb elemére is jellemző volt a tervezés, lebonyolítás és értékelés folyamata. Célunk az volt, hogy a gyerekek megértsék, elsajátítsák ezt a folyamatot a mi irányításunkkal, egy nagy kaland, utazás során

A felkészülési, tervezési időszak (egy hónap, heti két alkalom): Az erdei iskolai táborozás előtt 1 hónappal, a gyerekek, osztályfőnökük, a kalandpedagógus közösen kezdték meg a felkészülést.

**Az erdei iskola programja** tartalmazta (2004. június 1-7.): az ismerkedést, szabályalkotást, csoport és egyéni célok kitűzését, szerződés megalkotását – a gyermekek és a pedagógusok aláírásával hitelesítve –, együtműködési játékokat, problémamegoldó játékokat, a kirándulás megtervezését, menüket, szobabeosztást, útvonalterveket, programokat, háttérinformációk kérését, beszerzéseket, felszerelések összeállítását. Szervezési elemeket: utazás, szállásfoglalás levélírás, ajánlott szelvény kitöltése. Gazdasági elemeket: költségvetés számolása, útiköltség, szállásköltség, étkezési költség, befizetések, egyéb bevételek, kiadások, dokumentálás, prezentálás. A tábor ideje alatt (persze nem a programok rovására) törekedtünk az önellátás megtapasztalására. Motiváltuk a gyerekeket az aktív részvételre (együtműködési játékok, problémamegoldó játékok, környezettudatosságra nevelő játékok). A napokat keretbe foglalta a reggeli és esti körbeszélgetés, amely a célok kitűzését és megvalósításuk értékelést tartalmazta.

**Értékelés** (két hét, heti két alkalom): élmények feldolgozása, A kezdeti célok megvalósulásának értékelése.

A Kovács Nikoletta anyagainak felhasználásával készült előadás anyaga megtalálható a [www.uphill.hu](http://www.uphill.hu), valamint hamarosan a [www.mindengyerek.hu](http://www.mindengyerek.hu) weboldalon.

**Csonka Donát** elnök

**Ösvény Alapítvány**

7635 Pécs, Fenyves sor 20., (06 20) 598-4666

[uphill@freemail.hu](mailto:uphill@freemail.hu), [www.uphill.hu](http://www.uphill.hu)

## A mozgás öröme

Történetem rövid elmesélésével kezdtem, avagy „én és a mozgás”, ugyanis tökéletes példája vagyok a klasszikus magyar testnevelés tévedésének.

Az előadást a mozgás különféle aspektusainak boncolgatásával folytattam, mint például a mozgás fiziológiája, a mozgás fejlődése az élet egyes szakaszaiban, a mozgás illetve a minket irányító ösztönök hatása az emberi szervezetre, az emberiség jelenlegi viszonya a mozgással, illetve beszéltem a mai magyar testnevelés hibáiról és módszerekről, melyekkel emberi arcúvá formálható a játék által, hogy mindenki megtalálja a maga mozgásvilágát, és felfedezze a mozgás örömet. A játék nem csupán szórakozás, annál sokkal többről van szó. A gyermek a játék nyelvén tanul. Az alapvető motorikus mozgást és koordinációt, a viselkedési normákat és sémákat, egyéni problémamegoldást és csapatban való együttműködést, a győzni akarást és a veszíteni tudást, a szabályok létrehozását és betartását. Ezek az alapvető emberi képességek és tudások, melyek egész életét meghatározzák.

Az előadás második felében egy felületes áttekintést adtam a zsonglőr- illetve artistatörténelemmel kapcsolatban, a történelem előtti időktől kezdve napjainkig, érintve a sámánikus vallások rituáléit, az ókori Kínát, Egyiptomot, műkenéi kultúrát, Rómát, a középkori királyi udvarokat, a párizsi zsonglőrcéheket, és a mai cirkusz kialakulását.

Végezetül játszottunk különböző korosztályoknak szóló játékokat, melyek fejlesztik a reflexeket, a mozgáskoordinációt és az egyensúlyt, és kapcsolatot létesítenek az emberek között.

Bemutattam a klasszikus zsonglőr rekviziteket, és használatuk alapjait, melyeket az előadás résztvevői ki is próbálhattak.

Összegezve a zsonglőrkedés előnyeit:

- Fejleszti a mozgáskoordinációt, az egyensúlyt és a ritmusérzéklet, ami átveddik a mindennapok mozgásába is.
- Növeli az önbizalmat a sikerélmény által.
- Mozgásba hoz, de nem csupán üres izommunka.
- Közösségi élményt nyújt, s precíz együttműködésre ösztönöz.
- Összpontosítási gyakorlat, egyfajta meditáció, mely egy új tudatállapotot hoz létre.
- Szereplésélményt ad és fejleszti a színpadi kiállást.
- Aktív pihenést biztosít.
- Drogprevenció eszköznek is tekinthetjük, ugyanis értelmes, tartalmas szabadidős tevékenységet, hobbit ad a gyerekeknek.
- Mozgáskorlátozottak gyógyításában is nagy hasznát veszik.
- Csodát, reményt és örömet lop az emberek szívébe.

**Góra Krisztián** vezető

**Tűzmadarak Zsonglőrcsoport**

(06 20) 391-5310

[kgora@freemail.hu](mailto:kgora@freemail.hu)

[www.firebirds.hu](http://www.firebirds.hu)

## **Mit kezdenek Montpellier-ben a magatartászavaros gyerekekkel?**

### **Egy Arion tanulmányút tanulságai**

2001-ben, mint a tanártovábbképzésben dolgozó drogprevenációs tréner és mint a XVIII. Kerületi Gyermek Átmeneti Otthonának vezető-helyettese és nevelő-tanára, egy oktatáspolitikai döntéshozók részére szervezett Arion tanulmányúton vettem részt Montpellier-ben (Franciaország).

Az ott látottak megerősítettek hitemben: a magatartászavaros gyerekek problémáját csak összehangolt munkával lehet kezelni, és ennek a munkának minden résztvevő csak nyertese lehet. A magatartászavaros gyermek, aki hatékony segítséget kapva jó eséllyel elkerülheti a „rossz gyerek, rossz tanuló” beskatulyázással induló deviáns karriert. A tanár, aki végre fegyelmezés helyett a tanítással foglalkozhat. A normál osztály, amelyik végre békében tanulhat – és persze hosszútávon a társadalom és a rendőrség is, hiszen a deviáns karrier csapdáját kikerülő magatartászavaros gyermeknek növekednek az esélyei, hogy ne csak az iskolatársai közé, hanem a társadalomba is képes legyen majd beilleszkedni.

A modell: Montpellier-ben 5 iskolában, amelyekben kiemelkedően magas a hiperaktív (és/vagy más magatartási, tanulási, beilleszkedési zavarokkal küszködő) gyermekek aránya, egy speciális hálózatot és programot hoztak létre. A program keretében lehetőség van arra, hogy a problémás gyerekek (iskolás koruk teljes időtartama alatt szükség szerint bármikor) pár hónapra vagy akár pár évre is átmenetileg egy speciális intézmény, a „guruló iskola” magántanulói legyenek.

A „guruló iskola” intézményének létrehozása mögött az a felismerés áll, hogy a magatartás-problémák voltaképpen „SOS-jelek”, és arra figyelmeztetnek, hogy a problémás gyermek súlyos figyelem-hiánnyal küzd, és igényli, hogy lehetőleg „egy-személyes”, érzelmileg telített, nagy intenzitású (szuggesztív) figyelemben részesüljön.

A „guruló iskola” célja elsődlegesen a gyermek belső integrációjának helyreállítása (megteremtése és megerősítése), és a gyermek magatartásának korrekciója pszichológusi és speciális mozgásterápiás – boks- edzés vagy hip-hop táncóra – foglalkozások keretén belül.

A belső integráció megteremtése szükséges, de nem elégséges előfeltétele a sikeres külső integrációnak (a normál osztályba való visszailleszkedésnek). Ehhez szükséges még az is, hogy a gyermek ne maradjon le behozhatatlanul eredeti iskolatársaitól.

A „guruló iskola” nevében benne rejlik, hogy tanterve együtt „gurul” a normál iskoláéval. Azaz: a gyermek továbbra is tanulja a legszükségesebb tantárgyakat (írás, olvasás, matematika, idegen nyelv), és tanárai a két iskolában folyamatosan kapcsolatot tartanak egymással, és figyelemmel kísérik a gyermek fejlődését.

A gyermeket, ha tanárai elérkezettnek látják az időt, visszahelyezik eredeti osztályába.

**Kaposi Viktória**

## **Rendhagyó táncóra: a testnyelv és a figyelem**

Kísérletekkel bizonyított tény, hogy az a gyermek, akinek a legalapvetőbb biológiai szükségletei kielégülnek, de érzelmileg közömbös környezetben nevelkedik, közvetlenül vagy közvetve életveszélybe kerülhet, mivel személyiségfejlődése súlyosan károsodik. Ha a figyelem-hiány miatt keletkező feszültség pozitív érzelmek (öröm, felszabadultság) és megerősítések (elismerés, támogatás) mentén nem tud, akkor negatív érzelmek (félelem, düh) és visszajelzések (tiltás, büntetés) révén fog oldódni. Az erős érzelmek az egész testre kiterjednek és hosszú távon az egészségre is hatással vannak. Az érzelmek viselkedést meghatározó jellegűknél fogva a társadalmi beilleszkedés esélyeit is befolyásolják.

A Montpellier-ben működő „guruló iskola” tanulói magatartászavaros gyerekek (erről ld. bővebben az előadásom összefoglalóját) – akik a számukra fontos, érzelmileg telített figyelmet csak destruktív viselkedésen keresztül, negatív érzelmek és visszajelzések mentén képesek megszerezni.

A montpellier-i gyermekvédelmi szakemberek felismerték, hogy a magatartászavaros gyermekek erős érzelmek és visszajelzések iránti szükségletének nem negatív, hanem pozitív módon való kielégítése a mozgásos foglalkozásokon keresztül lehetséges. Ezeken a foglalkozásokon megfordul az iskolában szokásos felállás. Nem a gyerek az, akinek figyelnie kell, hanem a tanár vagy edző figyel a gyermekre. Egy együttműködés alakul ki közöttük, amely során egész testük bevonódik a tanítás és tanulás során – anélkül, hogy a negatív érzések előhívására szükség volna.

A bokszfoglalkozásokon és a hip-hop táncórákon a gyermek személyisége áll a középpontban. Az, ahogy ő improvizál (ahogy támad vagy védekezik a bokszban, vagy ahogy kifejezi magát a számára adott üres tánc térben), lehetőséget ad számára, hogy átélje és megformálja saját erős érzelmeit és hatással legyen másokra.

Ezen az úton fokozatosan felfedezi önmagát, és azt, ahogy tevékenysége pozitív figyelmet kap.

A gyerekek figyelem-éhsége a foglalkozások során fokozatosan kielégül, koncentrációs és együttműködési készségük szinte magától értetődően kialakul. Az odafigyelés készségét a mintakövetésen keresztül sajátítják el. Amikor ez a készségük kellően megerősödött, visszakerülhetnek normál osztályaikba.

Rendhagyó táncórán a résztvevők számára saját-élményű foglalkozás keretében mutattam be a testnyelven keresztüli figyelem működésének mechanizmusát. A szavak nélküli közös mozgásban képesek vagyunk felfedezni önmagunk és partnerünk képességeit és korlátjait. A páros mozgás összehangolása és az intenzív kölcsönös odafigyelés felszabadító és örömteli érzéseket generál. Ezek az erős pozitív érzelmek kiterjednek az egész testre, csökkentik a feszültséget, közvetve befolyásolják a koncentrációs és stressztűrő képességet, növelik az együttműködési készséget.

**Kaposi Viktória**

1184 Budapest Dolgozó u. 2.

(1) 295-0296, (06 70) 277-1589

kaposiviktoria@freestart.hu

www.kaposiviktoria.hu

---

## Program

2005. január 24. Hétfő

11.00

- 1** Országos Bünmegelőzési Bizottság pályázata által támogatott projektek bemutatása I.
- 2** **Gonosz Katalin, Szim András**  
Én gyerekem, te gyereked...ki gyereke, ki felelőssége
- 3** **Bányai Sándor**  
Kalandok és Álmok  
30 órás akkreditált továbbképzés a tanórán kívüli nevelés témakörében
- 4** **Németh Zita**  
Európai struktúrák és pályázatok
- 5** **Gáspár Károly**  
Szociálisan leszakadó gyerekek esélyegyenlősége holisztikus megközelítésben – *Disszonancia, disszharmónia, avagy félreértések, tájékozatlanságok (örökbefogadás, kapcsolattartás, nevelőszülőség)*
- 6** **Derdák Tibor**  
Kistigris Gimnázium
- 7** **Lénárt István**  
Kacar tanya
- 8** **Tunyogi Erzsébet**  
Művészetek szerepe az érzelmi nevelésben  
– *különös tekintettel a sérült gyermekek nevelésében*
- 9** **Balogh Anikó**  
Az ifjúsági munka lehetőségei regionális szinten
- 10** **Lugosi Beáta**  
Hulladékgazdálkodás és ökológiai fogyasztóvédelem  
– *elmélet és gyakorlat az oktatási intézményekben*
- 11** **Dr. Benkő Ágota**  
Kiegyensúlyozott szülők – boldogabb gyerekek
- 12** **Szántó Tamás**  
Tranzitfoglalkoztatási modell bemutatása  
**Kiss Nikoletta**  
A tranzitfoglalkoztatási projektet megvalósító projektmenedzsmentre irányuló fejlesztések  
**Kádár Erika**  
A tranzitfoglalkoztatási projekt résztvevőire irányuló szolgáltatások, fejlesztések
- 13** **Bognár Éva**  
A Sulinet Program esete a magyar iskolával – *egy szociológiai kutatás eredményeiről*
- 14** **Nyitrai Imre** szociológus, **Szollár Zsuzsanna** gyermekvédelmi szakértő, **Büki Péter** szociálpolitikus  
Felnőtté lenni vagy felnőtté válni – *kerekasztal beszélgetés*
- 15** **Jankó Judit**  
A lakásotthon = „nevelőotthon” kicsinyített mása?

## Program

---

14:00

- 1** Országos Bűnmegelőzési Bizottság pályázata által támogatott projektek bemutatása II.
- 2 Verdes Tamás**  
Tanköteles, de nem járhat iskolába – *súlyosan, halmozottan fogyatékos gyerekek hátrányos megkülönböztetése a közoktatásban*
- 3 Kaposi Viktória**  
Mit kezdenek Montpellier-ben a magatartászavaros gyerekekkel? *Egy Arion tanulmányút tanulságai*
- 4 Kalmár Lászlóné**  
Az információ jelentősége az értelmi és halmozottan fogyatékos, valamint az autista embereket nevelő családok és az őket segítő emberek számára
- 5 Bán Gabriella**  
„Kiszámoló?” – *esélyegyenlőségi gyermekprogramok*
- 6 Fodor Éva**  
A roma gyerekek szociális mentális és pszichés fejlesztésére irányuló módszerek – „Kísérleti” program: *tapasztalatok, nehézségek, sikerek*
- 7 Mérő Ágnes és Mérő Alíz**  
Bio-kertésztábor – *helyi környezeti nevelési projekt*
- 8 Baranyi Laura, Magyar Ádám**  
Rádió sugárzott, gyerekek által készített műsorok
- 9 Wootsch Péter**  
Az európai ifjúság(segítő) munka üzenetei a számunkra
- 10 Mórucz Lajosné**  
Az újszülött gyilkosság megelőzhető! Fogjunk össze!  
**Beke Dorottya**  
LEA Leány-anya Otthon
- 11 Fridrich Ágnes**  
Környezeti nevelés és erdei iskola egy ökológiai faluban, Gyűrűfűn
- 12 Szántó Tamás**  
Az OFA Gyermekvédelmi szakellátásból nagykorúságával kikerült, illetve utógondozói ellátásban részesülő, szakképzetlen, munkanélküli fiatal felnőttek munkaerő-piaci és társadalmi (re)integrációjának elősegítését szolgáló projektek támogatása – Lakmusz projekt bemutatása  
**Szöke Attiláné**  
A MIOK által megvalósításra kerülő Lakmusz program tapasztalatai
- 13 Z. Karvalics László, Molnár Szilárd, Pintér Róbert, Rab Árpád**  
Az információk korszak gyermeke a tudásszerzés és a játék bűvöletében
- 14 Szávai Ilona**  
Fordulópont a gyermekekért – *folyóirattal, könyvsorozatokkal*
- 15 Vass Vilmos**  
A tevékenységközpontú Nemzeti alaptanterv

## Program

---

16:00

- 1 Bogschütz Zoltán**  
A pártfogás fejlődése a tavalyi reform óta, és a jövőbeni célok
- 2 Gyuris Tamás**  
A családsegítő és gyermekjóléti szolgálatok működésének legfontosabb jellemzőiről, egy országos felmérés alapján
- 3 Kaposi Viktória**  
Rendhagyó táncóra – *a testnyelv és a figyelem*
- 4 Farkas Gábor**  
Egy város – Kecskemét –, mely összefog a gyermekekért
- 5 Dr. Mátyás Katalin**  
Hol szorít a cipő? – *Gyermekeink napközbeni ellátása, új lehetőségek, közös gondolkodás a problémák orvoslására*
- 6 Deák Éva, Ibolya Emese**  
Roma gyerekek iskolai integrációja – sikerek és kudarcok – *egy projekt tanulságai*
- 7 Lelovics Zsuzsanna**  
Hogyan tudjuk elhittetni tétét néző gyermekeinkkel, hogy az alma is egészséges? *Táplálkozás – média – gyermekkor*
- 8 Magyar Ádám**  
Médianevelés
- 9 Beke Márton**  
Miképpen szolgálhatják a társadalom és ifjúság-fejlesztő civil folyamatokat az Európai Unióhoz és a területfejlesztéshez kötődő regionális források
- 10 Handó Eszter**  
Őseink bölcsességét játszva elsajátítani – *a Katica Tanya ötlete és megvalósulása*
- 11 Dr. Bárdos Kata**  
Jó szülő a lányom?
- 12 Szabó Eszter**  
Életviteli kompetenciák az iskolában
- 13 Pintér Róbert, Borsodi Donát**  
A jövő generáció? – *Helyzetkép a magyarországi gyermekeknek szóló multi-médiás tartalmakról*
- 14 Dr. Nyilas Mihály**  
Családpolitika az EU-ban és Magyarországon
- 15 Andaházy László**  
A sárkányeresztés miként válhat az oktatás, valamint a szabadidő hasznos eltöltésének részévé?

## Program

2005. január 25. Kedd

09:00

- 1 Dr. Herczog Mária**  
Család, gyermek, ifjúság vagy amit akartok!
- 2 Dr. Szőnyi György**  
A-HA! Országos Szexuális és Mentálhigiénés Felvilágosító Program
- 3 Dr. Hegedűs András**  
Felelősség, együttműködés a gyermek- és ifjúsági korosztály áldozattá, elkövetővé válásának megelőzésében
- 4 Dr. Györgyi Erzsébet**  
Bemutkozik a Kiss Áron Magyar Játék Társaság  
**Császi Irén**  
Ünnepek és hétköznapok a Társaság Észak-magyarországi Tagozatánál  
**Keglovich Ferencné**  
Babakiállítás. Babaklub a Családi Intézetben  
**Gémesné Deák Júlia, Gera Klára, Hellenbach Gabriella**  
Mesterfokú kézművesek a Játék Céhben
- 5 Szomor Éva**  
„Biztos kezdet” – új típusú családsegítő program
- 6 Daróczy Gábor**  
Az Oktatási Minisztérium esélykiegyenlítő programjai
- 7 Akucs Anna**  
Környezettudatos táplálkozás – helyi termelésű bioélelmiszerek elosztása
- 8 Sándor Mónika**  
A részvétel a fontos?  
Versengés és együttműködés az iskolában
- 9 Kovács Márta**  
Kínálat a szabadidő hasznos eltöltéséhez – Bemutkozik a Budapesti Művelődési Központ
- 10 Cseri Györgyi, Szécsi Judit**  
Különböző szakmák együttműködése az iskolai (drog) megelőzés terén
- 11 Szabó Csaba**  
ÉLET ÚTMUTATÓ – az önálló életvitel kézikönyve
- 12 Tradíció és megújulás játékkultúránkban**  
Vitaindító: **Sándor Ildikó** etnográfus (*Hagyományok Háza*)  
Vezető korreferátum: **Csányi János** (*Internet Játékház*)
- 13 Dr. Gorove László, Dr. Kassai Tamás**  
Gyerekek lenni – VESZÉLYES – a balesetmegelőzés-elsődsegély
- 14 Miklósi Balázs**  
„Segíts magadon...” – Drogprevenációs Kortárssegítő Tréning

## Program

11:00

- 1 Cseppben a tenger**  
*Családon belüli erőszak és kezelése egy dramatizált eset elemzése tükrében* – az esetet dramatizálja a KÁVA Drámapedagógiai Műhely, moderál a műhely vezetője, **Takács Gábor**, elemeznek: **dr. Herczog Mária, Rétiné dr. Böhm Éva**, a Győr-Moson-Sopron Megyei Gyámhivatal vezetője, **dr. Kassai Tamás** gyermekbaleseti sebész, **dr. Radoszav Miklós**, a Fővárosi TEGYESZ igazgatóhelyettese, **dr. Virág György**, az E.SZ.T.E.R. Alapítvány elnöke
- 2 Buchta Jánosné**  
Védőnői szülésre, szülői szerepre való felkészítés várandós szülők számára
- 3 Dr. Diószegi Gábor**  
A rendőrség ifjúságvédelmi tevékenysége – Bemutkozik az ELLEN-SZER Program
- 4 Ulicska Zoltán**  
Gyerekek a HEFOP-ban – Esélyteremtés a közoktatásban  
**Orsós Anna**  
A HEFOP-ban támogatott Kászán Nasztra (A mi házunk) c. projekt bemutatása
- 5 Lőrincz Norbert**  
Utcagyerek Misszió
- 6 Orbán Zoltán**  
A közoktatást segítő intézmények a ”tanulás a fenntarthatóságért” programban – az állatkerti műhelyek lehetőségei  
**Juhász Gőz Szilvia**, Zoo Szeged  
Játék az érzékszerveinkkel  
**Orbán Zoltán**, Zoo Jászberény  
Az élősarok állatai
- 7 Kraiciné dr. Szokoly Mária**  
Egy iskola két arca – *gondolatok a Ferencvárosi Általános és Szakiskola „Miklósunk” programjának eredményeiről*
- 8 Rapi István**  
Az ifjúsági munka helyi gyakorlata, az Iránytű Ifjúsági Iroda
- 9 Beke Pál**  
Civil közösségi házak működése az ifjúság szolgálatában
- 10 Budavári Klára**  
Esélyegyenlőség a közművelődési intézményekben és közgyűjteményekben
- 11 Ligeti György**  
„Demokratikus állampolgári szocializáció”
- 12 Ne nézzük „gyermeknek” a gyerekeket! – Játékszerekről komolyan**  
Felvezető előadás: **Kelle Antal** mérnök, játékkonstruktőr  
Korreferátumok: **Demjén Imre** formatervező, **Dr. Gerencsér Kinga** tanszékvezető, **Budavári István, Lakauer Éva** játékkfejlesztő pedagógus, **Czipó Tamás** famérnök, **Stiksz Sándor** játékkfejlesztő
- 13 Cseke Miklós**  
„Az igazság pillanata...”
- 14 Molnárné Szóláth Erzsébet**  
Gyógyulás lóval - lóháton  
**Csaplár Péterné**  
Minden gyerek hozzájusson az Alapozó Terápiához, ha arra van szüksége

## Program

---

14:00

- 1 Rétiné dr. Böhm Éva**  
A helyettesítő védelem, az állandóság és érzelmi biztonság követelménye: örökbefogadó és/vagy nevelőszülő?  
**Dr. Radoszav Miklós**, a Fővárosi TEGYESZ korreferensként szól a kérdés fővárosi tapasztalatairól
- 2 Dr. Gorove László**  
Szülősulí
- 3 Dr. Cseres Judit, Töröcsik Judit, Baranyi Éva**  
Biztonságos életre nevelés program
- 4 Ditzendy Károly Arisztid**  
Ifjúsági törvény: feladatok, részvétel, szolgáltatás
- 5 Budavári Klára**  
Esélyegyenlőség a közművelődési intézményekben és közgyűjteményekben II.
- 6 Nagy Lajosné**  
Segítő csoportok az egyszülős családban felnövő kamaszoknak és gyermekeknek. Konfliktusoldás a családban
- 7 Pintér Tibor**, Zoo Pécs  
„Nemszeretem” állatok – *avagy féljünk-e a kígyótól, békától, denevértől?*  
**Sárfalvi Judit**, Zoo Budapest  
Állatkert-pedagógiai továbbképzési lehetőségek  
**Golovanova Bea**, Zoo Budapest  
Családi állatkerti foglalkozások  
**Révészné Petró Zsuzsa**, Zoo Nyíregyháza  
Hamm, bekaplak! – *Amit a hullókról feltétlenül tudni kell*
- 8 Csonka Donát**  
Viselkedési zavakkal küzdő fiatalok erdei iskolai és túraprogramjai
- 9 Farkas Éva**  
**Kamaszparlament tevékenysége a Bükk-Hegyháton** – *avagy mit tehetnek a fiatalok saját jövőjük érdekében*
- 10 Mészárosné Pusztai Éva, Kokas Éva**  
Rendhagyó kulturális vállalkozások az egri és győri gyermekházban
- 11 Feróné Komolay Anikó**  
Esélyteremtés önkéntesek képzésével
- 12 Restyánszki Lászlóné**  
Jövőépítés: integrációs pedagógiai rendszerrel támogatott egésznapos nevelés Baktakéken
- 13** Hogyan csinálják mások?  
Csemegézés a fogyatékos gyermekek számára szervezett hazai és külföldi intézményi játék fejlesztő programokból. Kerekasztal: **Kelle Antal**, **Sándor Ildikó** etnográfus, **Sike Valéria** fejlesztő pedagógus, **Fuchsne Tolnay Judit** feltaláló, **Demjén Bence** formatervező, tanár
- 14 Bauer Béla**  
A felsőoktatásban tanuló fiatalok társadalmi tudata az értékek tükrében
- 15 Novák Julianna**  
Erőszakmentes kommunikáció és konfliktuskezelés az iskolai és a családi nevelésben - *Thomas Gordon: A szülői és a tanári eredményesség tanulása*

## Program

---

16:00

- 1 Scheer Ferencné**  
Velük játszom a bölcsiben minden nap, anya, te ismered őket?
- 2 Dr. Baloghné Szemenyei Erzsébet**  
Ágyszínház
- 3 Bárdossyné Stolar Klára**  
A Bátor Nyúl hét próbája – *oktatási és ismeretterjesztési programok a Veszprémi Állatkertben*
- 4 Gora Krisztián**  
A mozgás szeretete: zsönglörködés
- 5 Németh Antal**  
Felzárkóztatás képzéssel a hátrányos helyzetű rétegek körében
- 6 Szabó András**  
Elégtelen intézményes kapcsolatokkal, kockázatos életviszonyok között felnövő fiatalok elérése és segítése a Kapocs szisztéma szerint
- 7 Zsoldos Árpád**  
Madárbarát Magyarország
- 8 Rabi Edina**  
„Fecskék és nyarak” – *családok segítése helyettes szülői és napközbeni gyermekellátó szolgáltatásokkal*
- 9 Weber László, HAYICO**  
Úrséta köldökzsinór nélkül
- 10 Beke Márton**  
Települési ifjúsági munka fejlődési irányai, lehetőségei
- 11 Kópatakiné Mészáros Mária**  
Együtt nevelünk – játszunk együtt!
- 12 Rézműves Melinda, Zsigó Jenő**  
A cigány fiatalok jelene és jövője az ösztöndíjazás tükrében
- 13** Gyermek a téren. Épületek, környezet, tervezők, használok - **Dr. Cságoly Ferenc** Kossuth-díjas építész Építész Stúdió irodájának workshopja; **Sólyom Benedek** prezentációjával – Élet a téren: **Kaiser Dóra** Főkert Iroda tervezője, **Kő Boldizsár** grafikus, tervező, **Dr. Kriston Vizi József** játékkutató korreferátumai
- 14 Szabó Andrea, Mader Miklós**  
Az önkormányzatok Ifjúságpolitikai koncepciójának kialakítása ifjúságkutatási megalapozással. *Egy kutatás tapasztalatai – Miskolc*
- 15 János Ferenc**  
Tizenévesek élete problémahalmaz vagy lehetőségek kincsés bányája?



## Program

2005. január 26. Szerda

09:00

- 1 Czech Melinda**  
A pillanat – *Élményterápia a Bátor Táborban súlyosan beteg gyermekek számára*
- 2 Bányai Sándor**  
Ötletek és segítség a tanórán kívüli neveléshez, erdei iskolához, táborozáshoz, nyomtatott és elektronikus formában
- 3 Rui Gomes, Wootsch Péter**  
Kompassz – *kézikönyv a fiatalok emberi jogi képzéséhez*
- 4 Sike Valéria**  
Matematika játékosan diszlexiás, diszkalkuliás gyermekek számára
- 5 Donáth Attila, Baranyi Éva**  
„Görccsoldó” – avagy hogyan viszonyulunk és hogyan viszonyuljunk felnőtt szerepünkben a gyermeki jogokhoz?
- 6 Varga Attila**  
Az Ökoiskola Cím – *A fenntartható jövő iskolái a jelenben*
- 7 Cserteg István**  
A tehetség gondozás és benne az állami gondozott gyerekek sikerei
- 8 Zambrzyckiné Mezei Erzsébet**  
Médiák 2004
- 9 Fleck Gábor, Tenigl Takács László**  
„Szaffi” – *roma népismereti taneszköz-csomag*
- 10 Kulcsár Mihályné**  
A stressz hatása az iskolai teljesítményre
- 11 Sándor Csilla**  
A Csodaceruza gyermekirodalmi folyóirat bemutatása
- 12 Hann Péter**  
Oktatással a társadalmi igazságosságért – *a befogadó társadalom iskolai erősítése*
- 13 Nagy Gábor, Kovács Erika, Gazdag Pál**  
„Mondj nemet” *drogprevenciós előadás, drámajáték és kézműves műhely*
- 14 Pektor Gabriella**  
Pek-torna – *komplex mozgásfejlesztő program*

## Program

11:00

- 1 Dr. Katonáné dr. Pehr Erika**  
„Szolgálja a jog a gyerekeket, avagy gyerekek a jognak asztalánál”
- 2 Mester Szilvia és Nagy Ágnes**  
Dupla-Gyerek program a Tűzoltó utcai Gyermekklinikán
- 3 Lovas Zsuzsa**  
A mediáció helye a segítő szakmai tevékenységben
- 4 Zöldy Pál**  
Az ezredik csomó
- 5 Drosztmérné Kánnai Magdolna**  
A gyermekvédelmi fejlesztések helye és lehetőségei a II. Európa Tervben
- 6 Donáth Attila, Baranyi Éva**  
„Görccsoldó” – avagy hogyan viszonyulunk és hogyan viszonyulunk felnőtt szerepünkben a gyermeki jogokhoz – 2. rész
- 7 Kovátsné prof. dr. Németh Mária**  
Erdőpedagógia, mint életmódstratégia
- 8 Pedro Catalá Peiró**  
A Mi Házunk Roma Közösségi Ház és Tanoda
- 9 Medjesi Anna**  
Hogyan fogadjuk? *Külföldi gyerekek a magyar közoktatásban*
- 10 Molnár Eszter**  
A családon belül több generációt érintő munkanélküliség mérséklésének lehetőségei, módszerei
- 11 Vikor Csaba, Fábíán Viktória**  
Személyiség- és közösségfejlesztés
- 12 Bányai Emőke**  
Intenzív család támogató szolgáltatások
- 13 Varga Katalin, Szászné Csikós Klára**  
A sikeres tanulást megalapozó részképességek differenciált, egyéni fejlesztése - *Pedagógus továbbképzési kurzus bemutatása*
- 14 Nagy Gábor, Kovács Erika, Gazdag Pál**  
„Mondj nemet” *drogprevenciós előadás, drámajáték és kézműves műhely 2. rész.*
- 15 Englerné Rajkört Ildikó**  
Alternatív napközbeni ellátások – *eredmények, tervek korlátok*

13:30 Ráadás

Fórum a gyermeki jogok érvényesülésének általános tapasztalatairól

Ötletgazda: **Dr. Bíró Endre**. Moderátor: **Tóbiás László**.

Felkért referálók

**Dr. Vajna Virág** – gyermekvédelmi rendszer

**Dr. Bíró Endre** – közoktatás

**Dr. Kálmán Zsófia** – súlyosan-halmozottan fogyatékos gyerekek jogai

**Dr. Szabó Ákosné** – tanulásban akadályozottak, szociálisan hátrányos helyzetű gyerekek jogai

**Orosz Lajos** – integrált oktatás, kisegítő iskolák megszüntetése

**Szabó András** – a szocializációs hátrányok összefüggése a gyermeki jogok érvényesülésével

## A MindenGyerek részvevőinek névsora

A MindenGyerek részvevőiről – 2003 után másodszer is – szakmai névsort teszünk közzé. A névsorban azok a részvevők szerepelnek, aki a konferenciára való regisztrálásukkor hozzájárultak adataik közzétételéhez, és megadták szakterületüket és legalább egy kapcsolati adatukat.

A regiszter célja a szakmai kapcsolatok építésének elősegítése, az adatok más célra való felhasználásához az érintettek nem járultak hozzá.

### **(név) Ábel Lívia**

(szakterület) nevelő  
(intézmény) Fészek Egyesület  
Gyermekek Átmeneti Otthona  
(telefonszám) (23) 375-843  
(e-mail) feszek93@freemail.hu

### **Ács Rozália**

család gondozás  
Gólyahír Egyesület  
acsrozalia@freemail.hu

### **Almási Lászlóné**

kisbbségi és etnikai szakértő  
Dankó Pista Szakiskola és Gimnázium  
(06 20) 512-3631  
almaka1@axelero.hu

### **Almásy Dezsőné**

kisgyermek napközbeni ellátása  
Bölcsőde  
(1) 333-7752

### **Áment Zsuzsa**

fogyatékosok  
TEVE  
amentz@mailbox.hu

### **Ánosí Péter**

gyermekvédelmi szakellátás  
I. sz. Gyermekotthon, Velence  
(22) 470-705  
anosí@interware.hu

### **Antoni Istvánné**

szociális  
Budapest Kőbányai Önkormányzat  
Egyesített Bölcsődék  
(1) 262-1041

xebgazdasagi@mail.datanet.hu

### **Aranyiné Horváth Erika**

Budavári Önkormányzat Családsegítő  
és Gyermekjóléti Szolgálat

### **Aranyos Eszter**

újságíró  
Kurt Lewin Alapítvány, SzocHáló  
aranyos.eszter@kla.hu

### **Aschermann Gabriella**

gyermekvédelem, pedagógia  
Óvoda, Általános Iskola, Speciális  
Szakiskola, Gyermekotthon és  
Diákotthon  
(06 20) 349-2875  
aschigabi@freemail.hu

### **Babirák Éva**

gyermekvédelem  
Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat  
(27) 532-165  
csaladsegito@freemail.hu

### **Bácskai Krisztina**

nevelőszülői tanácsadó  
TEGYESZ  
kbacsikai@freemail.hu

### **Bacsó Jelena**

gyermekpszichológus  
Pesterzsébeti Család- és  
Gyermekvédelmi Központ  
(06 30) 3187070  
xxcssk@mail.datanet.hu

### **Badics Tiborné**

óvodapedagógia, továbbképzés  
Tolna Megyei Általános Művelődési  
Központ  
(74) 501-070  
badicska@tmamk.hu

### **Balázs Péter**

fogyatékosok, közösségépítés  
Magyarországi Krízis Intervenciók  
Központ Egyesület  
(06 70) 549-9919  
balazs.peter@mkike.ngo.hu

### **Baliga László Attiláné**

általános szociális munkás  
Oltalom Karitatív Egyesület  
Gyermekotthon  
(06 30) 626-4044

### **Balogh Gábor**

pedagógia  
óvoda  
84/310-118  
nyitnikek@fw.hu

### **Balogh Lászlóné**

igazgató  
Bölcsőde  
mszti@axelero.hu

### **Baloghné Szlávik Krisztina**

gyámhivatali előadó  
Pécel Város Gyámhivatal  
(06 30) 223-9276  
szlavikkriszta@freemail.hu

### **Bánátné Papp Katalin**

közművelődés-, könyvtár egységvezető  
Nagy Imre Általános Művelődési Közp.  
(1) 420-7874  
infopont@freemail.hu

### **Bankó Györgyné**

napközbeni ellátás  
Bölcsőde  
(1) 313-1011

### **Barta Ákos**

család gondozó  
Cegléd Város Humán Szolgáltató  
Központ Gyermekjóléti Szolgálat  
(53) 322-595

### **Bátor Kármén**

tanító  
Janikovszky Éva Művészeti Ált. Iskola  
(1) 342-6999/77  
janikovszkyisk@freemail.hu

### **Bátor Sándorné**

szociális munkás  
Bp. Kőbányai Önkormányzat Egyesített  
Bölcsődék  
(1) 262-1041  
xebgazdasagi@mail.datanet.hu

### **Baum Attila**

női programok hátrányos helyzetű  
asszonyok részére  
MIOK Alapítvány  
(72) 444-278  
orjen@freemail.hu

### **Beer Ágnes**

általános iskolai oktatás  
Nádasdy K. Műv. és Ált. Iskola  
(1) 482-0120  
stiskola@hawk.hu

### **Beleznai Erika**

gyermekjóléti alapellátás  
ESZEPSZ Gyermekjóléti Szolgálat  
(27) 360-417  
gyjsz@invitel.hu

### **Benedek Gergelyné**

gazdasági  
Bp. Kőbányai Önkormányzat Egyesített  
Bölcsődék  
(1) 262-1041  
xebgazdasagi@mail.datanet.hu

### **Benkó Adrienn**

közművelődés  
Gyermekek Háza  
(96) 312-120  
gyermhaz@axelero.hu

### **Bényi Szilvia Katalin**

vizsgáló és elhelyezés szolgálat  
Fővárosi TEGYESZ  
(06 30) 2220738

### **Beregszászi Péter**

oktatás  
Fővárosi Önkormányzat Cigány Ház  
(06 20) 596-0759  
beregsszasz@mail.eol.hu

### **Berényiné Parti Krisztina**

környezeti nevelés; integráció  
(06 30) 211-3935  
dugong@freemail.hu

### **Bereznai Csaba**

tréningek ifjúsági közösségeknek  
(emberi jogok, önkéntesség, projekt-  
menedzsment, pályázatírás)  
BÁZIS Gyermek és Ifjúsági Egyesület  
(06 20) 464-4545  
bereznai@chello.hu

**Bertalané Kovács Piroska**

igazgató  
Verseggy Ferenc Megyei Könyvtár  
(56) 510-111  
bkp@mail.vfmrk.hu

**Besztáné Kovács Mónika**

hallássérült pedagógia  
Dr. Török Béla Óvoda, Általános Iskola,  
Speciális Szakiskola, Módszertani  
Intézmény, Diákotthon és  
Gyermekotthon  
(1) 273-2227  
mbeszta@freemail.hu

**Blumenfeldné Dr. Mikola Júlia**

gyermek és ifjúságvédelem  
Nevelő Otthonok Nemzetközi Szövet-  
sége /FICE/ Magyarországi Egyesülete  
(1) 200-7961  
fice@mail.ngo.hu

**Boczan Géza**

Gyermekvédelmi szakellátás  
IV.sz. Gyermekotthon, Velence  
(22) 472 253  
boczan@interware.hu

**Bodányi Violetta**

gyermekvédelem  
Komárom Város Családsegítő és  
Gyermekjóléti Szolgálat  
(34) 466-292  
csalad@novonet.hu

**Bódi Csilla**

fejlesztő pedagógus  
(06 30) 4784-881  
csigodi@freemail.hu

**Bodnár Jánosné**

ifjúság segítő  
Bem József Művelődési Ház, Községi  
Könyvtár és Tájékozódási Ház  
(52) 375-114  
Orsi@konyvtar.axelero.net

**Bodor Tamás**

ifjúsági referens  
Vas Megyei Önkormányzati Hivatal  
(94) 515-757  
ifjusagi.ref@vasmegye.hu

**Bolyhos Andrea**

programszervezés, ifjúságvédelem  
Nagy Imre ÁMK Csepeli Ifjúsági  
Információs Pont  
(1) 420-7874  
infopont@freemail.hu

**Bór Imréné**

gyermekvédelem  
LURKÓ Gyermekvédelmi Egyesület  
(06 30) 906-9148  
lurko@lurkoegyesulet.hu

**Borbás László**

gyermekjóléti szolgáltatás  
Paks, Családsegítő és Gyermekjóléti  
Szolgálat  
(75) 421-218  
borbas.laszlo@axelero.hu

**Borbély Istvánné**

Fókusz Szociális Szolgálat  
(22) 355-231  
segito\_fokusz@vivamail.hu

**Borsos László**

ifjúság  
MMIK Vasi LOGO-Mobil és LOGO  
Ifjúsági Szolgálat  
(94) 324516  
logo@dpg.hu

**Botos Mariann**

szociálpedagógia  
szociális  
(06 30) 318-5907  
virag21@freemail.hu

**Bósy Márta**

kisgyermek napközbeni ellátása  
Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék  
(1) 314-3696

**Bóti Istvánné**

szociális munka  
Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat  
- Nagykáta  
(29) 440-484  
nagykatacss@mailbox.hu

**Budai Jánosné**

napközbeni ellátás  
Bölcsőde  
(1) 333-7752

**Bújdósóné Arató Adrienne**

hallássérült pedagógia  
Dr. Török Béla Óvoda, Általános Iskola,  
Speciális Szakiskola, Módszertani  
Intézmény, Diákotthon és  
Gyermekotthon  
(1) 422-0195  
drtbisk@nagyothon.info.hu

**Buzás Anikó**

családsegítés  
Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat  
(34) 595-147

**Bükkfalviné Halmos Csilla**

gyermekvédelem, informatika  
általános iskola  
bhcsilla@freemail.hu

**Bükkösy Nikolett**

adományszervezés  
Ec-pec Alapítvány  
(06 30) 642-5065  
bukkosyn@ecpec.hu

**Csákvári Judit**

óvodapedagógia  
Pápa Város és Vonzáskörzete  
Óvodapedagógusainak Egyesülete  
(06 20) 528-8955  
zsegi8@freemail.hu

**Csapár Jolán**

gyermekjóléti  
Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat  
(22) 565-390  
segitek@netelek.hu

**Csapóné Hegyi Erzsébet**

Gyermekjóléti Szolgálat  
Margaréta Gondozási Központ  
(56) 335-001

**Csató Angelika**

gyermek- és ifjúságvédelmi felelős  
Ferencvárosi Általános és Szakiskola

**Csende Péterné**

szociális  
Tegyesz  
(06 70) 455-0776  
t0824@freemail.hu

**Cserny Anikó**

családgyógyász - Gyermekjóléti  
Szolgálat  
Pesterzsébeti Család- és  
Gyermekvédelmi Központ  
(1) 283-0227

**Csipő István**

Gyermekvédelem, pedagógia  
Óvoda, Általános Iskola, Speciális  
Szakiskola, Diákotthon és  
Gyermekotthon  
(22) 368-204, (06 30) 205-8268  
csipo@interware.hu

**Csirke Balázs**

Mobilitás DDRISZI  
(72) 520-532  
csirke.balazs@mobilitas.hu

**Csitari Ibolya**

Zöldmező Utcai Általános Iskola  
Diákotthon És Speciális Szakiskola  
(83) 312-597  
si@zoldmezo.hu

**Csomor István Lászlóné**

kisgyermek napközbeni ellátása  
bölcsőde  
(1) 314-3696

**Csomósne Csóka Lúcia**

család- és utógondozó  
Békés Megyei Területi Gyermekvédelmi  
Szakszolgálat és Gyermekotthonok  
**Csonka Anna, Ébert Zoltánné**  
óvodapedagógia

Kisgyermek Szociális Intézmények  
(06 20) 450 7441

csonkaanna@freemail.hu

**Csontosné Kiss Katalin**

gyermekvédelem  
Nádasdy Művészeti és Általános Iskola  
(1) 482-0120

stiskola@hawk.hu

**D. Horváth Piroska**

drogprevenció, szabadidő  
Jövőbarát Alapítvány  
(06 30) 989-4809  
ejsport@ax.hu

---

**Dabizs Mercédesz**

művelődésszervező, tanár  
Kolozsvár Általános Iskola  
(06 70) 542-6127  
d.merci@freemail.hu

**Dátán Attila**

Gyermekvédelem  
Móra Ferenc Általános Iskola  
(06 20) 987-8472  
datana@freemail.hu

**Dávid Krisztián**

családsegítés  
II. kerületi Családsegítő és  
Gyermekjóléti Szolgálat  
(1) 225-7956

csgysz2@axelero.hu

**Deákné Geri Katalin**

gyermekvédelem  
B-A-Z. Megyei Területi Gyermekvédelmi  
Szakszolgálat

**Diebel Andrea**

foglalkoztatás, képzés  
Csat Egyesület  
(52) 530-895  
info@csat.hu

**Dobó Gabriella**

szociálpedagógus, tranzitfoglalkoztatás  
MIOK Alapítvány  
(06 30) 481-3354  
dobo.gabi@freemail.hu

**Dobos Erzsébet**

bölcsőde  
Napsugár Bölcsőde  
**Dr Schemmel Ágnes**  
gyermekgyógyászat  
(62) 291-432  
schdel@freemail.hu

**Dr Szatmári Andrásné**

játék  
önkormányzati intézmény  
(1) 349-7761

**Dr Szentpétery Ribai Magdolna**

gyermek- és ifjúságvédelmi felelős  
Hajós Alfréd Általános Iskola, Gödöllő

**Dr. Dubecz György**

gyermekjogi képviselő  
Betegjogi, Ellátottjogi és Gyermekjogi  
Közalapítvány  
(06 20) 4899-626

**Dr. Horváth Attiláné**

gyermekolvasószolgálat osztályvezető  
Verseghy Ferenc Megyei Könyvtár  
(56) 510-127  
horvath@mail.vfmk.hu

**Dr. Horváth Tiborné**

családgyógyász  
Cegléd Város Humán Szolgáltató  
Központ Gyermekjóléti Szolgálat  
(53) 322-595

**Dr. Kollmann J. György**

Hazai és nemzetközi gyermekvédelem  
jogi vinatkozásai  
Fővárosi Területi Gyermekvédelmi  
Szakszolgálat  
(1) 323-2900  
fotegyesz@freestart.hu

**Dr. Lénárd Krisztina**

bűnmegelőzés  
IM Országos Bűnmegelőzési Bizottság  
Titkársága  
lenardk@im.hu

**Dr. Muraköziné Daróczy Csilla**

gyermekjogi képviselő  
Betegjogi, Ellátottjogi és Gyermekjogi  
Közalapítvány

**Dr. Rózsahegy Zsuzsa**

bűnmegelőzés  
IM Országos Bűnmegelőzési Bizottság  
Titkársága  
rozsahegyizs@im.hu

**Dr. Takács Bernadett**

preventív gyermekvédelem  
Mikkamakka Alapítvány  
(1) 331-4942  
mikkamakka@axelero.hu

**Dr. Tamás Mária-Anna**

nyugdíjas gyermekorvos  
(1) 2031510  
t\_maria\_anna@yahoo.com

**Dr. Tolnai Marianna**

gyermekvédelem  
Ferencvárosi Önkormányzat OKSI  
(1) 216-3214  
ferencvh@elender.hu

**Dr. Váry Ágnes**

hallássérült pedagógia  
Dr. Török Béla Óvoda, Általános Iskola,  
Speciális Szakiskola, Módszertani  
Intézmény, Diákotthon és  
Gyermekotthon  
(1) 273-2220  
varyagnes@freemail.hu

**Dr. Kovács Ervin**

büntetőjog, fiatalkorúak büntető eljárása,  
szabálysértés, jogi felelősség, diákjogok  
Jogismeret Alapítvány  
(1) 350-6835  
info@jogismeret.hu

**Dubovszky Katalin**

gyermek- és ifjúságvédelem,  
egészségnevelés  
duby@freemail.hu

**Dull Attiláné**

gyermekvédelem  
Területi Szociális Szolgáltató-és  
Veszprém Megyei Gyermekjóléti  
Módszertani Intézmény  
(88) 482-943  
bkcsaladsegito@vnet.hu

**Duro József**

06-83-312-597  
sj@zoldmezo.hu

**Éberst Attiláné**

kisgyermek napközbeni ellátása  
Bölcsőde  
(1) 3384-813

**Edelényi Jánosné**

szociális  
Bp. Kőbányai Önkormányzat Egyesített  
Bölcsődék  
(1) 262-1041  
xebgazdasagi@mail.datanet.hu

**Egyed Ferencné**

Családgyógyász  
Gólyahír Egyesület  
(06 30) 251-7100  
golyahir@freemail.hu

**Elek Teréz**

kooperatív tanulás, anyanyelvi nevelés  
Útkereső Egyesület, Pécs  
(06 30) 518-4636  
elekteri@citromail.hu

**Erdősné Nemes Piroska**

Gyermekvédelem  
Egészségügyi Szociális és  
Gyermekvédelmi Iroda  
(1) 316-2603  
erdosne.nemes.piroska@masodikkerulet.hu

**Eszteró Judit**

Közösségsszervezés, PR  
Fővárosi Önkormányzat Cigány Ház  
(1) 306-6811  
romano.esztero@axelero.hu

**Faragó György**

gyermekjogi képviselő  
Betegjogi, Ellátottjogi és Gyermekjogi  
Közalapítvány  
(06 20) 489-9627

**Faragóné Gál Katalin**

napközbeni ellátás  
Bölcsőde  
(1) 2107960

**Farkas János**

(1) 418-2025, (1) 418-3349  
mufti@axelero.hu

**Farkas Zsuzsanna**

szociális  
Bp. Kőbányai Önkormányzat Egyesített  
Bölcsődék  
(1) 262-1041  
xebgazdasagi@mail.datanet.hu

**Fejes Edith**

közművelődés  
Radnóti Miklós Klubkönyvtár  
(88) 599-310  
chilla.szabo@freemail.hu

**Felker Ildikó**

kisgyermek napközbeni ellátása  
Bölcsőde  
(1) 313-1011

**Fischer Lászlóné**

kisgyermek napközbeni ellátása  
Bölcsőde  
(1) 210-7960

**Fodor Éva**

magatartási problémákkal küzdő  
gyerekek, roma gyerekek  
Periféria Egyesület  
(06 20) 244-2587  
csipesz2@primposta.com

**Fonóciné Rutka Izabella**

szakellátás  
Gyermekvédelem  
(27) 358-490  
kigyk@axelero.hu

**Földesi Judit**

gyermekkönyvtár  
Városi Könyvtár és Intézményei  
(24) 530-980  
gyerekkonyvtar@radiolan.hu

**Földi Anita**

óvodapedagógia, szociálpedagógia  
foldi.anita@freemail.hu

**Földvárszky Katalin**

napközbeni ellátás  
Magyar Máltai Szeretetszolgálat  
Egyesület

palotai@mmszbp.hu

**Fülöp Béláné**

civilek képzése  
Humanista Társadalmi Egyetem  
(1) 389-6506

fuloph@dunaweb.hu

**G. Németh Irén**

Gyermekjóléti Szolgálat  
(24) 531-341

gyermekjolelet@pr.hu

**Garics Milán**

igazgató  
Művelődési Ház és Községi Könyvtár  
Szarvasgede  
mrlion@freemail.hu

**Godó Endréné**

Fővárosi TEGYESZ  
(06 30) 249-4194

**Gorsics Mária**

napközbeni ellátás  
Magyar Máltai Szeretetszolgálat  
Egyesület  
palotai@mmszbp.hu

**Görözdí Marianna**

kórházpedagógus  
Kórházpedagógusok Egyesülete  
(72) 211-179  
kopee.korhaziskola@baranya.hu

**Göz Lászlóné**

EGIS Gyógyszergyár Bölcsőde  
(1) 265-5518

Grafológia Intézet

(1) 301-7113

csildiko@grafint.hu

**Groska Éva**

ifjúságsegítő  
Kalmáris Egyesület  
(42) 726-210  
groska@tvn.hu

**Grószné Kovács Katalin**

kézműves tevékenységek  
Forrás Gyermek- Szabadidőközpont,  
Eger, Bartók tér 6.

(36) 517-755

forinfo@axelero.hu

**Gubikné Barkóczy Margit**

egészségügy  
Védőnői Szolgálat  
(88) 599-310

chilla.szabo@freemail.hu

**Gulyásné Szántai Ildikó**

ifjúságvédelem  
Irinyi János Általános és Alapfokú  
Művészeti Iskola 8184 Balatonfűzfő

szantaiildiko@freemail.hu

**Gyöngy Csilla**

kiállítások, rajz  
Forrás Gyermek- Szabadidőközpont  
(36) 517-555

forinfo@axelero.hu

**Gyöngyösi Róza**

roma fiatalokkal való foglalkozás  
Bem József Művelődési Ház, Községi  
Könyvtár, és Tájékoz

(06 20) 528-9578

gyongyosiroza@freemail.hu

**Gyöngyösiné Nagy Szilvia**

gyermekvédelem  
Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat  
(06 27) 532-165

csaladsegito@freemail.hu

**Gyuriczáné Botka Emőke**

bölcsődei ellátás  
Dél-alföldi Reg. Módszertani Bölcsőde  
(62) 407-797  
delaregimobolcs@invitel.hu

**Gyűlvézi Andrea**

programszervező  
Bölcsőde  
(1) 210-9188

**Hadi Ferencné**

iskolai koordináció, családon belüli  
erőszak, drogprevenció  
Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat  
(06 30) 314-6869  
hadine@freemail.hu

**Hajduk Anikó**

kisgyermek napközbeni ellátása  
Bölcsőde  
(1) 333-7752

**Halász Jánosné**

kisgyermek napközbeni ellátása  
Bölcsőde  
(1) 3131011

**Halász Zsuzsa**

gyermekjóléti alapellátás  
ESZEPSZ. Gyermekjóléti Szolgálat  
(27) 360-417  
gyjsz@invitel.hu

**Halászné Illés Rita**

pedagógia  
óvoda  
(84) 310-118

nyitnikiek@fw.hu

**Hámoriné Hársch Ildikó**

pedagógus  
Móra Ferenc Általános Iskola  
(1) 363-7421

mora1144@freemail.hu

**Hanich Henrietta**

gyermekjóléti  
Szociális Szolgáltató Központ  
(88) 416-936

hheni29@freemail.hu

**Hartvég Krisztina**

gyógypedagógus  
BMÓ Fogyatékos Személyek Otthona  
(69) 368-241

www.gyermopedcsop@boly.hu

**Hauptné Szemán Judit**

családsegítés  
XXII. kerületi Családsegítő és  
Gyermekjóléti Szolgálat  
(1) 207-6024

csalad@hawk.hu

**Házyné H. Éva**

általános iskolai oktatás, könyvtár  
Nádasdy K. Művészeti és Ált. Iskola  
(1) 482-0120

stiskola@hawk.hu

**Hegedűs Judit**

fiatalkori bűnelkövetés, javítóintézeti fiatalok  
ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar  
Neveléstudományi Intézet

(1) 461-4500/3852

hegedus.judit@ppk.elte.hu

**Hegedűsné Somogyi Judit**

sport és gyermekvédelem  
Dankó Pista Szakiskola és Gimnázium  
almaka1@axelero.hu

**Hegyesiné Nagy Ibolya**

családsegítés  
Családsegítő Szolgálat  
(28) 544-064

szorogabi@index.hu

**Hegyiné Ferch Gabriella**

szociális  
Apor Vilmos Katolikus Főiskola  
(1) 316-6867

**Hell Szilvia**

otthonvezető  
Fészek Egyesület Gyermek Átmeneti  
Otthona

(23) 375-843

feszek93@freemail.hu

**Hódosy Ildikó**

gyermekvédelem  
Komárom Város Családsegítő és  
Gyermekjóléti Szolgálat

(34) 346-292

csalad@novonet.hu

**Hoffmann Renáta**

gyermekvédelem  
Területi Szociális Szolgáltató -és  
Veszprém Megyei Gyermekjóléti  
Módszertani Intézmény  
(06 88) 482-943  
bkcsaladsegito@vnet.hu

**Hoppál Dorottya**

művészetterápia  
Hagyományok Háza  
hoppal.dorottya@hagyomanyokhaza.hu

**Hortobágyi Tamás**

programszervező  
Józsefvárosi Kulturális Központ  
(1) 333-9501

kert19@axelero.hu

**Horváth Tünde**

pszichológus  
Móra Ferenc Általános Iskola  
(1) 363-7421  
mora1144@freemail.hu

**Hudra Nikolett**

Pszichopedagógus, Gyermek- és  
ifjúságvédelmi felelős  
hudnik@chello.hu

**Huszár György**

zoopedagógia  
Fővárosi Állat- és Növénykert  
(1) 363-3891  
huszaar@zoobudapest.com

**Illés Julianna**

területi szolgálat osztályvezető  
Verseghy Ferenc Megyei Könyvtár  
(56) 510-121  
illes@mail.vfmk.hu

**Illés Veronika**

szociálismunkás-hallgató  
(0630) 834-3925  
gizgaz@freemail.hu

**Izsák Laura**

gyermekkönyvtár  
Városi Könyvtár és Intézményei  
(24) 530-980  
gyerekkönyvtar@radiolan.hu

**Jakó Tiborné**

Ifjúságvédelem  
Kamasz Tanya

**Jakodáné Jendrek Zsuzsanna**

drogprevenció, gyermek és  
ifjúságvédelem-szakértő, bűnmegelőzés  
/Bűnmegelőzési Akadémia külső  
előadója/  
Somogy Megyei Áldozatvédelmi Iroda  
(06 30) 214-5580  
jakodanejendrekzsuzsanna@axelero.hu

**Jámbor Csilla**

tanácsadó szakpszichológus  
Periféria Egyesület  
(42) 504-618  
perifer@axelero.hu

**Jánváriné Rózsa Erzsébet**

(06 20) 5375047  
janvarine.rozsaerzsebet@posta.hu

**Jásper Éva**

értelmi fogyatékoság  
Salva Vita Alapítvány  
jejoo@freemail.hu

**Józsa Katalin**

Kecskeméti Ifjúsági Otthon  
(76) 480-472  
jozsakatalin@freemail.hu

**Juhász Rebeka**

gyermekvédelem  
Fióka Gyermek- és Ifjúsággjóléti Központ  
(06 30) 236-9624  
juhireb@freemail.hu

**Jung Ildikó**

pedagógia  
óvoda  
(84) 310-118  
nyitnikek@fw.hu

**Kalmár Zsuzsa**

programigazgató  
Káposztásmegyeri Zabhegyező  
Játszóház  
(06 30) 240-90-42  
hugocza@freemail.hu

**Kalocsa Miklósné**

családgondozó  
Gyermekjóléti Szolgálat  
Pesterzsébeti Család- és  
Gyermekvédelmi Központ

**Kaposi Ildikó**

gyerekkönyvtáros  
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár  
(1) 411-5020  
kaposi@fszek.hu

**Karácsony Orsolya**

szociális munkás  
Nagy Imre ÁMK Mentálhigiénés Csoport  
(1) 276-2755/140

**Kardos Ildikó**

Mobilitás DDRISZI  
(72) 520-532  
kardos.ildiko@mobilitas.hu

**Kármán Tímea**

Tempus Közalapítvány  
timea.karman@tpf.hu

**Kaszásné Mayer Ágnes**

szakképzés  
Zöldmező utcai Általános Iskola  
Diákotthon És speciális Szakiskola  
(83) 312-597  
si@zoldmezo.hu

**Katona Éva**

napközbeni kisgyermekellátás  
Harmónia Gyermekház Közhasznú  
Egyesület  
(1) 349-0155  
eva.katona@ncsszi.hu

**Kéméndiné Gál Csilla**

Gyermekjóléti alapellátás  
ESZEPSZ- Gyermekjóléti Szolgálat  
(27) 360417  
gyisz@invitel.hu

**Keresztényi László**

gyermekvédelem  
Csongrád Megyei Közigazgatási Hivatal  
(62) 562-615  
treplán@csmkozsig.hu

**Kerezsiné István Orsolya**

Periféria Egyesület  
(42) 504-618  
perifer@axelero.hu

**Kéri Barbara**

gyermekfilozófia, nyitott oktatási formák  
általános iskola  
(06 70) 264-8855  
vali@solvent.hu

**Késmárkiné Mach Mária**

ifjúsági érdekvédelem, drogprevenció  
Maglódi Ifjú Polgárokért Egyesület  
(06 20) 5995944  
kesmarkimari@citromail.hu

**Kincsesné Nyikos Irén**

napközbeni kisgyermekellátás  
Bölcsőde  
(1) 313-1011

**Kis Kata**

angoltanár  
Janikovszky Éva Művészeti Ált. Isk.  
kis\_kata@yahoo.com

**Kisberk Ágnes Franciska**

utcai és lakótelepi szociális munka  
Kispesti Családsegítő és Gyermekjóléti  
Szolgálat/Ifjúsági Prevenációs Iroda  
(06 70) 275-0999  
kisberkagi@freemail.hu

**Kiss Ágnes**

tehetségpandozás  
KMO Művelődési Ház  
(1) 282-9736  
kmo@freemail.hu

**Kiss Balázs**

szociálismunkás-hallgató  
(06 20) 556-8522

**Kiss Julianna**

fazekas gyermekfoglalkoztatás  
Nagykovácsi Nagycsaládos Egyesület  
(26) 389-283  
kissjulianna@index.hu

**Kissné Fazekas Ibolya**

bölcsődei ellátás  
Dél-alföldi Regionális Módszertani  
Bölcsőde  
(62) 407-797  
delaregimobolcs@invitel.hu

**Kissné Miklós Kata**

pályázatok  
Magyar Máltai Szeretetszolgálat  
Egyesület  
(1) 388-3760  
mikloskata@mmszbp.hu

---

**Kóbor Adrienn**

családsegítés  
Győrújbarát Község Önkormányzat  
Gyermekjóléti Szolgálat  
(06 30) 652-8207  
koad@freemail.hu

**Kóczán Katalin**

pedagógia  
MIOK Alapítvány  
(72) 444-278

**Kocsis Krisztina**

kórházi óvopedagógus  
Kórházpedagógusok Egyesülete  
(72) 211-179  
kopee.korhaziskola@baranya.hu

**Kokas Éva**

gyermekköznevelés  
Gyermekek Háza, Győr  
(06 20) 4956679  
kokasevi@freemail.hu

**Kolumbán Ilona**

pedagógia  
óvoda  
(84) 310-118  
nyitnikek@fw.hu

**Konvicny Krisztina**

gyermekvédelem  
Fióka Gyermek- és Ifjúságléti Központ  
(06 30) 588-0075  
krisz.konvi@mailbox.hu

**Koós né Stohl Ilona**

szociális gondoskodás  
Szociális Szolgáltató Központ  
(88) 416-936  
ilona.stohl@vipmail.hu

**Kormos Adrienn**

ifjúsági referens  
Eger MJV Polgármesteri Hivatal  
(36) 410-803  
kadrienn@ph.eger.hu

**Kovács Erika**

Szociális Szolgáltató Központ  
Intézményi Társulás  
(06 30) 630-28-51  
k\_erika@vnet.hu

**Kőszegi Judit**

kórházpedagógus  
Kórházpedagógusok Egyesülete  
(72) 211-179  
kopee.korhaziskola@baranya.hu

**Kővári Zsuzsanna**

szociális  
Bp. Kőbányai Önkormányzat Egyesített  
Bölcsődék  
(1) 262-1041  
xebgazdasagi@mail.datanet.hu

**Kren Réka**

pszichológia  
Budavári Önkormányzat Családsegítő  
és Gyermekjóléti Szolgálat

**Kriston Ildikó**

Fővárosi TEGYESZ  
(1) 353-3165

**Kristonné Erdei Mária**

sport, környezetvédelem  
Forrás Gyermek- és Szabadidő Központ  
(36) 517-555  
forinfo@axelero.hu

**Kulin Fruzsina**

szociálmunkás-hallgató  
Széchenyi István Egyetem  
kulin@freemail.hu

**Kuti Ernő**

szociális munka  
Oltalom Karitatív Egyesület  
ernokuti@freemail.hu

**Lackó Zsuzsa**

Kornis Klára Gyermekotthon  
laczkoszuzsa@freemail.hu

**Laczáné Tóth Katalin**

adósságkezelés  
Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat  
(74) 586-936

**Lánczos Eszter**

gyermekjogi képviselő  
Betejogj, Ellátottjogi és Gyermekjogi  
Közalapítvány  
(06 20) 489-9630

---

**Láng Ágnes**

családgyógyász - gyermekjóléti szolgálat  
Pesterzsébeti Család- és  
Gyermekvédelmi Központ  
(06 20) 325-4396  
pacikacska@freemail.hu

**László Csilla**

oktatás  
Fővárosi Önkormányzat Cigány Ház  
(1) 322-1491  
laszlocs@mail.eol.hu

**Leányvári Korinna**

szabadidő, animáció  
/felőtteknek,gyerekeknek/  
Group Media  
(06 30) 398-6565  
korinnart@freemail.hu

**Leé Erzsébet**

szabadidő-szervező  
Szerényi József Szakközépiskola és  
Szakiskola  
erzsebetlee@freemail.hu

**Lehelné Bíró Ágnes**

családgyógyász  
Cegléd Város Humán Szolgáltató  
Központ Gyermekjóléti Szolgálat  
(53) 322-595

**Lehóczkyné Kalavé Edit**

gyermek és ifjúságvédelem  
Nevelő Otthonok Nemzetközi  
Szövetsége /FICE/ Magyarországi  
Egyesülete  
(1) 200-7961  
fice@mail.ngo.hu

**Lencse Andrea**

köznevelés  
Gyermekek Háza, Győr  
(96) 312-120  
gyermhaz@axelero.hu

**Liptai Györgyi**

családsegítés  
Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat  
(27) 532-165  
csaladsegito@freemail.hu

**Lochman Lászlóné**

szociális munkás  
Gyermekjóléti Szolgálat  
vagizs@citromail.hu

---

**Lovász Mariann**

gyógypedagógia, pszichopedagógia,  
autizmus  
Humánus Iskoláért Alapítvány  
(06 30) 3006455  
huakka@freemail.hu

**Lőrinczné Katona Éva**

napközbeni kisgyermekellátás  
Harmónia Gyermekház Közhasznú  
Egyesület  
(1) 349-0155  
eva.lorincz@ncsszi.hu

**Lövitz Lászlóné**

gyermekvédelem  
Deák Ferenc Általános Iskola  
(88) 442-672  
bsz@sednet.hu

**Lulity Barbara**

köznevelés  
Gyermekek Háza, Győr  
(96) 312-120  
gyermhaz@axelero.hu

**Madár Csaba**

Budavári Önkormányzat Családsegítő  
és Gyermekjóléti Szolgálat  
(06 30) 960-4048

**Madják Nóra**

ifjúsági munka  
Kalamáris Ifjúsági Egyesület  
(42) 726-210  
mustarhaz@freemail.hu

**Magócsi Pálné (Julika)**

gyermekvédeli felelős  
Szerényi J. Szakközép- és Szakiskola  
(29) 412-437

**Magyar Ádám**

médianevelés  
Civil Rádió  
madam@civillradio.hu

**Magyar Gergely**

ifjúságvédelem  
Családsegítő Szolgálat  
(06 20) 933-5619  
Magyarok@hu.inter.net

**Magyarfalvi Tiborné**

napközbeni kisgyermekellátás  
Harmónia Gyermekház Közhasznú  
Egyesület  
(1) 349-0155  
eva.magyarfalvi@ncsszi.hu

**Magyarosi Sándor**

történelem tanár  
Janikovszky Éva Művészeti Ált. Isk.  
s\_magyari@freemail.hu

**Major Brigitta**

családsegítés, ifjúságsegítés  
II. kerületi Családsegítő és  
Gyermekjóléti Szolgálat  
(1) 225-7956  
bp02css@freemail.hu

**Major Szilvia**

szabadidő-szervezés  
Ady Endre Gimnázium és  
Szakközépiskola  
m.szilvia@mailbox.hu

**Maly Robert****Malyné Bittner Márta**

játéktervezők  
(1) 271-0568  
design@roberts.hu

**Marczaliné Németh Erika**

gyermek- és ifjúságvédelem  
Széchenyi István Általános Iskola  
(06 30) 483-0631  
szechenyi@enternet.hu

**Márkosné Dénes Ella**

gyermejjóléti alapellátás  
ESZEPSZ- Gyermekjóléti Szolgálat  
(27) 360-417  
gyjsz@invitel.hu

**Marksteinné Molnár Julianna**

iskolai szociális munka  
Benedek Elek Általános Iskola  
(06 30) 638-9664  
mmj@mailbox.hu

**Marosváry Péter**

környezeti nevelés  
Környezeti Nevelési és Kommunikációs  
Programiroda  
(06 70) 451-8808  
peter.marosvary@sulinova.hu

**Mátisné Orsós Julianna**

Esélyek Háza - Szekszárd  
(06 20) 429-4505  
esely.sz@axelero.hu

**Meggyesné Varga Orsolya**

gyermekvédelem  
Fióka Gyermek- és Ifjúságléti Központ  
(06 30) 645-3429  
mvargaorsi@freemail.hu

**Merics Ilona**

családgondozás  
Gólyahír Egyesület  
(06 30) 251-7113  
golyahir@freemail.hu

**Mészáros Márta**

napközbeni ellátás  
Magyar Máltai Szeretetszolgálat  
Egyesület  
palotai@mmszbp.hu

**Mészárosné Somogyi Beáta**

gyermekjóléti  
Szociális Szolgáltató Központ  
(88) 416-936  
sbea2@freemail.hu

**Mezei Csilla**

örökbefogadás  
Ágacska Alapítvány az Örökbefogadó  
Családokért  
business-art@vnet.hu

**Mezei Mónika**

szociális munkás  
Nagy Imre ÁMK Mentálhigiénés Csoport  
(1) 276-2755/140

**Mező Róbertné**

játszóházvezető  
Magyar Máltai Szeretetszolgálat  
Egyesület  
(89) 313-329  
mezoek@kabelszat2002.hu

**Mihály Ildikó**

gyermek és ifjúságvédelem  
Nevelő Otthonok Nemzetközi  
Szövetsége /FICE/ Magyarország  
Egyesülete  
(1) 200-7961  
fice@mail.ngo.hu

**Mihályné Bertán Katalin**

gyermekvédelmi felelős  
2. sz. Napraforgó Óvoda  
(84) 311-024  
napovo@enternet.hu

**Mikó Antalné**

szociális  
Bp. Kőbányai Önkormányzat Egyesített  
Bölcsődék  
(1) 262-1041  
xebgazdasagi@mail.datanet.hu

**Mikó Istvánné**

intézményvezető  
Területi Gondozási Központ  
(27) 532-165  
csaladsegito@freemail.hu

**Mócsa Gabriella**

adósságkezelés  
Családsegítő Szolgálat  
(1) 414-0878  
mgabriella@citromail.hu

**Molnár Klára**

pedagógus  
Vigyzó Kéz Gyermekvédelmi Egyesület  
(06 30) 906-9148  
moha10@datatrans.hu

**Molnár Lili**

gyermekvédelem/gyermek és ifjúsági  
koordináció  
Fővárosi Gyámhivatal  
(1) 267-6813

**Morvainé Nagy Mária**

Gyermekvédelmi szakellátás  
Föv. Önk. Gyermekotthona  
(1) 391-9282  
mnagymaria@freemail.hu

**MTESZ Somogy Megyei Szervezet**

műszaki tudományok  
Műszaki és Természettudományi  
Egyesületek Szövetsége Somogy  
Megyei Szervezet  
(82) 316-244  
info-somogy@mtesz.hu

**Munkácsiné Szabó Katalin**

gyermekkönyvtáros  
Verseghy Ferenc Megyei Könyvtár  
(56) 510-128  
munkacsi@mail.vfmk.hu

**Müller Barbara**

gyermekvédelem  
Szabómester Szakközépiskola  
(06 70) 547-6749  
mbarbi11@yahoo.com

**Nádaisné Nemes Erzsébet**

gyermekvédelem  
Fővárosi Gyámhivatal  
(1) 267-6812  
nemese@bfkh.hu

**Nagy Annamária**

gyermekjogi szakreferens  
Betegjogi, Ellátottjogi és Gyermekjogi  
Közalapítvány  
(06 20) 489-9505

**Nagy Magdolna**

család- és gyermekvédelem  
Nagycsaládosok Nagykovácsi  
Egyesülete  
(06 30) 456-7861  
n.magdolna@axelero.hu

**Nagy Rita**

nevelő  
Kornis Klára Gyermekotthon  
stoczy@yahoo.com

**Nagy Tuzson**

nevelőtanár - átmeneti gyermekotthon  
Pesterzsébeti Család- és  
Gyermekvédelmi Központ  
ntuzson@hotmail.com

**Nagyné Fáró Katalin**

prevenció  
Szociális Szolgáltató Központ  
(88) 416-936  
segitokezek@invitel.hu

**Negrea Vidia**

alternatív (resztoratív) napközbeni ellátás  
Közösségi Szolgáltatások Alapítványa  
(06 20) 482-4212  
vidia@enternet.hu

**Németh Ágnes**

Egészségügyi Szociális és  
Gyermekvédelmi Iroda  
Bp. Főváros II. Ker. Önkormányzat  
Polgármesteri Hivatala  
(1) 316-2603  
nemeth.agnes@masodikkerulet.hu



---

**Németh István**

szakiskolai pedagógus  
Szabómester Szakközépiskola  
(06 20) 915-0867  
nemethistvan@index.hu

**Németh Judit**

kisgyermek napközbeni ellátása  
Bölcsőde  
(1) 314-3696

**Németh Katalin**

ügyintéző  
Országos Bűnmegelőzési Bizottság  
Titkársága  
nemethkatalin@im.hu

**Nick Márton**

gyermekvédelem  
Fióka Gyermek- és Ifjúságléti Központ  
(06 20) 480-7523  
yournick@freemail.hu

**Nyári Gabriella**

gyermekjogi képviselő  
Betegjogi, Ellátottjogi és Gyermekjogi  
Közalapítvány  
(06 20) 4899-632

**Oláh Attila**

nevelő  
Fővárosi TEGYESZ  
(1) 420-1662  
violaviking@freemail.hu

**Oltalom Karitatív Egyesület**

gyermekvédelem, menekült gyermekek,  
családsegítés  
Oltalom Karitatív Oltalom  
(1) 314-0668  
oltalom@oltalom.hu

**Onger Anikó**

szociális munka  
Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat  
- Nagykáta  
(29) 440-484  
nagykacss@mailbox.hu

**Pálfiné Kovács Ágnes**

óvodapedagógus; gyermek-fókusz  
koordinátor  
Tranzit F&S Kft  
(06 20) 9464336  
agnes.cecilia@freemail.hu

**Palkó Judit**

napközbeni ellátás  
Magyar Máltai Szeretetszolgálat  
Egyesület  
palotai@mmszbp.hu

**Palotai Ilona**

gyermekvédelem  
Magyar Máltai Szeretetszolgálat  
(1) 388-8920  
palotai@mmszbp.hu

**Pampuk Edina**

tanító, gyógypedagógus, alapozó tera-  
peuta, logopédus hallgató  
HM gyógypedagógiai módszertani  
központ  
(06 30) 383-9809  
csaplarterez@vipmail.hu

**Papp Sándorné**

szociális  
Bp. Kőbányai Önkormányzat Egyesített  
Bölcsődék  
(1) 262-1041  
xebgazdasagi@mail.datanet.hu

**Paréj Józsefné**

gyermekjóléti szolgálat  
(24) 531-341  
gyermekjolet@pr.hu

**Patai Péter**

Mobilitás DDRISZI  
(72) 520-532  
patai.peter@mobilitas.hu

**Pauzáné dr. Suha Judit**

gyermekjogi képviselő  
Betegjogi, Ellátottjogi és Gyermekjogi  
Közalapítvány  
(06 20) 489-9621

**Pázmándy Györgyi**

pszichológus  
Kornis Klára Gyermekotthon  
(06 20) 423-0360  
pazmandy@mailbox.hu

**Peer Anita**

gyermekvédelem  
Gyermekjóléti Szolgálat  
(23) 366-104  
gyerjo@freemail.hu

---

**Pekárikné Bíró Márta**

gyermekjóléti Szolgáltatás  
Paksi Családsegítő és Gyermekjóléti  
Szolgálat  
(75) 421-218

**Perei Lilla**

hivatásos gyám  
Békés Megyei Területi Gyermekvédelmi  
Szakszolgálat és Gyermekotthonok

**Pernyéz Zsuzsanna**

szervezetfejlesztés, projektirányítás  
MIOK Alapítvány  
(72) 547-090  
grundsulii@dravanet.hu

**Pető Brigitta**

szociális munka  
Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat  
- Nagykáta  
(29) 440-484  
nagykacss@mailbox.hu

**Polonkai Mónika**

Bűnmegelőzési Program, Ifjúságvédő  
Konszenzus Alapítvány Ifjúságsegítő  
Szervezete, Eger

**Popovics Edit**

gyermekjogi képviselő  
Betegjogi, Ellátottjogi és Gyermekjogi  
Közalapítvány  
(06 20) 489-9629

**Porkoláb Adrienne**

ICSSZEM  
(06 30) 476-8152  
adrienne.porkolab@gyism.hu

**Pozsonyi Monika**

szociális, gyermekvédelem  
Területi Szociális Szolgáltató- és  
Veszprém Megyei Gyermekjóléti  
Módszertani Intézmény  
(88) 482 943

bkcscsaladsegito@vnet.hu

**Prencsok Tamás**

szociálismunkás-hallgató  
36303772715  
timotka@web.de

---

**Prihoda Gábor**

gyermekvédelem  
Fióka Gyermek- és Ifjúságléti Központ  
(06 20) 478-6787  
prihodag@freemail.hu

**Puskás Anikó**

gyermekvédelem  
Komárom Város Családsegítő\_ és  
Gyermekjóléti Szolgálata  
(34) 346-292  
csalad@novonet.hu

**Raffay Zsófia**

pedagógia szakos hallgató  
ELTE PPK  
raffayzsofi@freemail.hu

**Ragó Betti**

iskolai gyermekvédelem  
Mészáros Jenő Speciális Ált. Iskola  
(06 30) 2368691  
ragobetti@freemail.hu

**Rasztovitsné Szpke Zsuzsa**

családsegítés, családgyógyógyászat, mediáció  
Családsegítő Gyermekjóléti Szolgálat  
(06 30) 267-1517  
raszti @vnet.hu

**Rendek Sándor**

közösségfejlesztés; foglalkoztathatóság  
Közép-Tiszai Vidékfejlesztő Alapítvány  
(06 20) 383-6816  
ktvatk@axelero.hu

**Rézműves Melinda**

oktatás  
Fővárosi Önkormányzat Cigány Ház  
(1) 306-6811  
romano.rezmuves@axelero.hu

**Rideg Orsolya**

gyermekgyógyászat  
orideg@yahoo.com

**Riha Kornélia Zsófia**

nevelő-pedagógus  
Vigyázó Kéz Gyermekvédelmi Egyesület  
(06 30) 9069148  
moha10@datatrans.hu

**Rittlingné Bakonyi Márta**

gyermekjogi képviselő  
Betegjogi, Ellátottjogi és Gyermekjogi  
Közalapítvány  
(06 20) 489-9617

---

**Rodauné Pup Emilia**

napközbeni ellátás  
Bölcsőde

(1) 333-7752

**Román Gáborné**

gyermek-közművelődés  
Forrás Gyermek-Szabadidőközpont  
(36) 517-555

forinfo@axelero.hu

**Rónainé Falusi Mária**

napközbeni kisgyermekellátás  
Harmónia Gyermekház Közhasznú  
Egyesület

(1) 3490-155

maria.ronai@ncsszi.hu

**Rostás Rita**

tanulási nehézség, gyermekvédelem  
Apor Vilmos Katolikus Főiskola  
(06 20) 519-6854  
jasorost@axelero.hu

**Rózsa Anna**

kisgyermek napközbeni ellátása  
Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék  
(1) 314-3696

**Rózsa Judit**

napközbeni gyermekellátás - bölcsőde,  
Nemzeti Család- és Szociálpolitikai  
Intézet

(1) 465-5000

eva.vokony@ncsszi.hu

**Rózsa Mónika**

pszichológus  
Ferecvárosi Általános és Szakiskola  
rozsa\_moni@yahoo.com

**Rudasi Endréné**

gyermekvédelem  
(06 30) 328-3232

**Sallai Sándorné**

hivatásos nevelőszülő  
Békés Megyei Területi Gyermekvédelmi  
Szakszolgálat és Gyermekotthonok  
handis@freemail.hu

**Sárfalvi Judit**

zoopedagógia  
Fővárosi Állat- és Növénykert  
sarfalvi@zoobudapest.com

**Sárközi István**

szakképzés egyéni nevelési igényű  
tanulók

Zöldmező Utcai Általános Iskola  
Diákotthon és Speciális Szakiskola  
(83) 312-597

si@zoldmezo.hu

**Schád László**

pszichológia, drogprevenció, szervezeti  
váltáskezelés, bűnmegelőzés,  
kortárssegítés  
Lélekszerviz Mentálhygiénés Szolgáltató Bt  
(06 20) 314-6863

schadlaszlo@axelero.hu

**Scheer Ferencné**

gyermekjóléti alapellátás  
Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék  
(06 20) 927-8841  
berbecs@axelero.hu

**Schwartz Éva**

Gyermekjóléti Szolgálat vezetője  
Önkormányzati Szociális Szolgálat  
(63) 436-0211  
szocszolg@freemail.hu

**Sepsik Lászlóné**

kisgyermek napközbeni ellátása  
Bölcsőde  
(1) 3384816

**Siményi Katalin**

egyetemi hallgató  
Kórházpedagógusok Egyesülete  
(72) 211-179  
kopee.korhaziskola@baranya.hu

**Simó Imréné**

kisgyermek napközbeni ellátása  
Bölcsőde  
(1) 3384816

**Sojtész Szilvia**

gyámhivatali ügyintéző  
Pécel Város Gyámhivatala  
(06 30) 913-7470  
sojtész\_szilvi@freemail.hu

**Solymos Gábor**

ifjúsági érdekképviselő  
Somogy Megyei Önkormányzat  
(06 20) 968-9382  
solymos@som-onkorm.hu

**Somogyi Dóra**

gyermekvédelem  
Fészek Egyesület  
(06 30) 395-9169

**Soós Ágnes**

gyermekjólét  
JDC Hungary  
(06 20) 519-5309  
soos@jdc.hu

**Soós Piroška**

gyámügyi igazgatás  
Polgármesteri Hivatal  
(34) 595-147  
spiros67@freemail.hu

**Szabó Beáta**

képzés - kutatás - hálózatfejlesztés  
MOBILITÁS, Nyugat-dunántúli  
Regionális Ifjúsági Szolgáltató Iroda  
(96) 518-685  
szabo.beata@mobilitas.hu

**Szabó Béláné**

marketing, értékesítés  
CONTACT Munkarehabilitáció Kht.  
(56) 521-012  
babu@babu.hu

**Szabó Csilla**

szociálpedagógia  
Gyermekjóléti Szolgálat  
(06 20) 480-5136  
chilla.szabo@freemail.hu

**Szabó Erika**

kisgyermek napközbeni ellátása  
Bölcsőde  
(1) 338-4816

**Szabó Magdolna**

családsegítés  
XXII. kerületi Családsegítő és  
Gyermekjóléti Szolgálat  
(1) 207-6024  
csalad@hawk.hu

**Szabó Márta**

hátrányos helyzet, tehetség gondozás,  
közösségfejlesztés  
Nap Klub Alapítvány  
(06 30) 532-9001  
tatogo@freemail.hu

**Szabó Melinda**

pszichológus, családgondozó -  
Családsegítő Szolgálat  
Pesterzsébeti Család- és  
Gyermekvédelmi Központ  
(06 20) 333-7494  
szabomeli@yahoo.com

**Szabó Mónika**

gyermekvédelem  
Lurkó Gyermekvédelmi Egyesület  
(06 30) 906-9148  
lurko@lurkoegyeselet.hu

**Szakali Tibor**

Átmeneti Gyermekotthon vezetője  
Pesterzsébeti Család- és  
Gyermekvédelmi Központ  
(1) 286-3048  
xxcsk@mail.datanet.hu

**Szalai Józsefné**

gyermekvédelem  
Óvoda  
(84) 323-038

**Szalai Katalin**

közművelődés  
Gyermekek Háza, Győr  
(96) 312-120  
gyermhaz@axelero.hu

**Szalóki Mariann**

Ifjúság segítő  
Bem József Művelődési Ház Községi  
Könyvtár és Tájékoz.  
(06 30) 748-6790  
mankae@freemail.hu

**Szanyi Zsuzsanna**

gyermekvédelem  
Családok Átmeneti Otthona  
(06 30) 641-2275  
szgkcsao@invitel.hu

**Szarvák Mónika**

gyermekvédelem/gyermek és ifjúsági  
koordinátor  
Fővárosi Gyámhivatal  
(1) 267-6813

**Szavári Ágnes**

hangosítás, fény, látvány,  
programszervezés  
vállalkozó  
(06 30) 254-2704

---

**Szegedi Tamara**

Gyermekjóléti Szolgálat  
szociális munka  
Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat  
- Nagykáta  
sztamara@mailbox.hu

**Szegezdi Gabriella**

ifjúság és gyermekvédelem, drogprevenció  
Kornis Klára Gyermekotthon, Kék Pont  
Drogambulancia/prevenációs team  
(06 20)448-9900  
szegezdgyg@freemail.hu

**Székelyné Kováts Eszter**

pszichológia, szupervízió, fókusz  
koordinátor  
Tranzit F&S Kft  
(06 30) 203-3551  
eszkov@ibs-b.hu

**Szemmelveiszné Pécsi Ildikó**

gyermekvédelem szakellátás  
Bakonyi Gyermekvédelmi Igazgatóság  
(06 88) 593-880  
bgyi@vnet.hu

**Szilágyi Éva**

szociális  
Bp. Kőbányai Önkormányzat Egyesített  
Bölcsődék  
(1) 262-1041  
xebgazdasagi@mail.datanet.hu

**Szilágyi Rita**

naplópzbeni ellátás  
Bölcsőde  
(1) 333-7752

**Szilicsány Linda**

szociálismunkás-hallgató  
6205155875  
lilsz@jakuza.hu

**Szivárvány Magántanoda** Általános  
Iskolája, integráltan nevelhető sajátos  
nevelési igényű tanulók  
(1) 262-2992

**Szlancsik Tímea**

veszélyeztetett fiatalok támogatása  
ÁGOTA Alapítvány  
(06 30) 670-9225  
agota.alapitvany@vnet.hu

**Szoboszlai Katalin**

szociális munka  
Periféria Egyesület  
(42) 504-618  
perifer@axelero.hu

**Szollár Zsuzsanna**

gyermekvédelem, szociális igazgatás,  
bűnmegelőzés, esélyegyenlőség, EU-  
szakértés  
Csongrád Megyei Közigazgatási Hivatal  
06-30-36-99-705  
szollarzs@pro.hu

**Szöllősi Beáta**

ifjúsági munka, szociális munka  
Periféria Alapítvány - Külvárosi Tankör  
Középiszkola  
goldfish@freemail.hu

**Szöllősiné Sipos Virág**

hallássérült pedagógia  
Dr. Török Béla Óvoda, Általános Iskola,  
Speciális Szakiskola, Módszertani  
Intézmény, Diákotthon és  
Gyermekotthon  
(1) 383-7948

drtbisk@nagyothallo.info.hu

**Szónyi Adél**

családgondozó  
Gyermekjóléti Szolgálat  
(34) 395-096

**Takács Emőke**

menekültügy  
Menedék Egyesület  
memo@freemail.hu

**Takács Ivett**

gyermek-és ifjúságvédelmi felelős  
Janikovszky Éva Művészeti Ált. Iskola  
(1) 342-6999/27

tucsok78@freemail.hu

**Takács Kinga**

művelődésszervezés, ifjúságsegítés,  
drogprevenció, oktatásszociológia  
Összefogás a Ferencvárosért  
Bűnmegelőzési Egyesület  
(06 20) 364-3010  
takinga@freemail.hu

---

**Tálasné Sikó Melinda**

gyermekjólét  
Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat  
(22) 565-390  
segitek@netelek.hu

**Tamás Kincsó**

tanár, könyvtáros  
(1) 203-1510  
tkincso@freemail.hu

**Tamásné Kaiser Rita**

tanár  
Általános Iskola Magyaralmás  
(62) 2296543  
kaiser.rita@szivarvanynet.hu

**Tánczos Zsuzsa**

ifjúsági munkanélküliség  
Munkanélküli Fiatalok Tanácsadó  
Irodája (MUFTI)  
(1) 418-2025,(1) 418-3349  
mufti91@freemail.hu

**Tamai Ildikó**

kommunikáció, esélyegyenlőség

**Tamé Bém Ildikó**

gyermekvédelem  
Vigázó Kéz Gyermekvédelmi Egyesület  
(06 30) 906-9148  
moha10@datatrans.hu

**Tarr Zsófia**

gyógytornász  
(06 30) 200-8183  
starr@axelero.hu

**Tóth Attila Ruben**

szabadúszó újságíró  
Diák- és Ifjúsági Újságírók Országos  
Szövetsége  
(06 70) 501-2220  
tulelo@citromail.hu

**Tóth Ferencné**

szervezés, koordinálás, intézményvezetés  
Kamasz Tanya Gyermek és Ifjúsági  
Egyesület  
(06 20) 946-1360  
civilreg@tvnetwork.hu

---

**Tóth Ildikó**

gyermekjólét  
XXII. ker. Családsegítő és Gyermekjóléti  
Szolgálat  
(1) 20760-24  
csalad@hawk.hu

**Tóth József**

pszichológia  
Fővárosi TEGYESZ  
(1) 323-2900

**Tóth Lászlóné**

gyermekvédelem  
Lurkó Egyesület  
(06 30) 906-9148  
lurko@lurkoegyesulet.hu

**Tóth Sándorné**

szociális  
Bp. Kőbányai Önkormányzat Egyesített  
Bölcsődék  
(1) 262-1041  
xebgazdasagi@mail.datanet.hu

**Tóth Szilvia**

szociálismunkás-hallgató  
Széchenyi István Egyetem  
dec.31.@freemail.hu

**Tóthné Balázs Andrea**

családgondozó  
Gyermekjóléti Szolgálat  
(06 62) 297- 156

**Tóthné Orbán Zsuzsa**

gyermekvédelmi szakember  
(1) 3637-421  
mora1144@freemail.hu

**Török Ágnes**

gyermekjóléti alapellátás  
ESZEPSZ Gyermekjóléti Szolgálat  
(27) 360-417  
gyjsz@invitel.hu

**Török Petra**

Múzeumok Mindenkinek Program  
Nemzeti Kulturális Örökség  
Minisztériuma - Múzeumi Főosztály  
(1) 484-7337  
petra.torok@nkom.gov.hu

**Tresó Kálmán**

gyermekvédelem, diákönkormányzat  
T(ri)esók Ifjúsági Klub  
(70) 361-6396  
tresok@forrai.hu

**Tromposch Ágnes**

ifjúsági referens  
Tatabánya Megyei Jogú Város  
Polgármesteri Hivatala  
(06 30) 630-6559  
tromposch.agnes@tatabanya.hu

**Turányi Hajnalka**

Társadalmatudomány  
Humanista Társadalmi Egyetem  
(06 20) 567-8272  
bigamami@freemailk.hu

**Újvári Zsolt**

pedagógus, drogprevenor, menedzser  
Összefogás a Ferencvárosért  
Bűnmegelőzési Egyesület  
(06 20) 360-8959  
zsoltujvary@yahoo.com

**Vadász Viktorné**

múzeumpedagógia  
Muzeománia: Gyerekprogram a  
Múzeumokban Alapítvány  
(1) 371-0012  
vadasz@chello.hu

**Vágó Regina**

fejlesztő- és drámapedagógus, drogpre-  
venció, média  
Összefogás a Ferencvárosért  
Bűnmegelőzési Egyesület  
(06 30) 250-0369  
reginavago@yahoo.com

**Vályi Réka**

alternatív nappali ellátások  
MMSZ Budapesti Központ  
(1) 388-8760/125  
valyi@mmszbp.hu

**Vándor Barbara**

környezeti nevelés  
Magyar Madártani és Természetvédelmi  
Egyesület  
(1) 275-6247  
vandor.barbara@mme.hu

**Varga Attila**

földrajztanár, népijátsszínház-vezető, ter-  
mészetvédelmi aktivista  
Útkereső Egyesület  
vargaati@mailbox.hu

**Varga Edina**

művelődésszervező  
ELTE-TÓFK  
(06 70) 270-3033  
vais@freemail.hu

**Varga Ildikó**

gyermekvédelem  
Dankó Pista Szakiskola és Gimnázium  
almaka1@axelero.hu

**Varga Judit**

korai fejlesztés  
Tunyogi Gyógyító Játsszínház Alapítvány  
(06 20) 357-29-54

**Varga Károlyné**

gyermekkönyvtári munka  
(87) 510-788  
sodett@freemail.hu

**Varga Zsanett**

Fókusz Szociális Szolgálat  
(22) 355-231  
segito\_fokusz@vivamail.hu

**Varga Zsolt**

közművelődés  
Apáczai Csere János Művelődési Ház  
(06 30) 256-8820  
zsolt60@westel900.net

**Vargha Tamásné**

gyermekvédelem  
Területi Szociális Szolgáltató- és  
Veszprém Megyei Gyermekjóléti  
Módszertani Intézmény  
(88) 482-943  
bkcsaladsegito@vnet.hu

**Várkonyiné Szlamka Ildikó**

tehetségfejlesztés  
szlamkail@hotmail.com

**Vas Istvánné**

nevelőszülői tanácsadó, család és utó-  
gondozó  
Zala megyei TEGYESZ  
(06 30) 312-3537  
bobe1@freemail.hu

**Vass Györgyné**

gyermekvédelem  
Szivárvány Szociális és Egészségügy  
Szolgálat Módszertani Gyermekjóléti  
Szolgálat  
(37) 342-599

szivarvanyhatvan@axelero.hu

**Vazilievits Sömjénné Halász Edit**

Tanulási, magatartási zavarok korrekciója  
Szimurg Fejlesztő Centrum  
(06 30) 9332 703  
halasz.edit@chello.hu

**Végh László**

szociálmunkás-hallgató  
ke.ke@vipmail.hu

**Verebélyi Attila**

ifjúság  
MMIK Vasi LOGO-Mobil és LOGO  
Ifjúsági Szolgálat  
(94) 324516  
logo@dpg.hu

**Veszelszki Gergelyné**

szociális  
Bp. Kőbányai Önkormányzat  
(1) 262-1041  
xebgazdasagi@mail.datanet.hu

**Vesztergombi Klára**

gyermekjóléti  
XXII.ker. Családsegítő és Gyermekjóléti  
Szolgálat  
(1) 207-6024  
csalad@hawk.hu

**Viktor Csaba**

ifjúsági munka, személyiség- és  
közösségfejlesztés  
NAGYÍTÓ - Középiszólások Iskolán  
Kívüli Képzése - ALAPÍTVÁNY  
csaba@nagyito.hu

**Virág Katalin**

média  
MTV Gyerekhíradó  
(06 20) 3131-000  
katalin.virag@mtv.hu

**Vitéz Ildikó**

gyermek és ifjúságvédelem  
Nevelő Otthonok Nemzetközi  
Szövetsége /FICE/ Magyarországi  
Egyesülete  
(1) 200-7961  
fice@mail.ngo.hu

**Vojacsek Sándorné**

családsegítés és gyermekjóléti  
Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat  
(22) 565-391  
segitek@netelek.hu

**Vokony Éva**

Napközbeni gyermekellátás -  
bölcsőde stb.  
Nemzeti Család- és Szociálpolitikai  
Intézet  
(1) 465-5000  
eva.vokony@ncsszi.hu

**Volákné Zákány Éva**

gyermekvédelem  
B-A-Z Megyei Területi Gyermekvédelmi  
Szakszolgálat  
**Vörös Istvánné**  
gyermekvédelem  
Óvoda  
(06 30) 474-8430

**Vörösne Csekei Rita**

gyermek és ifjúsági közművelődés  
Kecskeméti Ifjúsági Otthon  
(76) 481-523  
ifjotthon@freemail.hu

**Zibolen Márta**

pedagógus, iskolaigazgató  
Ferencvárosi Általános és Szakiskola  
zibolen\_marta@freemail.hu

**Zsandár Krisztina**

gyermekjóléti szolgáltatás  
Szociális Szolgáltató Központ  
Intézményi Társulás  
(06 30) 423-9719  
idni@freemail.hu

## A MindenGyerek közreműködőinek névsora

A MindenGyerekezoon közreműködői adatait az alábbiakban tesszük közzé, akik írással nem szerepelnek kötetünkben.

A regiszter célja a szakmai kapcsolatok építésének elősegítése, az adatok más célra való felhasználásához az érintettek nem járultak hozzá.

### **(név) Akucs Anna**

(szakterület)  
(telefonszám)  
(intézmény) Nyitott Kert Alapítvány  
(e-mail) moc11@freemail.hu

### **Bán Gabriella**

főtanácsos  
ISZCSEM Gyermekvédelmi Főosztály  
(1) 407-11-36  
ban.gabriella@eszscsm.hu

### **Beke Márton**

települési ifjúsági munka szakreferense  
Ifjúsági, Családügyi, Szociális  
és Esélyegyenlőségi Minisztérium  
(1) 301-91-76  
marton.beke@gyism.hu

### **Cseke Miklós**

Cégtulajdonos, ügyvezető  
Fair Play Event - Játszóbusz Kft.  
(1) 340-4353, (1) 320-1537, (06 30) 954-4855  
info@fairplayevent.hu, csekemiklos@vnet.hu

### **Daróczy Gábor**

Miniszteri biztos  
Hátrányos helyzetű és roma gyermekek integrációjáért felelős miniszteri biztos hivatala  
daroczig@om.hu

### **Ditzendy Károly Arisztid**

főosztályvezető-helyettes  
Ifjúsági, Családügyi, Szociális és  
Esélyegyenlőségi Minisztérium  
arisztid.ditzendy@gyism.hu

### **Donáth Attila, Baranyi Éva**

Gyermekjogi képvisel, főiskolai tanár,  
főtanácsos, nonprofit szakértő  
Ellátottjogi-, Betegjogi és Gyermekjogi  
Közalapítvány – BM Országos Bűn-  
megelőzési Központ  
(1) 325-1726

donath@barczy.hu, baranyi.eva@bm.gov.hu

### **Dr. Cseres Judit, Törőcsik Judit,**

### **Baranyi Éva**

BM Rendészeti Kutató- és Tovább-  
képzési Intézet, Bp. IX. kerület  
Képviselő testület, BM Országos  
Bűnmegelőzési Központ  
(1) 325-1726

cseresj@bm.gov.hu,  
torocsik2@axelero.hu,  
baranyi.eva@bm.gov.hu

### **dr. Diószegi Gábor**

ifjúságvédelmi referens  
Országos Rendőr-főkapitányság  
(1) 443-5678  
dioszegig@orfk.b-m.hu

### **Dr. Herczog Mária**

tudományos főmunkatárs  
Család, Gyermek, Ifjúság Kiemelten  
Közhasznú Egyesület  
herczog@mail.datanet.hu

### **Dr. Katonáné dr. Pehr Erika**

Főosztályvezető helyettes  
Ifjúsági, Családügyi, Szociális és  
Esélyegyenlőségi Minisztérium  
(1) 475-5787  
erika.pehr@axelero.hu

### **Drosztmérné Kannai Magdolna**

Szakmai főtanácsadó  
Ifjúsági, Családügyi, Szociális és  
Esélyegyenlőségi Minisztérium  
Drosztmerne.Kannai.Magdolna@eum.hu

### **Farkas Gábor**

elnök  
Európa Jövője Egyesület  
(76) 484-010  
csipero@axelero.hu

### **Fleck Gábor, Tenigl Takács László**

Szociológus, PhD hallgató, Főiskolai tanár

### **Orsós Anna**

Amrita OBK Egyesület  
(36 30) 982-1606  
gabor.fleck@medianet.co.hu

### **Fodor Éva**

Periféria Egyesület  
(42) 504-617

### **Gyuris Tamás**

Szociálpolitikai főosztályvezető  
Nemzeti Család- és Szociálpolitikai  
Intézet  
Tamas.gyuris@ncssz.hu

### **János Ferenc**

Ifjúsági lelkesz prevenciók előadó  
Palánta Gyermek és Ifjúsági Misszió  
(06 70) 249-7395  
Palantaferi@freemail.hu

### **Kádár Erika, Szántó Tamás, Kiss**

**Nikoletta, Szőke Attiláné**  
egyesületi titkár  
Országos Transzifoglalkoztatási Egyesület  
(52) 410-640  
ote@resegyesulet.hu

### **Kelle Antal**

fejlesztő  
(23) 500-565  
kelle@kelle.hu

### **Kovátsné prof. dr. Németh Mária**

tanszékvezető főiskolai tanár  
Nyugat-Magyarországi Egyetem  
Apáczai Csere János Tanítóképző Főis-  
kolai Kar  
(96) 516-747  
nemeth@atif.hu

### **Kulcsár Mihályné**

alkalmazott  
Logo-ped KM BT  
(22) 350-922

### **Magyar Ádám**

médianevelés  
Civil Rádió  
madam@civilradio.hu  
**Mészárosné Pusztai Éva**

igazgató

Forrás Gyermek-Szabadidőközpont  
(36) 518-792  
forminfo@axelero.hu

### **Kokas Éva**

Gyermekek Háza, Győr  
(96) 312-120  
gyermhaz@axelero.hu

### **Németh Antal**

programvezető  
Kontakt alapítvány  
(06 20) 230-27-03  
tamaszpont@vnet.hu

### **Novák János**

színházigazgató  
Kolibri Színház  
(1) 332-2585  
kolibri@szinhaz.hu

### **Dr. Nyilas Mihály**

egyetemi docens  
Esély folyóirat  
nyilaspp@ludens.elte.hu

### **Pedro Catalá Peiró**

alapítvány elnöke  
Határtalan Szív Alapítvány  
(„A Mi Házunk” Tanodája)  
(06 63) 340-3393  
hatartalansziv@vnet.hu

### **Pintér Tibor**

ügyvezető igazgató  
Magyar Állatkertek Szövetsége Állatkert-  
pedagógiai Szakcsoport, Állatkert és  
Akvárium-Terrárium, Pécs  
(72) 532-151

zoo@axelero.hu

### **Sárfalvi Judit**

állatkert-pedagógus  
Magyar Állatkertek Szövetsége Állatkert-  
pedagógiai Szakcsoport, Fővárosi Állat-  
és Növénykert Zoopedagógiai Csoport  
(1) 363-38-91  
sarfalvi@zoobudapest.com

---

**Scheer Ferencné**

Egyesített Bölcsődék vezetője  
Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék  
berbecs@axelero.hu

**Sike Valéria**

logopédus fejlesztő pedagógus  
Boyonex Kft. (Róka Titka Bt.)  
(1) 229 -2784 ,(06 23) 375-027  
boyonex@vnet.hu

**Szabó András**

Kapocs Ifjúsági Önszolgáltató Szolgálat  
vezetője

Kapocs Ifjúsági Önszolgáltató Szolgálat  
(06 1) 468-3113  
kapocs@ngo.hu

**Szabó Csaba**

intézményvezető  
HELPI Ifjúsági Információs és Tanácsadó  
Iroda  
(76) 475-022  
habi@helpi.hu,szabo.csaba@helpi.hu

**Szántó Tamás**

programvezető  
Országos Foglalkoztatási Közalapítvány  
(1) 388-1270/115  
szanto@ofa.hu

**Ulicska Zoltán**

Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi  
Minisztérium Humánerőforrás-fejlesztési  
Operatív Program és Equal Program  
Irányító Hatóság;  
ulicska.zoltan@fmm.gov.hu

**Zöldy Pál**

Férfisátor  
(1) 337 55 88,(06 30) 922 55 59  
lisztes@axelero.h

**Zsoldos Árpád**

környezeti nevelés, szakosztályi elnök  
Magyar Madártani és Természetvédelmi  
Egyesület, MME Környezeti Nevelési  
Szakosztály  
(30)435-5543  
madaraszsuli@freemail.hu

---

**A MindenGyerek megvalósítói**

---

**Balázs Andrea** - grafikus

**Horváth Veronika** - lebonyolító

**Lehotay Judit** - szervező és lebonyolító

**Kiss Aranka** - sajtófelelős

**Petőné Vizi Valéria** - titkár

**Tóbiás László** - igazgató

**Vizi Balázs** - számítástechnikus

Budapest 2005